

JELICA NOVAKOVIĆ - LOPUŠINA
GRAMATIKA NIZOZEMSKOG JEZIKA

Jelica Novaković - Lopušina

Recenzenti:

prof. dr Zoran Žiletić
dr Stefan Grondelaers

Uredništvo:

Slavko Poledica
Mihailo Pendo

Dizajn i prelom:
Ognjen Lopušina

Izdavač:
Partenon, Beograd Simina 9a

Gl. urednik:
Moma Mitrović

Štampa:
Primal, Beograd
Banjički put 1

Tiraž:
300 komada

ISBN 86-7157-318-4

JELICA NOVAKOVIĆ - LOPUŠINA

**GRAMATIKA
NIZOZEMSKOG
JEZIKA**

ABC

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii
Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr
Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Abeceda

Aa Bb Cc Čč Ćć Dd Dždž Đđ Ee Ff
Gg Hh Ii Jj Kk Ll Ljlj Mm Nn Njnj
Oo Pp Rr Ss Šš Tt Uu Vv Zz Žž

Азбука

Аа Бб Вв Гг Дд Ђђ Ее Жж Зз Ии
Јј Кк Лл Љљ Мм Нн Њњ Оо Пп Рр
Сс Тт Ћћ Уу Фф Хх Цц Чч Џџ Шш

SADRŽAJ (Inhoud)

PREDGOVOR (Voorwoord)	15
UVOD (Inleiding)	16
0 IZGOVOR I PRAVOPIS (<i>Uitspraak en spelling</i>)	20
0.1. Vokali (<i>Klinkers</i>)	20
0.2. Diftonzi (<i>Tweeklanken</i>)	21
0.3. Konsonanti (<i>Medeklinkers</i>)	22
0.4. Asimilacija (<i>Assimilatie</i>)	24
0.5. Naglasak (<i>Klemtoon</i>)	24
0.6. Akcenti (<i>Accenten</i>)	25
0.7. Trema (<i>Trema</i>)	25
0.8. Apostrof (<i>Apostrof</i>)	25
0.9. Povelaka (<i>Koppelteken</i>)	25
0.10. Zarez (<i>Komma</i>)	26
0.11. Pisanje velikog slova (<i>Gebruik van hoofdletters</i>)	27
0.12. Podela na slogove (<i>Verdeling in lettergrepen</i>)	27
1. GLAGOLI (<i>Werkwoorden</i>)	28
1.1. Bezlični glagolski oblici (<i>Infinitieve werkwoordsvormen</i>)	28
1.1.1. Infinitiv (<i>Onbepaalde wijs</i>)	28
1.1.1.1. Upotreba infinitiva	28
1.1.1.2. Upotreba predloženog infinitive (<i>te + infinitief</i>)	29
1.1.1.3. om + t + infinitiv	31
1.1.2. Particip prezenta (<i>Tegenwoordig deelwoord</i>)	31
1.1.2.1. Upotreba participa prezenta	32
1.1.3. Particip perfekta (<i>Voltooid deelwoord</i>)	32
1.1.3.1. Upotreba participa perfekta	33
1.2. Konjugacija (<i>Vervoeging</i>)	34
1.2.1. Slabi glagoli	34
1.2.2. Jaki glagoli	34
1.2.3. Nepravilni glagoli	40
1.3. Glagolska vremena (<i>Werkwoordstijden</i>)	42
1.3.1. Present (<i>Onvoltooid tegenwoordige tijd</i>)	42
1.3.1.1. Oblik	42
1.3.1.2. Upotreba prezenta	44

Sadržaj

1.3.2. Imperfekt (<i>Onvoltooid verleden tijd</i>)	44
1.3.2.1. Slabi glagoli	44
1.3.2.2. Jaki glagoli	45
1.3.2.3. Nepravilni glagoli	45
1.3.2.4. Upotreba imperfekta	46
1.3.3. Perfekt (<i>Voltooid tegenwoordige tijd</i>)	46
1.3.3.1. Upotreba perfekta	46
1.3.4. Pluskvamperfekt (<i>Voltooid verleden tijd</i>)	47
1.3.4.1. Upotreba pluskvamperfekta	47
1.3.5. Futur I (<i>Onvoltooid tegenwoordig toekomstige tijd</i>)	47
1.3.5.1. Upotreba futura I	48
1.3.6. Futur II (<i>Voltooid tegenwoordig toekomstige tijd</i>)	48
1.3.6.1. Upotreba futura II	48
1.4. Glagolski način (<i>Wijs</i>)	48
1.4.1. Konjunktiv (<i>Aanvoegende wijs</i>)	48
1.4.2. Kondicional I (<i>Onvoltooid verleden toekomstige tijd</i>)	48
1.4.3. Kondicional II (<i>Voltooid verleden toekomstige tijd</i>)	49
1.4.4. Imperativ (<i>De gebiedende wijs</i>)	49
1.5. Glagolsko stanje - pasiv (<i>Lijdende vorm</i>)	50
1.5.1. Oblici pasiva	50
1.5.2. Upotreba pasiva	50
1.5.3. Druge pasivne forme	51
1.6. Pomoćni, modalni i kopulativni Glagoli (<i>Hulpwerkwoorden</i>)	52
1.6.1. Upotreba pomoćnih glagola u složenim prošlim vremenima	52
1.6.2. Pomoćni glagol <i>wezen</i>	53
1.6.3. Modalni glagoli (<i>Hulpwerkwoorden van modaliteit</i>)	54
1.6.3.1. <i>kunnen</i>	54
1.6.3.2. <i>moeten</i>	54
1.6.3.3. <i>mogen</i>	55
1.6.3.4. <i>willen</i>	56
1.6.3.5. <i>zullen</i>	56
1.6.3.6. <i>durven</i>	56
1.6.3.7. <i>hoeven</i>	57
1.6.4. Kopulativni glagoli (<i>Koppelwerkwoorden</i>)	57
1.7. Prelazni i neprelazni glagoli (<i>Overgankelijke en onovergankelijke werkwoorden</i>)	58
1.8. Povratni glagoli (<i>Wederkerende werkwoorden</i>)	58
1.8.1. Formalno povratni glagoli	59
1.8.2. Fakultativno povratni glagoli	60
1.9. Bezlični glagoli (<i>Onpersoonlijke werkwoorden</i>)	60
1.10. Tvorba glagola (<i>Woordvorming</i>)	61
1.10.1. Glagoli izvedeni pomoću nultog nastavka	61
1.10.2. Glagoli sa nenaglašenim prvim elementom	61
1.10.3. Glagoli sa naglašenim prvim elementom	63

Inhoud

1.10.3.1. predlog/prilog + glagol	63
1.10.3.2. složeni prilog + glagol	66
1.10.3.3. pridev + glagol	67
1.10.3.4. imenica + glagol	67
1.10.3.5. glagolska osnova + glagol	67
1.11. Valentnost glagola (<i>Valentie</i>)	67
1.11.1. Glagoli sa predložnim objektom	67
2. IMENICE (<i>Zelfstandige naamwoorden</i>)	74
2.1. Rod imenica (<i>Geslacht</i>)	74
2.1.1. <i>de</i> - klasa	74
2.1.2. <i>het</i> - klasa	76
2.1.3. Složenice	77
2.1.4. Imenice sa kolebanjem u pripadnosti klasi	77
2.1.5. Imenice sa različitim značenjem (homonimi)	78
2.2. Broj imenica (<i>Getal</i>)	79
2.2.1. Nastavak <i>-en</i>	79
2.2.2. Nastavak <i>-s</i>	80
2.2.3. Kolebanje u nastavku (bez uticaja na značenje)	80
2.2.4. Različita množina - različito značenje	81
2.2.5. Nastavak <i>-eren</i>	81
2.2.6. Posebni slučajevi	82
2.2.7. Pluralia tantum	82
2.2.8. Singularia tantum	82
2.3. Padeži (<i>Naamvallen</i>)	83
2.3.1. Genitiv	83
2.3.2. Dativ	84
2.4. Tvorba imenica (<i>Woordvorming</i>)	84
2.4.1. Izvedene imenice	84
2.4.1.1. Poimeničavanje	84
2.4.1.2. Imenice izvedene pomoću prefiksa	84
2.4.1.3. Imenice izvedene pomoću sufiksa	85
2.4.1.3.1. Deminutivi	89
2.4.1.3.1.1. Gradenje	89
2.4.1.3.1.2. Upotreba	90
2.4.1.4. Imenice izvedene pomoću prefiksa i sufiksa	91
2.4.2. Složenice	91
2.5. Valentnost imenica (<i>Valentie</i>)	92
2.5.1 Imenica sa predložnom dopunom	92
3. DETERMINATIVI (<i>Lidwoorden</i>)	94
3.1. Određeni član (<i>Bepaald lidwoord</i>)	94
3.1.1. Oblici	94

Sadržaj

3.1.2. Upotreba	94
3.2. Nulti član	95
3.3. Neodređeni član (<i>Onbepaald lidwoord</i>)	96
3.3.1. Oblici	96
3.3.2. Upotreba	96
3.4. <i>geen</i>	97
3.5. Demonstrativni determinativi (<i>Aanwijzende voornaamwoorden</i>)	97
3.5.1. <i>die/dat</i>	97
3.5.2. <i>deze/dit; die/dat</i>	97
3.5.3. <i>zulk(e)/zo 'n</i>	98
3.5.4. <i>dergelijk(e), soortgelijk(e), zodanig(e)</i>	98
3.5.5. <i>-zelfde</i>	98
3.6. Neodređeni determinativi (<i>Onbepaalde voornaamwoorden</i>)	98
3.6.1. <i>ieder(e), elk(e); alle</i>	98
3.6.2. (<i>een</i>) <i>zeker(e), (de/het) een of ander(e), deze of gene</i>	99
3.6.3. <i>enig(e), enkele, sommig(e)</i>	99
3.6.4. <i>ettelijke, menig(e)</i>	99
3.7. Upitni determinativi (<i>Vragende voornaamwoorden</i>)	100
3.7.1. <i>welk(e)</i>	100
3.7.2. <i>wat voor (een)</i>	100
3.8. Recipročni determinativ (<i>Wederkerig voornaamwoord</i>)	100
3.9. Posesivni determinativi (<i>Bezittelijk voornaamwoord</i>)	100
3.9.1. Oblici	101
3.9.2. Upotreba	101
3.10. Uzvični determinativ (<i>Uitroepend voornaamwoord</i>)	102
4. ZAMENICE (<i>Voornaamwoorden</i>)	103
4.1. Lične zamenice (<i>Persoonlijke voornaamwoorden</i>)	103
4.1.1. Oblici	103
4.1.2. Upotreba	104
4.1.2.1. Prvo lice jednine	104
4.1.2.2. Drugo lice jednine	104
4.1.2.3. Treće lice jednine	104
4.1.2.4. Prvo lice množine	105
4.1.2.5. Drugo lice množine	105
4.1.2.6. Treće lice množine	106
4.1.2.7. Genitiv	106
4.2. Pokazne zamenice (<i>Aanwijzende voornaamwoorden</i>)	107
4.2.1. <i>deze/die - dit/dat</i>	107
4.2.2. <i>degene, diegene, datgene</i>	107
4.3. Upitne zamenice (<i>Vragende voornaamwoorden</i>)	107
4.3.1. <i>wie? wat?</i>	107
4.3.2. <i>welk(e)? wat voor (een)?</i>	108

Inhoud

4.4. Relativne zamenice (<i>Betrekkelijke voornaamwoorden</i>)	109
4.4.1. <i>die</i>	109
4.4.2. <i>wie, wat</i>	109
4.4.3. <i>welke</i>	110
4.4.4. <i>hetgeen</i>	110
4.5. Neodređene zamenice (<i>Onbepaald voornaamwoorden</i>)	111
4.5.1. <i>iedereen, ieder, elk, allen, alles</i>	111
4.5.2. <i>men</i>	111
4.5.3. <i>iemand, niemand</i>	112
4.5.4. <i>iets, niets; wat</i>	112
4.5.5. <i>wie/wat ... ook</i>	113
4.5.6. <i>sommingen</i>	113
4.5.7. <i>allerlei/allerhande</i>	113
4.6. Uzvične zamenice (<i>Uitroepende voornaamwoorden</i>)	113
4.6.1. <i>wat</i>	113
4.7. Povratne zamenice (<i>Wederkerende voornaamwoorden</i>)	114
4.7.1. Oblici	114
4.7.2. Upotreba	114
4.7.3. Recipročne zamenice (<i>Wederkerig voornaamwoorden</i>)	115
4.8. Prisvojne zamenice (<i>Bezittelijke voornaamwoorden</i>)	115
5. PRIDEVI (<i>Bijvoegelijke naamwoorden</i>)	116
5.1. Pridevi u atribuskoj upotrebi	116
5.1.1. Flektirani oblik	116
5.1.1.1. Nastavak <i>-e</i>	116
5.1.1.2. Nastavak <i>-ste</i>	118
5.1.1.3. Nastavak <i>-s</i>	118
5.1.1.4. Nastavci <i>-er</i> i <i>-en</i>	118
5.1.2. Neflektirani oblik	118
5.1.2.1. Nepromenljivi pridevi	119
5.2. Pridevi u predikativnoj upotrebi	119
5.2.1. Valentnost prideva (<i>Valentie</i>)	120
5.3. Pridevi u adverbijalnoj upotrebi	124
5.4. Pridevski deminutivi	124
5.5. Komparacija prideva (<i>Trappen van vergelijking</i>)	124
5.5.1. Opisni oblik komparativa i superlativa	125
5.5.2. Pozitiv (<i>De stellende trap</i>)	125
5.5.3. Komparativ (<i>De vergrotende trap</i>)	125
5.5.3.1. Oblici komparativa	125
5.5.3.2. Upotreba komparativa	126
5.5.4. Superlativ (<i>De overtreffende trap</i>)	127
5.5.4.1. Oblici superlativa	127
5.5.4.2. Upotreba superlativa	127

5.6. Brojni pridevi (<i>Telwoorden</i>)	129
5.6.1. Osnovni brojevi (<i>Hoofdtelwoorden</i>)	129
5.6.1.1. Oblici izvedeni od osnovnih brojeva	131
5.6.2. Redni brojevi (<i>Rangtelwoorden</i>)	132
5.6.3. Razlomci (<i>Breukgetallen</i>)	132
5.7. Tvorba prideva (<i>Woordvoorming</i>)	133
5.7.1. Izvedeni pridevi	133
5.7.1.1. Pridevi izvedeni pomoću prefiksa	133
5.7.1.2. Pridevi izvedeni pomoću sufiksa	134
5.7.1.3. Pridevi izvedeni pomoću prefiksa i sufiksa	136
5.7.2. Složeni pridevi	137
6. PRILOZI (<i>Bijwoorden</i>)	139
6.1. Podela priloga po značenju	139
6.1.1. Lokalni prilozi	139
6.1.2. Temporalni prilozi	139
6.1.3. Modalni prilozi	139
6.1.4. Kazalni prilozi	140
6.2. Funkcija priloga u rečenici	140
6.2.1. Prilozi u funkciji adverbijala	140
6.2.2. Prilozi u funkciji predikativa	140
6.2.3. Prilozi u funkciji atributa	140
6.3. Veznički prilozi (<i>Voegwoordelijke bijwoorden</i>)	140
6.4. Zamenički prilozi (<i>Voornaamwoordelijke bijwoorden</i>)	141
6.4.1. Oblik	141
6.4.2. Upotreba	141
6.4.3. Razdvojjivost zameničkih priloga	142
6.5. Prilog <i>er</i>	143
6.5.1. Repletivno <i>er</i>	143
6.5.2. Partitivno <i>er</i>	144
6.5.3. Lokativno <i>er</i>	145
6.5.4. Pronominalno <i>er</i>	145
6.5.5. <i>er</i> u apsolutnoj upotrebi	145
6.5.6. Poklapanje funkcija	146
7. PREDLOZI (<i>Voorzetsels</i>)	147
7.1. Prepozicije	147
7.2. Postpozicija	153
7.3. Cirkumpozicija	153
7.4. Valentnost predloga	154
7.4.1. Predložne fraze u funkciji predloga	154
8.0. VEZNICI (<i>Voegwoorden</i>)	157
8.1. Konjunktori (<i>Nevenschikkende voegwoorden</i>)	157

8.2. Subjunktori (<i>Onderschikkende voegwoorden</i>)	158
8.2.1. Temporalni subjunktori	158
8.2.2. Subjunktori <i>dat, of, om</i>	160
8.2.2.1. Posebna upotreba subjunktora <i>of</i>	160
8.2.3. Kazalni subjunktori: <i>omdat, doordat, daar</i> (pisani jezik)	160
8.2.4. Konsekutivni subjunktori: <i>dat, dan dat, zodat, om</i>	161
8.2.5. Kondicionalni subjunktori: <i>als, wanneer, indien (tenzij, zo)</i>	161
8.2.6. Finalni subjunktori: <i>dat, opdat, om, teneinde</i>	161
8.2.7. Koncesivni subjunktori: <i>hoewel, ofschoon, of, al</i>	162
8.2.8. Modalni subjunktori: <i>zoals, naar</i>	162
8.2.9. Instrumentalni subjunktori: <i>door, met</i>	162
8.2.10. Poredbeni subjunktori	163
8.2.11. Subjunktori proporcije: <i>naargelang, naarmate, hoe ... hoe, hoe ... des te</i>	163
8.2.12. Restriktivni subjunktori: <i>behalve dat, zover, voor zover</i>	164
8.2.13. Subjunktori okolnosti: <i>zonder, zonder dat, in plaats van, in plaats van dat</i>	164
9. PARTIKULE (<i>Partikel</i>)	165
9.1. Modalne partikule (<i>Oordeelspartikels</i>)	165
9.2. Negacione partikule	165
9.3. Kopulativne partikule	166
9.4. Rečenični ekvivalenti	166
10. RED REČI (<i>Woordvolgorde</i>)	168
10.1. Nezavisne rečenice (<i>Nevenschikking</i>)	168
10.1.1. Iskazne rečenice	168
10.1.2. Upitne rečenice	168
10.1.3. Uzvične rečenice	169
10.1.4. Zapovedne rečenice	169
10.1.5. Položaj objekta	169
10.1.6. Položaj adverbijala	170
10.1.7. Položaj zameničkog priloga	170
10.1.8. Položaj negacije <i>niet/nooit</i>	170
10.2. Zavisne rečenice (<i>Bijzinnen</i>)	171
10.2.1. Uvedene zavisne rečenice	171
10.2.2. <i>BALANSSCHIKKING</i>	172
10.2.3. Neuvedene zavisne rečenice	173
11. REČENICA (<i>De zin</i>)	174
11.1. Nezavisne rečenice	174
11.2. Zavisne rečenice	174
11.2.1. Participske konstrukcije	174
11.2.2. Infinitivske konstrukcije	175

Sadržaj

12. REČENIČNI DELOVI (<i>Zinsdeelen</i>)	176
12.1 Dopune	176
12.2 Klasifikacija dopuna	176
12.2.1 C1	177
12.2.2 C2	177
12.2.3 C3	178
12.2.4 C4	179
12.2.5 C5	180
12.2.6 C6	181
12.2.7 C7	181
12.2.8 C8	182
12.3 Rečenični obrasci	182
12.4 Dodaci	183
12.4.1 Vreme	183
12.4.2 Mesto	184
12.4.3 Pravac	184
12.4.4 Način	184
12.4.5 Količina	185
12.4.6 Uzrok	185
12.4.7 Sredstvo	186
12.4.8 Cilj	187
12.4.9 Uslov	187
12.4.10 Ustupak	187
12.4.11 Okolnost	188
12.4.12 Restrikcija	188
12.4.13 Proporcija	189
12.4.14 Poređenje	189
12.4.15 Subjektivnost	189
12.4.16 Negacija	190
12.5 Imenička fraza	190
12.5.1 Redosled u imeničkoj frazi	190
12.5.3 Atributi	191
12.5.4 Dopune	193
12.5.4.1 C1 <i>Nomen invariants</i>	193
12.5.4.2 C2 <i>Genitivus subiectivus</i>	193
12.5.4.3 C3 <i>Genitivus obiectivus</i>	194
12.5.4.4 C4 <i>aan</i> -konstrukcija	194
12.5.4.5 C5 Predložna fraza	194
12.5.4.6 C6 Priloška dopuna	195
12.5.4.7 C7 <i>Genitivus qualificativus</i>	195
12.5.4.8 C8 <i>Genitivus explicativus</i>	195
12.5.4.9 C9 Verbativna dopuna	196
12.5.5 Dodaci	196

12.5.5.1 Determinativ	196
12.5.5.2 Pridev, particip, predložni infinitiv	196
12.5.5.3 Genitivus possessivus	196
12.5.5.4 Kvalifikativni dodatak	196
12.5.5.5 Adverbijalni dodatak	197
12.5.5.6 Poredbena fraza	197
12.5.5.7 Relativna rečenica	197
12.5.5.8 <i>om te</i> + infinitif	197
12.5.5.9 Pridevska fraza u postpoziciji	197
12.5.5.10 Apozicija	198
12.5.6 Nominalizacije	198
12.5.6.1 Poimeničenje pomoću izvedenica na <i>-ing, -atie, -st, ge-</i>	198
12.5.6.2 Poimeničenje infinitiva + <i>het</i>	198
12.5.6.3 Poimeničenje infinitiva bez determinatora	198
12.5.6.4 Imenica kao nukleus glagolske perifraze	198
12.6 Pridevska fraza	199
12.6.1 Dopune	200
12.6.1.1 Imenička fraza	200
12.6.1.2 Predložna fraza	200
12.6.1.3 Adverbijalna dopuna	201
12.6.1.4 Kvalifikativna dopuna	201
12.6.1.5 Poredbena dopuna	202
12.6.1.6 Normativna dopuna	202
12.6.2 Dodaci	202
12.6.2.1 Situativni dodatak	202
12.6.2.2 Modifikativni dodatak	202
12.6.2.3 Subjektivni dodatak	202
12.6.2.4 Negacioni dodatak	203
12.7 Priloška fraza	203
12.7.1 Dodaci	203
12.7.1.1 Imenička fraza	203
12.7.1.2 Priloška fraza	203
12.7.1.3 Predložna fraza	204
12.7.1.4 Infinitivska konstrukcija	204
12.7.1.5 Zavisna rečenica	204
12.8 Predložna fraza	204
12.8.1 Dopune	205
12.8.1.1 Imenička fraza	205
12.8.1.2 Zamenica	205
12.8.1.3 Predložna fraza	205
12.8.1.4 Pridevska fraza	206
12.8.1.5 Priloška fraza	206
12.8.1.6 Infinitivska fraza	206

12.8.1.7 Zavisna rečenica	206
12.8.2 Dodaci	206
12.8.2.1 Imenička fraza	206
12.8.2.2 Predložna fraza	206
12.8.2.3 Pridevska fraza	206
12.8.2.4 Priloška fraza	206
12.8.2.5 Infinitivska konstrukcija	207
12.8.2.6 Zavisna rečenica	207
DODATAK	
Skraćenice (<i>Afkortingen</i>)	208
Geografska imena (<i>Aardrijkskundige namen</i>)	212
Bibliografija	
Registar pojmova (<i>Register</i>)	

PREDGOVOR TREĆEM DOPUNJENOM IZDANJU

Ova gramatika namenjena je u prvom redu potrebama nastave nizozemskog kao glavnog predmeta na Filološkom fakultetu u Beogradu. Kako se u osnovi radi o funkcionalnom pristupu jeziku kao sredstvu komunikacije, ovaj udžbenik može, uz malo upoznavanje sa korišćenom lingvističkom terminologijom (u tu svrhu je sastavljen Registar pojmova), poslužiti i svima ostalima koji žele da se upoznaju sa osobenostima gramatike nizozemskog jezika. Veliki broj ilustrativnih primera, uzetih mahom iz govornog jezika, olakšaće prepoznavanje određenih gramatičkih struktura, a prevodni ekvivalenti (radi boljeg razumevanja nekih struktura dati su ponegde i bukvalni prevodi u uglastim zagrada) donekle će omogućiti i kontrastiranje tih struktura sa strukturama srpskog jezika.

U izradi ovog priručnika pošlo se od teorijskih postavki glagolske gramatike zavisnosti u verziji nemačkog lingviste Ulriha Engela koja je svoju primenu našla, pre svega, u nastavi nemačkog kao stranog jezika ali, zahvaljujući Pavici Mrazović i Zori Vukadinović, takođe i u opisu srpskog kao stranog jezika. Eventualni nedostaci ovakvog pristupa proizlaze iz činjenice da se radi o prvom pokušaju primene dependencijalnog modela na morfosintaksu nizozemskog jezika. Iz toga nužno proizlazi određena nedoslednost u primeni nekih dependencijalnih kategorija kao i zadržavanje znatnog dela klasične gramatičke terminologije. Najnovije izdanje najznačajnije deskriptivne gramatike nizozemskog, ANS, takođe pokazuje znatno približavanje dependencijalnom modelu.

U odnosu na drugo izdanje ovog priručnika, izvršene su ispravke nekih nedostataka i uneto je nekoliko izmena i dopuna. Najznačajniju dopunu predstavljaju poglavlja o rečeničnim delovima. Nadamo se da će se u nastavi dokazati njihova korisnost za ovladavanje osnovnim sintaksičkim strukturama. Unapred zahvaljujem korisnicima za konstruktivnu kritiku teoretskih postavki.

Beograd, avgust 2005.

Autor

UVOD

NIZOZEMSKI JEZIK - O POREKLU, RAZVOJU I NAZIVU

Nizozemski jezik spada uz visoko- i niskonemački, engleski, frizijski i afrikans u zapadnogermansku grupu jezika. Unutar ove grupe nizozemski pripada niskofranačkom ogranku, većina niskonemačkih dijalekata donjosaksonskom, visokonemački alemansko-visokofranačkom, a engleski i frizijski anglofrizijskom ogranku.

Nizozemski jezik se geografski prostire severno i južno od donjeg toka reke Rajne, na području koje odvajkada nosi naziv *de Nederlanden* (bukvalno Niske zemlje tj. Nizozemlje) i iz kojeg su tek 1830. izrasle dve odvojene države: Kraljevina Holandija i Kraljevina Belgija. Sam naziv Holandija (*Holland*), uobičajen na srpskohrvatskom govornom području, i geografski i istorijski se odnosi na samo dve od ukupno 16 nizozemskih provincija (5 je sada belgijsko a 11 holandsko), u kojima se govorio i govori holandski dijalekt. Otud i razumljiva zbunjenost kad se uz termin "nizozemski" u upotrebi nađe i "holandski" i "flamanski" (*Vlaams*). Holandski kao naziv za jedan od severnonizozemskih dijalekata koji je odigrao značajnu ulogu u formiranju standardnog nizozemskog jezika (*ABN - Algemeen Beschaafd Nederlands*) predstavlja termin po principu *pars pro toto*. Što se naziva "flamanski" tiče, istorijski i geografski on ne predstavlja nikakav jezik za sebe, već je zajednički naziv za sve nizozemske dijalekte kojima se govori u severnim provincijama Belgije, tj u Flandriji (*Vlaanderen*).

Nizozemskim jezikom u svetu govori više od 20 miliona ljudi, od toga 14 miliona u Holandiji, 6 miliona (55%) u Belgiji i nešto malo (oko 500.000) u Surinamu i na Holandskim Antilima, gde je službeni jezik.

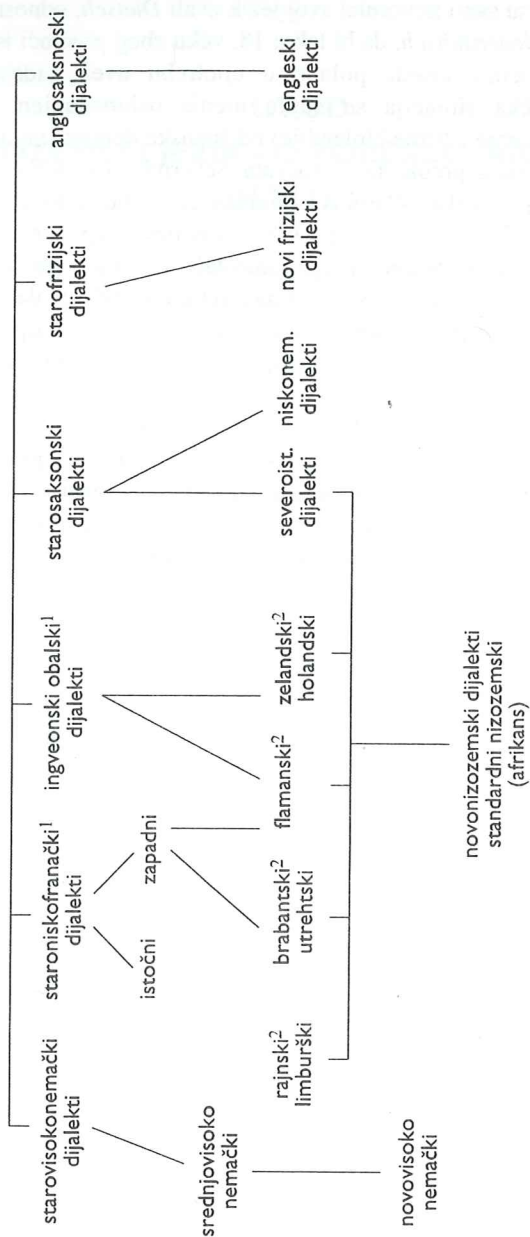
Počeci nizozemske pismenosti padaju u početke 11. veka. Srednjonizozemski (staronizozemski skoro da nema pisanih spomenika) zapravo je zbirni naziv za dijalekte kojima se do kraja 16. veka govorilo i pisalo na teritoriji današnje severne Belgije (u provincijama Zapadna i Istočna Flandrija, Antwerpen, Brabant i Limburg). Bogata književnost koja je izrasla na tom tlu (Hendrik van Veldeke, Jakob van Marlant, Hadevih, Van Risbruk) pretežno je pisana flamansko-brabantskim dijalektom. Stoga se često umesto o srednjonizozemskom govori i o staroflamanskom.

Interesantno je da su sami govornici svoj jezik zvali *Dietsch*, odnosno kasnije *Duutsch/Duitsch/Nederduitsch*, da bi tek u 18. veku zbog premoći istoimenog jezika svojih istočnih suseda polako u upotrebu uveli sadašnji naziv *Nederlands*. Jezička situacija se naglo menja oslobađanjem Severnih provincija (i.o. Severne i Južne Holandije) od španske dominacije, usled čega dolazi do ekonomskog preokreta i procvata Severnih provincija. U istoriju umetnosti 17. vek je ušao kao Zlatni vek (*Gouden eeuw*) holandskog slikarstva, književnosti i materijalnog blagostanja. Južne provincije su padom Antverpena u ruke Španaca (1585) izgubile svoju samostalnost i moć, pa je narednih decenija nastala velika seoba, pre svega imućnih ljudi i intelektualaca na sever, što je imalo uticaja na jezičke norme severnih dijalekata, tako da je tokom 17. veka iz ovih međusobnih uticaja flamanskih i severnonizozemskih dijalekata izrastao standardni nizozemski. Njegovoj standardizaciji i normiranju je u velikoj meri doprineo prevod Biblije (*Statenvertaling/Statenbijbel*), koji je 1637. objavljen po nalogu Staleške skupštine novoformirane Republike.

Reformom pravopisa iz 1947. uklonjene su neke regionalne osobenosti i stvorena je zajednička pravopisna norma. Pitanjem jezičke politike i normativnosti bavi se zajednička holandsko-belgijska a odskora i surinamska ustanova: *Taalunie* (Jezička unija).

PRIKAZ RAZVOJA NIZOZEMSKOG JEZIKA

STAROZAPADNOGERMANSKI JEZICI

¹ staronizozemski (±400 - ±1000)

² srednjonizozemski (±1100 - ±1500)

0 IZGOVOR I PRAVOPIS (Uitspraak en spelling)

0.1 VOKALI (Klinkers)

U nizozemskom su samoglasnici predstavljeni sledećim grafemama: a, e, i, o, u, ie, oe, eu. Zavisno od dužine izgovora a, e, o, i, u mogu se pisati i udvojeno. U tom slučaju važi sledeće pravilo:

Poludugi i dugi vokali se u otvorenom slogu pišu jednostruko a u zatvorenom slogu dvostruko. (Zatvorenim slogom se smatra slog koji se završava suglasnikom, ⇔ 0.12).

Izuzeci:

a) poludugo *e* se na kraju reči uvek piše dvostruko: *zee*; *twee*.

b) poludugo *u* se ispred *w* piše jednostruko: *ruw*, *schuw*.

Grafem	IPA	Opis	Primer
a	[a]	kratko a	<i>bal, mat, tak, mat ten, ballen</i>
a, aa	[aː]	poludugo a	<i>vader, maat, maat, baal, taak</i>
a, aa	[a:]	dugo a	<i>jaren, haren, jaar, haar</i>
e	[ɛ]	kratko otvoreno e	<i>pen, pet, hek, pennen, hekken</i>
e, ee	[eː]	poludugo, blago diftongizirano e	<i>penen, nemen, peen, neem; zee</i>
e, ee	[e:]	dugo e	<i>heren, meren, heer, meer</i>
i, (y)	[i]	kratko i	<i>bit, pit, dik, pitten; symbolisch</i>
ie, (i, y)	[iː]	poludugo i	<i>biet, tien, knie; Russisch, type</i>
ie, (y)	[i:]	dugo i	<i>bier, mier, vier; lyrisch</i>
o	[o]	kratko otvoreno o	<i>pot, mot, klok, potten, motten</i>
o, oo	[oː]	poludugo, blago diftongizirano o	<i>molen, boter, olie, poot, boot, room</i>
o, o	[o:]	dugo zatvoreno o	<i>boren, oren, boor, oor, voor</i>

Uitspraak en spelling

oe	[uː]	poludugo u	<i>sloep, schoen, doen</i>
oe	[u:]	dugo u	<i>boer, moer, vloer</i>
u	[œ]	kratak poluglas	<i>lus, put, stuk, lussen, putten</i>
eu	[øː]	poludugo, blago diftongizirano ö	<i>leus, steun, beun</i>
eu	[ø:]	dugo ö	<i>steur, deur, kleur</i>
u, uu	[yː]	poludugo ü	<i>minuten, u, minuut</i>
u, uu,	[y:]	dugo ü	<i>sturen, muren, stuur, muur</i>

U nizozemskom postoji poluglas [ɔ] koji grafemski može biti prikazan različitim slovima:

- e kod glagolskih, imeničkih i pridevskih nastavaka (*nemen, bomen, grote*)
- ee kod neodređenog člana *een*
- i kod pridevskog sufiksa *-ig (aardig)*
- ij kod pridevskog sufiksa *-lijk (menselijk)* i nenaglašenog oblika prisvojnog determinativa (*mijnheer*)

Između nekih konsonantskih spojeva ovaj poluglas se izgovara iakografemski nije zabeležen: *-lf, -lg, -lk, -lm, -lp, -lv, -rf, -rg, -rk, -rm, -rp, -rv*. Npr.: *melk [melðk], berg [brðx]*.

0.2 DIFTONZI (Tweeklanken)

Diftonzi predstavljaju jednu od osobenosti nizozemskog jezika. Neki od njih, npr. *ui*, skoro da nemaju ekvivalenta u drugim jezicima.

Grafem	IPA	Opis	Primer
ou, au	[oʊ]	kratko a + kratko u	<i>bout, oud, paus</i>
ouw, auw			<i>gebouw, blauw</i>
ij, ei	[ɛi]	kratko e + kratko i	<i>bijt, pijl, ijs; meid, peil, eis</i>
ui	[œy]	kratko ä + kratko ö + kratko ü	<i>buit, huis, tuin</i>
aaï	[aːi]	poludugo a + kratko i	<i>baai, fraai, taai</i>
ooï	[oːi]	poludugo o + kratko i	<i>mooi, kooi, prooi</i>
oei	[øːi]	poludugo u + kratko i	<i>boei, moeilijk</i>
eeuw	[eːʊ]	poludugo e + kratko u	<i>sneeuw, leeuw, eeuw</i>
ieuw	[iːʊ]	poludugo i + kratko u	<i>nieuw, hieuw</i>
uw	[yːʊ]	poludugo ü + kratko u	<i>ruw, schuw</i>

0.3 KONSONANTI (*Medeklinkers*)

Kao i kod vokala, tako i kod konsonanata može doći do udvajanja. To se dešava kod proširenja zatvorenog sloga sa kratkim vokalom, napr. usled dodavanja nastavaka za množinu (*kat - katten*) ili nastavaka u atributskoj upotrebi prideva. Na kraju reči i ispred suglasnika ne dolazi nikad do udvajanja suglasnika.

Grafem	IPA	opis	primer
b	[b]	na početku reči između samoglasnika	<i>baas, bakker, abeel hebben, dubbel</i>
c	[p]	na kraju reči	<i>heb, web</i>
	[s]	na početku tudica ispred <i>e, i, ij</i>	<i>certificaat, civiel cijfer</i>
cc	[k]	na početku tudica ispred <i>a, o, u</i> i suglasnika	<i>crisis, cultuur certificaat, communist*</i>
	[ks]	u tudicama; može se zameniti sa <i>ks</i>	<i>succes - sukses</i>
ch	[x]	između samoglasnika, ispred <i>t</i> i na kraju reči	<i>loochenen, macht toch</i>
	[f]	u tudicama pretežno francuskog porekla	<i>Chinees, champagne</i>
d	[k]	u rečima grčkog porekla (zamenjuje se često sa <i>k</i>)	<i>christen (kristen) chloor (kloor)</i>
	[d]	na početku reči i između samoglasnika	<i>deur, vader modder, ladder</i>
f	[t]	na kraju reči i ispred <i>s</i>	<i>bed, daad, gids</i>
	[f]	na početku i kraju reči između vokala udvojeno	<i>fiets, duif boffen</i>
g	[v]	jednostruko <i>f</i> između vokala zamenjuje <i>v</i>	<i>duif - duiven</i>
	[ɣ]	na početku reči i između samoglasnika	<i>gaan, goed, grond wegen, zeggen</i>
h	[x]	na kraju reči, ispred <i>t</i> i bezvučnog <i>d</i>	<i>dag, machtig, vlag droogte, deugd</i>
	[h]	jedva čujno na početku reči	<i>hand, huis, half</i>
	---	u izvesnom broju reči se ne izgovara	<i>mijnheer, thans, thuis thee, boterham, het</i>

j	[j]	samo na početku reči	<i>jaar, jurk</i>
	[ʒ]	na početku reči francuskog porekla	<i>journaal, jus</i>
l	[l]	na početku, u sredini i na kraju reči	<i>lief, leuk, molen zult, zullen, bel</i>
	[m]	na početku, u sredini i na kraju reči	<i>moeder, nernen, hemd stemmen, stem</i>
n	[n]	na početku, u sredini i na kraju reči	<i>naam, band, pannen pan, hanen</i>
	---	u pridevskom, glagolskom i imeničkom nastavku se uglavnom ne izgovara	<i>gouden, eten, gegeven lessen</i>
p	[ŋ]	spoj <i>ng</i> se izgovara nazalno na početku, u sredini i na kraju reči	<i>bang, hangen pen, apen, kippen, aap, kip</i>
	[p]	u rečima stranog porekla, može se zameniti sa <i>k</i>	<i>qualiteit kwaliteit</i>
q	[k]	na početku, u sredini i na kraju reči	<i>rok, rat, baard beren, sterren beer, ster</i>
s	[s]	na početku i na kraju reči između samoglasnika samo ako je udvojen ispred <i>b</i> i <i>d</i> (⇒ 0.4. II)	<i>sap, snor, soep poes, kaas, was, wassen, kussen</i>
	[z]	na početku reči i ispred <i>r</i>	<i>school, schoen, schrijven</i>
sch	[s]	u pridevskom sufiksu	<i>historisch, Russisch</i>
	[f]	u rečima engleskog porekla u rečima i imenima stranog porekla kao i u nekim nizozemskim rečima	<i>show, shorts, shag sjaal, sjofel, Bolsjoi meisje, Sjouke taal, teken, haten, katten, kat, haat</i>
t	[t]	na početku, u sredini i na kraju reči	<i>politie, natie Tsjechisch</i>
	[s]	u imeničkom sufiksu <i>-tie</i> u kombinaciji sa <i>sj</i>	<i>vuur, vijf, leven, geven</i>
v	[tf]	na početku reči i između samoglasnika; ne može se udvajati niti stajati na kraju reči ili ispred suglasnika - onda umesto njega stoji <i>f</i>	<i>leven-leeft leeft geven-geeft geeft duiven-duif lieve-lief, liefst</i>
	[v]		

Izgovor i pravopis

w	[w]	na početku reči	<i>water, woord</i>
	----	ne izgovara se posle diftonga <i>ou</i> i <i>au</i>	<i>trouw, blauw</i>
x	[ks]	u rečima stranog porekla često se zamenjuje sa <i>ks</i>	<i>index - indeks</i> <i>textiel - tekstiel</i>
z	[z]	na početku reči i između samoglasnika ne može se udvajati niti stajati na kraju reči - onda umesto njega stoji <i>s</i>	<i>huizen - huis</i> <i>boze - boos</i>
	[s]	u sledećim rečima	<i>zestig, zes en zestig</i> <i>zeventig, zeven en zeventig</i>
	[s]	posle bezvučnih suglasnika	<i>uitzicht, ontzettend</i>

0. 4 ASIMILACIJA (*Assimilatie*)

Kod izgovora u nizozemskom veliku ulogu igra asimilacija susednih konsonanata, kako unutar reči, tako i unutar rečenice. Asimilacija se vrši ili po mestu tvorbe (artikulacije) ili po zvučnosti.

I. Jednačenje po mestu tvorbe

- 1) [n] > [m] ispred *b, p, m*: *aanbevelen, aanpakken, onmogelijk*
- 2) [n] > [æ] ispred *k, g*: *aankijken, ingang*

II. Jednačenje po zvučnosti

- 1) bezvučni suglasnici *p, t, k, f, s, ch* (radi lakšeg pamćenja ovog pravila Holandani kao poštapalicu koriste reč '*t kofschip*' koja sadrži sve te bezvučne suglasnike) se ispred *b* i *d* izgovaraju kao njihovi zvučni parnjaci: *voetbal, liefde, zakdoek, ik ben*² itd.
- 2) Ukoliko se iza bezvučnih suglasnika ('*t kofschip*) nađu *g, z* ili *v*, oni se izgovaraju kao svoji bezvučni parnjaci: *afzonderen, scheepvaart* itd.
- 3) Ukoliko se *f, s* ili *g* nađu ispred vokala, izgovaraju se zvučno: *vijf en twintig, huis en hof, slagader* itd.

0. 5 NAGLASAK (*Klemtoon*)

Naglasak je u nizozemskom prevashodno na početnom (korenskom) slogu. Na pome-ranje naglasaka mogu da utiču naglašeni prefiksi i neki pridevski sufiksi:

taal - vertalen; zoeken - uitzoeken, wonen - woonachtig.

Neki sufiksi kao - *elijk, -isch, -ig, -baar, -loos* povlače akcenat na slog koji im prethodi: *vriendschap - vriendschappelijk, toekomst - toekomstig.*

¹ het kofschip - priobalna lađa sa plitkim dnom

² U nizozemskom glas /g/ nije fonemiziran. On se može čuti samo u ovakvim primerima asimilacije

Uitspraak en spelling

0.6. AKCENTI (*Accenten*) ' (*aigu*); ' (*grave*)

1) Akcenti se javljaju u malobrojnim francuskim pozajmljenicama: *het café, het résumé, à la carte.*

U obliku deminutiva akcenat se, međutim, gubi: *het cafeetje.*

2) U nizozemskim rečima akcenat se stavlja na samoglasnik, takođe ukoliko je samoglasnik udvostručen:

a) radi posebnog naglašavanja reči:

<i>En wie is dát?</i>	A ko je pa to?
<i>Dáár dacht ik niet aan.</i>	Na to nisam mislila.
<i>Dat is géén antwoord!</i>	To nije nikakav odgovor!
<i>werklozen èn studenten</i>	nezaposleni i studenti

b) radi razlikovanja značenja kod homonima:

<i>Je doet het, hé? (hé = niet waar)</i>	Uradićeš to, zar ne?
<i>Hé, hoe gaat 't? (hé = hallo)</i>	Hej, kako si?
<i>een - neodređeni član</i>	één - brojni pridev 1
<i>voor - za</i>	vóór - ispred

Akcentat se stavlja samo u slučaju kada može doći do pogrešne interpretacije.

0.7 TREMA (*Trema*)

Trema na samoglasniku služi za obeležavanje početka novog sloga tamo gde postoji opasnost od pogrešne identifikacije grafema:

<i>de zee - de zeeën</i>	<i>financieel - financiële</i>
<i>de poëzie</i>	<i>tweeëntwintig</i>

0.8 APOSTROF (*Apostrof**)

1) Apostrof se javlja ispred *s* (genitivskog nastavka i nastavka za množinu) ukoliko se imenica završava na -*a, -o, -u, -y* ili zamenjuje taj isti nastavak ukoliko se imenica završava na -*s* ili -*z*.

genitiv jednine: *Helma's boek, Rubens' werk*

nominativ množine: *de taxi's, de paraplu's, de baby's*

2) Apostrof stoji umesto izostavljenih slova kod redukovano oblika nekih ličnih zamenica, prisvojnih determinativa, zatim određenog i neodređenog člana (⇒ 3.3.1; 3.9.1; 4.1.1).

0.9 POVLAKA (*Koppelteken*)

1) Povlaka se upotrebljava kod složenih geografskih imena sa reflektiranim atributom:

Nieuw-Zeeland, Noord-Holland, West-Vlaanderen

Izvedenice se, međutim, pišu bez povlake:

Westvlaams, een Noordhollander

- 2) U složenicama sa Sint (St.) kao prvim elementom:
Sint-Michiel, St-Bernard
- 3) Radi izbegavanja ponavljanja zajedničke komponente kod izvedenica i složenica:
in- en uitgaan, voor- en namiddag, matrozenuitdrukkingen en -vloeken
- 4) Kod nekih složenih naziva, gde označava da su dva elementa povezana povlakom atribut trećem elementu:
Nieuwe-Kerkstraat Ulica Nove crkve
Nieuwe Kerkstraat Nova crkvena ulica
- 5) Kod složenica koje označavaju rang ili titulu, čiji prvi element može i samostalno da se upotrebi:
secretaris-generaal, directeur-generaal

0.10 ZAREZ (Komma)

Konsekventna gramatička interpunkcija koja bi razdvajala zavisne od nezavisnih rečenica i zavisne rečenice međusobno u nizozemskom ne postoji.

- 1) Uopšteno je pravilo da se zarez stavlja tamo gde se u čitanju pravi kratka pauza:

We zijn te Leeuwarden, Bili smo u Leuwardenu, Franckeru i
Franeker en Harlingen geweest. Harlingenu.

- 2) Zarez uglavnom stoji ispred konjunktor, sa izuzetkom *en* i *of* (mada i ispred njih može stajati ukoliko se u čitanju pravi pauza):

Ze is vreselijk nieuwsgierig, maar Ona je strašno radoznala ali to njemu ne
dat vindt hij niet erg. smeta.
Het was hem voorgehouden en Prigovarali su mu i prigovarali, pa ipak
voorgehouden, en toch deed hij het. je to uradio.

- 3) Umetnute proste relativne rečenice ne počinju već se završavaju zarezom, dok se proširene obično s obe strane odvajaju zarezom:

De agent die daar loopt, is onze Policajac koji tamo trči je naš sused.
buurman.
De agent(,) die immers het gezag Policajac koji ipak predstavlja vlast
vertegenwoordigt, moet mora da se sluša.
gehoorzaamd worden.

- 4) Umetnute participske konstrukcije se po pravilu odvajaju zarezom:
De inbreker, zijn kans op ontsnapping Provalnik, uvidevši da je propustio
verloren ziend, liet zich rustig priliku za beg, mirno se predao vlastima.
arresteren.

- 5) Upotreba zarezaja je obavezna tamo gde postoji opasnost od dvosmislenosti:

Mijn bedoeling was eigenlijk niet, Namera mi, zapravo, nije bila da *te*
blijven. ostanem.

- Mijn bedoeling was eigenlijk,* Namera mi je, zapravo, bila da ne *niet te*
blijven. ostanem.
- 6) Ukoliko zavisna rečenica prethodi glavnoj, obično se od glavne razdvaja zarezom:
Als je het morgen doet, krijg je Ako to obaviš sutra, dobićeš nešto od
iets van me. mene.
- 7) Ukoliko glavna prethodi zavisnoj sa subjunktorom dat zarez se najčešće izostavlja. Ostalim subjunktorima obično prethodi zarez:
Ik geloof dat hij morgen komt. Mislim da on sutra dolazi.
Ik ben er naartoe gegaan (.) Otišao sam tamo iako sam bio umoran.
hoewel ik moe was.

0.11 PISANJE VELIKOG SLOVA (*Gebruik van hoofdletters*)

- 1) Geografska imena u obliku prisvojnog prideva pišu se velikim slovom:

Nederland - het Nederlands - de Nederlandse taal
Frankrijk - het Frans - de Franse cultuur
België - de Belgische steden

- 2) Ukoliko rečenica počinje rečju čija su početna slova apostrofirana, velikim slovom se piše reč koja joj neposredno sledi:

's Avonds ga ik uit. (Des avonds . . .) Uveče izlazim.
't Is zo. (Het is zo) Ovako je to.

- 3) U nizozemskim prezimenima koja sadrže *van, den, der, ter* ili *ten* ovi elementi se pišu malim slovom ukoliko im prethodi lično ime ili inicijali: *H. van den Berg.*

U suprotnom se pišu velikim slovom: *meneer De Bruijn, de brief van Van den Berg.*

U telefonskim imenicima i bibliografijama uobičajen je sledeći način pisanja: *Berg, H. van den.*

0.12 PODELA NA SLOGOVE (*Verdeling in lettergrepen*)

Kad se suglasnik nađe između dva samoglasnika, on označava početak novog sloga: *bre-ken.*

Kada se dva suglasnika nađu između dva samoglasnika, prvi suglasnik označava završetak sloga a drugi početak sledećeg sloga: *bor-den pa-paat-je.*

Ukoliko se između dva samoglasnika nađe više od dva suglasnika, u drugi slog prelazi onoliko suglasnika koliko je lako izgovoriti na početku sloga: *ern-stig.*

Kod složenica i izvedenica prilikom podele na slogove treba voditi računa i o etimologiji: *ont-wa-ken, kerk-to-ren, rood-ach-tig, grijs-aard.*

I. GLAGOLI (Werkwoorden)

1.1 BEZLIČNI GLAGOLSKI OBLICI (*Infiniete werkwoordsvormen*)

1.1.1 Infinitiv (*Onbepaalde wijs*)

U nizozemskom postoje četiri oblika infinitiva:

infinitiv prezenta aktiva:	<i>vragen, komen</i>
infinitiv perfekta aktiva:	<i>gevraagd hebben, gekomen zijn</i>
infinitiv prezenta pasiva:	<i>gevraagd worden</i>
infinitiv perfekta pasiva:	<i>gevraagd zijn</i>

Infinitiv prezenta aktiva sastoji se od prezentske osnove i nastavka *-en* [ɔ(n)]. Izuzetak su glagoli: *gaan, slaan, staan, zien, doen* sa nastavkom *-n*.

Infinitiv perfekta aktiva gradi se od participa perfekta glavnog glagola i infinitiva pomoćnog glagola *hebben* ili *zijn*.

Infinitiv prezenta pasiva sastavljen je od participa perfekta glavnog glagola i infinitiva pomoćnog glagola *worden*.

Infinitiv perfekta pasiva čine particip perfekta glavnog glagola i infinitiv pomoćnog glagola *zijn*.

1.1.1.1 Upotreba infinitiva

1) Infinitiv služi za gradenje futura I (⇒ 1.3.5), futura II (⇒ 1.3.6), kondicionala I (⇒ 1.4.2) i kondicionala II (⇒ 1.4.3).

2) Infinitiv može biti dopuna modalnim glagolima (⇒ 1.6.3).

3) Glagoli *zien, horen, voelen, vinden, doen, laten, blijven, gaan, leren, hebben, zijn* mogu imati dopunu u vidu čistog infinitiva:

<i>Ik zie hem komen.</i>	Vidim ga kako dolazi.
<i>Afwassen doet hij nooit.</i>	Pranjem sudova se nikad ne bavi.
<i>Laat ons maar gaan.</i>	Hajde da idemo.
<i>Ik heb daar vrienden wonen.</i>	Tamo mi stanuju prijatelji.
<i>Vader is boodschappen doen.</i>	Otac je u kupovini.
<i>Kijk, het gaat regenen.</i>	Vidi, kiša će.

Werkwoorden

4) Infinitiv (tzv. *vervangende infinitief*) zamenjuje particip perfekta u složenim vreme-nima modalnih glagola i većine glagola kada imaju dopunu u vidu čistog ili predloženog infinitiva (⇒ 1.1.1.2):

<i>Je moet eerder komen.</i>	Moraš ranije doći.
<i>Je had eerder moeten komen.</i>	Trebalo je da dođeš ranije.
<i>Vader gaat vissen.</i>	Otac ide na pecanje.
<i>Vader is gaan vissen.</i>	Otac je otišao na pecanje.
<i>De kinderen leren op school zwemmen.</i>	Deca u školi uče da plivaju.
<i>De kinderen hebben op school leren zwemmen.</i>	Deca su u školi naučila da plivaju.

Ukoliko se radi o glagolu *zijn*, onda se umesto njegovog infinitiva upotrebljava infinitiv glagola *wezen* (⇒ 1.6.2):

<i>Peter is vanmiddag voetballen.</i>	Petar je popodne na fudbalu.
<i>Peter is vanmiddag wezen voetballen.</i>	Petar je popodne bio na fudbalu.

5) Infinitivom se izražava i zapovest:

<i>A.u.b. geen fietsen tegen het raam plaatsen!</i>	Molim, ne naslanjajte bicikle na prozor!
<i>Duwen! Trekken!</i>	Guraj! Vuci

6) Infinitivi se mogu poimeničiti. Tada pripadaju imenicama *het*-klase (⇒ 2.1.1.1):

<i>Het eten staat op tafel.</i>	Jelo je na stolu.
---------------------------------	-------------------

Kao predložni objekat uz glagol *zijn* služi za izražavanje glagolskog aspekta trajnosti:

<i>De kinderen zijn aan het spelen.</i>	Deca se igraju.
---	-----------------

7) Infinitivske konstrukcije imaju ponekad i ulogu subjekta u rečenici:

<i>Zonder groeten weggaan is heel onbeleefd.</i>	Otići bez pozdrava je veoma nekulturno.
--	---

1.1.1.2 Upotreba predložnog infinitiva (*te + infinitief*)

1) Predložni infinitiv kao dopunu mogu imati glagoli *blijken, lijken, schijnen, heten, horen/dienen, proberen, beginnen, wensen, vergeten*:

<i>Hij blijkt heel hart te werken.</i>	On, izgleda, veoma mnogo radi.
<i>Het schijnt te regenen.</i>	Čini se da pada kiša.

Glagoli *hebben* i *zijn*¹ sa predložnim infinitivom kao dopunom imaju modalno značenje:

Hij heeft heel veel te doen On ima mnogo posla.

(= *Hij moet heel veel doen*).

Die soep is niet te eten! Ova supa nije za jelo.

(= *Die soep kan niet gegeten worden*).

Ukoliko je kao dopuna upotrebljen glagol sa naglašenim prefiksom (⇒ 1.10.3), te se umeće između prefiksa i osnovnog glagola (pazi na odvojeno pisanje!):

Hij dient de sleutel terug te geven. On treba da vrati ključ.

2) Glagoli *liggen*, *zitten*, *staan*, *lopen* i *hangen*, dopunjeni predložnim infinitivom, služe za izražavanje glagolskog aspekta trajnosti. Uz ove glagole i uz glagole *hoeven* i *durven* (⇒ 1.6.3.6 i 1.6.3.7) upotreba predloga *te* u nekim slučajevima je fakultativna.

Het kindje ligt te slapen. Dete spava.

Het kindje heeft liggen (te) slapen. Dete spavalo.

Waarom sta je daar te machten? Zašto tu stojiš i čekaš?

Waarom heb je daar staan (te) machten? Zašto si tu čekala?

Hij zat met je vader te praten. Pričao je sa tvojim ocem.

Hij heeft met je vader zitten (te) praten.

3) Predložni infinitiv može biti dopuna određenim imenicama i privedima

a) u predikativnoj funkciji:

Het is een merkwaardig gevoel Čudnovat je osećaj ne pripadati nigde.

Ik ben druk bezig een boek te schrijven. Veoma sam zauzet pisanjem knjige.

b) U slučaju da se predložni infinitiv koristi kao atribut, onda takva konstrukcija ima pasivno-modalno značenje (⇒ 1.5.3; 12.5.5.2):

een niet te voorzien probleem = *een probleem dat niet voorzien kan worden*
de te nemen maatregelen = *maatregelen die genomen moeten worden*

4) Predložni infinitiv ima vrednost zavisne (objekatske) rečenice posle glagola *zeggen*, *bemerken*, *berichten*, *verklaren*; *merken*, *voelen*, *ervaren*.

Moeder zei vroeg thuis te zullen zijn. Majka je rekla da će rano doći

(= *Moeder zei dat ze vroeg thuis zou zijn*.) kući.

¹ Glagol *zijn* onda ujedno ima i pasivno značenje (⇒ 1.5.3).

1.1.1.3 *om* + *te* + infinitiv

Konstrukcija *om* + *te* + infinitiv ima vrednost zavisne rečenice (⇒ 8.2.2; 8.2.4; 8.2.6).

Upotreba predloga *om* može biti obavezna i fakultativna.

1) Upotreba predloga *om* je obavezna kada je infinitivska konstrukcija:

a) u funkciji atributa:

Het is een kind om te zoenen. To dete je da ga izljubiš.

(= *dat je zou zoenen*)

Het is een werkstuk om te huilen. Ovaj rad je za plakanje.

(= *waarvan je moet huilen*)

b) u funkciji predikativa:

Het is om gek te worden. To je da poludiš.

De muziek is niet om aan te horen. Ova muzika nije za slušanje.

c) u funkciji kauzalnog adverbijala:

Ik heb het gedaan om hem te helpen. Uradio sam to da bih mu pomogao.

2) Upotreba predloga *om* je fakultativna (u govornom jeziku daje se prednost obliku sa *om*)

a) u funkciji subjekta:

Het valt niet mee (om) zo hard te Nije lako tako brzo trčati.

moeten lopen. /Ne ide na ruku tako brzo morati trčati/

b) u funkciji objekta:

Hij heeft nog geprobeerd (om) de deur Pokušao je još da nekako otvori

open te krijgen. vrata.

c) u funkciji predložnog objekta:

Ik verlang ernaar (om) eindelijk eens Čeznem da je konačno već jednom

kennis met haar te maken. upoznam.

We zijn (ertoe) bereid (om) haar te helpen. Spremni smo da joj pomognemo.

1.1.2 Particip prezenta (*Tegenwoordig deelwoord*)

Particip prezenta gradi se dodavanjem nastavka *-d(e)* na infinitiv prezenta:

vallen-d, *komen-d*, *hebben-d*, *staan-d*, *zijn-d*, *gaan-d*

Poimenični participi prezenta u jednini imaju nastavak *-e*, a u množini nastavak *-en*.

de helderziende - *de helderzienden*

1.1.2.1 Upotreba participia prezenta

U rečenici particip prezenta može biti upotrebljen u funkciji:

a) atributa:

<i>Ik heb barstende hoofdpijn.</i>	Puca mi glava od bola.
<i>Een uitstekende wijn!</i>	Izvršno vino!
<i>Hij spreekt razend vlug.</i>	On govori strašno brzo.

b) predikativa:

<i>Die zieke is stervend(e).</i>	Bolesnik je na samrti.
<i>Het onderzoek is nog gaande.</i>	Istraga je u toku.

Particip prezenta u predikativnoj upotrebi ima durativno značenje i obično se završava na *-de*.

c) adverbijala:

Hij lijkt sprekend op zijn vader.	Isti je njegov otac.
Hij kwam wankelend binnen.	Ušao je teturajući se.

d) predloga: *gedurende, betreffende*

<i>Gedurende de wintermaanden ga ik naar Nederland.</i>	U toku zimskih meseci idem u Holandiju.
---	---

e) eliptične rečenice (⇒ 12.8)

<i>de poes ziek zijnde</i>	s obzirom da je mačka bolesna
----------------------------	-------------------------------

1.1.3 Particip perfekta (*Voltooid deelwoord*)

Particip perfekta gradi se dodavanjem prefiksa *ge-* na osnovu glagola (izuzetak čine glagoli sa nenaglašenim prefiksima, ⇒ 1.10.2) i nastavka *-t/-d* kod slabih (1,2) odnosno *-en* kod jakih glagola (3,4). Kod jakih glagola uz to dolazi do glasovnih promena u osnovi. (Za nepravilne glagole ⇒ 1.2.3).

- (1) *koken - gekookt*
- (2) *leven - geleefd*
- (3) *nemen - genomen*
- (4) *blijven - gebleven*

Poimenični participi perfekta imaju u jednini nastavak *-e*, u množini *-en*:

de geleerde - de geleerden

1.1.3.1 Upotreba participia perfekta

Particip perfekta služi:

a) za građenje nekih složenih glagolskih vremena (⇒ 1.3.3; 1.3.4; 1.3.6). Za zamenu participia infinitivom ⇒ 1.1.1.1-4).

b) za građenje kondicionala II (⇒ 1.4.3).

c) za građenje svih oblika pasiva (⇒ 1.5).

d) kao atribut.

Ukoliko se particip perfekta završava na *-t/-d* dobija pridevski nastavak *-e* po pravilima pridevske promene (⇒ 5.1.1):

de beantwoorde brieven *een gekookt eitje*

Ako je u pitanju participu sa nastavkom *-en*, oblik ostaje neflektiran (⇒ 5.1.2.1):

de gesloten deur

e) kao subjekat:

Opgeriumd staat netjes. Pospremljeno izgleda uredno.

f) kao predikativ:

Dat wordt heel ingewikkeld. To postaje veoma zapetljano.
Het hele verhaal is overdreven. Cela priča je preterana.

g) kao adverbijal:

Moe maar voldaan kwamen we thuis. Umorni ali zadovoljni došli smo kući.

Afgezien daarvan is het een goed boek. Nezavisno od toga to je dobra knjiga.
(Za participske fraze kao eliptične zavisne rečenice ⇒ 8.2.7; 12.4.4).

h) za izražavanje zapovesti:

Opgelet! Pažnja!

1.2 KONJUGACIJA (*Vervoeging*)

Po svojoj promeni glagoli se u nizozemskom mogu svrstati u jake, slabe i nepravilne.

1.2.1 Slabi glagoli (*regelmatige werkwoorden*)

Slabi glagoli grade sve oblike dodavanjem nastavka na prezentsku osnovu (⇒ 1.3.1.1). Pri tome ne dolazi do glasovnih promena u osnovi. (Za ortografske promene ⇒ 1.3.1.1).

1.2.2 Jaki glagoli (*onregelmatige werkwoorden*)

Jake glagole karakteriše promena vokala (tzv. ablaut) u osnovi. Dok prezent grade kao slabi glagoli, dodavanjem nastavka na prezentsku osnovu, za imperfekat koriste imperfekatsku osnovu, a za participij participijsku osnovu. Po sledu vokala u ova tri osnovna oblika jaki glagoli se mogu svrstati u sedam serija ablauta. Kod nekih serija ablauta postoji razlika u dužini vokala kod oblika za jedninu i oblika za množinu imperfekta zbog čega treba učiti oba oblika.

° = grade složena prošla vremena sa *zijn*

* = grade složena prošla vremena sa *hebben* ili *zijn*

I. serija

<i>begrijpen</i>	<i>begreep</i>	<i>begrepen</i>	<i>beprepen</i>	shvatiti
<i>belijden</i>	<i>beleed</i>	<i>beleden</i>	<i>beleden</i>	priznati;
				ispovedati
<i>bezwijken</i> °	<i>bezweek</i>	<i>bezweken</i>	<i>bezweken</i>	podleći
<i>bijten</i>	<i>beet</i>	<i>beten</i>	<i>gebeten</i>	(u) gristi
<i>blijken</i> °	<i>bleek</i>	<i>bleken</i>	<i>gebleken</i>	činiti se,
				ispostaviti se
<i>blijven</i> °	<i>bleef</i>	<i>bleven</i>	<i>gebleven</i>	ostati
<i>drijven</i> *	<i>dreef</i>	<i>dreven</i>	<i>gedreven</i>	ploviti; terati,
				goniti
<i>glijden</i> *	<i>gleed</i>	<i>gleden</i>	<i>gegleden</i>	kliziti, klizati se
<i>grijpen</i>	<i>greep</i>	<i>grepen</i>	<i>gegrepen</i>	uhvatiti,
				zgrabiti
<i>hijsen</i>	<i>hees</i>	<i>hesen</i>	<i>gehesen</i>	dizati
<i>kijken</i>	<i>keek</i>	<i>keken</i>	<i>gekeken</i>	gledati
<i>kijven</i>	<i>keef</i>	<i>keven</i>	<i>gekeven</i>	kevtati, svadati se
<i>knijpen</i>	<i>kneep</i>	<i>knepen</i>	<i>geknepen</i>	štípiti, uštinut

<i>krijgen</i>	<i>kreeg</i>	<i>kregen</i>	<i>gekregen</i>	dobiti, primiti
<i>kwijten</i>	<i>kweet</i>	<i>kweten</i>	<i>gekweten</i>	(iz)vršiti dužnost
<i>lijden</i>	<i>leed</i>	<i>leden</i>	<i>geleden</i>	patiti
<i>lijken</i>	<i>leek</i>	<i>leken</i>	<i>geleken</i>	činiti se, sličiti
<i>mijden</i>	<i>meed</i>	<i>meden</i>	<i>gemedan</i>	kloniti se,
				izbegavati
<i>nijgen</i>	<i>neeg</i>	<i>negen</i>	<i>genegen</i>	nagnuti,
				pokloniti se
<i>overlijden</i> °	<i>overleed</i>	<i>overleden</i>	<i>overleden</i>	preminuti
<i>prijzen</i>	<i>prees</i>	<i>prezen</i>	<i>geprezen</i>	hvaliti
<i>rijden</i> *	<i>reed</i>	<i>reden</i>	<i>gereden</i>	voziti (se)
<i>rijgen</i>	<i>reeg</i>	<i>regen</i>	<i>geregen</i>	nizati, uvezati
<i>rijten</i>	<i>reet</i>	<i>reten</i>	<i>gereten</i>	(s)trgnuti,
				pocepati
<i>rijzen</i>	<i>rees</i>	<i>rezen</i>	<i>gerezen</i>	ustati, uzdići se
<i>schijnen</i>	<i>scheen</i>	<i>schenen</i>	<i>geschenen</i>	činiti se, sijati
<i>schrijven</i> *	<i>schreed</i>	<i>schreden</i>	<i>geschreden</i>	koračati
<i>schrijven</i>	<i>schreef</i>	<i>schreven</i>	<i>geschreven</i>	pisati
<i>slijpen</i>	<i>sleep</i>	<i>slepen</i>	<i>geslepen</i>	oštriti
<i>slijten</i>	<i>sleet</i>	<i>sleten</i>	<i>gesleten</i>	trošiti, izlizati
<i>smijten</i>	<i>smeet</i>	<i>smeten</i>	<i>gesmeten</i>	bacati, gađati
<i>snijden</i>	<i>sneed</i>	<i>sneden</i>	<i>gesneden</i>	(po) seći (se)
<i>spijten</i>	<i>speet</i>	<i>speten</i>	<i>gespeten</i>	žaliti (zbog nečeg)
<i>splijten</i>	<i>spleet</i>	<i>spleten</i>	<i>gespleten</i>	(ras) pući (se)
<i>stijgen</i>	<i>steeg</i>	<i>stegen</i>	<i>gestegen</i>	popeti se
<i>stijven</i>	<i>steef</i>	<i>steven</i>	<i>gesteven</i>	ukrutiti, (u)
				štirkati
<i>strijden</i>	<i>streed</i>	<i>streden</i>	<i>gestreden</i>	boriti se
<i>strijken</i>	<i>streek</i>	<i>streken</i>	<i>gestreken</i>	peglati;
				spustiti zastavu
<i>verdwijnen</i> °	<i>verdween</i>	<i>verdwenen</i>	<i>verdwenen</i>	nestati
<i>vergelijken</i>	<i>vergeleek</i>	<i>vergeleken</i>	<i>vergeleken</i>	(u)porediti
<i>wijken</i>	<i>week</i>	<i>weken</i>	<i>geweken</i>	izmaći, popustiti
<i>wijten</i> *	<i>weet</i>	<i>weten</i>	<i>weten</i>	zameriti, prebaciti
<i>wijzen</i>	<i>wees</i>	<i>wezen</i>	<i>wezen</i>	pokazati
<i>wrijven</i>	<i>wreef</i>	<i>wreven</i>	<i>gewreven</i>	trljati
<i>zwijgen</i>	<i>zweeg</i>	<i>zwegen</i>	<i>gezwegen</i>	ćutati

Nekoliko glagola sa *ij* u prezentskoj osnovi menjaju se po slaboj promeni: *benijden* (zavideti), *bevrijden* (osloboditi), *kastijden* (mučiti), *wijden* (posvetiti) itd.

II serija

<i>buigen</i>	<i>boog</i>	<i>bogen</i>	<i>gebogen</i>	saviti
<i>druipen</i>	<i>droop</i>	<i>dropen</i>	<i>gedropen</i>	kapljati, curiti
<i>duiken*</i>	<i>dook</i>	<i>doken</i>	<i>gedoken</i>	(za)gnjuriti
<i>fluiten</i>	<i>floot</i>	<i>floten</i>	<i>gefloten</i>	zviždati
<i>kluiven</i>	<i>kloof</i>	<i>kloven</i>	<i>gekloven</i>	glodati
<i>kruipen*</i>	<i>kroop</i>	<i>kropen</i>	<i>gekropen</i>	puzati
<i>pluizen</i>	<i>ploos</i>	<i>plozen</i>	<i>geplozen</i>	iskrzati se,
				linjati se
<i>ruiken</i>	<i>rook</i>	<i>roken</i>	<i>geroken</i>	mirisati, oseća-
				ti njuhom
<i>schuiven*</i>	<i>schoof</i>	<i>schoven</i>	<i>geschoven</i>	pomeriti,
				gurati
<i>sluipen</i>	<i>sloop</i>	<i>slopen</i>	<i>geslopen</i>	prikradati se
<i>sluiten</i>	<i>sloot</i>	<i>sloten</i>	<i>gesloten</i>	zatvoriti
<i>snuiten</i>	<i>snoot</i>	<i>snoten</i>	<i>gesnoten</i>	tresti nos
<i>snuiven</i>	<i>snoof</i>	<i>snoven</i>	<i>gesnoven</i>	njuškati,
				frktati
<i>spruiten</i>	<i>sproot</i>	<i>sproten</i>	<i>gesproten</i>	nići, nicati
<i>spuiten^o</i>	<i>spoot</i>	<i>spoten</i>	<i>gespoten</i>	prskati
<i>stuiven</i>	<i>stoof</i>	<i>stoven</i>	<i>gestoven</i>	prašiti; juriti
<i>verschuilen</i>	<i>verschool</i>	<i>verscholen</i>	<i>verscholen</i>	sakriti se
	<i>verschuilde</i>	<i>verschuilden</i>	<i>verscholen</i>	
<i>zuigen²</i>	<i>zoog</i>	<i>zogen</i>	<i>gezogen</i>	sisati
<i>zuipen</i>	<i>zoop</i>	<i>zopen</i>	<i>gezopen</i>	šljokati, lokati
<i>spugen</i>	<i>spoog</i>	<i>spogen</i>	<i>gespogen</i>	pljuvati
<i>bedriegen</i>	<i>bedroog</i>	<i>bedrogen</i>	<i>bedrogen</i>	varati,
				prevariti
<i>bieden</i>	<i>bood</i>	<i>boden</i>	<i>geboden</i>	(po) nuditi
<i>genieten</i>	<i>genoot</i>	<i>genoten</i>	<i>genoten</i>	uživati
<i>gieten</i>	<i>goot</i>	<i>goten</i>	<i>gegoten</i>	liti, zalivati
<i>kiezen</i>	<i>koos</i>	<i>kozen</i>	<i>gekozen</i>	birati, izabrati
<i>liegen</i>	<i>loog</i>	<i>logen</i>	<i>gelogen</i>	lagati
<i>schieten</i>	<i>schoot</i>	<i>schoten</i>	<i>geschoten</i>	pucati
<i>verbieden</i>	<i>verbod</i>	<i>verboden</i>	<i>verboden</i>	zabraniti
<i>verdrieten</i>	<i>verdroot</i>	<i>verdroten</i>	<i>verdroten</i>	rastužiti
<i>verliezen³</i>	<i>verloor</i>	<i>verloren</i>	<i>verloren</i>	izgubiti
<i>vliegen</i>	<i>vloog</i>	<i>vlogen</i>	<i>gevlogen</i>	leteti

² *stofzuigen* (usisavati prašinu) menja se po slaboj promeni.

³ Izbor pomoćnog glagola ne utiče na značenje glagola *verliezen*.

<i>vriezen</i>	<i>vroom</i>	<i>vroom</i>	<i>gevroren</i>	(s) mrznuti (se)
<i>wegen</i>	<i>woog</i>	<i>wogen</i>	<i>gewogen</i>	meriti, težiti
<i>bewegen</i>	<i>bewoog</i>	<i>bewogen</i>	<i>bewogen</i>	pomerati, kretati se
<i>scheren</i>	<i>schoor</i>	<i>schoren</i>	<i>geschoren</i>	brijati (se)
<i>zweren⁴</i>	arh.: <i>zwoor</i>	<i>zwoeren</i>	<i>gezwoeren</i>	zagnojiti se
	<i>zweerde</i>	<i>zweerden</i>		izazivati gnojenje

Ne menjaju se svi glagoli sa *ui* i *ie* u osnovi po jakoj konjugaciji: *huilen* - *hulde* - *gehuild* (plakati), *spieden* (uhoditi), *bruisen* (šumeti), *gebruiken* (koristiti), *getuigen* (svedočiti), *kruisen* (ukrstiti), *verhuizen* (preseliti), *wuiven* (mahati), *geschieden* (desiti se), *wieden* (pleviti).

III serija

<i>beginnen^o</i>	<i>begon</i>	<i>begonnen</i>	<i>begonnen</i>	početi
<i>(op)bergen</i>	<i>borg (op)</i>	<i>borgen (op)</i>	<i>(op)geborgen</i>	skloniti
<i>binden</i>	<i>bond</i>	<i>bonden</i>	<i>gebonden</i>	vezati
<i>blinken</i>	<i>blonk</i>	<i>blonken</i>	<i>geblonken</i>	svetlucati, sijati
<i>delven</i>	arh.: <i>dolf</i>	<i>dolven</i>	<i>gedolven</i>	(is) kopati
	<i>delfde</i>	<i>delfden</i>		
<i>dingen</i>	<i>dong</i>	<i>dongen</i>	<i>gedongen</i>	konkurisati,
				cenjkati se
<i>dringen*</i>	<i>drong</i>	<i>drongen</i>	<i>gedrongen</i>	nagnuti; gurati
<i>drinken</i>	<i>dronk</i>	<i>dronken</i>	<i>gedronken</i>	piti
<i>dwongen</i>	<i>dwong</i>	<i>dwongen</i>	<i>gedwongen</i>	primorati
<i>gelden</i>	<i>gold</i>	<i>golden</i>	<i>gegolden</i>	važiti
<i>glimmen</i>	<i>glom</i>	<i>glommen</i>	<i>geglommen</i>	tinjati; sjati
<i>klimmen*</i>	<i>klom</i>	<i>klommen</i>	<i>geklommen</i>	penjati se, popeti se
<i>klinken</i>	<i>klonk</i>	<i>klonken</i>	<i>geklonken</i>	zvučati
<i>krimpen*</i>	<i>kromp</i>	<i>krompen</i>	<i>gekrompen</i>	skupiti se
<i>melken</i>	<i>molk</i>	<i>molken</i>	<i>gemolken</i>	musti
<i>ontginnen</i>	<i>ontgon</i>	<i>ontgonnen</i>	<i>ontgonnen</i>	raskrčiti
<i>schelden</i>	<i>schold</i>	<i>scholden</i>	<i>gescholden</i>	grđiti, psovati
<i>schenden</i>	<i>schond</i>	<i>schonden</i>	<i>geschonden</i>	skrnjaviti; povrediti
<i>schenken</i>	<i>schonk</i>	<i>schonken</i>	<i>geschonken</i>	usuti (piće),
				podariti
<i>schrikken^{5o}</i>	<i>schrok</i>	<i>schrokken</i>	<i>geschrokken</i>	uplašiti se
<i>slinken^o</i>	<i>slonk</i>	<i>slonken</i>	<i>geslonken</i>	smanjiti se;
				skupiti se
<i>smelten</i>	<i>smolt</i>	<i>smolten</i>	<i>gesmolten</i>	topiti (se)
<i>spinnen</i>	<i>spun</i>	<i>spunnen</i>	<i>gesponnen</i>	presti
<i>springen*</i>	<i>sprong</i>	<i>sprongen</i>	<i>gesprongen</i>	skakati, skočiti

⁴ Glagol *zweren*, *zwoor*; *gezwoeren* treba razlikovati od glagola *zweren*, *zwoer*; *gezwoeren* (⇒ 1.2.2 VI)

⁵ Izvedeni prelazni glagoli *verschrikken* i *opschrikken* menjaju se po slaboj konjugaciji.

Glagoli

Werkwoorden

<i>stinken</i>	<i>stonk</i>	<i>stonken</i>	<i>gestonken</i>	<i>smrdeti</i>
<i>treffen</i>	<i>trof</i>	<i>troffen</i>	<i>getroffen</i>	<i>pogoditi</i>
<i>trekken*</i>	<i>trok</i>	<i>trokken</i>	<i>getrokken</i>	<i>vući; ići</i>
<i>vechten</i>	<i>vocht</i>	<i>vochten</i>	<i>gevochten</i>	<i>tući se, boriti se</i>
<i>verslinden</i>	<i>verslond</i>	<i>verslonden</i>	<i>verslonden</i>	<i>progutati.</i>
			<i>proždrati</i>	
<i>verzwelgen</i>	<i>verzwolg</i>	<i>verzwolgen</i>	<i>verzwolgen</i>	<i>progutati</i>
<i>vinden</i>	<i>vond</i>	<i>vonden</i>	<i>gevonden</i>	<i>naći</i>
<i>vlechten</i>	<i>vlocht</i>	<i>vlochten</i>	<i>gevlochten</i>	<i>uplesti</i>
<i>winden</i>	<i>wond</i>	<i>wonden</i>	<i>gewonden</i>	<i>uviti, naviti</i>
<i>winnen</i>	<i>won</i>	<i>wonnen</i>	<i>gewonnen</i>	<i>pobediti</i>
<i>wringen</i>	<i>wrong</i>	<i>wrongen</i>	<i>gewrongen</i>	<i>uvrtati, cediti</i>
				<i>(veš); kršiti</i>
			<i>ruke</i>	
<i>zenden</i>	<i>zond</i>	<i>zonden</i>	<i>gezonden</i>	<i>slati, poslati</i>
<i>zingen</i>	<i>zong</i>	<i>zongen</i>	<i>gezongen</i>	<i>pevati</i>
<i>zinken^o</i>	<i>zonk</i>	<i>zonken</i>	<i>gezonken</i>	<i>potonuti</i>
<i>zinnen</i>	<i>zon</i>	<i>zommen</i>	<i>gezonnen</i>	<i>umovati,</i>
				<i>misliti</i>
<i>zwelgen</i>	<i>zwolg</i>	<i>zwolgen</i>	<i>gezwolgen</i>	<i>krkati, uživati</i>
<i>zwellen*</i>	<i>zwol</i>	<i>zwollen</i>	<i>gezwollen</i>	<i>oteći, nadimati (se)</i>
<i>zweemmen*</i>	<i>zwom</i>	<i>zwoemmen</i>	<i>gezwoemmen</i>	<i>plivati</i>
<i>bederven*</i>	<i>bedierf</i>	<i>bedierven</i>	<i>bedorven</i>	<i>pokvariti (se)</i>
<i>helpen</i>	<i>hielp</i>	<i>hielpen</i>	<i>geholpen</i>	<i>pomoći</i>
<i>sterven^o</i>	<i>stierf</i>	<i>stierven</i>	<i>gestorven</i>	<i>umreti</i>
<i>werpen</i>	<i>wierp</i>	<i>wierpen</i>	<i>geworpen</i>	<i>baciti</i>
<i>werven</i>	<i>wierf</i>	<i>wierven</i>	<i>geworven</i>	<i>vrbovati</i>
<i>zwerven</i>	<i>zwierf</i>	<i>zwierven</i>	<i>gezworven</i>	<i>lutati</i>

IV serija

<i>bevelen</i>	<i>beval</i>	<i>bevalen</i>	<i>bevolen</i>	<i>narediti,</i>
				<i>zapovedati</i>
<i>breken</i>	<i>brak</i>	<i>braken</i>	<i>gebroken</i>	<i>(s) lomiti</i>
<i>komen^o</i>	<i>kwam</i>	<i>kwamen</i>	<i>gekomen</i>	<i>doći</i>
<i>nemen</i>	<i>nam</i>	<i>namen</i>	<i>genomen</i>	<i>uzeti, uzimati</i>
<i>spreken</i>	<i>sprak</i>	<i>spraken</i>	<i>gesproken</i>	<i>govoriti</i>
<i>steken</i>	<i>stak</i>	<i>staken</i>	<i>gestoken</i>	<i>(za) bosti</i>
<i>stelen</i>	<i>stal</i>	<i>stalen</i>	<i>gestolen</i>	<i>ukrasti</i>

V serija

<i>bidden</i>	<i>bad</i>	<i>baden</i>	<i>gebeden</i>	<i>moliti se</i>
<i>eten</i>	<i>at</i>	<i>aten</i>	<i>gegeten</i>	<i>jesti</i>
<i>genezen*</i>	<i>genas</i>	<i>genazen</i>	<i>genezen</i>	<i>ozdraviti, izlečiti (se)</i>
<i>geven</i>	<i>gaf</i>	<i>gaven</i>	<i>gegeven</i>	<i>dati</i>
<i>lezen</i>	<i>las</i>	<i>lazen</i>	<i>gelezen</i>	<i>čitati</i>
<i>liggen</i>	<i>lag</i>	<i>lagen</i>	<i>gelegen</i>	<i>ležati</i>
<i>meten</i>	<i>mat</i>	<i>maten</i>	<i>gematen</i>	<i>meriti</i>
<i>treden^o</i>	<i>trad</i>	<i>traden</i>	<i>getreden</i>	<i>kročiti, koračati</i>
<i>vergeten^{o*}</i>	<i>vergat</i>	<i>vergaten</i>	<i>vergeten</i>	<i>zaboraviti</i>
<i>vreten</i>	<i>vrat</i>	<i>vraten</i>	<i>gevreten</i>	<i>ždrati, jesti (kod životinja)</i>
				<i>videti</i>
<i>zien</i>	<i>zag</i>	<i>zagen</i>	<i>gezien</i>	<i>sedeti</i>
<i>zitten</i>	<i>zat</i>	<i>zaten</i>	<i>gezetten</i>	

VI serija

<i>dragen</i>	<i>droeg</i>	<i>droegen</i>	<i>gedragen</i>	<i>nositi</i>
<i>graven</i>	<i>groef</i>	<i>groeven</i>	<i>gegraven</i>	<i>kopati</i>
<i>jagen⁷</i>	<i>joeg</i>	<i>joegen</i>	<i>gejaagd</i>	<i>goniti</i>
	<i>jaagde</i>	<i>jaagden</i>		
<i>slaan</i>	<i>sloeg</i>	<i>sloegen</i>	<i>geslagen</i>	<i>udariti, udarati</i>
<i>varen</i>	<i>voer</i>	<i>voeren</i>	<i>gevaren</i>	<i>ploviti</i>
<i>vragen</i>	<i>vroeg</i>	<i>vroegen</i>	<i>gevraagd</i>	<i>pitati</i>
<i>waaïen</i>	<i>woei</i>	<i>woeien</i>	<i>gewaaïd</i>	<i>duvati (vetar)</i>
	<i>waaide</i>	<i>waaiden</i>	<i>gewaaïd</i>	
<i>zweren</i>	<i>zwoer</i>	<i>zwoeren</i>	<i>gezworen</i>	<i>zakleti se</i>

VII serija

<i>blazen</i>	<i>blies</i>	<i>bliezen</i>	<i>geblazen</i>	<i>duvati</i>
<i>hangen</i>	<i>hing</i>	<i>hingen</i>	<i>gehangen</i>	<i>vešati, visiti</i>
<i>heffen</i>	<i>hief</i>	<i>hieven</i>	<i>geheven</i>	<i>podići</i>
<i>houden</i>	<i>hield</i>	<i>hielden</i>	<i>gehouden</i>	<i>držati; voleti</i>
<i>houden⁸</i>	<i>hieuw</i>	<i>hieuwen</i>	<i>gehouden</i>	<i>udariti, zamahnuti</i>
<i>laten</i>	<i>liet</i>	<i>lieten</i>	<i>gelaten</i>	<i>pustiti, ostaviti</i>
<i>lopen*</i>	<i>liep</i>	<i>liepen</i>	<i>gelopen</i>	<i>ići, hodati</i>
<i>raden⁹</i>	<i>arh.:ried</i>	<i>rieden</i>	<i>geraden</i>	<i>pogadati;</i>
	<i>raadde</i>	<i>raadden</i>		<i>(savetovati)</i>
<i>roepen</i>	<i>riep</i>	<i>riepen</i>	<i>geroepen</i>	<i>zvati</i>
<i>scheppen¹⁰</i>	<i>schiep</i>	<i>schiepen</i>	<i>geschapen</i>	<i>stvoriti</i>
<i>slapen</i>	<i>sliep</i>	<i>sliepen</i>	<i>geslapen</i>	<i>spavati</i>

6 Vidi 1.6.1

7 Vidi 1.2.3 - 3) a i b.

8 Složeni glagol *beeldhouwen* (klesati, vajati) menja se po slaboj promeni.9 U značenju 'savetovati' češće se koristi izvedenica *aanraden*.

10 Vidi 1.2.3 - 3) b.

Glagoli

<i>stoten</i>	arh.: <i>stiet</i> <i>stootte</i>	<i>stieten</i> <i>stootten</i>	<i>gestoten</i>	udariti (se)
<i>vallen</i> ^o	<i>viel</i>	<i>vielen</i>	<i>gevallen</i>	pasti
<i>vangen</i>	<i>ving</i>	<i>vingen</i>	<i>gevangen</i>	uhvatiti
<i>verraden</i>	<i>verried</i>	<i>verrieden</i>	<i>verraden</i>	izdati
<i>wassen</i> ^{o11}	<i>wies</i>	<i>wiesen</i>	<i>gewassen</i>	(ne) rasti
<i>wassen</i>	arh.: <i>wies</i> <i>waste</i>	<i>wiesen</i> <i>wasten</i>	<i>gewassen</i>	prati

1.2.3 Nepravilni glagoli (*Onregelmatige werkwoorden*)

U glagole sa nepravilnom konjugacijom ubrajaju se

1) pomoćni i modalni glagoli

<i>zijn</i> ^o	<i>was</i>	<i>waren</i>	<i>geweest</i>	biti
<i>hebben</i>	<i>had</i>	<i>hadden</i>	<i>gehad</i>	imati
<i>worden</i> ^o	<i>werd</i>	<i>werden</i>	<i>geworden</i>	postati
<i>zullen</i>	<i>zou</i>	<i>zouden</i>		hteti
<i>kunnen</i>	<i>kon</i>	<i>konden</i>	<i>gekund</i>	moći, umeti
<i>moeten</i>	<i>moest</i>	<i>moesten</i>	<i>gemoeten</i>	morati
<i>mogen</i>	<i>mocht</i>	<i>mochten</i>	<i>gemogen</i>	smeti
<i>willen</i>	<i>wou/wilde</i>	<i>wilden</i>	<i>gewild</i>	hteti, želeti
<i>durven</i>	<i>durfde</i> arh.: <i>dorst</i>	<i>durfden</i> <i>dorsten</i>	<i>gedurfd</i>	usuditi se

2) glagoli koji osim promene osnovičkog vokala imaju i promenu osnovičkog suglasnika

<i>brengen</i>	<i>bracht</i>	<i>brachten</i>	<i>gebracht</i>	doneti
<i>denken</i>	<i>dacht</i>	<i>dachten</i>	<i>gedacht</i>	misлити
<i>kopen</i>	<i>kocht</i>	<i>kochten</i>	<i>gekocht</i>	kupiti
<i>plegen</i> ¹²	<i>placht</i>	<i>plachten</i>		uobičajavati
<i>zoeken</i>	<i>zocht</i>	<i>zochten</i>	<i>gezocht</i>	tražiti
<i>doen</i>	<i>deed</i>	<i>deden</i>	<i>gedaan</i>	činiti
<i>gaan</i>	<i>ging</i>	<i>gingen</i>	<i>gegaan</i>	ići
<i>staan</i>	<i>stond</i>	<i>stonden</i>	<i>gestaan</i>	stajati
<i>zien</i>	<i>zag</i>	<i>zagen</i>	<i>gezien</i>	videti
<i>weten</i>	<i>wist</i>	<i>wisten</i>	<i>geweten</i>	znati
<i>zeggen</i>	<i>zei</i>	<i>zeiden</i>	<i>gezegd</i>	reći

¹¹ U ovom značenju češće se koristi slab glagol *groeien*

¹² Vidi 1.2.3 - 3) b.

Werkwoorden

3) glagoli sa promenljivom i mešovitom konjugacijom; a) sa arhaičnim jakim imperfektom (bez promene značenja)

<i>zweren</i>	<i>zweerde</i>	<i>zweerden</i>	<i>gezworen</i>	zagnojiti se
<i>delven</i>	<i>zwoor</i> <i>delfde</i>	<i>zwoeren</i> <i>delfden</i>	<i>gedolven</i>	(is) kopati
<i>raden</i>	<i>dolf</i> <i>raadde</i>	<i>dolven</i> <i>raadden</i>	<i>geraden</i>	pogadati, nagadati
<i>wassen</i>	<i>ried</i> <i>waste</i>	<i>rieden</i> <i>wasten</i>	<i>gewassen</i>	prati
<i>stoten</i>	<i>wies</i> <i>stootte</i>	<i>wiesen</i> <i>stootten</i>	<i>gestoten</i>	udariti (se) gurnuti
	<i>stiet</i>	<i>stieten</i>		

sa jakim participom perfekta

<i>bakken</i>	<i>bakte</i>	<i>bakten</i>	<i>gebakken</i>	peći
<i>barsten</i>	<i>barstte</i>	<i>barstten</i>	<i>gebarsten</i>	pući
<i>braden</i>	<i>braadde</i>	<i>braadden</i>	<i>gebraden</i>	pržiti
<i>brouwen</i>	<i>brouwde</i>	<i>brouwden</i>	<i>gebrouwen</i>	vreti, zgotoviti
<i>heten</i>	<i>heette</i>	<i>heetten</i>	<i>geheten</i>	zvati se
<i>lachen</i> ¹³	<i>lachte</i>	<i>lachten</i>	<i>gelachen</i>	smejati se
<i>laden</i>	<i>laadde</i>	<i>laadden</i>	<i>geladen</i>	tovariti
<i>malen</i>	<i>maalde</i>	<i>maalden</i>	<i>gemalen</i>	mleti
<i>scheiden</i>	<i>scheidde</i>	<i>scheidden</i>	<i>gescheiden</i>	rastaviti (se)
<i>spannen</i>	<i>spande</i>	<i>spande</i>	<i>gespannen</i>	nategnuti
<i>vouwen</i>	<i>vouwde</i>	<i>vouwden</i>	<i>gevouwen</i>	složiti, saviti
<i>weven</i>	<i>weefde</i>	<i>weefden</i>	<i>geweven</i>	tkati
<i>wreken</i>	<i>wreekte</i>	<i>wreekten</i>	<i>gewroken</i>	osvetiti (se)
<i>zouten</i>	<i>zoutte</i>	<i>zoutten</i>	<i>gezouten</i>	(po) soliti

sa slabim participom perfekta

<i>waaien</i>	<i>woei</i>	<i>woei</i>	<i>gewaaid</i>	duvati (vetar)
<i>vragen</i>	<i>waaide</i>	<i>waaiden</i>		
<i>jagen</i>	<i>vroeg</i>	<i>vroegen</i>	<i>gevraagd</i>	pitati
	<i>joeg</i>	<i>joegen</i>	<i>gejaagd</i>	goniti

¹³ Složeni glagol *glimlachen* (smešiti se) menja se: *glimlachen*, *glimlahcte*, *geglimlacht*

Glagoli

b) sa promenom značenja zavisno od oblika

<i>jagen</i>	<i>joeg</i> <i>jaagde</i>	<i>joegen</i> <i>jaagden</i>	<i>gejaagd</i> <i>gejaagd</i>	goniti loviti
<i>plegen</i>	<i>placht</i> <i>pleegde</i>	<i>plachten</i> <i>pleegden</i>	- <i>gepleegd</i>	uobičajavati izvršiti, obaviti
<i>scheppen</i>	<i>schiep</i> <i>schepte</i>	<i>schiepen</i> <i>schepten</i>	<i>geschapen</i> <i>geschept</i>	stvoriti zahvatati
<i>schrikken</i>	<i>schrok</i> <i>schrikte</i>	<i>schrokken</i> <i>schrikten</i>	<i>geschrokken</i> <i>geschrikt</i>	uplašiti se trgnuti se, popariti

1.3 GLAGOLSKA VREMENA (*Werkwoordstijden*)

1.3.1 Present (*Onvoltooid tegenwoordige tijd*)

1.3.1.1 Oblik

Većina glagola gradi oblik sadašnjeg vremena dodavanjem nastavaka na infinitivsku osnovu.

present	jednina	množina
1. lice	osnova + -	osnova + <i>en</i>
2. lice	osnova + <i>t</i> ¹⁴	osnova + <i>en</i>
3. lice	osnova + <i>t</i>	osnova + <i>en</i>

Izuzetak predstavljaju pomoćni i modalni glagoli.

<i>hebben</i>				<i>zijn</i>			
<i>ik</i>	<i>heb</i>	<i>wij</i>	<i>hebben</i>	<i>ik</i>	<i>ben</i>	<i>wij</i>	<i>zijn</i>
<i>jij/u</i>	<i>hebt</i>	<i>jullie</i>	<i>hebben</i>	<i>jij/u</i>	<i>bent</i>	<i>jullie</i>	<i>zijn</i> ¹⁵ (<i>bent</i>)
<i>u</i>	<i>heeft</i>						
<i>hij</i>	<i>heeft</i>	<i>zij</i>	<i>hebben</i>	<i>hij</i>	<i>is</i>	<i>zij</i>	<i>zijn</i>

<i>kunnen</i>				<i>zullen</i>			
<i>ik</i>	<i>kan</i>	<i>wij</i>	<i>kunnen</i>	<i>ik</i>	<i>zal</i>	<i>wij</i>	<i>zullen</i>
<i>jij/u</i>	<i>kan/kunt</i>	<i>jullie</i>	<i>kunnen/kunt</i>	<i>jij/u</i>	<i>zal/zult</i>	<i>jullie</i>	<i>zullen/zult</i>
<i>hij</i>	<i>kan</i>	<i>zij</i>	<i>kunnen</i>	<i>hij</i>	<i>zal</i>	<i>zij</i>	<i>zullen</i>

¹⁴ Oblik drugog lica jednine obuhvata i formalno i prisno obraćanje. Za odgovarajuće lične zamenice vidi 4.1.

¹⁵ Uz počasno lice u množini stoji oblik u zagradi. Uz regionalno *gij* u jednini i množini (⇒ 4.1.1) stoji oblik *zijt*.

Werkwoorden

<i>mogen</i>				<i>willen</i>			
<i>ik</i>	<i>mag</i>	<i>wij</i>	<i>mogen</i>	<i>ik</i>	<i>wil</i>	<i>wij</i>	<i>willen</i>
<i>jij/u</i>	<i>mag</i>	<i>jullie</i>	<i>mogen</i> ¹⁶ (<i>moogt</i>) ¹⁷	<i>jij/u</i>	<i>wil/</i> <i>wilt</i>	<i>jullie</i>	<i>willen</i> (<i>wilt</i>)
<i>hij</i>	<i>mag</i>	<i>zij</i>	<i>mogen</i>	<i>hij</i>	<i>wil</i>	<i>zij</i>	<i>willen</i>

U izvesnoj meri nepravilan je i glagol *komen*: za razliku od infinitiva i oblika za množinu, u jednini ima kratak vokal u osnovi (uporedi takođe oblik imperfekta *kwam*, ⇒ 1.2.2 IV).

<i>komen</i>			
<i>ik</i>	<i>kom</i>	<i>wij</i>	<i>komen</i>
<i>jij/u</i>	<i>komt</i>	<i>jullie</i>	<i>komen</i>
<i>hij</i>	<i>komt</i>	<i>zij</i>	<i>komen</i>

Što se tiče pravopisa, treba imati u vidu pravila spomenuta u prethodnom poglavlju. Radi održanja dužine samoglasnika osnovice može doći do izmenjenog načina pisanja:

liggen - *ik lig* - *jij ligt*
lopen - *ik loop* - *jij loopt*
staan - *ik sta* - *jij staat*

Ne treba zaboraviti da se suglasnici *v* i *z* ne mogu pisati na kraju reči niti ispred suglasnika. Umesto njih, u takvim slučajevima, beleži se *f* odnosno *s*:

leven - *ik leef* - *jij leeft*
reizen - *ik reis* - *jij reist*

Ako se osnova završava sa *-t*, neće doći do udvajanja tog suglasnika u 2. i 3. licu jednine. Međutim, nastavak *-t* će se dodati ako se osnova završava na *-d*:

bijten - *jij bijt* - *hij bijt*
rijden - *jij rijdt* - *hij rijdt*

Nastavak *-t* se kod svih glagola gubi u slučaju inverzije drugog lica jednine (ispred *je/jij*):

jij hebt - *heb jij*
jij bent - *ben jij*
jij staat - *sta jij*
jij reist - *reis jij*
jij rijdt - *rijd jij*

¹⁶ Ovaj oblik pripada govornom jeziku. Uz regionalno *gij* obavezno ide *moogt*.

¹⁷ Ovaj oblik je arhaičan uz počasno lice ali je obavezan uz regionalno *gij*.

1.3.1.2 Upotreba prezenta

Prezent izražava radnju koja je započeta u prošlosti i još uvek traje u sadašnjosti:

Ik leef hier al drie jaar. Živim ovde već tri godine.

Njime se izražava radnju koja se odvija u trenutku govora:

Hij gaat net de deur uit. Upravo izlazi na vrata.

Često koristi za izražavanje budućnosti, obično uz neki adverbijal za vreme:

Morgen kom ik bij je. Sutra dolazim k tebi..

Prezent se može odnositi na prošlost (tzv. istorijski prezent):

Gisteravond ga ik de stad even in Sinoć ti ja odem u grad i vidim tamo
en daar zie ik de bulletins hangen. okačene biltene.

Sreće se i kod nabiranja istorijskih datuma i fakata:

814 sterft Karel de Grote. Godine 814. umire Karlo Veliki.

1.3.2 Imperfekt (*Onvoltooid verleden tijd*)

1.3.2.1 Slabi glagoli

Slabi glagoli čija se osnova završava na *p, t, k, f, s, ch* ('*t kofschip*) dobijaju nastavak *-te* u jednini i *-ten* u množini. (Kod glagola čija se osnova završava na *t* dolazi onda do udvostručenja tog suglasnika).

<i>maken</i>				<i>rusten</i>			
<i>ik</i>	<i>maakte</i>	<i>wij</i>	<i>maakten</i>	<i>ik</i>	<i>rustte</i>	<i>wij</i>	<i>rustten</i>
<i>jij/u</i>	<i>maakte</i>	<i>jullie</i>	<i>maakten</i>	<i>jij/u</i>	<i>rustte</i>	<i>jullie</i>	<i>rustten</i>
<i>hij</i>	<i>maakte</i>	<i>zij</i>	<i>maakten</i>	<i>hij</i>	<i>rustte</i>	<i>zij</i>	<i>rustten</i>

Ostalim glagolima se na infinitivsku osnovu dodaje nastavak *-de* u jednini i *-den* u množini (kod glagola čija se osnova završava na *d* dolazi do udvostručenja ovog suglasnika):

<i>voelen</i>				<i>voeden</i>			
<i>ik</i>	<i>voelde</i>	<i>wij</i>	<i>voelden</i>	<i>ik</i>	<i>voedde</i>	<i>wij</i>	<i>voedden</i>
<i>jij/u</i>	<i>voelde</i>	<i>jullie</i>	<i>voelden</i>	<i>jij/u</i>	<i>voedde</i>	<i>jullie</i>	<i>voedden</i>
<i>hij</i>	<i>voelde</i>	<i>zij</i>	<i>voelden</i>	<i>hij</i>	<i>voedde</i>	<i>zij</i>	<i>voedden</i>

1.3.2.2 Jaki glagoli

Za građenje imperfekta jaki glagoli se koriste ablautom tj. izmenjenim samoglasnikom u osnovi. U jednini se na tu izmenjenu osnovu kod sva tri lica dodaje nulti nastavak, a u množini, za sva tri lica, nastavak *-en*. Kod nekih glagola uz to u množini dolazi do izmene u dužini osnovičkog vokala (⇒ 1.2.2):

<i>drinken</i>				<i>nemen</i>			
<i>ik</i>	<i>dronk</i>	<i>wij</i>	<i>dronken</i>	<i>ik</i>	<i>nam</i>	<i>wij</i>	<i>namen</i>
<i>jij/u</i>	<i>dronk</i>	<i>jullie</i>	<i>dronken</i>	<i>jij/u</i>	<i>nam</i>	<i>jullie</i>	<i>namen</i>
<i>hij</i>	<i>dronk</i>	<i>zij</i>	<i>dronken</i>	<i>hij</i>	<i>nam</i>	<i>zij</i>	<i>namen</i>

1.3.2.3 Nepravilni glagoli

<i>hebben</i>				<i>zijn</i>			
<i>ik</i>	<i>had</i>	<i>wij</i>	<i>hadden</i>	<i>ik</i>	<i>was</i>	<i>wij</i>	<i>waren</i>
<i>jij/u</i>	<i>had</i> ¹⁸	<i>jullie</i>	<i>hadden</i>	<i>jij/u</i>	<i>was</i> ¹⁹	<i>jullie</i>	<i>waren</i>
<i>hij</i>	<i>had</i>	<i>zij</i>	<i>hadden</i>	<i>hij</i>	<i>was</i>	<i>zij</i>	<i>waren</i>

<i>kunnen</i>				<i>zullen</i>			
<i>ik</i>	<i>kon</i>	<i>wij</i>	<i>konden</i>	<i>ik</i>	<i>zou</i>	<i>wij</i>	<i>zouden</i>
<i>jij/u</i>	<i>kon</i> ²⁰	<i>jullie</i>	<i>konden</i>	<i>jij/u</i>	<i>zou</i> ²¹	<i>jullie</i>	<i>zouden</i>
<i>hij</i>	<i>kon</i>	<i>zij</i>	<i>konden</i>	<i>hij</i>	<i>zou</i>	<i>zij</i>	<i>zouden</i>

<i>mogen</i>				<i>willen</i> ²²			
<i>ik</i>	<i>mocht</i>	<i>wij</i>	<i>mochten</i>	<i>ik</i>	<i>wilde/wou</i>	<i>wij</i>	<i>wilden/ (wouen)</i>
<i>jij/u</i>	<i>mocht</i>	<i>jullie</i>	<i>mochten</i>	<i>jij/u</i>	<i>wilde/wou</i>	<i>jullie</i>	<i>wilden/ (wouen)</i>
<i>hij</i>	<i>mocht</i>	<i>zij</i>	<i>mochten</i>	<i>hij</i>	<i>wilde/wou</i>	<i>zij</i>	<i>wilden/ (wouen)</i>

Nepravilni glagoli sa suglasničkim izmenama u imperfekatskoj osnovi (⇒ 1.2.3 - 2) poput jakih glagola u jednini sva tri lica dobijaju nulti nastavak a u množini nastavak *-en*:

<i>zeggen</i>			
<i>ik</i>	<i>zei</i>	<i>wij</i>	<i>zeiden</i>
<i>jij/u</i>	<i>zei</i>	<i>jullie</i>	<i>zeiden</i>
<i>hij</i>	<i>zei</i>	<i>zij</i>	<i>zeiden</i>

¹⁸ Uz regionalno *gij* stoji oblik *hadt*.

¹⁹ Uz regionalno *gij* stoji oblik *waart*.

²⁰ Regionalno: *gij kondt*.

²¹ Regionalno: *gij zoudt*.

²² Dok su u jednini moguća oba oblika, u množini oblik u zagradi pripada isključivo govornom jeziku.

1.3.2.4 Upotreba imperfekta

Imperfekt se upotrebljava za pripovedanje o prošlosti, za opisivanje radnji koje su se odigravale u prošlosti:

<i>Er was eens een jongetje dat Klein</i>	Bio jednom jedan dečak koji se zvao
<i>Duimpje heette.</i>	Palčić.
<i>Vorig jaar fietste opa nog.</i>	Prošle godine je deda još vozio bicikl.

Posle subjunktora *toen* obavezna je upotreba imperfekta:

<i>Waar was je toen ik opbelde?</i>	Gde si bila kad sam zvao?
-------------------------------------	---------------------------

Ako je u indirektnom govoru u glavnoj rečenici upotrebljeno prošlo vreme, u zavisnoj može stajati imperfekt, bez obzira da li se u njoj izražena radnja odvija pre ili za vreme govornog čina:

<i>Hij zei daarnet: "Ze had mooi haar".</i>	Malopre je rekao: "Imala je lepu kosu".
<i>Hij zei daarnet dat ze mooi haar had.</i>	Malopre je rekao da je imala lepu kosu.
<i>Hij zei daarnet: "Ze heeft mooi haar".</i>	Malopre je rekao: "Ima lepu kosu".
<i>Hij zei daarnet dat ze mooi haar had.²³</i>	Malopre je rekao da ima lepu kosu:

U potencijalnim pogodbenim rečenicama (⇒ 1.4.2).

1.3.3 Perfekt (*Voltooid tegenwoordige tijd*)

Perfekt se gradi od prezenta pomoćnih glagola *hebben* ili *zijn* (⇒ 1.6.1) i participija perfekta glavnog glagola (⇒ 1.1.3).

1.3.3.1 Upotreba perfekta

Perfektom se izražava radnja koja se jednom desila u prošlosti:

<i>Ik heb vorige week rijexamen</i>	Prošle nedelje sam polagao vozački
<i>gedaan: ik ben helaas gezakt.</i>	ispit: nažalost sam pao.

Perfektom se iskazuje da se posledice neke radnje iz prošlosti osećaju u trenutku govornog čina:

<i>Het heeft vannacht geregend:</i>	Noćas je padala kiša: ulica je mokra.
<i>de straat is nat.</i>	

²³ U ovoj rečenici može stajati i prezent umesto imperfekta.

Perfektom se navode činjenice (dok se imperfektom opisuje):

<i>Gisteravond is hier een ernstig</i>	Sinoć se ovde desila teška nesreća.
<i>ongeluk gebeurd.</i>	

Uz priloge *altijd* i *nooit* obavezna je upotreba perfekta:

<i>We hebben altijd in deze flat</i>	Uvek smo stanovali u ovom stanu
<i>gewoond en zijn nog nooit verhuisd.</i>	i još se nikad nismo selili.

1.3.4 Pluskvamperfekt (*Voltooid verleden tijd*)

Pluskvamperfekt se gradi od imperfekta pomoćnog glagola *hebben* ili *zijn* (⇒ 1.3.2.3) i participija perfekta glavnog glagola (⇒ 1.1.3).

1.3.4.1 Upotreba pluskvamperfekta

U relativnoj upotrebi pluskvamperfekt označava radnju koja se desila pre neke druge radnje u prošlosti (vremenski mlada radnja se onda izražava imperfektom):

<i>Hij kwam pas nadat ze hem met</i>	Došao je tek pošto su mu zapretili da
<i>onterving hadden gedreigd.</i>	će ga razbaštiniti.

Pluskvamperfekt se upotrebljava u irealnim pogodbenim rečenicama (⇒ 1.4.3):

<i>Had hij maar beter uitgekeken, dan</i>	Da je bolje pazio, ništa se ne bi
<i>was er niets gebeurd.</i>	desilo.

Koristi se i u irealnim optativnim rečenicama:

<i>Was ik maar niet met je meegegaan!</i>	Da samo nisam pošla s tobom!
---	------------------------------

1.3.5 Futur I (*Onvoltooid tegenwoordig toekomstige tijd*)

Za građenje futura I koristi se pomoćni glagol *zullen* u prezentu i infinitiv prezenta glav-nog glagola:

<i>Nu zal ik je iets vertellen.</i>	Sad ću ti nešto ispričati.
-------------------------------------	----------------------------

Za izražavanje budućnosti takode se može upotrebiti i konstrukcija *gaan* + infinitiv :

<i>Nu ga ik je iets vertellen.</i>

1.3.5.1 Upotreba futura I

Futur I služi za izražavanje budućnosti. Ipak, češće se u tu svrhu koristi prezent.

1.3.6 Futur II (*Voltooid tegenwoordig toekomstige tijd*)

Futur II se gradi od prezenta glagola *zullen* i infinitiva perfekta glavnog glagola:

Morgen om deze tijd zal de executie al voltrokken zijn. Sutra u ovo vreme će pogubljenje već biti izvršeno.

1.3.6.1 Upotreba futura II

Futurum II se izražava radnja koja se smatra završenom u budućnosti (vidi gornji pri-mer). U ovoj upotrebi može se, umesto futura II, koristiti i perfekt:

Morgen om deze tijd zal de executie al voltrokken zijn.
Morgen om deze tijd is de executie al voltrokken.

Modalno upotrebljen futur II izražava pretpostavku:

Hij zal het wel gedaan hebben. Biće da je on to uradio.

1.4 GLAGOLSKI NAČIN (*Wijs*)1.4.1 Konjunktiv (*Aanvoegende wijs*)

Konjunktiv je u savremenom nizozemskom praktično izumro. Kao oblik zadržalo se jedino 3. lice jednine prezenta, koje se gradi odbijanjem nastavka *-n* od infinitiva, i prvo lice jednine glagola mogen koje je identično sa oblikom za treće lice jednine prezenta (*ik moge - hij moge*). Konjunktiv se danas upotrebljava samo još u nekim izrazima i frazama:

<i>Leve de koningin!</i>	Živela kraljica!
<i>zegge en schrijve ...</i>	slovom i brojem ...
<i>men neme ...</i>	valja uzeti ...
<i>hoe het ook zij ...</i>	bilo kako bilo ...
<i>De duivel hale hem!</i>	Neka ga đavo nosi!

1.4.2 Kondicional I (*Onvoltooid verleden toekomstige tijd*)

Kondicional I se gradi od imperfekta glagola *zullen* i infinitiva prezenta glavnog glagola. (1) On ima modalnu funkciju i služi za izražavanje

nestvarnosti koja je potencijalno ostvarljiva. U potencijalnim pogodbenim rečenicama (⇒ 8.2.5) može se zameniti imperfektom (2), (3). Kod pomoćnih glagola se prednost daje imperfektu.

(1) <i>Dat zou ik nooit doen!</i>	To nikad ne bih uradio!
(2) <i>Als ik jou was, zou ik het doen.</i>	Da sam na tvom mestu uradio bih to.
(3) <i>Als ik jou was, deed ik het.</i>	

Kondicional I takođe služi za izražavanje pretpostavke:

Karel zou nog vanavond thuiskomen. Trebalo bi da se Karl još večeras vrati.

1.4.3 Kondicional II (*Voltooid verleden toekomstige tijd*)

Kondicional II se gradi od imperfekta glagola *zullen* i infinitiva perfekta glavnog glagola.

Služi za opisivanje irealnosti u prošlosti (1). U modalnoj funkciji izražava sumnju (2). U irealnim pogodbenim rečenicama može se zameniti pluskvamperfektom (3), (4).

(1) <i>Dat zou ik nooit gedaan hebben.</i>	To nikad ne bih uradio.
(2) <i>Zou hij het gedaan hebben?</i>	Da nije on to uradio?
(3) <i>Als ik meer tijd gehad had, zou ik graag nog een weekje langer gebleven zijn.</i>	Da sam imao više vremena rado bih bio ostao još nedelju dana.
(4) <i>Als ik meer tijd gehad had, was ik graag nog een weekje langer gebleven.</i>	

1.4.4 Imperativ (*Gebiedende wijs*)

Oblik imperativa za drugo lice jednine i za drugo lice množine čini infinitivska osnova:

Kom! *Blijf!* *Sta stil!*²⁴

Za ublažavanje tona mogu se koristiti partikule *eens* i/ili *even* i *maar* (⇒ 9.1):

Kom eens (even). *Blijf maar zitten.*

Za izražavanje zapovesti takođe se može koristiti inverzija prezenta:

Kom jij eens even! *Gaan jullie!* *Blijft u toch!*

Za 1. lice jednine i množine upotrebljava se bilo imperativ bilo inverzija glagola *laten* + infinitiv:

Laat ons gaan. *Laten we gaan.*

Za izražavanje zapovesti se umesto imperativa mogu koristiti i neki drugi oblici: infinitiv (⇒ 1.1.1.1 - 5), particip perfekta (⇒ 1.1.3.1 - h).

²⁴ Za glagole sa naglašenim prefiksima vidi 1.10.3.

1.5 GLAGOLSKO STANJE - PASIV (*Lijedende vorm*)

1.5.1 Oblici pasiva

U nizozemskom postoje dva pomoćna glagola²⁵ za građenje pasiva, to su *worden* i *zijn*.

Za građenje prezenta, imperfekta, futura I i kondicionala I koristi se glagol *worden* + particip perfekta glavnog glagola, za građenje perfekta, pluskvamperfekta, futura II i kondicionala II glagol *zijn* + particip perfekta glavnog glagola.

Prezent	<i>Ik</i>	<i>word</i>	<i>geholpen</i>	
Imperfekt	↓	<i>werd</i>	↓	
Futur I		<i>zal</i>		<i>worden</i>
Kondicional I		<i>zou</i>		<i>worden</i>
Perfekt	<i>Ik</i>	<i>ben</i>	<i>geholpen</i>	
Pluskvamperfekt	↓	<i>was</i>		26
Futur II		<i>zal</i>		<i>zijn</i>
Kondicional II		<i>zou</i>		<i>zijn</i>

1.5.2 Upotreba pasiva

a) Za razliku od aktiva gde je težište na vršiocu radnje, u pasivu je pažnja usmerena na samu radnju ili zbivanja. I u pasivu se, međutim, može izraziti subjekat aktivne rečenice u vidu objekta sa predlogom *door*:

Hij wordt door zijn vrienden geholpen. Pomažu mu prijatelji /On biva pomagan od svojih prijatelja/

b) Pasiv se često koristi kao način bezličnog kazivanja i predstavlja konkurentan oblik aktivu sa bezličnom zamenicom *men*, koja se u govornom jeziku nerado upotrebljava:

Men spreekt hier Duits. - Ovde se govori nemački.
Hier wordt Duits gesproken.

²⁵ Za drukčije tumačenje ove problematike vidi ANS 18.5.2.2.

²⁶ Neki gramatičari smatraju da je u obliku perfekta i pluskvamperfekta izostavljen, zapravo, particip perfekta glagola *worden*. Zaista se mogu, pogotovu u pisanom jeziku, sresti rečenice koje sadrže taj oblik: *Ik ben geholpen geworden* (ANS, 18.5.2.2).

c) "Pravi" pasiv tj. sva lica pasiva grade zapravo sam prelazni glagoli. Objekat aktivne rečenice prilikom transformacije postaje subjekt pasivne rečenice.

I od nekih neprelaznih glagola se mogu graditi pasivne rečenice. Tu se onda radi o bezličnom pasivu bez gramatičkog i logičkog subjekta. U takvim rečenicama je naglasak na samom odvijanju radnje. Ulogu formalnog subjekta preuzima repletivno *er* (⇔ 6.5.1).

Er werd veel gedanst.

Puno se plesalo.

Er werd nauwelijks gelachen die avond.

Te večeri jedva da se neko smeja.

Pasivne forme ne mogu imati :

a) prelazni glagoli koji označavaju posedovanje: *hebben, bezitten, omvatten, inhouden* itd.

b) povratni glagoli

c) pomoćni glagoli

d) modalni glagoli.

Modalni glagoli, međutim, mogu biti dopunjeni infinitivom pasiva glavnog glagola:

Hier moet gespoten worden.

Ovde mora da se prska.

1.5.3 Druge pasivne forme

1) Glagol *krijgen* dopunjen participom perfekta nekog drugog glagola može izražavati pasiv:

Wij kregen een gids toegewezen.

Dodeljen nam je vodič.

2) Glagol *zijn* dopunjen predložnim infinitivom:

Het conflict is niet meer op te lossen.

Konflikt se više ne može rešiti.

3) Atributski upotrebljen predložni infinitiv ima pasivno-modalno značenje:

een niet op te lossen conflict

nerešiv konflikt

4) Sufiks *-baar* ima pasivno-modalno značenje:

een onoplosbaar conflict

nerešiv konflikt

5) Povratno upotrebljen glagol *laten* dopunjen infinitivom:

Het antwoord laat zich raden.

Odgovor se može pogoditi.

1.6 POMOĆNI, MODALNI, KOPULATIVNI I FUNKCIONALNI
GLAGOLI (*Hulpwerkwoorden*)

1.6.1 Upotreba pomoćnih glagola u složenim prošlim vremenima

1) Sa glagolom *hebben* složena prošla vremena grade:

a) Prelazni glagoli :

Ik heb een auto gekocht. Kupio sam kola.

b) Neprelazni trajni glagoli:

Ik heb genoeg gezeten. Dosta sam sedeo

c) Povratni glagoli:

Hij heeft zich gewaschen. Umio se.

d) Modalni glagoli:

Je had moeten wachten. Trebalo je da čekaš.e) Glagol *hebben*:*Hebben jullie honger gehad?* Jeste li bili gladni?2) Sa glagolom *zijn* složena prošla vremena grade:

a) Glagoli kretanja:

Is hij al gekomen? Je li već došao?

b) Glagoli koji izražavaju pomenu stanja:

Zij is de laatste tijd sterk veranderd. U poslednje vreme se jako promenila.c) Neki prelazni glagoli: *beginnen, tegenkomen, tegenvallen**Hij is zelf een winkel begonnen.* I sam je otvorio radnju.d) Glagoli *gebeuren, geschieden, blijken, zijn, worden**Wat is er nu weer gebeurd?* Šta se sad opet desilo?3) *hebben/zijn*a) Postoji određeni broj glagola koji zavisno od upotrebe i značenja koristi *hebben* i *zijn* kao pomoćni glagol. Neki glagoli kretanja mogu koristiti *hebben* ukoliko izražavaju sam proces kretanja, bez spominjanja pravca: *lopen* - hodati, trčati; *rijden* - voziti; *roeien* - veslati; *vliegen* - leteti; *varen* - ploviti; *zwemmen* - plivati.:*Vroeger heeft mijn man gevaren,* Moj muž je ranije plovio, sad više ne.
*nu niet meer.**Deze boot is van Rotterdam naar* Ovaj brod je plovio od Roterdama
Antwerpen gevaren. do Antverpena.b) Prelazno upotrebljeni glagoli kretanja koriste *hebben*:*Ik heb nog nooit een Mercedes gereden.* Još nikad nisam vozila mercedes.*Hij is vanmorgen naar Gent gereden.* Jutros je vozio za Hent.c) Zavisno od toga da li su prelazno ili neprelazno upotrebljeni, izvestan broj glagola gradi prošla složena vremena sa *hebben* odnosno *zijn*: *breken* - slomiti (se), *genezen* - izlečiti (se), *ontdooien* - raskraviti (se), *smelten* - topiti (se), *veranderen* - promeniti (se).*Ik heb weer een kopje gebroken.* Opet sam slomila šolju.*Het kopje is vanzelf gebroken.* Šolja se sama slomila.d) Neki glagoli donekle menjaju značenje u zavisnosti od pomoćnog glagola - *vergeten* sa *hebben* znači zaboraviti, ostaviti nešto negde:*Ik heb mijn paraplu in de bus vergeten.* Zaboravila sam kišobran u autobusu.*vergeten* sa *zijn* znači zaboraviti, ne sećati se ničega:*Ik ben je naam vergeten.* Zaboravila sam ti ime.*volgen* sa *hebben* znači slediti:*De leerling heeft zijn meester in* Učenik je u svemu sledio učitelja.
*alles gevolgd.**alles gevolgd.**volgen* sa *zijn* znači pratiti:*Hij is hem helemaal tot naar Utrecht.* Pratio ga je skroz do Utrehta.*gevolgd*1.6.2 Pomoćni glagol *wezen*1) Glagol *wezen* je zapravo sinonim glagola *zijn*. Kao poseban oblik postoji samo u infinitivu i imperativu.*Wezen* zamenjuje *zijn* u imperativu:*Wees stil!* Budi miran !*Weest u niet boos op me!* Nemojte se ljutiti na mene!2) Posle modalnih glagola *wezen* može zameniti *zijn**Het zou leuk kunnen zijn.*

Moglo bi biti lepo .

Het zou leuk kunnen wezen.

3) On može izraziti zapovest:

Weg wezen!

Sikter!

4) Zamenjuje particip perfekta glagola *zijn* (⇒ 1.1.1.1 - 4)

1.6.3 Modalni glagoli (*Hulpwerkwoorden van modaliteit*)

Modalni glagoli iskazuju odnos govornika ili subjekta prema nekoj radnji. Ta radnja je u rečenici iskazana čistim infinitivom (za redosled reči ⇒ 10.1 i 10.2). U složenim prošlim vremenima modalni glagoli umesto u participiju perfekta stoje u infinitivu (⇒ 1.1.1.1 - 4). Modalni glagoli, međutim, mogu biti i samostalno upotrebljeni. Tada složena prošla vremena grade kao i ostali glagoli (⇒ 1.2.3 - 1).

U nizozemskom postoje četiri modalna glagola: *kunnen*, *moeten*, *mogen* i *willen*. Pored njih, modalne karakteristike imaju i glagoli *durven*, *hoeven*, *zullen*, *laten*.

1.6.3.1 *Kunnen*

1) U samostalnoj upotrebi *kunnen* znači moći, umeti, biti u stanju. Iako je u rečenici samostalno upotrebljen, ipak se u većini slučajeva podrazumeva i korišćenje glavnog glagola (obično su to *doen*, *gaan*, *komen*, *hebben*, *worden*):

Ik kan het niet (doen). Ne mogu to (da uradim).

2) U odnosu na subjekat *kunnen* izražava mogućnost ili sposobnost:

Hij kan niet komen. On ne može da dode.

Hij kan niet zwemmen. On ne ume da pliva

3) U odnosu na govornika izražava pretpostavku ili verovanje u sadržinu iskaza:

Jan kan wel ziek zijn. Može biti da je Jan bolestan.

4) Može se, takođe, upotrebiti u učtivim naredbama i u molbama (često umesto glagola *mogen*):

Kunt u het raam even dichtdoen! Možete li zatvoriti prozor!

Kan ik je fiets lenen? Mogu li pozajmiti tvoj bicikl?

1.6.3.2 *Moeten*

1) Samostalno upotrebljen glagol *moeten* izražava prinudu, moranje:

Dat moet gewoon! To jednostavno mora!

2) U odnosu na subjekat *moeten* izražava obavezu, moranje:

Je moet je vader helpen. Treba da pomogneš ocu.

3) U negativnim rečenicama umesto *moeten* često se koristi *hoeven* (⇒ 1.6.3.7).

4) U odnosu na govornika *moeten* izražava pretpostavku, verovatnoću:

Het moet een goede film zijn. Mora da je dobar film.

Zij moet heel mooi geweest zijn. Mora da je bila veoma lepa.

Moeten jullie nog iets drinken? Biste li vi još nešto popili?

1.6.3.3 *Mogen*

1) Samostalno upotrebljen glagol *mogen* može značiti:

a) mariti, voleti:

Ik mag hem graag. Veoma mi je drag.

b) smeti:

Dat mag niet van moeder! To ne sme od mame!

2) U odnosu na subjekat znači:

a) smeti:

Ik mag niet uitgaan. Ne smem da izlazim.

b) U kombinaciji sa prilogom *eens* može zameniti kondicional I glagola *kunnen*:

Je mag je kamer wel eens opruimen. Mogao bi jednom da spremiš sobu.

c) U službenoj korespondenciji se često koristi oblik konjunktiva prezenta u značenju *želeti*, *hteti*:

Naar aanleiding van Uw schrijven Povodom vašeg dopisa

moge ik u mededelen ... mogu vam saopštiti ...

3) U odnosu na govornika može imati

a) koncesivno značenje:

Hij mag dan intelligent zijn, ijverig Neka je i inteligentan, samo vredan
is hij niet. nije.

b) kondicionalno značenje (*mogen* je onda u obliku imperfekta):

Mocht ik ziek worden, zoek dan een Ukoliko bih se razboleo, ti potraži
vervanger. zamenu.

1.6.3.4 *Willen*

1) Samostalno upotrebljen glagol *willen* znači hteti:

Ik wil niet en hij wil wel.

Ja neću a on hoće.

Wij willen niet terug.

Ne želimo da se vratimo.

2) U odnosu na subjekat *willen* izražava:

a) želju, nameru:

Nu wil ik iets eten.

Sad ću nešto da pojedem.

Učtivu želju (tada je u obliku imperfekta):

Ik wou graag een kopje koffie.

Rado bih jednu šoljicu kafe.

b) učtivu naredbu:

Wilt u het raam even dichtdoen.

Hoćete li zatvoriti prozor.

3) U odnosu na govornika izražava eventualnu mogućnost ostvarivanja sadržaja rečenice:

*Neem gewoon een aspirientje,
dat wil wel eens helpen.*

Uzmi jednostavno aspirin, to hoće da pomogne.

1.6.3.5 *Zullen*

Osim što ima funkciju pomoćnog glagola za građenje oblika futura i kondicionala, *zullen* može imati i modalnu funkciju. Modalno upotrebljen dopunjen je čistim infinitivom.

1) U odnosu na subjekat *zullen* može izraziti molbu, ponudu:

Zal ik je evan helpen?

Da ti pomognem časkom?

2) U odnosu na govornika *zullen* u prezentu i imperfektu, često u kombinaciji sa *wel*, može izraziti pretpostavku, verovatnoću:

Peter zal wel geslaagd zijn.

Peter je, valjda, položio.

Je zult wel dorst hebben.

Biće da si žedan.

*Bij de brand zouden alle bewoners
zijn omgekomen.²⁷*

U požaru su, navodno, stradali svi stanari.

1.6.3.6 *Durven*

Osim gore navedena četiri modalna glagola u nizozemskom postoji i određeni broj modalitetnih glagola. U njih spada i *durven*.

1) Samostalno upotrebljen glagol *durven* znači usuditi se, imati hrabrosti:

*Sommige mensen durven 's avonds
niet eens op straat.*

Neki ljudi ne smeju uveče ni na ulicu.

Ach, hij durft ook nooit wat!

Ah, taj se nikad ne bi usudio na nešto!

²⁷ Ovaj oblik se često sreće u masovnim medijima kada se u saopštenju želi izbeći prevelika izričitost.

2) Modalno upotrebljen glagol *durven* takođe znači usuditi se, ali za razliku od ostalih modalnih glagola može biti dopunjen bilo čistim bilo predložnim infinitivom:

Ze durven het niet te zeggen.

Ne usuđuju se da to kažu.

Ze durven het niet zeggen.²⁸

1.6.3.7 *Hoeven*

U rečenicama sa negacionom partikulom modalitetni glagol *hoeven* može zameniti *moeten*. Za razliku od pravih modalnih glagola dopunjen je predložnim infinitivom:

Je hoeft je huiswerk niet te doen.

Ne moraš da radiš domaći zadatak.

U nekim primerima, međutim, postoji u negativnim rečenicama razlika u značenju između *moeten* i *hoeven*:

Dat hoeft je niet te doen.

Ne moraš to da radiš.

Dat moet je niet doen.

Ne treba to da radiš.

1.6.4 Kopulativni glagoli (*Koppelwerkwoorden*)

Kopulativni glagoli su po svojoj funkciji srodni pomoćnim glagolima. Zajedno sa predikativom (to može biti imenica, pridev, prilog) formiraju predikat.

Kao kopulativni glagoli mogu biti upotrebljeni *zijn*, *worden*, *blijven* (ostati), *blijken* (ispostaviti se), *dunken* (smatrati) *heten* (zvati se, važiti se) *lijken* (izgledati), *schijnen* (činiti se).

Die meneer is orze secretaris-generaal.

Taj gospodin je naš generalni sekretar.

Hij lijkt heel aardig.

On deluje veoma simpatično.

Dat wordt nu anders.

To će se sad promeniti.

Hij blijft altijd opgewekt.

On ostaje raspoložen.

1.6.5 Funkcionalni glagoli

U pisanom jeziku, pre svega u stručnim i naučnim tekstovima, česta je upotreba glagolskih perifraza koje se sastoje od imenice (sa predlogom ili bez predloga) kao nukleusa, i funkcionalnog glagola. Veliki deo tih fraza korespondira sa glagolima istog značenja. Za više primera ⇒ 12.5.6.4.

vragen

-

een vraag stellen

bezoeken

-

een bezoek brengen

begrijpen

-

begrip tonen, opbrengen

menen

-

van mening zijn

²⁸ Čist infinitiv je češći u regionalnoj upotrebi

1.7 Prelazni i neprelazni glagoli (*Overgankelijke en onovergankelijke werkwoorden*)

1) Kako je u nizozemskom padežni sistem veoma redukovan, prelaznim glagolima se smatraju svi oni koji imaju objekat u čistom padežu, bez obzira da li se radi o akuzativu ili dativu (za ostatke padežnog sistema ⇒ 2.3; 4.1.2.6-2). Svi ostali glagoli su neprelazni.

2) Izvestan broj glagola može da se upotrebi i prelazno i neprelazno²⁹:
eten, lezen, verdienen, bewegen, smelten, wegen, veranderen, trouwen.

3) Neki kauzativni, prelazni glagoli imaju svoje rezultativne, neprelazne parnjake (Kod ovih parova treba imati u vidu da se prelazni menjaju po slaboj a neprelazni po jakoj konjugaciji):

zetten - zitten

Ze zette het kind op een stoel. Posadio je dete na stolicu.

Het kind zat op een stoel. Dete je sedelo na stolici.

leggen - liggen

Hij legde zijn hand op mijn schouder. Položio mi je ruku na rame.

Zijn hand lag op mijn schouder. Njegova ruka mi je ležala na ramenu.

vellen - vallen

Ze hebben een boom in het Vondelpark geveld. Pošekli su drvo u Vondelparku.

De boom is gevallen. Drvo je palo.

drenken - drinken

Hij ging het vee drinken. Otišao je da napoji stoku.

De regen had de aarde gedrenkt. Kiša je natopila zemlju.

Hij dronk de wijn met lange teugen. Pio je vino velikim gutljajima.

1.8 POVRATNI GLAGOLI (*Wederkerende werkwoorden*)

Povratni glagoli su glagoli koji uz sebe imaju neki od oblika povratne zamenice *zich* (za oblike ⇒ 4.7.1).

U nizozemskom se razlikuju dve grupe povratnih glagola: formalno povratni i fakultativno povratni.

²⁹ Ukoliko su prelazno upotrebljeni, glagoli *smelten, veranderen* i *trouwen* grade složena prošla vremena sa *hebben*, inače koriste *zijn* (⇒ 1.6.1).

1.8.1 Formalno povratni glagoli

Formalno povratni, ili pravi povratni, su glagoli kod kojih se povratna zamenica ne može zameniti nekim drugim objektom, i koji uz sebe ne mogu imati prošireni oblik povratne zamenice (*zichzelf*).

Među najfrekventnije spadaju:

<i>zich aanstellen</i>	prenemagati se
<i>zich afvragen</i>	pitati se
<i>zich begeven</i>	uputiti se
<i>zich bemoeien met</i>	mešati se u
<i>zich bevinden</i>	nalaziti se
<i>zich bewust zijn van</i>	biti svestan nečega
<i>zich gedragen, misdragen</i>	ponašati se
<i>zich generen</i>	stideti se, sramiti se
<i>zich haasten</i>	žuriti se
<i>zich herinneren</i>	sećati se
<i>zich herstellen</i>	oporaviti se
<i>zich indenken</i>	zamisliti
<i>zich inspannen</i>	založiti se
<i>zich in acht nemen voor</i>	čuvati se, biti na oprezu
<i>zich onthouden van</i>	uzdržati se
<i>zich realizeren</i>	zamisliti, predočiti sebi
<i>zich schamen voor</i>	stideti se nečeg/nekog
<i>zich uitsloven</i>	dirindžiti, patiti se
<i>zich verbeelden</i>	zamisliti, predočiti
<i>zich verdiepen in</i>	udubiti se
<i>zich vergissen in</i>	pogrešiti, prevariti se
<i>zich verheugen</i>	obradovati se
<i>zich verkijken</i>	pogrešno videti
<i>zich verschrijven</i>	pogrešno napisati
<i>zich ver slapen</i>	uspavati se
<i>zich verslikken in</i>	zagrcnuti se
<i>zich voordoen</i>	desiti se
<i>zich voorstellen</i>	zamisliti

Neki od ovih glagola, doduše, mogu se upotrebiti kao prelazni, ali im se pri tom donekle menja značenje:

<i>herstellen</i> - popraviti,	<i>herinneren</i> - podsetiti
<i>verdiepen</i> - produbiti,	<i>voorstellen</i> - predstaviti.

1.8.2 Fakultativno povratni glagoli

Za razliku od formalno povratnih glagola, fakultativno povratni mogu umesto povratne zamenice *zich* (*zichzelf*) imati i neki drugi objekat : *zich verdedigen*

Hij verdedigde zich voor het gerecht. Branio se pred sudom.
verdedigen
Het leger verdedigde de stad. Vojska je branila grad.

1.9 BEZLIČNI GLAGOLI (*Onpersoonlijke werkwoorden*)

1) Bezlični glagoli su oni glagoli koji za subjekat mogu imati samo bezličnu zamenicu³⁰ *het*:

<i>Het bliksemt.</i>	Seva.	<i>Het onweert.</i>	Nevreme je.
<i>Het dondert.</i>	Grmi.	<i>Het regent.</i>	Pada kiša.
<i>Het dooit.</i>	Juži.	<i>Het sneeuwt.</i>	Pada sneg.
<i>Het hagelt.</i>	Pada grad.	<i>Het schemert.</i>	Sviće; smrkava se.
<i>Het mist.</i>	Magla je.	<i>Het trekt/tocht.</i>	Vuče promaja.

U izvesnim situacijama se neki od ovih glagola mogu upotrebiti i lično:
Zijn ogen bliksemde. Sevao je očima.

2) Izvestan broj glagola u nizozemskom može imati samo treće lice³¹ (nepravi bezlični glagoli):

<i>gebeuren/geschieden</i>	
<i>Het gebeurde 's nachts.</i>	Desilo se noću.
<i>betreffen</i>	
<i>Wat mij betreft ...</i>	Što se mene tiče.
<i>overkomen</i>	
<i>Een raar gevoel overkwam me.</i>	Snašlo me je čudno osećanje.
<i>dunken</i>	
<i>Mij dunkt het een goed idee.</i>	To mi se čini dobrom idejom.
<i>spijten</i>	
<i>Het spijt me zeer.</i>	Veoma mi je žao.
<i>lukken</i>	
<i>Het is me nog nooit gelukt.</i>	To mi još nikad nije uspelo.

³⁰ Za glagole bez dopuna vidi još 12.1

³¹ Za ovu vrstu rečeničnih obrazaca vidi 12.3

1.10 TVORBA GLAGOLA (*Woordvorming*)

Sa stanovišta tvorbe reči glagole možemo podeliti na osnovne, izvedene i složene. Izvedeni i složeni glagoli se, pak, mogu podeliti na one sa nenaglašenim i one sa naglašenim prvim elementom.

1.10.1 Glagoli izvedeni pomoću nultog nastavka

Radi se, uglavnom, o glagolima izvedenim od:

imenica	<i>douchen</i> - tuširati se <i>fietsen</i> - voziti bicikl <i>vissen</i> - ribariti, pecati <i>winkelen</i> - obilaziti radnje
prideva	<i>rijpen</i> - sazreti <i>doden</i> - ubiti, usmrtniti

1.10.2 Glagoli sa nenaglašeni prvim elementom

Prefiksi *be-*, *er-*, *ge-*, *her-*, *ont-* i *ver-* su uvek nenaglašeni i ne odvajaju se od osnove. Glagoli sa nenaglašenim prefiksima grade particip perfekta bez prefiksa *ge-*:

Begrijp jij iets? Ik heb niets begrepen. Shvataš li ti nešto? Ja ništa nisam shvatio.

be-
funkcija: tranzitiviranje
građenje:

od glagola	<i>begroeten</i> - pozdraviti <i>beschrijven</i> - opisati
od imenica	<i>betegelen</i> - popločati <i>bewolken</i> - naoblačiti
od prideva	<i>bevullen</i> - isprljati, uprljati <i>beveiligen</i> - osigurati

Prefiks je veoma produktivan.

er-
građenje:

od glagola	<i>erkennen</i> - priznati <i>ervaren</i> - iskusiti
------------	---

Ovaj prefiks nije produktivan i može se sresti samo još kod malog broja glagola: *erbarmen* (sažaliti se)

ge-

građenje:

od glagola	<i>gebieden</i> - narediti
	<i>gedenken</i> - slaviti uspomenu
	<i>gedragen</i> - ponašati se
	<i>gevoelen</i> - osećati

Kod većeg broja glagola je teže zaključiti poreklo osnove: *gebruiken* (koristiti, upotrebiti), *gehoorzamen* (slušati, potčiniti se)

her-

značenje: ponavljanje

građenje:

od glagola	<i>herkennen</i> - prepoznati
	<i>herontdekken</i> - ponovno otkriti
od prideva	<i>hertrouwen</i> - preudati se

ont-

značenje: suprotnost, nestajanje, intenziviranje

građenje:

od glagola	<i>onthullen</i> - (raz)otkriti
	<i>ontgroeien</i> - prerasti
	<i>ontdooien</i> - otkraviti
	<i>ontglippen</i> - izmaći
od imenica	<i>onthoofden</i> - obezglaviti
	<i>ontwapenen</i> - razoružati
	<i>ontbranden</i> - razbuktati
od prideva	<i>ontharden</i> - omekšati, razmekšati

ver-

značenje: perfektivnost, ishod, promena, pogoršanje

građenje:

od glagola	<i>verbannen</i> - proterati
	<i>verleiden</i> - zavoditi
	<i>verrekenen</i> - preračunati se
	<i>verspreken</i> - pogrešiti u govoru
od imenica	<i>verhongerden</i> - umreti od gladi
	<i>verbranden</i> - spaliti
	<i>verhuizen</i> - preseliti se
	<i>verplanten</i> - presaditi
od prideva	<i>verarmen</i> - osiromašiti
	<i>verdubbelen</i> - udvostručiti

1.10.3 Glagoli sa naglašenim prvim elementom

Ukoliko je prvi elemenat naglašen, on se u prezentu, imperfektu i imperativu odvajaju od osnovnog glagola (za red reči ⇒ 10.1 i 10.2).

<i>Hoe laat <u>sta</u> je morgen <u>op</u>?</i>	U koliko sati ustaješ sutra?
<i>Ik <u>wenste</u> hem <u>geluk</u> met zijn <u>verjaardag</u>.</i>	Čestitao sam mu rođendan.
<i>Ga <u>weg</u>!</i>	Odlazi!

U futuru i kondicionalu (pre svega u govornom jeziku) infinitiv modalnog glagola često se umeće između prvog elementa i osnovnog glagola (1a):

(1) *Ik zou hem moeten opbellen.*

Trebalo bi da ga nazovem.

(1a) *Ik zou hem op moeten bellen.*

Particip perfekta ovih glagola se gradi tako što se prefiks ge- umeće između prvog elementa i osnovnog glagola:

<i>Ben je <u>uitgeslapen</u>?</i>	Jesi li se naspavao
<i>Heb je hem al <u>gelukgewenst</u>?</i>	Jesi li mu već čestitao?

Kod predložnog infinitiva se *te* umeće između prvog elementa i osnovnog glagola (odvojeno pisanje!):

<i>Probeer voor middernacht terug <u>te</u> keren!</i>	Pokušaj da se vratiš pre ponoći.
<i>Je hoeft niet zo vroeg op <u>te</u> staan.</i>	Ne moraš da ustaješ tako rano.

1.10.3.1 predlog/prilog + glagol

Prilozi označeni zvezdicicom mogu biti i naglašeni/razdvojnivi i nenaglašeni/nerazdvojnivi. Ukoliko je prefiks naglašen, on zadržava svoje autonomno (u većini slučajeva prostorno) značenje.

Kod prenesenog značenja se naglasak pomera na osnovni glagol.

<i>óndergaan</i> - spustiti se, otići (ispod), potonuti, nestati
<i>ondergáán</i> - podvrgnuti se

aan-*

razdvojniv:	<i>aansnijden</i> - zaseći
	<i>aanschreeuwen</i> - izdrati se na nekog
nerazdvojniv:	<i>aanvaarden</i> - prihvatiti

Glagoli

<i>achter</i> -*	
razdvoživ:	<i>achterlaten</i> - ostaviti
nerazdvoživ:	<i>achtervolgen</i> - proganjati
<i>af</i> -	<i>afstuderen</i> - završiti studije
<i>bij</i> -	<i>bijwonen</i> - prisustvovati
<i>binnen</i> -	<i>binnenvaren</i> - uploviti
<i>boven</i> -	<i>bovendrijven</i> - isplutati
<i>buiten</i> -	<i>buitenwerpen</i> - izbaciti
<i>door</i> -*	
razdvoživ:	<i>doorwerken</i> - raditi bez prestanka <i>doorknippen</i> - preseći (makazama)
nerazdvoživ:	<i>doordringen</i> - dopreti <i>doordringen</i> - prožeti
<i>heen</i> -	<i>heengaan</i> - otići (nekuda)
<i>in</i> -	<i>inademen</i> - udahnuti <i>inslikken</i> - progutati
<i>langs</i> -	<i>langskomen</i> - navratiti, svratiti
<i>mee-/mede</i> -	<i>meenemen</i> - poneti (sa sobom)
<i>mis</i> - *	
razdvoživ:	<i>mislopen</i> - omahnuti, poći naopako
nerazdvoživ:	<i>misbruiken</i> - zloupotrebiti <i>mislukken</i> - propasti, ne uspeti
<i>na</i> -	<i>nabestellen</i> - dodatno naručiti <i>naklinken</i> - odzvanjati <i>nagaan</i> - proveriti <i>nadoen</i> - oponašati
<i>neer</i> -	<i>neerleggen</i> - položiti <i>neerschrijven</i> - zapisati

Werkwoorden

<i>om</i> -*	
razdvoživ:	<i>ombuigen</i> - presaviti <i>omgooien</i> - oboriti <i>omhangen</i> - zaogrnuti <i>omkijken</i> - osvrnuti se
nerazdvoživ:	<i>omgroeien</i> - obrasti <i>omvatten</i> - obuhvatiti
<i>onder</i> -*	
razdvoživ:	<i>onderdrukken</i> - gurnuti (pod) <i>ondergaan</i> - zalaziti (sunce)
nerazdvoživ:	<i>onderdrukken</i> - tlačiti <i>onderschatten</i> - potceniti
<i>op</i> -	<i>opgraven</i> - iskopati <i>optillen</i> - podići <i>opeten</i> - izjesti, pojesti <i>optellen</i> - sabrati
<i>over</i> -*	
razdvoživ:	<i>overzetten</i> - prebaciti <i>overstrijken</i> - prepeglati
nerazdvoživ:	<i>overzouten</i> - presoliti <i>overnachten</i> - prenočiti
<i>rond</i> -	<i>rondrijden</i> - voziti se unaokolo
<i>samen</i> -	<i>samenstellen</i> - sastaviti <i>samenwonen</i> - živeti zajedno
<i>tegen</i> -	<i>tegenkomen</i> - naići na nekoga <i>tegespreken</i> - protivrečiti <i>tegenwerken</i> - suprotstaviti se
<i>terecht</i> -	<i>terechtkomen</i> - dospeti
<i>terug</i> -	<i>terugbrengen</i> - vratiti <i>terugschrijven</i> - odgovoriti na pismo
<i>thuis</i> -	<i>thuisblijven</i> - ostati kod kuće <i>thuiskomen</i> - doći kući
<i>toe</i> -	<i>toeroepen</i> - doviknuti <i>toestaan</i> - dozvoliti

Glagoli

<i>uit-</i>	<i>uitspreken</i> - izgovoriti <i>uitblussen</i> - ugasiti
<i>verder-</i>	<i>verderwerken</i> - nastaviti sa radom
<i>voor-*</i>	
razdvojjiv:	<i>voorspelen</i> - odsvirati (pred nekim)
nerazdvojjiv:	<i>voorzien</i> - predvideti
<i>voort-</i>	<i>voortzetten</i> - nastaviti
<i>weer-/weder-*</i>	
razdvojjiv:	<i>we(d)erkeren</i> - vratiti se
nerazdvojjiv:	<i>weerklinken</i> - odzvanjati
<i>weg-</i>	<i>wegdoen</i> - skloniti <i>wegrijden</i> - odvesti se, otići

1.10.3.2 složeni prilog + glagol

<i>aaneen-</i>	<i>aaneengroeien</i> - srasti
<i>achteraan-</i>	<i>achteraanblijven</i> - zaostati, ostati na začelju
<i>achterna-</i>	<i>achternaroepen</i> - vikati za nekim
<i>achterom-</i>	<i>achteromkijken</i> - osvrnuti se iza sebe
<i>achterover-</i>	<i>achterovervallen</i> - pasti nauzak
<i>achteruit-</i>	<i>achteruitlopen</i> - ići unazad; nazadovati
<i>bijeen-</i>	<i>bijeenkomen</i> - okupiti se
<i>dooreen-</i>	<i>dooreenmengen</i> - izmešati
<i>ineen-</i>	<i>ineengroeien</i> - urasti
<i>omhoog-</i>	<i>omhoogduwen</i> - gurati nagore
<i>omlaag-</i>	<i>omlaagduwen</i> - gurati nadole
<i>omver-</i>	<i>omvergooien</i> - prevrnuti, oboriti
<i>onderuit-</i>	<i>onderuitglijden</i> - iskliznuti
<i>opeen-</i>	<i>opeenhopen</i> - nagomilati
<i>opzij-</i>	<i>opzijshuiven</i> - pomeriti ustranu
<i>uiteen-</i>	<i>uiteenbarsten</i> - raspući se
<i>vooraf-</i>	<i>voorafgaan</i> - prethoditi
<i>voorbij-</i>	<i>voorbijstormen</i> - protutnjati
<i>voorop-</i>	<i>vooroplopen</i> - predvoditi, ići na čelu
<i>voorover-</i>	<i>vooroverbuigen</i> - nagnuti se napred
<i>vooruit-</i>	<i>vooruitbetalen</i> - platiti unapred

Werkwoorden

1.10.3.3 pridev + glagol

Izvestan broj složenih glagola uprkos naglašenom elementu ostaje nerazdvojjiv. Jedino pridev *vol* ima promenljiv naglasak.

razdvojjiv:	<i>dichtslaan</i> - zalupiti <i>doodschieten</i> - ustreliti <i>goedkeuren</i> - odobriti <i>liefhebben</i> - voleti <i>opendoen</i> - otvoriti <i>volgieten</i> - naliti
nerazdvojjiv:	<i>volbrengen</i> - ispuniti, postići <i>waarschuwen</i> - upozoriti

1.10.3.4 imenica + glagol

razdvojjiv:	<i>ademhalen</i> - udisati <i>gelukwensen</i> - čestitati
nerazdvojjiv:	<i>beeldhouwen</i> - vajati <i>stofzuigen</i> - usisavati prašinu <i>voetballen</i> - igrati fudbal

1.10.3.5 glagolska osnova + glagol

nerazdvojjiv:	<i>glimlachen</i> - smeškati se <i>knipogen</i> - namigivati <i>schaterlachen</i> - smejati se grohotom
---------------	---

1.11 VALENTNOST GLAGOLA (*Valentie*)

Glagol kao jezgro tj. nukleus glagolske fraze može, zavisno od svoje valentnosti, za sebe vezati različite elemente. Poznavanje glagolske valentnosti je preduslov za korektno formiranje osnovnih rečeničnih obrazaca. Pregled rečeničnih delova koji mogu biti dopuna ili dodatak glagolu kao i najfrekventnijih rečeničnih obrazaca dat je u poglavlju 12.

1.11.1 Glagoli sa predložnim objektom³²

S obzirom na zakržljalost padežnog sistema u nizozemskom (⇒ 2.3 i 4.1.2.6), razli-kovanje direktnog od indirektnog objekta (bivši akuzativ

i dativ) nije od značaja za upotrebu jezika. Međutim, kod glagola koji zahtevaju dopunu u vidu predložne fraze presudan je izbor odgovarajućeg predloga.

aan³³

<i>beginnen aan</i>	početi sa radom na
<i>(zich) aanpassen aan</i>	prilagoditi (se) + dat.
<i>besteden aan</i>	posvetiti + dat.; trošiti na
<i>deelnemen aan</i>	učestvovati u
<i>denken aan</i>	misliti na
<i>doen denken aan</i>	podsećati na
<i>zich ergeren aan</i>	nervirati se zbog
<i>geloven aan</i>	verovati u
<i>grenzen aan</i>	graničiti se sa
<i>(zich) hechten aan</i>	vezati (se) za
<i>herinneren aan</i>	podsećati na
<i>zich houden aan</i>	držati se+ gen.
<i>lijden aan</i>	patiti od
<i>meedoen aan</i>	učestvovati u
<i>zich onderwerpen aan</i>	povinovati/podvrgnuti se + dat.
<i>ontkomen aan</i>	izbeći + ak., uzmaći + dat.
<i>zich onttrekken aan</i>	kloniti se + gen, povući se od
<i>overdragen aan</i>	preneti na
<i>overlijden aan</i>	preminuti od
<i>sterven aan</i>	umreti od
<i>toevoegen aan</i>	dodati + dat.
<i>trekken aan</i>	(po)vući za
<i>twijveln aan</i>	sumnjati u
<i>vasthouden aan</i>	držati se za
<i>zich vergapen aan</i>	blenuti u
<i>wennen aan</i>	navići se na
<i>werken aan</i>	raditi na
<i>zich wijden aan</i>	posvetiti se + dat.

bij

<i>(be)horen bij</i>	ići uz
<i>passen bij</i>	ići uz
<i>vergelijken (bij)/met</i>	(u) porediti sa
<i>zweren bij</i>	kleti se + instr.

³² Za predložnu frazu kao dopunu glagolu vidi 12.2.4

³³ Među ove primere nisu uvršćeni glagoli kod kojih predložna *aan*-konstrukcija može biti zamenjena čistim padežom (vidi 12.2.3)

in

<i>berusten in</i>	pomiriti se sa
<i>bijten in</i>	ugristi za
<i>delen in</i>	deliti na
<i>geloven in</i>	verovati u
<i>zich schikken in</i>	pomiriti se sa
<i>slagen in</i>	uspeti u
<i>zich snijden in</i>	poseći + ak.
<i>zich specialiseren in</i>	specijalizovati se u
<i>veranderen in</i>	pretvoriti u
<i>zich verdiepen in</i>	udubiti se u
<i>verdelen in</i>	podeliti na
<i>volharden in</i>	istrajati u

met³⁴

<i>afrekenen met</i>	obračunati se sa
<i>beginnen met</i>	početi + instr.
<i>zich bemoeien met</i>	mešati se u
<i>condoleren met</i>	saučestvovati u
<i>feliciteren met</i>	čestitati + ak.
<i>gelukwensen met</i>	čestitati na
<i>ophouden met</i>	prestati sa
<i>praten met</i>	pričati sa
<i>spotten met</i>	rugati se + dat.
<i>trouwen met</i>	udati se za, oženiti se + instr.
<i>vergelijken met</i>	porediti sa
<i>wedijveren met</i>	takmičiti se sa
<i>worstelen met</i>	rvati se sa

naar

<i>dorsten naar</i>	biti žedan + gen.
<i>geuren naar</i>	mirisati na
<i>gissen naar</i>	nagadati o
<i>hongereren naar</i>	biti gladan + gen.
<i>horen naar</i>	poslušati + ak.; odazvati se na
<i>hunkeren naar</i>	žudeti za, priželjkivati + ak.
<i>informereren naar</i>	informisati se o
<i>kijken naar</i>	posmatrati + ak.; gledati + ak.
<i>luisteren naar</i>	slušati + ak.
<i>ruiken naar</i>	osećati se na, mirisati na
<i>smachten naar</i>	patiti za

³⁴ U zameničkim priložima se umesto oblika *met* koristi oblik *mee* (⇒ 6.4.1)

Glagoli

<i>smaken naar</i>	imati ukus na
<i>streven naar</i>	težiti ka
<i>soliciteren naar</i>	konkurisati za
<i>stinken naar</i>	smrdeti na
<i>uitzien naar</i>	biti u potrazi za; radovati se + dat.
<i>vertrekken naar</i>	krenuti, oputovati za
<i>verwijzen naar</i>	ukazati na
<i>vragen naar</i>	pitati za
<i>wijzen naar</i>	ukazati na
<i>zoeken naar</i>	biti u potrazi za
<i>om</i>	
<i>bedelen om</i>	moljakati za
<i>bidden om</i>	moliti se za
<i>benijden om</i>	zavideti na
<i>denken om</i>	misliti na, zapamtiti
<i>geven om</i>	mariti za
<i>hulpen om</i>	plakati zbog
<i>lachen om</i>	smejati se zbog
<i>smeken om</i>	preklinjati za
<i>treuren om</i>	žaliti za
<i>verzoeken om</i>	zamoliti za
<i>vragen om</i>	pitati za, zamoliti za
<i>onder</i>	
<i>lijden onder</i>	patiti zbog, trpeti
<i>op</i>	
<i>aandringen op</i>	insistirati na
<i>zich abonneren op</i>	pretplatiti se na
<i>antwoorden op</i>	odgovoriti na
<i>zich beroepen op</i>	pozvati se na
<i>berusten op</i>	počivati na
<i>doelen op</i>	ciljati na
<i>drinken op</i>	nazdravljati + dat.
<i>gokken op</i>	kladiti se na
<i>hopen op</i>	nadati se + dat.
<i>ingaan op</i>	upustiti se u
<i>passen op</i>	čuvati, motriti na
<i>lijken op</i>	ličiti na
<i>reageren op</i>	reagovati na
<i>rekenen op</i>	računati na
<i>steunen op</i>	oslanjati se na
<i>schieten op</i>	pucati na
<i>stemmen op</i>	glasati za
<i>storten op</i>	uplatiti na (račun)

Werkwoorden

<i>terugkomen op</i>	vratiti se na
<i>toepassen op</i>	primeniti na
<i>zich verheugen op</i>	radovati se + dat.
<i>veroveren op</i>	osvojiti; ojeti od
<i>vertrouwen op</i>	imati poverenja u
<i>vloeken op</i>	psovati + ak.
<i>wachten op</i>	čekati na
<i>zinspelen op</i>	aludirati na
<i>over</i>	
<i>zich beklagen over</i>	žaliti se na
<i>beschikken over</i>	raspolagati + gen.
<i>beslissen over</i>	odlučivati o
<i>zich erbarmen over</i>	smilovati se + dat.
<i>zich ergeren over</i>	nervirati se zbog
<i>heersen over</i>	vladati + inst.
<i>klagen over</i>	žaliti se na
<i>oordelen over</i>	suditi o
<i>peinzen over</i>	razmišljati, mozgati o
<i>regeren over</i>	vladati + inst.
<i>zich schamen over</i>	stideti se + gen.
<i>schrijven over</i>	pisati o
<i>praten over</i>	pričati, govoriti o
<i>spreken over</i>	pričati, govoriti o
<i>zich verheugen over</i>	radovati se zbog
<i>zich verwonderen over</i>	čuditi se + dat.
<i>waken over</i>	bdeti nad
<i>zaniken/zeuren over</i>	gundati zbog
<i>zegevieren over</i>	slaviti (pobedu)
<i>tegen</i>	
<i>zich afzetten tegen</i>	suprotstaviti se + dat.
<i>beschermen tegen</i>	braniti od
<i>beveiligen tegen</i>	osigurati od
<i>blaffen tegen</i>	lajati na
<i>glimlachen tegen</i>	smešiti se + dat.
<i>opzien tegen</i>	diviti se + dat.; groziti se,
	pribojavati se + gen.
<i>ruilen tegen</i>	menjati za
<i>spreken tegen</i>	govoriti sa
<i>strijden tegen</i>	boriti se protiv
<i>zich verklaren tegen</i>	izjasniti se protiv
<i>zich verzetten tegen</i>	suprotstaviti se + dat.
<i>zondigen tegen</i>	ogrešiti se o

Glagoli

<i>tot</i> ³⁵	
<i>aansporen tot</i>	podstaći na
<i>behoren tot</i>	pripadati + dat.
<i>bekeren tot</i>	prevesti u (drugu religiju, preobratiti)
<i>zich beperken tot</i>	ograničiti se na
<i>bewegen tot</i>	podstaći na
<i>bijdragen tot</i>	doprineti + dat.
<i>zich richten tot</i>	obratiti se + dat.
<i>toelaten tot</i>	primiti (na studije)
<i>verleiden tot</i>	navesti na
<i>veroordelen tot</i>	osuditi na
<i>zich verplichten tot</i>	obavezati se na
<i>uit</i>	
<i>bestaan uit</i>	sastojati se od
<i>dateren uit</i>	poticati iz
<i>ontstaan uit</i>	nastati iz
<i>vertalen uit</i>	prevoditi sa
<i>vervaardigen uit</i>	praviti, spravljati od
<i>voortvloeien uit</i>	proisteći iz
<i>van</i>	
<i>afbrengen van</i>	odvratiti od
<i>afhangen van</i>	zavisiti od
<i>afzien van</i>	zanemariti
<i>zich bedienen van</i>	poslužiti se + ins.
<i>beroven van</i>	oteti (nekome) nešto
<i>beschuldigen van</i>	optužiti za
<i>bevallen van</i>	roditi + ak.
<i>blozen van</i>	crveniti (se) od
<i>dromen van</i>	sanjati o
<i>genieten van</i>	uživati u
<i>houden van</i>	voleti + ak.
<i>krioelen van</i>	vrveti od
<i>huilen van</i>	plakati od
<i>ontheffen van</i>	razrešiti + gen.
<i>zich onthouden van</i>	uzdržati se + gen.
<i>overtuigen van</i>	ubediti u
<i>scheiden van</i>	rastaviti se od
<i>schrikken van</i>	uplašiti se + gen.
<i>verlossen van</i>	izbaviti od
<i>veranderen van</i>	promeniti + ak.
<i>verdenken van</i>	osumnjičiti za

³⁵ U zameničkim priložima se umesto oblika *tot* koristi oblik *toe* (⇨ 6.4.1)

Werkwoorden

<i>voorzien van</i>	opremiti, snabdeti + instr.
<i>verschillen van</i>	razlikovati se u
<i>weten van</i>	znati za
<i>zuiveren van</i>	očistiti od
<i>voor</i>	
<i>behoeden voor</i>	čuvati + gen.
<i>bezwijken voor</i>	popusti pred
<i>boeten voor</i>	ispaštati za
<i>buigen voor</i>	klanjati se + dat.
<i>danken voor</i>	zahvaliti za, na
<i>zich hoeden voor</i>	čuvati se + gen.
<i>zich interesseren voor</i>	interesovati se za
<i>zich schamen voor</i>	stideti se + gen.
<i>zich uitgeven voor</i>	izdati se za
<i>vluchten voor</i>	bežati od
<i>vrezen voor</i>	(pri) boja (va) ti se + gen.
<i>waarschuwen voor</i>	upozoriti na
<i>zorgen voor</i>	brinuti se o; pobrinuti se za

2 IMENICE (Zelfstandige naamwoorden)

2.1 ROD IMENICA (Geslacht)

Svojevremeno je u nizozemskom za muški, ženski i srednji rod postojao poseban oblik određenog člana. S vremenom su se, međutim, oblici za muški i ženski rod stopili u jedan (*de*), pa se sada, uprkos razlikovanju tri roda, imenice dele u dve grupe: u *de*- klasu i *het*- klasu (nazvane po obliku određenog člana). Razlikovanje sva tri roda od važnosti je samo zbog upotrebe odgovarajuće lične i prisvojne zamenice trećeg lica jednine (u množini ne postoji podela na rodove).

U pristupu ovoj problematici razlikuju se severna područja ABN-a (Opšti normirani nizozemski) od južnih. Za severna područja važi sledeće pravilo: **Svaka imenica *de*- klase je muškog roda, sem ukoliko se ne radi o imenici prirodnog ženskog roda.** U Belgiji se međutim još uvek sprovodi stara distinkcija, ali se svest o podeli na rodove polako gubi. U svim standardnim rečnicima se zato uz imenice nalazi označen i rod:

sever: *Hij staat in de hoek.*
de tafel (f)
 jug: *Zel staat in de hoek.*

Nekog pravila za određivanje pripadnosti imenice *de*- ili *het*- klasi nema, ali izvesne olakšice ipak postoje.

2.1.1 De- klasa

1) po značenju

a) Imenice koje označavaju prirodan rod:

de dochter (kći), *de moeder* (majka), *de vader* (otac), *de zoon* (sin), *de burgemeester* (gradonačelnik)

Izuzeci: *het mens* (pej. za ženu), *het wijf* (pej. za ženu), *het meisje* (devojka).

b) Nazivi većine životinja :

de haring (haringa), *de leeuw* (lav), *de mus* (vrabac), (za mladunčad ⇔

2.1.2).

¹ Imenice koje ne označavaju osobe ženskog roda zamenjuju se nenaglašenim oblikom lične zamenice.

c) Nazivi drveća, cveća i voća:

de anjer (karanfil), *de eik* (hrast), *de perzik* (breskva).

d) Nazivi dana u nedelji, meseci i godišnjih doba:

(*de*) *maandag* (ponedeljak), (*de*) *maart* (mart), *de lente* (proleće).

Izuzeci: složenice sa *-jaar*: *het voorjaar* (proleće)

e) Nazivi planina i velikih reka:

de Mont Blanc, *de Rijn* (Rajna), *de Schelde* (Shelda).

f) Nazivi muzičkih instrumenata (prvobitno ženskog roda):

de hobo (oboa), *de piano* (klavir), *de viool* (violina).

Izuzeci: *het spinet*, *het clavecimbel* (čembalo)

g) Nazivi mana i vrlina :

de nijd (zavist), *de woede* (bes), *de genade* (milost)

h) Poimenični brojevi :

de een (jedinica), *de zeven* (sedmica), *de honderd* (stotka).

i) Slova abecede i muzičke note:

de a, *de b*, *de c*, *de fis*.

j) Jednosložne imenice glagolskog porekla:

de lach (smeh), *de val* (pad), *de zucht* (uzdah).

2) po obliku

a) Imenice koje se završavaju na *-aard*, *-aar*, *-erd*

de lafaard (kukavica), *de leraar* (nastavnik), *de mosterd* (senf).

b) Imenice glagolskog porekla koje se završavaju na *-el* i *-er*:

de sleutel (ključ), *de gieter* (kanta za zalivanje).

c) Imenice koje se završavaju na *-ing* i *-ling*:

de regering (vlada), *de leerling* (učenik).

d) Imenice pretežno pridevskog porekla sa završetkom na *-te* i *-de*:

de duarte (skupoća), *de hoogte* (visina), *de hitte* (vrućine), *de liefde* (ljubav).

e) Imenice koje se završavaju na *-heid*, *-e*, *-(t)ie*, *-iek*, *-ij*, *-theek*, *-teit*, *-tuur*, *-sis*, *-nis*, *-schap*², *-st*, *-tuur* (prvobitno ženskog roda):

de vrede (mir), *de schoonheid* (lepota), *de biologie* (biologija), *de natie* (nacija), *de muziek* (muzika), *de bakkerij* (pekara), *de bibliotheek* (biblioteka), *de natuur* (priroda), *de dressuur* (dresura), *de basis* (osnova), *de geschiedenis* (istorija), *de zwangerschap* (trudnoća), *de toekomst* (budućnost).

Izuzeci: *het einde* (kraj), *het publiek* (publika), *het schilderij* (slika), *het genie* (genije), *het vonnis* (presuda), *het avontuur* (avantura).

² De-klasi pripadaju ukoliko označavaju stanje. Za drugo značenje vidi 2.1.2

- f) Poimenični pridevi koji se odnose na lica:
de zieke (bolesnik).
 S obzirom da se ova pravila ne odnose na sve reči i da postoji veći broj izuzetaka, preporučljivije je učiti imenice zajedno sa članom.

2.1.2 Het- klasa

- 1) po značenju:
- a) Strane sveta:
het noorden (sever), *het oosten* (istok)
- b) Nazivi metala i minerala:
het goud (zlat), *het ijzer* (gvožđe), *het asbest* (azbest), *het erts* (ruda)
 Izuzetak: *de kalk* (krečnjak).
- c) Nazivi jezika:
het Frans (francuski), *het Bargoens* (žargon).
- d) Većina geografskih imena mesta i zemalja:
(het) Antwerpen, *(het) België*, *het mooie Spanje*, *(het) Brabant*.
 Izuzeci: *de Elzas*, *de Veluwe*.
- e) Poimeničene ostale vrste reči:
het slapen (spavanje), *het groen* (zelenilo-zeleno).
- f) Nazivi igara:
het voetbal (iako je *de bal*), *het bridge* (bridž).
- g) Nazivi za mladunčad:
het kalf (tele), *het veulen* (ždrebe), *het varken* (prase)
- 2) po obliku
- a) Deminutivi:
het meisje (devojčica, devojka), *het kopje* (šoljica).
- b) Imenice koje se završavaju na *-sel*:
het raadsel (zagonetka), *het kapsel* (frizura).
- c) Imenice sa prefiksima *be-*, *ge-* ili *ver-*:
het begin (početak), *het geluid* (zvuk), *het gebergte* (planinski masiv), *het verdriet* (tuga)
- d) Apstraktne imenice pridevskog porekla sa završetkom na *-e*:
het goede (dobro), *het kwade* (zlo).
- e) Imenice stranog porekla sa završetkom na *-aal*, *-aat*, *-asme*, *-eel*, *-isme*, *-ment*, *-um*:
het ideaal (ideal), *het kasteel* (zamak), *het internaat* (internat), *het pleonasme* (pleonazam), *het humanisme* (humanizam), *het instrument*

- (instrument), *het centrum* (centar).
 Izuzeci: *de datum* (datum), *de petroleum*, *de/het opium*.
- f) Većina imenica sa završetkom na *-dom*:
het eigendom (vlasništvo), *het christendom* (hrišćanstvo), *het mensdom* (čovečanstvo).
 Izuzeci: *de ouderdom* (starost), *de rijkdom* (bogatstvo).
- g) Imenice sa završetkom na *-schap* ukoliko označavaju funkciju:
het priesterschap (sveštenstvo), *het vaderschap* (očinstvo)
 kao i neke druge imenice na *-schap*:
het graafschap (grofovija), *het gezelschap* (društvo), *het gereedschap* (alat), *het landschap* (predeo).

2.1.3 Složenice

Složenice pripadaju po pravilu onoj klasi kojoj pripada i zadnja reč u složenici:

de zon, de dag - de zondag nedelja
het land, de weg - de landweg seoski put

Izuzeci su:

de blik - het ogenblik trenutak
de val - het toeval slučajnost
de draad - het prikkeldraad bodljikava žica
de kant - het vierkant kvadrat
de stip - het tijdstip momenat
het meer - de Bijlmermeer, de Haarlemmermeer

Bejlmersko/Harlemsko jezero

het hout - de Haarlemmerhout Harlemska šuma

2.1.4 Imenice sa kolebanjem u pripadnosti klasi

Kod nekih imenica se još nije ustalila pripadnost nekom rodu odnosno klasi. To kolebanje, međutim, nema odraza na njihovo značenje:

de/het aanrecht sudopera
het/de affiche poster
het/de deksel poklopac
het/de draad žica
de/het kaneel cimet
de/het kauwgom žvakaća guma
het/de knoflook beli luk

Imenice

<i>de/het matras</i>	dušek
<i>de/het omslag</i>	koverat
<i>het/de poeder</i>	prah, puder
<i>de/het rooster</i>	toster; raspored časova
<i>de/het schort</i>	kecelja
<i>de/het sloop</i>	jastučnica
<i>de/het soort</i>	vrsta
<i>de/het stijfjel</i>	štirak
<i>de/het vuilnis</i>	prljavština
<i>de/het zadel</i>	sedlo

2.1.5 Imenice sa različitim značenjem (homonimi)

<i>de bal</i>	lopta	<i>het bal</i> ³	bal
<i>de blik</i>	pogled	<i>het blik</i>	lim, limenka
<i>de bos</i>	buket	<i>het bos</i>	šuma
<i>de bot</i>	iverak	<i>het bot</i>	kost
<i>de doek</i>	krpa	<i>het doek</i>	platno, zastor
<i>de hof</i>	dvorište	<i>het hof</i>	dvor
<i>de hoorn</i>	rog kao predmet	<i>het hoorn</i>	rog kao materijal
<i>de idee</i>	filozofski pojam	<i>het idee</i>	plan, zamisao
<i>de jacht</i>	lov	<i>het jacht</i>	jahta
<i>de maal</i>	put	<i>het maal</i>	jelo
<i>de mens</i>	čovjek	<i>het mens</i>	pej. za ženu
<i>de moer</i>	zavrtanj, matica	<i>het moer</i>	močvara
<i>de pad</i>	krastava žaba	<i>het pad</i> ⁴	staza
<i>de portier</i>	portir	<i>het portier</i> ⁵	portal, vrata
<i>de spoor</i>	mamuza	<i>het spoor</i>	trag, kolosek
<i>de stift</i>	klin	<i>het stift</i>	manastir, zadužbina
<i>de stof</i>	štof	<i>het stof</i>	prašina
<i>de veer</i>	pero, feder	<i>het veer</i>	trajekt, skela
<i>de weer</i>	odbrana (u složen.)	<i>het weer</i>	vreme
<i>de zegel</i>	markica	<i>het zegel</i>	žig, pečat

³ Za oblik množine vidi 2.2.4

⁴ Za oblik množine vidi 2.2.4

⁵ Za oblik množine vidi 2.2.4

Zelfstandige naamwoorden

2.2 BROJ IMENICA (*Getal*)

U nizozemskom postoje dva nastavka za građenje množine kod imenica: nastavak *-en* (izgovara se samo poluglas δ) i nastavak *-s*.

2.2.1. Nastavak *-en*

1) Većina nizozemskih imenica gradi množinu nastavkom *-en*. To se odnosi i na poime-nične prideve. Treba obratiti pažnju na to da može doći do izmena u pravopisu usled proširenja reči za jedan slog (\Leftrightarrow 0.1. i 0.3):

<i>kat - katten</i>	<i>glas - glazen</i>
<i>maan - manen</i>	<i>brief - brieven</i>

2) Kod nekih imenica (većinom iz *het*-klase) dolazi do glasovne promene u osnovi:

a) Kratko *a* prelazi u poludugo *a*, kratko *e* u poludugo *e*, kratko *o* u poludugo *o*.

<i>het bad - baden</i> (kupati)	<i>het bedrag - bedragen</i> (iznos)
<i>de god - goden</i> (bog)	<i>het bevel - bevelen</i> (naredba)
<i>de slag - slagen</i> (udarac; bitka)	<i>het dak- daken</i> (krov)
<i>de weg - wegen</i> (put)	<i>het dal - dalen</i> (dolina)
	<i>het glas - glazen</i> (čaša)
	<i>het pad - paden</i> (staza)
	<i>het spel - spelen</i> (igra)
	<i>het vat - vaten</i> (bure)

b) Kratko *a* postaje poludugo *e*:

stad - steden (grad)

c) *ei* postaje poludugo *e* (kod imenica sa sufiksom *-heid*)

moeilijkheid - moeilijkheden (teškoća)

d) Kratko *i* postaje poludugo *e*

schip - schepen (brod) *lid - leden* (član) *smid - smeden*

(kovač)

e) Kod imenica na *-on* i *-or* produžava se vokal i pomera akcentat:

néutron - neutrónen *proféssor - professóren*

f) Većina imenica na *-or*, inače latinskog porekla, može graditi množinu nastavkom *-s*: *proféssor - professóren/professórs*. U tom slučaju ne dolazi do promene dužine vokala i naglaska.

Imenice

g) Kod nekih imenica koje se u jednini završavaju na *-me*, *-ns*, *-rs* dodavanjem natakva *-en* za množinu bezvučno *s* prelazi u zvučno *-z*:

gans - *ganzen* (guska) *grens* - *grenzen* (granica) *vers* - *verzen* (stih)
ali:

dans - *dansen* (ples) *krans* - *kransen* (venac)
lans - *lansen* (koplje) *mens* - *mensen* (čovjek)
prins - *prinsen* (princ) *wensen-wensen* (želja)

2.2.2. Nastavak -s

a) Imenice pretežno stranog porekla koje se završavaju na samoglasnik:

firma - *firma's*⁶, *café* - *café's*, *auto* - *auto's*, *paraplu* - *paraplu's*
(kišobran), *dame* - *dames*

b) Deminutivi:

huisje - *huisjes* *meisje* - *meisjes*

c) Pozajmljenice (iz engleskog i francuskog), pre svega one koje se završavaju na *-eur*, *-ier*, *-oor* i *-e*:

chef - *chefs* *film* - *films* *parfum* - *parfums*
monteur - *monteurs* *juwelier* - *juweliers* *majoor* - *majoors*
mode - *modes* *machine* - *machines*

Izuzeci:

adjutant - *adjutanten* *tram* - *trams/trammen*
Arabier-Arabieren *directeur-directeurs/directeuren*

d) Imenice sa nenaglašenim nastavkom *-el*, *-em*, *-en*, *-er*, *-aar(d)*, *-erd* i *-ie*:

lepel - *lepels* *bodem* - *bodems* *molen* - *molens*
bakker-bakkers *eigenaar* - *eigenaars* *luijaard* - *luijaards*
dikkerd-dikkerds *familie* - *families*

Izuzeci:

hemel - *hemelen* *christen* - *christenen* *reden* - *redenen*
middel - *middelen* *exemplaar* - *exemplaren*

2.2.3 Kolebanje u nastavku (bez uticaja na značenje)

ceremonie - *ceremoniën*⁷ / *ceremonies* (ceremonija)
olie - *oliën* / *olies* (ulje)
provincie - *provincies* / *provinciën* (provincija)
lector - *lectoren* / *lectors* (lektor)

⁶ Za upotrebu apostrofa vidi 0.8

⁷ Za upotrebu treme vidi 0.7

Zelfstandige naamwoorden

professor - *professoren/professors* (profesor)
rector - *rectoren/rectors* (rektor)
gemeente - *gemeenten/gemeentes* (opština)
groente - *groenten/groentes* (povrće)
ziekte - *ziekten/ziektes* (bolest)
type - *types/typen* (tip)

amandel - *amandelen/amandels* (badem)
ambtenaar - *ambtenaren/ambtenaars* (činovnik)
ooievaar - *ooievaars/ooievaren* (roda)
aardappel - *aardappelen/aardappels* (krompir)
leraar - *leraren/leraars* (nastavnik)

2.2.4 Različita množina - različito značenje

<i>bal</i> - <i>ballen</i> (lopta)	<i>bal</i> - <i>bals</i> (bal)
<i>been</i> - <i>beenderen</i> (kost)	<i>been</i> - <i>benen</i> (noga)
<i>blad</i> - <i>bladeren/bladen/blaren</i> (list drveta)	<i>blad</i> - <i>bladen</i> (list papira)
<i>kleed</i> - <i>kleden</i> (tepih)	<i>kleed</i> - <i>kleren</i> (odeća)
<i>letter</i> - <i>letters</i> (slovo)	<i>letter</i> - <i>letteren</i> (književnost, filologija)
<i>pad</i> - <i>padden</i> (krastava žaba)	<i>pad</i> - <i>paden</i> (staza)
<i>portier</i> - <i>portiers</i> (portir)	<i>portier</i> - <i>portieren</i> (portal, vrata)
<i>rede</i> - <i>redes</i> (govor)	<i>rede</i> - <i>redenen</i> (razlog)
<i>stuk</i> - <i>stuks</i> (primerak)	<i>stuk</i> - <i>stukken</i> (komad)
<i>vader</i> - <i>vaders</i> (otac)	<i>vader</i> - <i>vaderen</i> (predak)
<i>wortel</i> - <i>wortels/wortelen</i> (mrkva)	<i>wortel</i> - <i>wortels</i> (koren)

2.2.5 Nastavak -eren

<i>been</i> - <i>beenderen</i> (samo u značenju: kost)	<i>ei</i> - <i>eieren</i> (jaje)
<i>blad</i> - <i>bladeren</i> (samo u značenju: list biljke)	<i>gemoed</i> - <i>gemoederen</i> (narav)
<i>goed</i> - <i>goederen</i> (dobro; teret)	<i>kind</i> - <i>kinderen</i> (dete)
<i>kalf</i> - <i>kalveren</i> (tele)	<i>lam</i> - <i>lammeren</i> (jagnje)
<i>lied</i> - <i>liederen</i> (pesma)	<i>rund</i> - <i>runderen</i> (govedo)
<i>volk</i> - <i>volkeren/volken</i> (narod)	

2.2.6 Posebni slučajevi

- 1) Kod nekih imenica se u množini proširuje osnova:
koe - koeien (krava) *vlo - vlooiën* (buva)
wei - weiden (livada)
- 2) Neke imenice latinskog tj. grčkog porekla grade množinu latinskim/grčkim nastavcima:
centrum - centra (centar) *criticus - critici* (kritičar)
datum - data (datum) *musicus - musici* (muzičar)
- 3) Složenice koje se završavaju na *-man* umesto *-man* u obliku množine imaju *-lui* ili *-lieden*. U govornom jeziku prihvaćeniji je oblik *-lui*.
jongeman - jongelui (mladić) *staatsman - staatslieden* (državnik)
zeeman - zeelui/zeelieden (pomorac) *werkman - werklui/werklieden* (majstor)

Izuzetak:
sneeuwman - sneeuwmannen (Sneško Belić)
buurman - buren/buurlui/buurlieden (sused)

- 4) Kod složenica se nastavak za množinu dodaje samo zadnjoj reči:
kamerplant - kamerplanten (sobna biljka)

2.2.7 Pluralia tantum

Sledeće imenice nemaju oblik za jedninu:

<i>hersenen</i> (mozak)	<i>inkomsten</i> (primanja)
<i>kosten</i> (troškovi)	<i>mazelen</i> (male boginje)
<i>manen</i> (griva)	<i>onlusten</i> (nemiri)
<i>erven</i> (naslednici; jedn.erfgenaam)	<i>pokken</i> (boginje)
<i>gebroeders</i> (braća)	<i>gezusters</i> (sestre).

2.2.8. Singularia tantum

Sledeće imenice nemaju oblik za množinu:

- 1) Mnoge zbirne imenice, gradivne i apstraktne imenice:
gevogelte (ptice, perad) *vee* (stoka)
buit (plen) *goud* (zlato)
anijis (anís) *hulp* (pomoć)
verdriet (tuga) *eerzucht* (častoljublje).
- 2) Reči sa semantičkim ograničenjima:
heelal (svemir) *mensdom* (čovečanstvo)

3) Imenice koje označavaju neku meru ili novčanu jedinicu, kao i imenice *keer*, *jaar*, *uur*, *maal*, ostaju posle brojnih prideva u jednini:

<i>Hij vroeg 3 liter bier.</i>	Tražio je 3 litre piva.
<i>Het duurde twee jaar.</i>	Trajalo je 2 godine.

2.3 PADEŽI (*Naamvallen*)

U nizozemskom je padežni sistem veoma zakržljao. Osim nešto razvijenijeg genitiva zadržao se samo u nekim okoštanim izrazima.

2.3.1 Genitiv

Genitiv je u nizozemskom uvek u atributskoj (1) ili adverbijalnoj (2) funkciji. Neki prilozi (3) i predlozi (4), međutim, takođe vode poreklo od genitivskih oblika:

- (1) *Dat is Henks fiets.*
- (2) *'s Morgens sta ik vroeg op.*
- (3) *Destijds deed ze veel aan sport.*
- (4) *Ondanks het slechte weer hebben we buiten gezwommen.*

Oblike saksonskog genitiva sve češće zamenjuje analitička konstrukcija sa predlogom *van* ili prisvojnim determinativom:

<i>Henks fiets</i>	
<i>de fiets van Henk</i>	Henkov bicikl
<i>Henk z 'n fiets</i>	

Genitivski nastavak kod imenica je *-s⁸* (rede *-en⁹*).

Poimenični pridevi posle *iets*, *niets*, *veel* i *weinig* stoje u obliku genitiva:

<i>weinig nieuws</i>	<i>niets lekkers</i>
----------------------	----------------------

I u atributskoj funkciji genitiv može stajati ispred ili iza imenice na koju se odnosi:

<i>(voorgeplaatste genitief)</i>	<i>(nageplaatste genitief)</i>
<i>Amsterdamse grachten</i>	<i>in naam des Vaders</i> (u ime Oca)
(Amsterdamski kanali)	
<i>'s¹⁰ lands eer</i> (ponos zemlje)	<i>de zoon des huizes</i> (sin domaćina)
<i>'s werelds loop</i> (tok stvari)	<i>het teken des kruises</i> (znak krsta)
	<i>in naam der wet¹¹</i> (u ime zakona)
	<i>de tand des tijds</i> (zub vremena)

⁸ Za upotrebu apostrofa u genitivu vidi 0.8

⁹ Ovaj nastavak se može porediti sa nastavkom slabe deklinacije u nemačkom.

¹⁰ Oblik *des* tj. genitiv određenog člana se često apostrofira.

¹¹ Imenice ženskog roda ostajale su po pravilu bez nastavka u genitivu

2.3.2 Dativ

U veoma ograničenom broju, i to u nekim frazama, mogu se sresti imenice u obliku dativa sa nastavkom *-e*:

<i>van harte</i>	(od srca)
<i>van goeden¹² huize</i>	(iz dobre kuće)
<i>ten onrechte</i>	(nepravедно)
<i>ten allen tijde</i>	(u sva vremena)
<i>ter plekke</i>	(na licu mesta)
<i>in koelen bloede</i>	(hladnokrvno)
<i>op den dure</i>	(s vremenom)

2.4 TVORBA IMENICA (*Woordvorming*)

2.4.1 Izvedene imenice

2.4.1.1 Poimeničavanje

Pomoću nultog sufiksa praktično se mogu poimeničiti sve vrste reči.

- 1) Poimeničeni pridevi
<i>geheim</i>	- tajna
<i>gek</i>	- ludak
<i>kwaad</i>	- zlo
<i>vet</i>	- mast
- 2) poimeničeni infinitivi
<i>eten</i>	- jelo
<i>zingen</i>	- pevanje
- 3) poimeničene gl. osnove:
<i>duik</i>	- (od <i>duiken</i> - zagnjuriti se)
<i>duw</i>	- (od <i>duwen</i> - gurnuti)
<i>roep</i>	- zov
<i>val</i>	- pad

2.4.1.2 Imenice izvedene pomoću prefiksa

<i>on-, niet-</i>	
značenje: negiranje	
građenje: od apstr. imenica	<i>ontrouw</i> - neverstvo
	<i>onzin</i> - besmislica
	<i>nietroker</i> - nepušač

¹² Nastavak *-en* je ovde arhaični nastavak pridevske promene.

<i>wan-, mis-</i>	značenje: suprotnost, osuda	
	građenje: od apstr. imenica	<i>wandaad</i> - nedelo, zločin
		<i>misbruik</i> - zloupotreba
<i>aarts-, super-</i>	značenje: uvećavanje	<i>aartsleugenaar</i> - preispoljni lažov
		<i>supermacht</i> - velesila
		<i>supermens</i> - natčovek
<i>aarts-, opper-</i>	značenje: rang, funkcija	<i>aartsengel</i> - arhandeo
		<i>aartsbisschop</i> - nadbiskup
		<i>opperhoofd</i> - poglavica
		<i>oppergezag</i> - vrhovna vlast
<i>oud-</i>	značenje: bivši	<i>oud-leerling</i> - bivši dak
<i>ge-</i>	značenje: radnja	
	građenje: od glag. osnove	<i>geblaf</i> - lajanje
		<i>gebraad</i> - pečenje
<i>her-</i>	značenje: ponavljanje	<i>heruitgave</i> - ponovno izdanje
<i>oer-</i>	značenje: prvobitnost	<i>oertaal</i> - prajezik
2.4.1.3 Imenice izvedene pomoću sufiksa		
1) Nastavci za muški rod		
<i>-e</i>	funkcija: poimeničenje	
	prideva i participa	<i>arme</i> - siromah
		<i>rijke</i> - bogataš
		<i>blinde</i> - slepac
		<i>overledene</i> - pokojnik
<i>-aar, -enaar, -er</i>	značenje: vršilac radnje	<i>bedelaar</i> - prošnjak

Imenice

građenje: od glagol. osnove	<i>luisteraar</i> - slušalac <i>leraar</i> - nastavnik <i>rover</i> - pljačkaš <i>lezer</i> - čitalac
od imenica	<i>zondaar</i> - grešnik <i>leugenaar</i> - lažov <i>fietser</i> - biciklist
od prideva	<i>eigenaar</i> - vlasnik
<i>-aard, -erd, -erik</i> značenje: osobina građenje: od prideva	<i>grijsaard</i> - starina <i>lafaard</i> - kukavica <i>bangerik, bangerd</i> - plašljivac
<i>-iaan, -aan</i> značenje: pristalica, sledbenik građenje: od ličnih imena	<i>Kantiaan</i> - kantovac <i>franciscaan</i> - franjevac <i>dominicaan</i> - dominikanac
<i>-icus</i> značenje: zanimanje građenje: od imenica na -iek	<i>politicus</i> - političar
<i>-ier</i> značenje: zanimanje građenje: od imenica	<i>tuinier</i> - baštovan <i>koetsier</i> - kočijaš
<i>-iet, -ijn</i> značenje: pristalica građenje: od ličnih imena	<i>karmeliet</i> - karmelićanin <i>bernardijn</i> - bernardinac
<i>-ist</i> značenje: zanimanje	<i>bloemist</i> - cvečar <i>organist</i> - orguljaš
<i>-ling</i> značenje: pripadnost	<i>vreemdeling</i> - stranac <i>dorpeling</i> - seljanin <i>westerling</i> - zapadnjak

Zelfstandige naamwoorden

2) Nastavci za ženski rod kod vršilaca radnje i pripadnosti

<i>-e</i> građenje: od imenica	<i>studente</i> - studentkinja <i>echtgenote</i> - supruga <i>joodse</i> - Jevrejka <i>Duitse</i> - Nemica
od prideva	<i>dichteres</i> - pesnikinja <i>prinses</i> - princeza <i>zangeres</i> - pevačica <i>secretaresse</i> - sekretarica
<i>-es (-esse)</i>	<i>boerin</i> - seljanka <i>vriendin</i> - prijateljica <i>Russin</i> - Ruskinja <i>arbeidster</i> - radnica <i>kapster</i> - frizerka
<i>-in</i>	<i>actrice</i> - glumica <i>directrice</i> - direktorka <i>masseuse</i> - maseerka
<i>-ster</i>	
<i>-ice</i>	
<i>-euse</i>	

3) Ostali nastavci

<i>-er</i> značenje: upotrebnii predmet građenje: od glag. osnove	<i>wekker</i> - budilnik <i>opener</i> - otvarač
<i>-dom</i> značenje: oblast, područje	<i>hertogdom</i> - vojvodstvo <i>bisdom</i> - biskupija <i>mensdom</i> - čovečanstvo <i>rijksdom</i> - bogatstvo <i>ouderdom</i> - starost
zbirna imenica stanje	
<i>-elaar</i> značenje: voćka (stablo) građenje: od naziva za voće	<i>appelaar</i> - stablo jabuke <i>perelaar</i> - stablo kruške
<i>-heid</i> značenje: apstrakcija, osobina građenje: od prideva	<i>eenheid</i> - jedinstvo; jedinica <i>gemeenschap</i> - prostakluk <i>goedheid</i> - dobrota <i>geestelijkheid</i> - sveštenstvo
značenje: zbirna imenica	

-ij	značenje: mesto zbirna imenica apstraktna imen.	<i>bakkerij</i> - pekara <i>wasserij</i> - perionica <i>burgerij</i> - građanstvo <i>bedelarij</i> - prosjačenje
-ing	značenje: nomina actionis	<i>wandeling</i> - šetnja <i>leiding</i> - vodstvo
-isme/-iteit	značenje: apstrakcija	<i>humanisme</i> - humanizam
-nis	značenje: apstrakcija građenje: od glagola	<i>betekenis</i> - značenje <i>kennis</i> - znanje
-schap	značenje: oblast zbirna imenica stanje	<i>graafschap</i> - grofovija <i>broederschap</i> - bratstvo <i>zwangerschap</i> - trudnoća
-sel	značenje: upotrební predmet	<i>deksel</i> - poklopac <i>mengsel</i> - mešavina
-st	značenje: apstrakcija građenje: od glagolske osnove	<i>komst</i> - dolazak <i>kunst</i> - umetnost, umeće <i>dienst</i> - služba <i>winst</i> - dobitak
-te/-de	značenje: apstrakcija građenje: od prideva	<i>leegte</i> - praznina <i>volte</i> - punoća <i>liefde</i> - ljubav

2.4.1.3.1 Deminutivi

Upotreba deminutiva je u nizozemskom izrazito rasprostranjena i predstavlja jednu od njegovih karakteristika. Osim imenica u oblik deminutiva mogu se staviti i druge vrste reči.

2.4.1.3.1.1 Građenje

1) Osnovni je nastavak *-je*. U južnoj varijanti nizozemskog može se sresti i nastavak *-ke*:

<i>boek</i> - <i>boekje</i>	<i>hand</i> - <i>handje</i> ¹³	<i>zak</i> - <i>zakje</i>
<i>huis</i> - <i>huisje</i> ¹⁴	<i>oog</i> - <i>oogje</i>	
- <i>huiske</i>		

a) One imenice koje u jednini imaju kratak vokala *a* u množini poludug, u deminutivu takode imaju poludug vokal:

<i>blad</i> - <i>blaadje</i>	<i>glas</i> - <i>glaasje</i>
<i>gat</i> - <i>gaatje</i>	<i>schip</i> - <i>scheepje</i>

Izuzeci:

<i>dak</i> - <i>dakje</i>	<i>spel</i> - <i>spelletje</i>
---------------------------	--------------------------------

2) Imenice koje se završavaju na samoglasnik¹⁵ ili diftong *i*/ili na *-l*, *-n*, *-r* dobijaju nastavk *-tje*:

<i>oma</i> - <i>omaatje</i>	<i>café</i> - <i>cafeetje</i>	<i>auto</i> - <i>autootje</i>
<i>paraplu</i> - <i>paraplutje</i>	<i>ei</i> - <i>eitje</i>	<i>ui</i> - <i>uitje</i>
<i>vrouw</i> - <i>vrouwtje</i>	<i>stoel</i> - <i>stoeltje</i>	<i>schoen</i> - <i>schoentje</i>

3) Imenice koje sadrže kratak samoglasnik i završavaju se na *-l*, *-r*, *-m*, *-n* ili *-ng*, kao i neke koje se završavaju na *-b*, *-g* ili *-p* dobijaju nastavak *-etje*:

<i>bel</i> - <i>belletje</i>	<i>ster</i> - <i>sterretje</i>	<i>pan</i> - <i>pannetje</i>
<i>ding</i> - <i>dingetje</i>	<i>krab</i> - <i>krabbetje</i>	<i>big</i> - <i>biggetje</i>
<i>vlag</i> - <i>vlaggetje</i>	<i>kip</i> - <i>kippetje</i>	

4) Neke imenice mogu graditi oblik deminutiva bilo nastavkom *-je* bilo nastavkom *-etje*:

<i>brug</i> - <i>brugje/bruggetje</i>	<i>rug</i> - <i>rugje/ruggetje</i>
<i>pop</i> - <i>popje/poppetje</i>	

¹³ Suglasnički spoj *tj* i *dj* se izgovaraju kao *ć*

¹⁴ Suglasnički spoj *sj* se izgovara kao meko *š*

¹⁵ U obliku deminutiva dolazi do udvajanja tog samoglasnika

- 5) Imenica *kind* u jednini ima oblik deminutiva *kindje*, a u množini oblik *kindertjes*.
- 6) Nastavak *-kje* dobijaju imenice koje se završavaju na *-ing*:
koning - *koninkje* *regering* - *regerinkje*
- 7) Jedan broj imenica postoji samo u obliku deminutiva:
dubbeltje (novčić od deset centi)
kwartje (novčić od 25 centi)
lachertje besmislen predlog ili situacija
op het nippertje u posljednjem trenutku
- 8) Osim imenica i neke druge vrste reči mogu imati oblik deminutiva:
- a) poimeničeni pridevi:
een witje, een kleintje
- b) poimeničeni glagoli:
een moetje (brak pod moranje)
- c) pridevi u adverbijalnoj upotrebi i prilozi:
frisjes, zwakjes, netjes, eventjes, knusjes
- d) brojni pridevi: *eentje, tweetjes, drietjes*
Hij zat in z'n eentje. Sedeo je sam samcit.
Zullen we met z'n tweetjes gaan? Hoćemo li ići udvoje?
- e) zamenice:
ietsje nešto
een onderonsje razgovor u četiri oka
- f) poimeničeni predlozi:
een toetje (dezert), *een uitje*¹⁶ (ekskurzija), *een rondje* (tura pića).

2.4.1.3.1.2 Upotreba

- 1) Iako je osnovna funkcija deminutiva da umanjuje ipak se uz njega često koristi pridev *klein*:
een klein huisje
- 2) Ženska imena kao i dečja imena obično su u obliku deminutiva:
Anneke, Jantje, Marietje.
- 3) Deminutiv nekad označava semantički nešto drugo:
brood - hleb, vekna *broodje* - zemička, lepinja
kaart - mapa *kaartje* - karta, ulaznica
koek - kolač *koekje* - keks
koop - kupovina *koopje* - čar
Mongool - Mongol *mongooltje* - mongoloid
schotel - jelo *schoteltje* - tacna
viool - violina *viooltje* - ljubičica

¹⁶ Ovaj oblik takođe može biti deminutiv imenice *ui* (crni luk).

2.4.1.4 Imenice izvedene pomoću prefiksa i sufiksa

ge....te
značenje: zbirne imenice

gebergte - planine
ongedierte - gamad
geboomte - drveće
gevogelte - perad

2.4.2 Složenice

imenica + imenica

feest\dag - blagdan, praznik
koffie\melk - mleko za kafu
tijd\machine - vreme\plov
heren\kleding - muška odeća
blader\deeg - lisnato testo
lams\vlees - jagnjetina, jagnjeće

meso

tijds\verschil - vremenska prognoza
tijd\verschil - vremenska prognoza
eer\zucht - često\ljublje

broj + imenica (+ imenica)

roman\schrijver - romanopisac
drie\hoek - tro\ugao
vijf\jaren\plan - petogodišnji plan

pridev + imenica

edel\man - plemić
snel\train - brzi voz
vol\macht - puno\moć
groot\stad - velegrad
rood\huid - crveno\kožac

prilog + imenica

achter
bij
boven
mede/mee
na
onder
over
tegen
voor

achter\licht - zadnje svetlo
bij\verschijnsel - nus\pojava
boven\raam - gornji prozor
mede\werker - saradnik
na\middag - po\podne
onder\officier - podoficir
over\macht - nad\moć
tegen\aanval - protiv\napad
voor\avond - pred\večerje
voor\deur - prednja vrata
voor\middag - pre\podne

Imenice

glagolska osnova + imenice	<i>gloeilamp</i> - sijalica
	<i>koopman</i> - trgovac
	<i>slaapkamer</i> - spavaća soba
	<i>waakhond</i> - pas čuvar
	<i>waterval</i> - vodoпад

2.5. VALENTNOST IMENICA (*Valentie*)

Imenice kao jezgro tj. nukleus imeničke fraze mogu za sebe vezivati druge elemente. Zavisno od valentnosti imenice, ti elementi se mogu svrstati u dopune i dodatke (⇒ 12.5.4 i 12.5.5)

2.5.1 Imenica sa predložnom dopunom

Imenice mogu uza sebe u vidu atributa imati neku drugu imenicu u genitivu ili predloženom padežu. Predlog može biti neizmenljiv (⇒ 12.5.4.5) ili pak zavisiti od konteksta (⇒ 12.5.4.6).

<i>De zoon des huizes zal u ontvangen.</i>	Primiće Vas domaćinov sin.
<i>Zijn liefde voor haar was groot.</i>	Njegova ljubav prema njoj bila je velika.
<i>Ik verkoop het huis om de hoek.</i>	Prodajem kuću iza ugla.
<i>Ik verkoop het huis op het plein.</i>	Prodajem kuću na trgu.

Sledi lista najfrekventnijih imeničkih fraza u predikativnoj funkciji (⇒ 12.5.4.5):

<i>aandeel hebben aan -</i>	imati udela u, doprineti nečemu
<i>behoefte hebben aan -</i>	imati potrebe za
<i>gebrek hebben aan -</i>	oskudevati u
<i>belang hebben bij -</i>	imati koristi od
<i>aandeel hebben in -</i>	učestvovati u
<i>bezwaar vinden in -</i>	naći zamerke
<i>lust hebben in -</i>	uživati u
<i>zin hebben in -</i>	imati volje/želje za
<i>genade hebben met -</i>	imati milosti za
<i>kennis maken met -</i>	upoznati se sa
<i>medelijden hebben met -</i>	imati samilosti prema
<i>aanmerkingen maken op -</i>	praviti primedbe na
<i>aanspraak maken op -</i>	polagati pravo na

Zelfstandige naamwoorden

<i>acht geven op -</i>	obratiti pažnju na
<i>betrekkingen hebben op -</i>	odnositi se na
<i>berouw hebben over -</i>	žaliti zbog
<i>koning zijn over -</i>	biti kralj nečega
<i>macht hebben over -</i>	imati moć nad
<i>het woord richten tot -</i>	uputiti reči, obratiti se nekome
<i>afstand doen van -</i>	odreći se
<i>melding maken van -</i>	prijaviti nešto
<i>misbruik maken van -</i>	zloupotrebiti nešto
<i>rekenschap maken van -</i>	ispostaviti račun o
<i>verslag doen van -</i>	podneti izveštaj o
<i>zich meester maken van -</i>	domognuti se, dočepati se čega
<i>spijt hebben van -</i>	žaliti zbog nečeg

3 DETERMINATIVI (Lidwoorden)

3.1 ODREĐENI ČLAN (*Bepaald lidwoord*)

3.1.1 Oblici

1) U jednini postoje dva¹ oblika određenog člana: *de* i *het*².

de man *de vrouw* *het kind*

2) U množini postoji samo jedan oblik određenog člana *de*, koji stoji uz sve imenice:

de mannen *de vrouwen* *de kinderen*

3) Padežni oblici određenog člana zadržali su se samo u nekim idiomatskim izrazima. Za genitiv su to oblici *des* i *der*, za dativ *den* (⇒ 2.3.1 i 2.3.2).

3.1.2 Upotreba

Određeni član u nizozemskom ima pre svega semantičku funkciju: da imenicu uz koju stoji označi kao poznatu, određenu, već pomenutu.

Određeni član stoji:

1) Uz nazive jezika posle predloga *in*:

Hoe zeg je dat in het Nederlands? Kako se to kaže na nizozemskom?

2) Uz imena planina i šuma:

de Mont Blanc *het Zwarte Woud*

3) Uz imena reka, mora, jezera i okeana:

de Amstel, de Noordzee, het IJsselmeer, de Stille Oceaan

4) Uz imena ulica, trgova, zgrada i parkova:

de Kalverstraat, de Eiffeltoren, de Dam, het Vondelpark

5) Uz skraćenice:

de NAVO, de UNO, de Benelux, de PvdA, de VARA, de TROS

6) Određeni član može imati uopštavajuću funkciju:

De walvis is een zoogdier. Kit je sisar.

¹ Za pripadnost imenica *de-* ili *het-*klasi vidi 2.1

² Izgovara se [t]

3.2 MULTI ČLAN

Bez člana su sledeće kategorije imenica:

1) Imenice koje u jednini imaju neodređeni član u množini dobijaju nulti član:

Dat is een boek. Ovo je knjiga.

Dat zijn boeken. Ovo su knjige.

2) Materijalne imenice koje označavaju neodređenu količinu:

Ik heb brood, suiker en melk nodig. Treba mi hleba, šećera i mleka.

3) Lična i geografska imena kao i nazivi jezika (sem ⇒ 3.1.2):

Jan komt vaak op bezoek. Jan često dolazi u posetu.

Ik ben door Frankrijk gereisd. Putovao sam kroz Francusku.

Spreek je ook Russisch? Govoriš li i ruski?

Izuzeci:

a) Ukoliko se prezime odnosi na celu porodicu njemu prethodi određeni član:

De Smits komen vaak op bezoek. Smitovi često dolaze u posetu.

b) Izuzetak predstavljaju sledeća geografska imena:

de Veluwe, de Provence, de Elzas

c) kao i geografska imena u množini:

de Wadden, de Verenigde Staten, de Nederlanden, de Polders, de Alpen

d) i geografska imena uz koje stoji atribut:

het vrije België, het Duitsland van toen.

e) Imenice koje označavaju rodbinske odnose, titule, zvanja i zanimanja kada se nalaze ispred ličnog imena:

Hij sprak met oom Albert Razgovarao je sa ujka Albertom.

hertog Karel vojvodom Karlom.

koning Boudewijn kraljem Baudevejnom.

professor Nieuwborg profesorom Niuborhom.

f) Imenice koje u funkciji predikativa označavaju zanimanje ili nacionalnost:

Hij is bakker geworden. Postao je pekar.

Ben jij Nederlander? Jesi li ti Holanđanin?

4) Imenice koje označavaju dane u nedelji i mesece u godini:

Hij komt zaterdag. On dolazi u subotu.

Naar Gent ga ik in augustus. Za Hent idem u avgustu.

5) Većina praznika:

<i>Wat ga je doen met Kerstmis?</i>	Šta ćeš da radiš za Božić?
<i>Waar vieren jullie Nieuwjaar?</i>	Gde ćete da slavite Novu godinu?

6) Nulti član ima funkciju uopštavanja:

<i>Koper is rood.</i>	Bakar je crven.
<i>Gezondheid is een kostbaar goed.</i>	Zdravlje je dragoceno.

7) Nulti član se javlja i u određenim imeničkim i predložnim frazama:

<i>dorst/honger hebben/krijgen -</i>	biti žedan/gladan, ožednети/ogladniti
<i>op school zijn</i>	biti u školi
<i>met vakantie gaan</i>	ići na odmor
<i>in bed liggen</i>	biti u krevetu
<i>naar huis gaan</i>	ići kući

3.3 NEODREĐENI ČLAN (*Onbepaald lidwoord*)

3.3.1 Oblici

U nizozemskom postoji samo jedan oblik neodređenog člana za jedninu, a to je *een*. Da bi se razlikovao od osnovnog broja *een* (1), neodređeni član se izgovara kao [ɔn]. Često se i piše kao apostrofirano *n* (⇒ dalje pod 0.6 - 2b i 0.8 - 2).

Za množinu ne postoje oblici neodređenog člana, tako da imenice koje u jednini imaju neodređeni član, u množini imaju nulti:

<i>een man</i>	<i>een vrouw</i>	<i>een kind</i>
<i>mannen</i>	<i>vrouwen</i>	<i>kinderen</i>

3.3.2 Upotreba

1) Opšta funkcija neodređenog člana je da imenicu označi kao nepoznatu, neodređenu, još nepomenutu u komunikativnom činu:

Daar staat een man op je te wachten. Tamo te čeka neki čovek

2) Neodređeni član može stajati uz lična i geografska imena kao i uz nazive praznika ako treba da se označi karaktertistične osobine nosioca tog imena:

<i>Een sombere Danny Kaye</i>	Prikazali su nam jednog smrknutog
<i>kregen we te zien.</i>	Denija Keja.
<i>We hebben dit jaar een vroege Pasen.</i>	Ove godine Uskrs rano pada
<i>We reden een brandend Rotterdam</i>	Ušli smo u plamteći Rotterdam.
<i>binnen.</i>	

3) Neodređeni član može imati funkciju uopštavanja:

<i>Een walvis is een zoogdier.</i>	Kit je sisar.
------------------------------------	---------------

4) U nekim imeničkim frazama koristi se neodređeni član:

<i>iemand een bezoek brengen</i>	posetiti nekog
<i>een beroep doen op iemand</i>	apelovati na nekoga
<i>een oogje dichtdoen voor iets</i>	zažmuriti pred nečim

3.4 *geen*

1) *Geen* se može smatrati negacijom neodređenog člana, ali za razliku od njega može stajati uz imenice u množini:

<i>Ik zie</i>	<i>geen man</i>	<i>geen vrouw</i>	<i>geen kind</i>
---------------	-----------------	-------------------	------------------

<i>geen mannen</i>	<i>geen vrouwen</i>	<i>geen kinderen</i>
--------------------	---------------------	----------------------

2) Imenice koje u jednini nemaju član mogu se negirati sa *geen*:

Ik neem suiker

bij de koffie

Ik neem geen suiker

3) I u određenim frazama može se naći *geen*:

<i>Er is geen mens te zien.</i>	Nema žive duše.
<i>Ik wil hem geen kwaad doen.</i>	Neću mu ništa našao.
<i>Het kind is geen zes jaar oud.</i>	Detetu nema ni šest godina.

3.5 DEMONSTRATIVNI DETERMINATIVI (*Aanwijzende voornaamwoorden*)

Demonstrativni determinativi ukazuju na lica ili predmete koji su već poznati ili koje treba bliže objasniti.

3.5.1 *die/dat*

<i>Die man</i>	
<i>Die vrouw</i>	<i>zoek ik!</i>
<i>Dat kind</i>	

U množini se uz sve imenice koristi oblik *die*:

Die mensen zoek ik.

3.5.2 *deze/dit; die/dat*

Deze se nalazi uz imenice *de*- klase i sve imenice u množini, a *dit* uz imenice *het*- klase.

Die/dat je u odnosu na *deze/dit* udaljenije od govornika:

<i>Deze boom is nog groen, en die boom</i>	Ovo drvo je još zeleno, a ono drvo
<i>daar is bijna kaal.</i>	tamo je skoro golo.

3.5.3. *zulk(e)/zo'n*³

Imenice koje u jednini mogu imati neodređeni član *een* idu sa oblikom *zo'n*.

Je hebt een goede man. Zo'n man Imaš dobrog muža. Takav muž se
vind je maar zelden. retko nađe.

Imenice koje pripadaju *het-* klasi u jednini dobijaju oblik *zulk*:

Zulk bier heb ik nog nooit gedronken. Ovakvo pivo još nikad nisam pio.

U svim ostalim slučajevima stoji oblik *zulke*:

Zulke pijn komt veel voor bij Takav bol se često javlja kod ujeda
insektenbeten. insekata.
Je hebt zulke lieve kinderen. Imaš tako dragu decu.

3.5.4 *dergelijk(e), soortgelijk(e), zodanig(e)*

Još neki determinativi koji su po značenju slični obliku *zulk(e)* su *dergelijk(e), soortgelijk(e), zodanig(e)*:

Dergelijke beslissingen zijn tot nu Takve odluke su do sada izostale.
toe uitgebleven.

Za razliku od pravih determinativa, međutim, ovi mogu da se upotrebe kao atributi posle neodređenog člana:

Een dergelijke chaos heeft zich al Sličan haos se već ranije desio.
eerder voorgedaan.

3.5.5 *-zelfde*

Ovaj nastavak se može dodati na određeni član ili pokazni determinativ *die/dat*. Takvim demonstrativnim determinativom se ukazuje na punu identičnost lica ili stvari:

Zing hetzelfde lied nog eens voor me! Otpevaj mi još jednom istu pesmu.

3.6 NEODREĐENI DETERMINATIVI (*Onbepaalde voornaamwoorden*)

3.6.1 *ieder(e), elk(e); alle*⁴

1) Oblici bez nastavka *-e* idu uz imenice *het-* klase:

ieder meisje, elk huis

³ Oblik *zo'n* zapravo je nastao sažimanjem priloga *zo* i neodređenog člana

⁴ Oblik *alle* zapravo je nastao sažimanjem neodređene zamenice *al* i određenog člana: *alle kinderen - al de kinderen*.

2) Oblici se nastavkom *-e* stoje uz imenice *de-* klase:

iedere jongen, elke woning, iedere keer

3) Ako imenicama, koje označavaju osobe muškog roda, prethodi reflektivni pridev (⇒ 5.1.2), prednost se daje obliku bez nastavka *-e*:

ieder gevolmachtigd minister svaki oponuđeni ministar

4) Uz imenicu *mens* (čovjek) može stajati oblik bez nastavka i kad joj ne prethodi pridev: *ieder mens*.

5) *Alle* stoji samo uz imenice u množini: *alle maatregelen*.

3.6.2 (*een*) *zeker(e), (de/het) een of ander(e), deze of gene*

Op zekere dag ging Roodkapje Jednog dana je Crvenkapica otišla
naar haar grootmoeder. kod bake.

De een of andere gek heeft me een Neki ludak mi je poslao preteće pismo.
dreigbrief gestuurd.

Op een of andere manier is dat wel Na ovaj ili onaj način se to može rešiti.
op te lossen.

Hij zal wel weer in deze of gene Verovatno je opet u nekoj kafani.
 kroeg zitten.

3.6.3 *enig(e), enkele, sommig(e)*

1) Upotreba oblika *enig(e)* ograničena je samo na pisani jezik:

Enige tijd geleden heb ik hem bij Pre izvesnog vremena sam ga sreo
Jos ontmoet. kod Josa.

Hij heeft er enkele uren aan besteed. Nekoliko sati je posvetio tome.

2) Oblik *enkele* može da se koristi kao atribut posle neodređenog člana u značenju 'retko', 'mali broj puta'.

Ik ben er een enkele keer geweest. Bio sam tamo koji put.

3) U kombinaciji sa osnovnim brojem *één* znači: jedan jedini put.

Ik ben er één enkele keer geweest. Bio sam tu jedan jedini put.

Sommig bier heeft een bittere nasmaak. Poneko pivo ostavlja gorak ukus.

3.6.4 *ettelijke, menig(e)*

Dat heb ik nu al ettelijke keren gezegd. To sam rekao već toliko puta.

Menig politicus zal er rekening Mnogi političar će morati voditi
mee moeten houden. računa o tome.

3.7 UPITNI DETERMINATIVI (*Vragende voornaamwoorden*)

3.7.1 *welk(e)*

<i>Welke taart wil je?</i>	Koju tortu hoćeš?
<i>Welk taartje wil je?</i>	Koji kolač hoćeš?
<i>Welke vrienden ga je opzoeken?</i>	Koje ćeš prijatelje posetiti?

3.7.2 *wat voor (een)*

<i>Wat voor een boek lees je?</i>	Kakvu to knjigu čitaš?
<i>Wat voor licht gebruikten ze toen?</i>	Kakvo su svetlo koristili tada?
<i>Wat voor mensen zijn het?</i>	Kakvi su to ljudi?

Ukoliko se *wat voor nade* ispred poimeničnog prideva, ovaj dobija genitivski nastavak -s:

<i>Wat voor leuks heb je weer bedacht?</i>	Šta si zgodno opet smislio?
--	-----------------------------

3.8 RECIPROČNI DETERMINATIV (*Wederkerig voornaamwoord*)

Jedna od recipročnih zamenica (⇒ 4.7.3) može se upotrebiti i kao determinativ. To je recipročna zamenica *elkaar*⁵ + genitivski nastavak -s:

<i>Ze schreven elkaars ouders een brief.</i>	/Napisali smo međusobnim roditeljima pismo/
	On je napisao pismo njenim roditeljima, ona njegovim.

3.9 POSESIVNI DETERMINATIVI (*Bezittelijk voornaamwoord*)

Posesivni determinativi pokazuju izvesne sličnosti sa ličnim zamenicama - razlikuju jedninu i množinu, naglašeni i nenaglašeni oblik, rodove u trećem licu jednine i počasni i familijarni oblik u drugom licu jednine i množine.

⁵ U pisanom jeziku se može sresti i oblik *elkanders*

3.9.1 Oblici

		nenaglašen oblik	naglašen oblik	
j e d n i n a	1. lice	<i>mijn</i> [mɔn] (<i>m'n, me</i>)	<i>mijn</i>	
	2. lice	familijarno	<i>je</i>	<i>jouw</i>
		počasno (<i>gij</i>)	<i>uw</i>	<i>uw</i>
	3. lice	za muški i sr.	<i>zijn</i> [zɔn], (<i>z'n</i>)	<i>zijn</i>
		za ženski rod	<i>haar</i> [dɔr, ɔr] (<i>d'r</i>)	<i>haar</i>
	m n o Ź i n a			nenaglašen oblik
1. lice		ispred imenice		
		het- klase u jedn.	<i>ons</i>	<i>ons</i> ⁶
2. lice		ostali slučajevi familijarno	<i>onze jullie</i>	<i>onze jullie</i>
		počasno (<i>gij</i>)	<i>uw</i>	<i>uw</i>
3. lice			<i>hun</i>	<i>hun</i>

Ostatak nekadašnje razvijenije fleksije može se videti u oblicima 1. lica množine (uporedi sa 5.1.1.1).

3.9.2 Upotreba

1) U pisanom jeziku se nenaglašeni (redukovani) oblici, kojima se u govornom jeziku daje prednost, po pravilu zamenjuju naglašenim (punim) oblicima.

⁶ Ispred imenice het-klase u jednini

2) Ukoliko u 3. licu jednine treba praviti razliku u pripadnosti subjektu odnosno objektu (svoj - njegov/njen), onda se kod pripadnosti objektu umesto prisvojnog determinativa koristi pokazni determinativ u starom obliku genitiva *diens* (pod uslovom da je objekat imenica muškog roda):

<i>Jan sprak met z'n vriend en z'n zus.</i>	Jan je razgovarao sa svojim prijateljem i svojom sestrom.
<i>Jan sprak met z'n vriend en diens zus.</i>	Jan je razgovarao sa svojim prijateljem i njegovom sestrom.

3) Ukoliko je objekat osoba ženskog roda, onda se u govornom jeziku često umesto prisvojnog determinativa koristi pokazna zamenica *die* + nenaglašen oblik prisvojnog determinativa. Ista konstrukcija se može koristiti i ukoliko je objekat osoba muškog roda:

<i>Ken je Ellen? Die d'r broer studeert in Groningen.</i>	Poznaješ li Elen? Brat joj studira u Hroningenu.
<i>Ken je Peter? Die z'n broer studeert in Groningen.</i>	Poznaješ li Petera? Brat mu studira u Hroningenu.
<i>Jan spreek met z'n vriend en die z'n zus</i>	Jan razgovara sa svojim prijateljem i njegovom sestrom.

4) Prisvojni determinativi se mogu javiti u nekim predložnim frazama uz (poimeničene) prideve:

<i>Ze zei het op z'n Amsterdams.</i>	Rekla je to po amsterdamski.
<i>De bollenvelden zijn nu op z'n mooist⁷.</i>	Polja sa lalama su sada najlepša.
<i>Ze waren met z'n vieren.</i>	Bili su učetvoro.
<i>Gezellig, zo met z'n tweetjes!</i>	Baš prijatno, ovako udvoje!

3.10 UZVIČNI DETERMINATIV (*Uitroepend voornaamwoord*)

Uzvični determinativ *wat een* stoji na početku uzvičnih rečenica i služi za intenziviranje značenja imenice (grupe imenica) ispred koje stoji:

<i>Wat een stof ligt hier!</i>	Koje li prašine ovde!
<i>Wat een verzameling boeken heb je daar!</i>	Što imaš zbirku knjiga tu!

⁷ Vidi još 5.5.4.2 - 3b

4 ZAMENICE (*Voornaamwoorden*)

4.1. LIČNE ZAMENICE (*Persoonlijke voornaamwoorden*)

Lične zamenice se mogu grupisati prema različitim kriterijumima:

- 1) prema licu i broju: 1., 2. i 3. lice; jednina i množina
- 2) prema sintaksičkoj funkciji: subjekatski i objekatski; oblici prema mogućnosti naglašavanja: puni i redukovani oblici
- 3) prema rodu: muški, ženski i srednji rod
- 4) prema upotrebi u govornoj situaciji: počasni (*u*), familijarni (*jij*) i regionalni (*gij*) oblik.

Prva tri kriterijuma odnose se na sve zamenice, a poslednja dva na zamenice trećeg odnosno drugog lica.

4.1.1 Oblici

j e d n i n a

	subjekatski padež		objekatski padež	
	naglašena	nenaglašena	naglašena	nenaglašena
1.l.	<i>ik, (ikke)¹</i>	<i>('k)</i>	<i>mij</i>	<i>me</i>
2.l.				
fam.	<i>jij</i>	<i>je</i>	<i>jou</i>	<i>je</i>
poč.	<i>u</i>	<i>u</i>	<i>u</i>	<i>u</i>
reg	<i>gij</i>	<i>ge</i>	<i>u</i>	<i>u</i>
3.l.				
muš.	<i>hij</i>	<i>(ie, die)</i>	<i>hem</i>	<i>('m)</i>
žen.	<i>zij</i>	<i>ze</i>	<i>haar</i>	<i>'r, (d'r), ze</i>
sr.	<i>het</i>	<i>het, 't</i>	<i>het</i>	<i>het, 't</i>

¹ Oblici u zagradama spadaju pre svega u govorni jezik

m n o ž i n a

	subjekatski padež		objekatski padež	
	naglašena	nenaglašena	naglašena	nenaglašena
1.1.	<i>wij</i>	<i>we</i>	<i>ons</i>	<i>ons</i>
2.1.				
fam.	<i>jullie</i>	<i>jullie</i>	<i>jullie</i>	<i>jullie</i>
poč.	<i>u</i>	<i>u</i>	<i>u</i>	<i>u</i>
reg	<i>gij</i>	<i>ge</i>	<i>u</i>	<i>u</i>
3.1.				
muš.	<i>zij</i>	<i>ze</i>	<i>hen/hun</i>	<i>ze</i>
žen.	<i>zij</i>	<i>ze</i>	<i>hen/hun;</i>	<i>ze; ('r), (d'r)</i>
sr.	<i>zij</i>	<i>ze</i>	<i>hen/hun</i>	<i>ze</i>

4.1.2 Upotreba

4.1.2.1 Prvo lice jednine

Oblik *ikke* je u upotrebi u govornom jeziku, naročito kod dece. Koristi se isključivo sa-mostalno:

Wie wil een snoepje van me? - Ikke! Ko će da mu dam bombonu? - Ja!

4.1.2.2 Drugo lice jednine

Drugo lice jednine obuhvata tri različita oblika: familijarno *jij*, počasno *u* i regionalno *gij*. (Ovaj poslednji, arhaičniji oblik, upotrebljava se još u južnoj Holandiji i severnoj Belgiji. Po značenju je blizak engleskom *you*. U religioznim tekstovima njime se oslovljava vrhovno biće). Mnogi kulturološki i sociološki faktori utiču, prilikom oslovljavanja, na izbor između familijarnog i počasnog oblika, a danas je uočljiva tendencija sve šire upotrebe prvog.

4.1.2.3 Treće lice jednine

1) Treće lice jednine razlikuje muški, ženski i srednji rod. Naglašeni oblik lične zamenice za muški rod *hij* jedini je naglašeni oblik koji može da zameni imenice koje ne označavaju lica. U severnom govornom području sve imenice *de*- klase, koje označavaju predmete, zamenjuju se ličnom zamenicom za muški rod:

Waar heb ik mijn auto laten staan? Gde sam ostavio automobil?
O ja, hij staat helemaal achteraan. Pa da, eno ga sasvim pozadi.

U Belgiji se, nasuprot Holandiji, među imenicama *de*- klase još uvek pravi stara distinkcija na muški i ženski rod (⇒ 2.1).

2) Nenaglašeni oblik za ženski rod '*r* i *d'r* može se odnositi samo na lica. Oblik *ze* i na lica i na stvari.

Zamenica *het* može stajati na početku rečenice samo u funkciji subjekta. U suprotnom se umesto lične zamenice *het* koristi pokazna zamenica *dit* odnosno *dat*:

Hier is een boek. Wil jij het hebben? Evo jedne knjige. Hoćeš li je ti?
Ja, dat wil ik hebben! Da, hoću je.

3) Lična zamenica za srednji rod *het* ne može stajati uz predlog.

Umesto toga se koristi zamenički prilog (⇒ 6.4.2).

Ik houd niet van het eten hier. Ne volim ovdašnju hranu.
Ik houd er niet van. Ne volim je.

4) Zamenica *het* može imati ulogu bezlične zamenice. U toj funkciji ona je sastavni deo bezličnih glagola:

Het regent. Pada kiša.

5) Zamenica *het* može da zameni imenicu u funkciji predikativa:

Hij wordt voorzitter. Postaće predsednik.
Hij wordt het. Postaće to.

4.1.2.4 Prvo lice množine

1) Osim što označava mnoštvo govornika, zamenica za prvo lice množine može se u pisanom jeziku, u izvesnim slučajevima, odnositi i na jednu osobu:

a) tzv. pluralis majestatis:

Wij, Juliana, koningin der Nederlanden ... Ja, Julijana, kraljica Holandije ...

b) Puralis modestiae:

Zoals we hierboven reeds aantonen, is dit criterium onbruikbaar. Kao što smo već istakli, taj kriterijum je neupotrebljiv.

2) We može biti u funkciji bezlične zamenice:

We weten nooit wat er kan gebeuren. Nikad se ne zna šta se može desiti.

4.1.2.5 Drugo lice množine

U odnosu na drugo lice jednine ovde se pojavljuje samo jedan novi oblik: *jullie*. Počasni i regionalni način oslovljavanja je identičan za jedninu i množinu. Nije, međutim, neuobičajeno da se kao množina za počasni oblik oslovljavanja koristi zamenica *jullie*. Na nekoj skali prisnosti, upotreba ličnih zamenica za 2. lice izgledala bi ovako:

u - jullie - je - jij/jou

Naglašeni oblik lične zamenice (*jij/jou*) predstavlja najviši stepen prisnosti.

U govornom jeziku uobičajeno je da rečenica započne sa *jullie*, kako bi se znalo da je reč o množini, a da se onda nastavi sa *je* + glagolski oblik drugog lica jednine, kako bi se izbeglo gomilanje oblika *jullie*:

Jullie mogen morgen komen en als je gegeten hebt, kunnen we naar de bioscoop gaan. Možete doći sutra, pa kad budete ručali, možemo u bioskop.

4.1.2.6 Treće lice množine

1) Za razliku od 3. lica jednine u množini su oblici za muški, ženski i srednji rod iden-tični.

2) U objekatskom padežu 3. lica množine pojavljuje se jedini dativski oblik. To je oblik *hun*. Mada je razlika između *hen* i *hun* veštački uvedena u 18. veku i pored toga što se u govornom jeziku razlika skoro uopšte ne pravi (uz sve veću popularnost oblika *hun*), u pisanom jeziku treba težiti korektnoj upotrebi. Pravilo je da oblik *hen* stoji za direktan objekat (dakle akuzativ) i uvek posle predloga, ukoliko se odnosi na lica:

Ik heb hen gisteren in de stad gezien. Video sam ih juče u gradu.
Toen heb ik de informatie aan hen gegeven. Tada sam informaciju dao njima.

Oblik *hun* se koristi za indirektan objekat (dakle dativ):

Ik heb hun de informatie gegeven. Njima sam dao informaciju.

3) Imenice koje označavaju stvari zamenjuju se nenaglašenim oblicima ličnih zamenica (izuzetak je *hij*, ⇔ 4.1.2.3).

4) Umesto naglašenog oblika u trećem licu množine može se koristiti pokazna zamenica *die* :

Wat heb je met mijn boeken gedaan? Šta si uradio sa mojim knjigama?
Die heb ik aan Tienke gegeven. Njih sam dao Tineki.

4.1.2.7 Genitiv

U nekim arhaičnim izrazima zadržali su se i dan danas stari genitivski oblici ličnih za-menica.

	jednina	množina
1. lice	<i>mijner/mijns</i>	<i>onzer/ons</i>
2. lice	<i>uwer/uws</i>	<i>uwer/uws</i>
3. lice	<i>zijner/zijns</i>	<i>hunner/huns</i>
	<i>harer/haars</i>	<i>harer/haars</i>

a) Oblici na - *er* koriste se posle upitne zamenice *wie*, brojnih prideva ili neodređenih zamenica:

Wie uwer zonder zonde is ... Ko je od vas bez greha.
Velen onzer zijn die weg gegaan. Mnogi od nas su pošli tim putem.
Een hunner keerde terug. Jedan od njih se vratio.

b) Oblici na - *s* nalaze se uz imenicu *gelijke* i posle predloga *om* u frazi *om...wil*:

mijns gelijke = de gelijke van mij meni ravan
om zijns wil = omwille van hem njega radi

4.2 POKAZNE ZAMENICE (*Aanwijzende voornaamwoorden*)

4.2.1 *deze/die - dit/dat*

Oblici ovih pokaznih zamenica identični su sa oblicima pokaznih determinativa (⇔ 3.5.2).

Joost? Op die hoef je niet meer te rekenen. Na njega više nemoj da računaš.
Zo'n boek, dat kan iedereen wel schrijven. Takvu knjigu, to svako može da napiše.

4.2.2 *degene, diegene, datgene*

Oblici *degene* i *diegene* ukazuju na lica (*diegene* je naglašenije) a *datgene* na stvari. Kada se *degene* i *diegene* odnose na množinu, dobijaju nastavak - *n*.

Na ove pokazne zamenice nadovezuje se relativna rečenica:

Degene die dit voor het eerst gezien heeft, moet wel erg verbaasd geweest zijn. Onaj koji je ovo prvi put video mora da je bio veoma začuden.
Je moet durven uitkomen voor datgene wat je gelooft. Moraš imati smelosti da se izjasniš za ono u šta veruješ.

4.3 UPITNE ZAMENICE (*Vragende voornaamwoorden*)

4.3.1 *Wie? Wat?*

1) Upitna zamenica *wie* služi za identifikaciju jednog ili više lica. Lični glagolski oblik u upitnoj rečenici sa *wie* kao subjektom obično je u 3. licu jednine. Ako je, međutim, jasno da se radi o više osoba, lični glagolski oblik može biti u 3. licu množine.

Wie is de auteur van "De aanslag"? Ko je autor "Atentata"?
Weet je wie daar aankomen? Znaš li ko to tamo dolazi?

a) Ukoliko je upitna zamenica *wie* predikativ, a subjekat rečenice je u množini, onda i lični glagolski oblik mora kongruirati sa njim:

Wie zijn deze mensen? Ko su ovi ljudi?

b) U pisanom jeziku još je u upotrebi stari genitivski oblik *wiens* (oblik *wier* za ženski rod i množinu je arhaičan). U govornom jeziku se taj oblik zamenjuje predložnom kon-strukcijom *van wie*:

Wiens boek is dit?

Čija je ovo knjiga?

Van wie is dit boek?

2) *Wat* služi za identifikaciju stvari, procesa, stanja:

Wat heb je nu weer gekocht? Šta si sad opet kupio?

Wat is daar aan de hand? Šta se tamo dešava?

Wat wil je worden? Šta hoćeš da budeš?

a) *Wat* se može upotrebiti i kao sinonim za neke druge upitne reči, kao što su *hoeveel* i *waarom*:

Wat zit je daar te grimmen? Šta se tu cerekaš?

Wat kost deze armband? (=hoeveel) Šta košta ova narukvica?

b) Ako je *wat* predikativ, a subjekat rečenice je u množini, onda lični glagolski oblik mora kongruirati s njim:

Wat zijn de kenmerken van de verbrandingsmotor? Šta su karakteristike motora na sagorevanje?

4.3.2 *welk(e)? wat voor (een)?*

Ova dva upitna determinativa mogu se samostalno upotrebiti radi izbegavanja ponavljanja imenica među kojima se vrši odabir:

In welk van deze drie huisjes woont hij? U kojoj od ove tri kućice stanuje?

Hier zijn twee bloemen. Welke wil je? Evo dva cveta. Koji hoćeš?

Hier heb je een appel. Wat is het voor een? Evo ti jabuka. Kakva je?

Ako se radi o izboru između lica, *welk(e)* se može zameniti sa *wie*:

Zie je die twee vrouwen daar? Vidiš li one dve žene tamo?

Welke vind jij de mooiste?

Koja ti je najlepša?

Wie vind jij de mooiste?

4.4 RELATIVNE ZAMENICE (*Betrekkelijke voornaamwoorden*)

Relativne zamenice imaju dvostruku ulogu: one vezuju relativnu, zavisnu, rečenicu za neki deo glavne rečenice a istovremeno su i deo te relativne rečenice.

4.4.1. *die, dat*

1) Relativna zamenica *die* odnosi se na imenice *de* - klase, kako one koje označavaju lica, tako i one koje označavaju stvari:

De koning van Frankrijk, die kaal was, nam uitsluitend kaalhoofdige lakeien in dienst. Kralj Francuske koji je bio ćelav, isključivo je uzimao ćelave lakeje u službu.

Dat is de tafel die ik zelf gemaakt heb. To je sto koji sam sam napravio.

Die eens steelt is altijd een dief. Ko jednom ukrade ostaje lopov.

2) Relativna zamenica *dat* odnosi se na reči *het*- klase:

Vertel me eens een verhaaltje dat je zelf mooi vindt. Ispričaj mi neku pričicu koja se tebi dopada.

U predložnoj frazi ne može stajati zamenica *dat*. Umesto nje upotrebljava se odgovora-rajuci zamenički prilog:

Het stoeltje waarop hij zat was nogal wankel. Stolica na kojoj je sedeo bila je prilično klimava.

4.4.2 *wie, wat*

1) Relativna zamenica *wie* takođe se odnosi na imenice *de* - klase, s tom razlikom što se uvek odnosi na jedno ili više lica:

Wie zoet is, krijgt lekkers. Ko je dobar dobiće slatkiše.

De man wie we dat gevraagd hadden, is psycholoog. Čovek kojeg smo to pitali je psiholog.

a) Ukoliko je relativna zamenica deo predložne fraze, umesto *die* se uvek upotrebljava *wie*:

Pamela D. met wie hij samenleefde, werd veroordeeld wegens medeplichtigheid. Pamela D. sa kojom je živeo osuđena je zbog saučesništva.

De man in de stoel van wie ik nu zit, heet Klaas. Čovek u čijoj fotelji upravo sedim zove se Klas.

b) U pisanom jeziku se umesto predložnog oblika *van wie* može upotrebiti stari genitiv *wiens*:

De man in wiens stoel ik nu zit, heet Klaas.

c) U govornom jeziku se umesto konstrukcije predlog + *wie* može čuti i zamenički prilog:

De man met wie ik stond te praten, was mijn broer.

Čovek sa kojim sam stajao i pričao
je moj brat.

De man waarmee ik stond te praten; was mijn broer.

2) Relativna zamenica *wat* upućuje na imenice *het-klase* (pre svega poimeničene prideve i imenice u predikativnoj funkciji) i neodredene zamenice:

Wat is het eerste wat je in zo'n geval doet? Šta je prvo što uradiš u takvom slučaju?

Ik heb bezwaar tegen alles wat lang duurt. Protivim se svemu što dugo traje.

Hij is advocaat, wat ik nooit zou willen worden. On je advokat, što ja nikad ne bih želeo da budem.

Wat može upućivati i na sadržaj čitave rečenice koja prethodi relativnoj:

De deugniet vroeg excuus, wat ik niet had verwacht. Ta baraba se izvinila, što nisam očekivala.

Hij beweert dat ik ziek ben, wat onuist is. Tvrdi da sam bolestan, što je netačno.

4.4.3 *welke*

Relativna zamenica *welke* prevashodno se koristi u pisanom jeziku i uvek se može zameniti sa *die* odnosno *wie* ili odgovarajućim zameničkim prilogom:

De klok welke ik u wil aanbieden, is honderd jaar oud. Sat koji vam nudim star je sto godina.

Upotreba oblika *welke* obavezna je samo posle predloga *krachtens*, *volgens*, kao i nekih drugih:

De bepaling volgens welke een werkloze recht op uitkering heeft, is gewijzigd. Odredba po kojoj nezaposleno lice ima pravo na novčanu pomoć je izmenjena.

4.4.4 *hetgeen*

U pisanom jeziku sreće se relativna zamenica *hetgeen*, ali se u govornom jeziku najčešće zamenjuje sa *wat*:

Ze wonen in een commune, hetgeen iedereen verwondert. Oni žive u komuni, što svakog čudi.

Hetgeen je doet, is gevaarlijk. Ono što radiš je opasno.

4.5 NEODREĐENE ZAMENICE (*Onbepaalde voornaamwoorden*)

4.5.1 *iedereen, ieder, elk, allen, alles*

1) Zamenice *iedereen* i *ieder* se odnose na lica i u principu su sinonimne:

Dat moet ieder(een) voor zichzelf uitmaken. To svako mora da odluči za sebe.

2) Kolektivne zamenice *elk* i *ieder* često kao atribut imaju predložnu konstrukciju sa *van*. Tendencija je, pri tom, da se *elk* koristi za stvari a *ieder* za lica:

Op elk van de verdiepingen is een nooduitgang. Na svakom od spratova postoji izlaz u slučaju opasnosti.

Ieder van ons was het ermee eens. Svako od nas se složio s time.

Ukoliko je imenica *van*- konstrukcije u jednini, umesto *ieder* upotrebljava se *iedereen*:

Za hadden iedereen van de familie uitgenodigd. Pozvala je svakog iz porodice.

3) Zamenica *allen*, koja ima i svoj oblik genitiva *aller*, koristi se uglavnom samo još u pisanom jeziku, dok se u govornom zamenjuje sa *iedereen* ili *allemaal*. *Allen* se odnosi na više lica i kao subjekat u rečenici povlači lični glagolski oblik u množini:

Allen waren tevreden. (pisani) Svi su bili zadovoljni.

Iedereen was tevreden. (govorni)

Aller ogen waren op hem gericht. Oči sviju bile su uperene u njega.

4) Zamenica *alles* odnosi se na stvari i kao subjekat u rečenici zahteva lični glagolski oblik u jednini:

Is alles op? Je li sve potrošeno?

Julie moeten alles onmiddellijk opruimen. Morate odmah sve da pospremite.

5) Zamenica *allemaal* može se naći samo kao atribut uz lične zamenice i u predikativnoj upotrebi.

Julie allemaal weten wat er gebeurd is. Vi svi znate šta se dogodilo.

Zijn ze er allemaal? Jesu li svi tu?

4.5.2 *men*

Bezlična zamenica *men* može jedino imati funkciju subjekta u rečenici. Kao takva zahteva lični glagolski oblik u jednini. Upotrebljava se pre svega u pisanom jeziku:

Men zegt dat roken ongezond is. Kažu da je pušenje nezdravo.

U govornom jeziku se zamenica *men* može zameniti ličnom zamenicom za 2. lice jednine ili 1. lice množine:

In Amerika ziet men de vreemdste dingen.

In Amerika zie je de vreemdste dingen. U Americi se mogu videti najčudnije stvari.

In Amerika zien we de vreemdste dingen.

4.5.3 iemand, niemand

Na neodređene pojedince odnosi se *iemand*:

Het is iemand die je heel goed kent. To je neko koga veoma dobro poznajčeš.

Hopelijk ontmoet je nog iemand met meer begrip. Nadam se da ćeš još sresti nekoga sa više razumevanja.

Oblik *niemand* nastao je, zapravo, spajanjem negacije *niet* i bezlične zamenice *iemand*. Po značenju može biti i negacija neodređene zamenice *iedereen*:

Iedereen heeft gelogen. Svako je lagao.

Niemand heeft gelogen. Niko nije lagao.

Zamenice *iemand* i *niemand* mogu imati atribut u genitivu:

Je zult iemand anders bedoelen. Biće da misliš na nekog drugog.

Niemand anders kan dat gezegd hebben. Niko drugi to nije mogao reći.

Ove zamenice imaju svoj genitivski oblik koji se, pre svega u govornom jeziku, zamenjuje predložnom konstrukcijom (⇒ 2.3.1):

iemand's broek = de broek van iemand (=iemand z'n broek)

niemand's zorgen = de zorgen van niemand (=niemand z'n zorgen)

4.5.4 iets, niets; wat

Ove se neodređene zamenice, za razliku od *iemand* i *niemand*, odnose na stvari:

Er moet eindelijk eens iets gebeuren. Mora najzad već nešto da se desi.

Zit je op iets te wachten? Čekaš li nešto?

Ik heb niets gevonden. Ništa nisam našao.

Po svom značenju *niets* se u nekim slučajevima može smatrati negacijom neodređene zamenice *alles*:

Je hebt me alles gezegd. Sve si mi rekao.

Je hebt me niets gezegd. Ništa mi nisi rekao.

U većini slučajeva *iets* može zameniti zamenica *wat*:

Ik moest toch wat zeggen. Morala sam nešto da kažem.

Ze heeft me wat laten zien. Pokazala mi je nešto.

Za razliku od *iets*, *wat* ne sme stajati na početku rečenice, teško se može kombinovati sa negacijom *niet* i ne može se nalaziti iza predloga.

4.5.5 wie/wat ... ook

Neodređene zamenice, od kojih *wie ... ook* ukazuje na lica a *wat ... ook* na stvari, istovremeno uvode i zavisnu rečenicu:

Wie er ook komt, ik ben niet te spreken. Ma ko došao, ja nisam tu.

Wat het ook is, je moet het me vertellen. Šta god bilo u pitanju, moraš da mi ispričaš.

4.5.6 sommigen

Za razliku od neodređenog determinativa *sommig(e)* (⇒ 3.6.3) koji se može upotrebiti u jednini, ova zamenica se može odnositi samo na množinu:

Sommigen hebben het nu eenmaal beter dan andere. Nekima je, eto, bolje nego drugima.

4.5.7 allerlei/allerhande

Hij had allerlei te vertellen.

Imao je svašta da ispriča.

Er was allerhande lekkers.

Bilo je svakojakih đakonija.

4.6 UZVIČNE ZAMENICE (*Uitroepende voornaamwoorden*)

4.6.1 wat

Zamenica *wat* može stajati na početku uzvične rečenice, pri čemu ima intenzivirajuće značenje:

Wat ben jij gegroeid! Što si ti porastao!

Ona se može kombinovati sa pridevom:

Wat mooi! Što je lepo!

Wat leuk om te horen! Što je to lepo čuti!

Ukoliko se radi o potpunim rečenicama a ne elipsama, pridev se obično odvaja od uzvične zamenice i premešta se u sredinu rečenice:

Wat was dat leuk om te horen! Što je to bilo lepo čuti!

4.7 POVRATNA ZAMENICA (*Wederkerend* voornaamwoord)4.7.1 *Oblici*

Povratna zamenica u holandskom ima dva oblika: neutralni i prošireni. Prošireni se dobija dodavanjem nastavka - *zelf* na neutralni oblik. Kao i lične zamenice, i povratna razlikuje lica, a u 1. licu i broj.

1. lice	<i>me (mij)</i>	<i>mezelf (mijzelf)</i>	<i>ons</i>	<i>onszelf</i>
2. lice	<i>je u, zich</i>	<i>jezelf uzelf, zichzelf</i>	<i>je u, zich</i>	<i>jezelf uzelf, zichzelf</i>
3. lice	<i>zich</i>	<i>zichzelf</i>	<i>zich</i>	<i>zichzelf</i>

4.7.2 *Upotreba*

1) Oblici *u(zelf)* i *zich(zelf)* odnose se na počasno lice. Medutim, u rečenicama sa imperativom bez izraženog subjekta jedino je moguća upotreba oblika *u*:

Vergis u niet! Nemojte se varati!

2) Kada uz subjekat *u* stoji glagolski oblik koji je identičan obliku 3. lica jednine, obliku *zich* za počasno lice daje se prednost:

U heeft zich vergist. Prevarili ste se.

Obliku *zich* takođe se daje prednost ako se lična i povratna zamenica nalaze neposredno jedna uz drugu:

Ik denk dat u zich vergist. Mislim da se varate.

3) Neutralni oblici se upotrebljavaju kod pravih tj. formalno refleksivnih glagola, gde čine sastavni deo tih glagola i nemaju svoje samostalno značenje:

Ik heb me vreselijk opgewonden. Strašno sam se uzrujao.

4) Prošireni oblici obavezni su u veoma malom broju pravih refleksivnih izraza (uvek sa predlogom):

tot zichzelf komen doći k sebi
op zichzelf wonen stanovati sam
buiten zichzelf raken/zijn raspametiti se, biti van sebe

5) Ukoliko rečenica počinje refleksivnom zamenicom, kao i u slučaju da je refleksivna zamenica deo paratakse, prošireni oblici su obavezni

Zichzelf verschaftte hij de grootste vreugde. Samom sebi je priredio najveću radost.

Ze waste zichzelf en haar broertje. Umivala je sebe i svoga bracu.

6) Posle predloga najčešće se upotrebljava prošireni oblik. Izuzetak su predlozi sa lokalnim značenjem:

Ik vertrouw alleen op mezelf. Uzdám se samo u sebe.

Altijd dacht ze aan zichzelf. Uvek je mislila na sebe.

Ali:

Wat zien jullie voor je staan? Šta vidite pred sobom?

4.7.3 RECIPROČNA ZAMENICA (*Wederkerig* voornaamwoord)

Uzajamno-povratno značenje glagola obeležava se upotrebom recipročne zamenice *elkaar*:

Ze schreven elkaar een brief. Napisali su jedan drugom pismo.

U govornom jeziku, a regionalno i u pisanom, može se sresti i oblik *mekaar*.

4.8 PRISVOJNE ZAMENICE (*Bezittelijke* voornaamwoorden)

1) Prisvojne zamenice, kojima prethodi određeni član, imaju oblik odgovarajućeg prisvojnog determinativa + nastavak - *e*:

Heb je geen pen? Neem de mijne! Nemaš penkalo? Uzmi moje!

Izuzetak je drugo (familijarno) lice množine koje nema sopstveni oblik već koristi pred-log *van* + prisvojni determinativ drugog lica množine:

Hier zijn onze fietsen. En waar zijn die van jullie? Ovde su naši bicikli. A gde su vaši?

2) U govornom jeziku često se umesto prisvojne zamenice koristi konstrukcija koja se sastoji od pokazne zamenice, predloga *van* i lične zamenice:

Haar ouders en de jouwe.

Njeni roditelji i tvoji.

Haar ouders en die van jou.

3) Poimeničene prisvojne zamenice u množini dobijaju nastavak -*en*:

Ieder houdt van de zijnen. Svako voli svoje.

De onzen hebben gewonnen. Naši su pobedili.

5 PRIDEVI (Bijvoegelijke naamwoorden)

U morfološke karakteristike prideva u nizozemskom spada mogućnost dobijanja fleksionog nastavka u atributskoj upotrebi (⇒ 5.1.1) kao i mogućnost poređenja tj. komparacije kod jednog broja prideva (⇒ 5.5). Sintaksički, pridev u funkciji adverbijala ili predikativa (⇒ 5.2) može imati vrednost rečeničnog dela ili kao atribut biti deo imeničke fraze (⇒ 5.1).

Pridevi mogu, takode, predstavljati nukleus pridevske fraze¹. U tom slučaju uz njih kao atribut može stajati neki drugi, neflektirani pridev (1), prilog (2) ili konjunkcionalna fraza (3).

(1) *licht blond*

(2) *erg blond*

(3) *blond als een viking*

Kada se pridevi poimeniče smatraju se imenicama (za oblik množine ⇒ 2.2.1).

5.1 PRIDEVI U ATRIBUTSKOJ UPOTREBI

Izvestan broj prideva može se upotrebiti samo kao atribut:

a) materijalni pridevi: *houten, ijzeren, zilveren, plastic* itd.

b) neki klasifikacioni: *ouderlijk, hoofdstedelijk*.

c) neki upućivački pridevi: *huidig, voormalig*.

5.1.1 Flektirani oblik

Fleksioni nastavak mogu dobiti samo oni pridevi koji su u funkciji atributa.

5.1.1.1 Nastavak -e

1) Pridev dobija nastavak *-e* u sledećim slučajevima:

a) uz imenice *de-* klase i u jednini i u množini, bez obzira na vrstu determinativa:

de groene fiets een groene fiets onze groene fietsen

¹ Za valentnost prideva vidi 5.2.1 i 12.6

Bijvoegelijke naamwoorden

b) uz imenice *het-* klase u jednini posle određenog člana i pokaznog determinativa (za izuzetke ⇒ 5.1.2.1):

het oude brood dat stomme ding dit grote huis

c) uz sve imenice u množini, bez obzira na vrstu determinativa:

leuke boeken onze lieve vrienden die mooie meisjes

geen grijze wolven

d) kao poimeničeni superlativ u predikativnoj upotrebi (⇒ 5.5.4.2):

Dat was het leukste.

2) Pravopisne izmene:

Dodavanje fleksionog nastavka može imati posledice po pravopis.

a) Kod prideva koji u završnom (zatvorenom) slogu imaju poludug ili dug vokal, doda-vanjem nastavka *-e* dolazi do otvaranja sloga i pisanja tih poludugih i dugih vokala jednostruko:

kaal - kale geel - gele groot - grote duur - dure

To isto važi i za participe perfekta u atributskoj upotrebi:

gehaat - gehate vergroot - vergrote

b) Kod prideva koji se završavaju zatvorenim slogom sa kratkim vokalom dolazi do udvajanja suglasnika:

stom - stomme dik - dikke

Izuzeci: *grof - grove², brose - broze*

c) Kad pridev sa poludugim vokalom ili diftongom i finalnim *-f* dobije nastavak *-e* bez-vučno *f* prelazi u zvučno *v*:

lief - lieve braaf - brave doof - dove

d) Dodavanjem nastavka pridevu sa poludugim vokalom ili diftongom i finalnim *s* bezvučno *s* prelazi u zvučno *z*:

grijs - grijze wijs - wijze boos - boze vies -

vieze

Izuzeci:

kuis - kuise, hees - hese, overzees - overzeese, Parijs - Parijse, Fries -

Friese

kao i pridevi koji označavaju poreklo na *-ees*

Chinees - Chinese, Portugees - Portugese

e) U govornom jeziku dolazi do odstupanja u izgovoru flektiranog oblika kod prideva sa poludugim vokalom ili diftongom i finalnim *d*:

rood - rode (čitaj rooie)

dood - dode (čitaj dooie)

goed - goede (čitaj goeie)

oud - oude (čitaj ouwe)

² U govornom jeziku se može čuti i *groffe* odnosno *brosse*.

5.1.1.2 Nastavak *-ste*

Izvestan broj prideva sa prostornim značenjem umesto nastavka *-e* dobija nastavak *-ste* (⇒ još pod 5.5.4):

<i>bovenste</i>	<i>middelste</i>	<i>benedenste</i>	<i>onderste</i>
gornji	srednji	donji	donji

5.1.1.3 Nastavak *-s*

Posle *iets, niets, velerlei, allerlei, wat, veel, weinig, meer, minder, genoeg, voldoende, wat voor*, pridev dobija genitivski nastavak *-s* (partitivni genitiv):

niets bijzonders wat moois weinig goeds

Izuzetak predstavljaju pridevi koji se završavaju na *s* ili *sch*.

5.1.1.4. Nastavci *-er* i *-en*

U nekim okoštanim frazma su se još zadržali tragovi nekadašnje razvijenijske pridevske promene:

<i>van ganser hart</i>	od sveg srca
<i>op heter daad</i>	na delu
<i>in aller ij</i>	na brzu brzinu
<i>in koelen bloede</i>	hladnokrvno
<i>van goeden huize</i>	iz dobre kuće
<i>van koninklijken bloede</i>	kraljevske krvi

5.1.2 Neflektirani oblik

1) U atributskoj funkciji neflektirani oblik prideva stoji uz imenice *het*-klase u jednini posle *een, één, elk, geen, ieder, menig, zo'n, zulk, wat een, wat voor een, veel, weinig* kao i posle nultog člana:

een mooi huis, elk klein land, veel wit papier, wat een lekker bier, oud ijzer

2) Uz izvestan broj imenica *het*-klase u jednini pridev ostaje neflektiran i posle određenog člana. Radi se o slučajevima gde se pridev i imenica u neku ruku smatraju složenicom:

<i>het academisch ziekenhuis</i>	univerzitetska klinika
<i>het centraal station</i>	glavna železnička stanica
<i>het dagelijks leven</i>	svakodnevni život

<i>het economisch herstel</i>	privredni oporavak
<i>het koninklijk gezin</i>	kraljevska porodica
<i>het menselijk lichaam</i>	ljudsko telo
<i>het noordelijk halfrond</i>	severna hemisfera
<i>het oostelijk deel</i>	istočni deo
<i>het openbaar vervoer</i>	javni prevoz
<i>het stedelijk museum</i>	gradski muzej
<i>het stoffelijk overschot</i>	posmrtni ostaci
<i>het uitvoerend orgaan</i>	izvršni organ
<i>het verzameld werk</i>	sabrana dela

Ukoliko je, međutim, imenica u obliku množine, pridev dobija nastavak *-e*.

5.1.2.1 Nepromenljivi pridevi

Izvestan broj prideva ostaje nepromenjen u atributskoj funkciji:

a) pridevi stranog porekla:

beige, crème, lila, nylon, oranje, plastic, platina, aluminium, rose, sexy, morbide itd.

b) pridevi na *-en* (pretežno materijalni):

houten, zilveren, open, eigen itd.

c) participi perfekta jakih i nepravilnih glagola u funkciji atributa:

gesloten, ervaren, bescheiden itd.

Pridevi *rechter, linker* često se pišu zajedno sa imenicom koju bliže određuju: *rechterkant, linkerzijde*.

5.2 PRIDEVI U PREDIKATIVNOJ UPOTREBI

Pridevi se mogu upotrebiti i kao dopune i dodaci glagolu. U takvoj upotrebi oni ostaju neflektirani:

<i>De hoed is duur.</i>	Šešir je skup.
<i>Het wordt gauw donker.</i>	Brzo se smrkava.
<i>Ik vind hem belachelijk.</i>	Smatram ga blesavim.

Izuzetak predstavljaju superlativi i poimeničeni pridevi (⇒ 5.1.2. i 5.5.4.1):

<i>Anita is de jongste.</i>	Anita je najmlada.
<i>De derde oplossing is de goede.</i>	Treće rešenje je dobro.

Većina nizozemskih gramatika u prideve ubraja i one reči koje se mogu naći samo u predikativnoj upotrebi: *beu, kwijt, zoek*. Kako tim rečima nedostaju osnovna morfološka i sintaksička svojstva prideva (fleksija, atributska upotreba), to se one po novijim grama-tičkim teorijama svrstavaju u partikule (⇒ 9.3).

5.2.1 Valentnost prideva

Kao nukleusi pridevskih fraza (⇒ 12.6), izvestan broj prideva u predikativnoj upotrebi zahteva dopune u a) objekatskom padežu ili u b) obliku predložne fraze:

a)		
<i>mchtig, waard, zat</i>		
<i>Zij is hem niet waard.</i>	Nije ga dostojna.	
b)		
<i>aardig tegen</i>		
<i>Was hij altijd al zo aardig tegen jou?</i>	Je li oduvek bio tako ljubazan prema tebi?	
<i>(on)afhankelijk van</i>		
<i>Hij is volkomen (on)afhankelijk van zijn moeder.</i>	Potpuno je (ne)zavisan od svoje majke.	
<i>afkomstig uit</i>		
<i>Hij is afkomstig uit Haarlem.</i>	On je poreklom iz Harlema.	
<i>allergisch voor</i>		
<i>Ik ben allergisch voor dat soort mensen.</i>	Alergična sam na tu vrstu ljudi.	
<i>arm aan</i>		
<i>Het land is arm aan grondstoffen.</i>	Zemlja je siromašna sirovinama.	
<i>bang voor/van</i>		
<i>Hij is bang voor/van honden.</i>	On se plaši pasa.	
<i>begerig naar</i>		
<i>Hij is zeer begerig naar roem.</i>	On veoma žudi za slavom.	
<i>bekommerd over</i>		
<i>We zijn bekommerd over de afloop.</i>	Zabrinuti smo zbog ishoda.	
<i>bemind om</i>		
<i>Ze is bemind om haar eerlijkheid.</i>	Omiljena je zbog svoje iskrenosti.	

<i>beroemd om</i>	<i>Hij is beroemd om zijn mooie stem.</i>	Čuven je po svom lepom glasu.
<i>bevriend met</i>	<i>Ik was bevriend met zijn zuster.</i>	Družio sam se sa njegovom sestrom.
<i>bewust van</i>	<i>Hij was zich van geen schuld bewust.</i>	Nije bio svestan svoje krivice.
<i>bezeten van</i>	<i>Zij was bezeten van stripverhalen.</i>	Bila je opsednuta stripovima.
<i>bezorgd voor</i>	<i>Vader was altijd bezorgd voor het geluk van zijn kinderen.</i>	Otac je uvek strepio za sreću svoje dece.
<i>bleek van</i>	<i>Ze was bleek van schrik.</i>	Bila je bleđa od užasa.
<i>blij met</i>	<i>Ik was heel blij met het nieuws.</i>	Veoma me je obradovala ta vest.
<i>boos op/over</i>	<i>Ben je nog steeds boos op me?</i>	Jesi li još uvek ljut na mene?
	<i>Ik ben boos over het feit dat iedereen liegt.</i>	Ljut sam zbog činjenice da svako laže.
<i>dankbaar voor</i>	<i>Ik ben hem heel dankbaar voor zijn geduld.</i>	Veoma sam mu zahvalna na strpljenju.
<i>dol op</i>	<i>Ik ben dol op marsepein.</i>	Luda sam za marcipanom.
<i>enthousiast over</i>	<i>Hij was enthousiast over het voorstel.</i>	Bio je oduševljen predlogom.
<i>ervaren in</i>	<i>Bent u ook ervaren in lesgeven?</i>	Imate li vi iskustva i u nastavi?
<i>gedoemd tot</i>	<i>De wereld is gedoemd tot ondergang.</i>	Svet je osuđen na propast.
<i>gehecht aan</i>	<i>De kinderen waren meer gehecht aan hun vader.</i>	Deca su više bila privržena ocu.
<i>gehuwd met /getrouwd met.</i>	<i>Hij/Zij was niet lang met haar/hem gehuwd/getrouwd.</i>	Nije bio dugo oženjen njom. Nije bila dugo udata za njega.
<i>geïnteresseerd in</i>	<i>Ik was altijd geïnteresseerd in geschiedenis.</i>	Uvek sam bila zainteresovana za istoriju.

<i>gek op</i>		Lud je za haringom sa lukom.
<i>Hij is gek op haring met uitjes.</i>		
<i>gelijk aan</i>		To je ravno izdaji.
<i>Dat is gelijk aan verraad.</i>		
<i>gelukkig met</i>		Jesi li srećna s njim?
<i>Ben je gelukkig met hem?</i>		
<i>geneigd tot</i>		Čovek je sklon grehu.
<i>De mens is geneigd tot zondigen.</i>		
<i>(on)gevoelig voor</i>		Ostao je (ne)osetljiv na njene suze.
<i>Hij bleef (on)gevoelig voor haar tranen.</i>		
<i>goed in</i>		On je dobar u računu.
<i>Hij is goed in rekenen.</i>		
<i>jaloers op</i>		Ljubomorani je na nju.
<i>Hij is jaloers op haar.</i>		
<i>kenmerkend voor</i>		Vetrenjače su karakteristične za ovaj kraj.
<i>Molens zijn kenmerkend voor deze streek.</i>		
<i>kwaad op</i>		Jako se naljutio na svog suseda.
<i>Hij werd erg kwaad op zijn buurman.</i>		
<i>lelijk tegen</i>		Zašto si se tako ružno poneo prema meni?
<i>Waarom deed je zo lelijk tegen me?</i>		
<i>medeplichtig aan</i>		Bio je saučesnik u zaveri.
<i>Hij was medeplichtig aan het complot.</i>		
<i>nijdig op</i>		On joj zavidi na uspehu.
<i>Hij is nijdig op haar succes.</i>		
<i>ongerust over</i>		Zašto si tako zabrinuta za njega?
<i>Waarom maak je je zo ongerust over hem?</i>		
<i>onverschillig voor</i>		Ravnodušan je prema kritici.
<i>Hij is onverschillig voor kritiek.</i>		
<i>rijk aan</i>		Ove planine su bogate zlatom.
<i>Dit gebergte is rijk aan goud.</i>		
<i>schadelijk voor</i>		Pušenje je štetno po zdravlje.
<i>Roken is schadelijk voor je gezondheid.</i>		
<i>schuldig aan</i>		I on je kriv za njenu tragičnu sudbinu.
<i>Ook hij is schuldig aan haar tragisch lot.</i>		

<i>slecht in</i>		Veoma je loš u crtanju.
<i>Hij is heel slecht in tekenen.</i>		
<i>teleurgesteld in</i>		Bili su razočarani u svoje mladalачke ideale.
<i>Ze waren teleurgesteld in hun jeugdidealen.</i>		
<i>tevreden met</i>		Jesi li zadovoljan poslom?
<i>Ben je tevreden met je baan?</i>		
<i>toegankelijk voor</i>		Kultura mora da bude dostupna svima.
<i>Cultuur moet toegankelijk zijn voor iedereen.</i>		
<i>trots op</i>		Bili su ponosni na svoju decu.
<i>Ze waren trots op hun kinderen.</i>		
<i>trouw aan</i>		Ostao je veran ideji internacionalizma.
<i>Hij bleef trouw aan het idee van internationalisme.</i>		
<i>typisch voor</i>		Ova nošnja je tipična za Volendam.
<i>Deze klederdracht is typisch voor Volendam.</i>		
<i>verantwoordelijk voor</i>		Osećam se odgovornom za njega.
<i>Ik voel me verantwoordelijk voor hem.</i>		
<i>verbaasd over</i>		Bio je zapanjen mojom pričom.
<i>Hij stond verbaasd over mijn verhaal.</i>		
<i>verliefd op</i>		Jesi li još uvek zaljubljena u onog pesnika?
<i>Ben je nog verliefd op die dichter?</i>		
<i>verschillend van</i>		Dve sestre su bile različite naravi.
<i>De twee zusters waren verschillend van natuur.</i>		
<i>verslaafd aan</i>		Bio je ovisan o piću./Robovao je piću.
<i>Hij was verslaafd aan de drank.</i>		
<i>verwant aan</i>		Nizozemski je srodan s niskonemačkim.
<i>Nederlands is verwant aan het Nederduits.</i>		
<i>vriendelijk tegen</i>		Probaj da budeš ljubazan prema njemu.
<i>Probeer vriendelijk tegen hem te zijn.</i>		
<i>woedend op</i>		Bila sam besna na šefa.
<i>Ik was woedend op mijn baas.</i>		

5.3 PRIDEVI U ADVERBIJALNOJ UPOTREBI

Pridevi se mogu naći i u funkciji adverbijala:

<i>Hij rent snel.</i>	On brzo trči.
<i>Heb je lekker geslapen?</i>	Jesi li dobro spavao?

Sem nekoliko izuzetaka, u nizozemskom ne postoji poseban oblik za pridev u adverbijalnoj funkciji. U izvesnim slučajevima sufiks *-lijk* razlikuje pridev u adverbijalnoj upotrebi od istog prideva u atributskoj upotrebi:

<i>vagelijk - iets vagelijk vermoeden</i>	nešto nejasno slutiti
<i>vaag - een vaag vermoeden</i>	nejasna slutnja
<i>valselijk - iemand valselijk beschuldigen</i>	lažno optužiti nekoga
<i>vals - een valse baschuldiging</i>	lažna optužba

5.4 PRIDEVSKI DEMINUTIVI

Kao što je već spomenuto (⇒ 2.4.1.3.1.1 - 8), oblici deminutiva u nizozemskom nisu ograničeni samo na imenice. Oblike deminutiva mogu imati i pridevi u adverbijalnoj i predikativnoj upotrebi, što njihovom značenju daje izvestan afektiran ili ironičan ton. Međutim, iako poreklom pridevi, ovi deminutivi zbog svojih morfoloških i sintaksičkih ograničenja, zapravo, prelaze u drugu kategoriju reči - u priloge.

<i>'t Is hier frisjes.</i>	Ovde je sveže/hladnjikavo.
<i>De patiënt is nog wat zwakjes.</i>	Pacijent je još slabša.
<i>Ze zitten er warmpjes in.</i>	U tome im je toplo.
<i>Ze was povertjes gekleed.</i>	Bila je sirotinjski obučena.

5.5 KOMPARIJA PRIDEVA (*Trappen van vergelijking*)

Jedan broj prideva ima sposobnost poređenja tj. mogućnost izražavanja pojačanog i najvećeg stepena neke osobine. U prideve koji ne poseduju tu osobinu spadaju:

- 1) materijalni pridevi:
tinnen, zijden itd.
- 2) prisvojni pridevi na *-er*:
Edammer, Groninger itd.
- 3) apsolutni pridevi:
linker, dood, eeuwig, dagelijks itd.
- 4) složeni pridevi koji već izražavaju poređenje ili intenzitet:
sneeuw wit, bloedrood, hypermodern, oersterk, beregoed itd.

Pojačani i najveći stepen se u holandskom može izraziti 1) dodavanjem odgovarajućih nastavaka na neflektirani oblik pozitiva ili 2) upotrebom komparativa odnosno superlativa prideva *veel* (*meer, meest*) uz pozitiv prideva čije značenje treba intenzivirati: *meer verbaasd, meest praktisch*.

5.5.1 Opisni oblik komparativa i superlativa

Opisni oblik sa *meer* odnosno *meest* sreće se kod:

- 1) atributski upotrebljenih participa perfekta:
de meest gelezen krant najčitanije novine
de meest gehate kerel van de school najomržniji tip u školi
- 2) prideva koji se završavaju na *-st, -sd, -s, -isch, -sk* (pre svega superlativ):
de meest robuuste kerel najkrupniji momak
de meest praktische oplossing najpraktičnije rešenje
- 3) izvesnog broja prideva koji se ne mogu sistematizovati:
meest welkom najsrdačnije dobrodošao

5.5.2 Pozitiv (*De stellende trap*)

Pozitiv je osnovni, nemarkirani oblik prideva. U relativnoj komparaciji gde se poredi najmanje dva elementa sa istim stepenom osobine, poredbene partikule su (*net*) *zo* ili *even* ispred prideva i *als* iza prideva:

<i>Leo is net zo ijverig als zijn broertje.</i>	Leo je isto tako vredan kao njegov (mlađi) brat.
<i>Vandaag wordt het niet zo mooi als gisteren.</i>	Danas neće biti tako lepo kao juče.

5.5.3. Komparativ (*De vergrotende trap*)

5.5.3.1 Oblici komparativa

1) Komparativ se gradi dodavanjem nastavka *-er* na pozitiv. Pri tom treba voditi računa o pravopisnim pravilima, koja se tiču dužine vokala, finalnih bezvučnih i medijalnih zvučnih suglasnika:

<i>aardig - aardiger</i>
<i>groot - groter</i>
<i>doof - doover</i>

2) Pridevi koji se u pozitivu završavaju na *-r* dobijaju u komparativu nastavak *-der*:

<i>duur - duurder</i>
<i>zuur - zuurder</i>
<i>dor - dorder</i>

3) Nepravilnu komparaciju imaju sledeći pridevi:

*goed - beter - best**kwaad³ - erger - ergst* (u značenju: zlo)*veel - meer - meest**weinig - minder - minst*

4) Izvesne nepravilnosti u komparaciji imaju složeni pridevi čija je druga komponenta participij:

*dichtbevolkt - dichtster bevolkt - dichtstbevolkt**gusto naseljen**vergezocht - vergezochter/verdergezocht - meest vergezocht**nepribližan**verstrekend - verstrekkender/verder strekkend - verstrekkendst/verst strekkend**dalekosežan*

5.5.3.2 Upotreba komparativa

1) U relativnom poređenju komparativ izražava povećan stepen neke osobine jednog elementa u poredbenoj skupini.

a) Iza prideva u komparativu kao poredbena partikula stoji *dan* ili *als*:

Het is merkbaar warmer als/dan

Osetno je toplije nego juče.

gisteren.

Partikuli *dan* se daje prednost kad postoji opasnost od udvostručavanja partikule *als*:

Wenen is interessanter als muziekstad dan als kunststad.

Beč je interesantniji kao grad muzike nego kao grad umetnosti.

b) Radi izražavanja umanjeno stepena neke osobine koristi se *minder* (oblik komparativa od *weinig*) + pozitiv prideva + *als/dan*:

Leo is minder ijverig dan zijn broertje.

Leo je manje vredan od svog brata.

c) Upotrebljen kao atribut ili poimeničen, komparativ dobija nastavak *-e* odnosno *-s* u istim slučajevima kao i pozitiv (⇒ 5.1.1):

Hij rijdt met een veel snellere auto.

On vozi mnogo brži auto.

Heb je iets mooiers gezien?

Jesi li video nešto lepše?

2) U apsolutnom poređenju komparativ ne izražava pojačan već umanjen stepen pozitivna:

een oudere vrouw

mlađa je od

een oude vrouw

Poredbenog momenta nema više jasno izraženog ni u primerima:

de hogere standen

viši staleži

een hogere macht

viša sila

³ U značenju 'ljut' *kwaad* ima pravilnu komparaciju.

5.5.4 Superlativ (*De overtreffende trap*)

5.5.4.1 Oblici superlativa

1) Oblici superlativa grade se dodavanjem nastavka *-st* na pozitiv:

*lelijk - lelijkst**goedkoop - goedkoopst*

2) Pridevi koji se završavaju na *-s* ili *-sch* dobijaju samo nastavak *-t*:

*grijs - grijst**wijs - wijst**vers - verst**komisch - komischt*

3) Izolovani oblici superlativa su:

onderste, bovenste, middelste, uiterste, achterste, laatste, benedenste (⇒

5.1.1.2):

in uiterste nood

u krajnjoj nuždi

de binnenste wand

unutrašnji zid

5.5.4.2 Upotreba superlativa

I. U relativnoj komparaciji superlativ izražava najveći mogući stepen neke osobine .

1) Atributska upotreba

a) U atributskoj funkciji superlativ dobija nastavak *-e* u istim slučajevima kad i pozitiv (⇒ 5.1.1). Poredbeni momenat ne mora biti eksplicitan. Ukoliko jeste, poredbeni elemenat je *van*:

het jongste kind van het gezin

najmlađe dete u porodici

Jans beste vriend

Janov najbolji prijatelj

b) Za izražavanje redosleda veličina u nizozemskom se koristi predložna konstrukcija sa osnovnim brojem + superlativ:

het op één na grootste schip

drugi po veličini brod /izuzev

jednog, najveći brod/

c) U nizozemskom se često i pri poredjenju dva elementa koristi superlativ:

De oudste van onze twee zoons is ziek.

Naš stariji sin je bolestan. /Najstariji od naša dva sina je bolestan/.

Ik wil de grootste helft van de taart.

Hoću veći deo torte. /Hoću najveću polovinu torte/.

2) Predikativno se superlativ može upotrebiti na sledeće načine:

a) *de/het* + superlativ + *-e*

Deze somer was wel de natste. Ovo leto je ipak bilo najkišnije.

Dit hoofdstuk is niet het langste. Ovo poglavlje nije najduže.

Ovde superlativ iskazuje ishod poređenja između elemenata.

b) *het* + superlativ (+ *-e*)⁴

Hij is het liefst(e) als hij slaapt. Najbolji je kad spava.

Superlativ je ovde zapravo rezultat poređenja više osobina jednog te istog elementa.

c) *op* + prisvojni determinativ + superlativ

Između subjekta i prisvojnog determinativa mora da postoji kongruencija u rodu i broju:

In die jurk is ze op haar mooist. Najlepša je u toj haljini.

3) U funkciji adverbijala superlativ se može upotrebiti na više načina:

a) *het* + superlativ (+ *-e*)

Hij werkt het hardst(e) van allemaal. On najviše radi od svih.

Het liefst drinkt hij koffie. Najradije pije kafu.

b) *op* + prisvojni determinativ + superlativ

Leo werkt op z'n hardst als hij onder druk staat. Leo najviše radi kad je pod pritiskom.

U izvesnim idiomatskim izrazima ne postoji kongruencija između prisvojnog deter-minativa i subjekta:

Ze wordt op z'n vroegst volgende week verwacht. Ona se očekuje najranije sledeće nedelje.

Jij hebt op z'n minst een flinke straf verdient. U najmanju ruku si zaslužio valjanu kaznu.

op z'n vroegst najranije

op z'n minst u najmanju ruku

c) *om het* + superlativ (+ *-e*)

Ovom konstrukcijom se izražava nadmetanje:

Zullen we om het hardst(e) fietsen? Hoćemo li da se trkamo biciklima ko će brže?

Ze zongen om het mooist. Takmičili su se ko će lepše da peva.

⁴ U književnom jeziku se daje prednost obliku bez nastavka *-e*

II. Apsolutni superlativ

1) U apsolutnoj komparaciji superlativ ne izražava najveći mogući stepen, već samo veoma visok stepen neke osobine:

Ik zal dat met het grootste genoegen doen. Uradiću to sa najvećim zadovoljstvom.

Het is een beste fiets. Odličan je to bicikl.

Ik vind het best, hoor. Odlično, što se mene tiče.

Er zijn de gekste dingen gebeurd. Desile su se sumanute stvari.

On se koristi i za pismeno obraćanje:

Beste⁵ vriend, Dragi prijatelju,

2) Apsolutni superlativ se može upotrebiti i na sledeće načine:

a) *aller* - + superlativ

Het is een alleraardigst kind. To je krajnje simpatično dete.

b) *ten* + superlativ + *-e*

Het is ten strengste verboden hier te roken. Najstrožije je zabranjeno pušiti ovde.

c) *uiterst/hoogst* + pozitiv

Dat is hoogst merkwaardig/uiterst zeldzaam. To je krajnje čudnovato.

5.6 BROJNI PRIDEVI (Telwoorden)

5.6.1 Osnovni brojevi (Hoofdtelwoorden)

0 nul			
1 een	11 elf	21 eenentwintig	101 honderd (en) een
2 twee	12 twaalf	22 tweeëntwintig	153 honderd drieënvijftig
3 drie	13 dertien	23 drieëntwintig	1100 elfhonderd/duizend
4 vier	14 veertien	24 vierentwintig	eenhonderd
5 vijf	15 vijftien	40 veertig	6788 zesduizend zeventienhonderd
6 zes	16 zestien	50 vijftig	achtentachtig
7 zeven	17 zeventien	60 zestig	
8 acht	18 achttien	70 zeventig	
9 negen	19 negentien	80 tachtig	
10 tien	20 twintig		

Objašnjenja uz pojedine brojeve:

(1) broj *een* se piše *één* ukoliko postoji opasnost da se protumači kao neodređeni član:

Ik heb maar één broertje.

Imam samo jednog brata.

⁵ *beste* je manje prisno od *lieve*

ali

Een van de kopjes heeft geen oor. Jedna od šoljica nema dršku.
 To je jedini broj koji podleže fleksiji u atributskoj upotrebi:
Zelfs dat ene boek vond hij te veel. Čak mu je i ta jedna knjiga bila suvišna.

(7) U telefonskim razgovorima često se umesto *zeven* ili *zeventien* čuje *zeuven* i *zeuventien*, kako bi se izbeglo mešanje sa *negen* i *negentien*. Telefonski brojevi se inače razdvajaju u tri dvocifrene grupe: 32 40 61. Mogu se, eventualno, i pojedinačno imenovati.

(14, 40) Brojevi *veertien* i *veertig* razlikuju se u izgovoru i pisanju od osnovnog broja *vier* (4) iz kojeg su izvedeni.

(22, 23) Brojevi *tweeëntwintig* i *drieëntwintig* dobijaju tremu na veznik *en* radi odvajanja slogova.

(50, 60, 70) Brojevi *veertig*, *vijftig*, *zestig* i *zeventig* u izgovoru počinju bezvučnim suglasnikom.

(101 ...) Posle broja 99 veznik *en* nije neophodan ali se u nekim krajevima ipak koristi do broja 112 odnosno 1012. Upotreba veznika, međutim, obavezna je u izrazima kao što je:
de sprookjes van duizend-en-één nacht

(153) Slovima pisani trocifreni i četvorocifreni brojevi pišu se tako što se stotine i hiljade odvajaju od desetica.

(1100) Brojevi od 1100 do 9999 mogu se čitati dvojako, kao stotine ili hiljade:

1100 - *elfhonderd/duizend (een)honderd*
 6788 - *zevenenzestig honderd achtentachtig/ zesduizend zevenhonderd achtentachtig*

Godine se, međutim, uvek čitaju kao stotine:

1500 - *Karel V werd in* Karlo V rođen je hiljadu petstote u
vijftienhonderd in Gent geboren. Hentu.

Datumi se mogu iskazati osnovim ili rednim brojevima (⇒ 5.6.2 - a):
éénentwintig september (21 september)

U osnovne brojeve se još ubrajaju i brojni pridevi *beide* kao i *allebei* tj. *alle twee* (sino-nimi, u upotrebi u govornom jeziku).

Beide⁶ broers zijn bij me geweest. Oba brata su bila kod mene.
Ik heb ze allebei gezien. Video sam ih obe/oboje/oboju.

5.6.1.1 Oblici izvedeni od osnovnih brojeva

1) osnovni broj + -en

Duizenden mensen gingen naar de kermis. Hiljade ljudi otišlo je na vašar.
Het schip brak in tweeën. Brod se prepолоvio.
Het was tegen achten. Bilo je oko osam.
Het is al na tien. Već je prošlo deset.

Kod preciznog određivanja vremena nastavak *-en* se po pravilu ne dodaje:

Het is nu precies tien minuten over tien. Sada je tačno deset i deset.

2) *met* + *z'n* + osnovni broj + -en

Ova konstrukcija sa predlogom *met* i prisvojnim determinativom (oblik *z'n* može stajati za sva lica i rodove) sme se, osim brojnim pridevom, dopuniti i neodređenom ili upitnom zamenicom:

De rovers waren met z'n dertigen. Pljačkaša je bilo tridesetorica.
Met z'n hoeveelen waren jullie? Koliko vas je bilo?

3) osnovni broj + -ling

Vandaag is er in Leiden een zesling geboren. Danas su u Lejdenu rodene šestorke.

Ovakvo izvedena imenica se u nizozemskom upotrebljava u jednini.

4) osnovni broj + -tal

Ik heb een vijftigtal studenten in de klas. Imam pedesetak studenata u grupi.
Tientallen mensen stonden te wachten. Na desetine ljudi stajalo je i čekalo.

5) deminutivni oblici

Heb je een tientje? Imaš li deset guldena?
Wij tweetjes weten dat wel. Nas dvojica/dve/dvoje to znamo.
Heb jij een kaart? Ik heb er al eentje. Imaš li kartu? Ja već imam jednu.
Hij heeft het helemaal in z'n eentje gedaan. Uradio je to sam samcit.

⁶ Samostalno upotrebljen, ovaj brojni pridev dobija nastavak *-n* ukoliko se odnosi na lica: *Beiden zijn bij me geweest.*

5.6.2 Redni brojevi (*Rangtelwoorden*)

1) Redni brojevi se grade dodavanjem nastavka *-de* odnosno *-ste* na osnovni broj. Nepravilne oblike grade osnovni brojevi *een* i *drie*. Posle broja 20 nastavak je uvek *-ste*.

1. <i>eerste</i>	8. <i>achtste</i>
2. <i>tweede</i>	9. <i>negende</i>
3. <i>derde</i>	10. <i>tiende</i>
4. <i>vierde</i>	11. <i>elfde</i>
5. <i>vijfde</i>	12. <i>twaaalfde</i>
6. <i>zesde</i>	20. <i>twintigste</i>
7. <i>zevende</i>	

a) *Hoeveel* i *zoveel* takođe mogu dobiti nastavak *-ste*:

De hoeveelste is vandaag? Koji je danas? Devetnaesti.
De negentiende.
Hij heeft me voor de zoveelste keer Nazvao me je po ko zna koji put.
opgebeld.

b) Kod nabiranja se uz redne brojeve dodaje predlog *ten*:
ten eerste, ten tweede, ten derde ...

c) Radi izražavanja ponavljanja redni broj se koristi posle neodređenog determinativa *elke* ili *ieder*:

Elke derde week krijg ik een brief Svake treće nedelje dobijam pismo
van hem. od njega.

Često je, takođe, u upotrebi i konstrukcija sa predlogom *om* i osnovnim brojem:

om de drie weken svake treće nedelje

d) Brojevi uz imena kraljeva i papa čitaju se kao redni:

Karel V (de Vijfde), Elisabeth II (de Tweede)

ali:

Koning Willem II (čitaj twee)

5.6.3 Razlomci (*Breukgetallen*)

1/4 <i>een kwart</i>	1/2 <i>een half</i>
3/4 <i>driekwart</i>	1½ <i>anderhalf</i>
2½ <i>twee-en-een-half</i>	1/8 <i>een achtste</i>
1/16 <i>een zestiende</i>	2/3 <i>twee derde</i>

Objašnjenja uz razlomke:

(1/4) Odgovarajuća imenica može glasiti:

een kwartier - četvrtina sata
een kwartaal - četvrtina godine
een kwartje - četvrtina guldena (25 centi)

(1/2, 1½, 2½) U atributskoj funkciji podleže pridevskoj promeni. Dodavanjem nastavka *-e* bezvučno finalno *f* prelazi u zvučno medijalno *v*:

de halve fles

Odgovarajuća imenica glasi: *de helft*

voor de halve prijs/voor de helft upola cene
van de prijs

(1½, 2½) Imenica posle *anderhalf, twee-en-een-half* itd. stoji u jednini:

drie-en-een-halve week tri i po nedelje

5.7 TVORBA PRIDEVA

5.7.1 Izvedeni pridevi

5.7.1.1 Pridevi izvedeni pomoću prefiksa

on-, non-, in-, a-, niet-
 značenje: negacija

oneffen - neravan
onmetelijk - neizmeran, bezmeran
non-actief - neaktivan
incorrect - nekorektan
irreëel - nerealan, irealan
immoreel - nemoralan
asociaal - asocijalan
amoreel - amoralan

aarts-, hyper-, oer-, super-, ultra-, over-
 značenje: pojačanje

aartsconservatief - krajnje konzervativan
hypermodern - hipermoderan

Pridevi

oeroud - prastar
supersonisch - supersoničan
ultralicht - ultralak
overrijp - prezreo

anti-, *pro-*
značenje: nastrojenost

antifascistisch - antifasistički
pro-Amerikaans - proamerički

inter-
značenje: položaj

interlokaal - međumesni
internationaal - međunarodni,
internacionalni

5.7.1.2 Pridevi izvedeni pomocu sufiksa

-achtig, *-ig*, *-erig*
značenje: osobina, sličnost
građenje: od prideva

geelachtig - žuckast
kaalachtig - proćelav
witachtig - beličast
groenig - zelenkast
zoeterig - sladunjav
krampachtig - grčevit
glasachtig - staklast
twijfelachtig - sumnjiv
leugenachtig - lažljiv
bergachtig - brdovit
reusachtig - džinovski
glazig - staklast
noodlottig - sudbonosan
bloedig - krvav
vlezig - mesnat
armoedig - siromašan, sirotinjski
vijandig - neprijateljski
houterig - drvenast

od imenica

Bijvoeglijke naamwoorden

od glag. osnove

winderig - vetrovit
regenachtig - kišovit
vergeetachtig - zaboravan
schrikachtig - plašljiv
kronkelig - krivudav
slaperig - pospan
plakkerig - lepljiv
schreeuwerig - drekav

-baar, *-(e)lijk*, *-zaam*
značenje: mogućnost

sklonost

građenje: od glagolske osnove

breekbaar - lomljiv
beweegbaar - pokretljiv, pokret
eetbaar - jestiv
hoorbaar - čujan
begrijpelijk - razumljiv
beweeglijk - pokretljiv, pokretan
verdraagzaam - trpeljiv
huiselijk - kućevan/-evni
geestelijk - duhovan/-ovni
moederlijk - rnajčinski
koninklijk - kraljevski
gemeentelijk - opštinski
lichaamlijk - telesan/-ni
jaarlijks - godišnji
ziekelijk - bolešljiv
vriendelijk - ljubazan
innerlijk - unutrašnji

od imenica

od prideva

od drugih vrsta reči

-s, *-isch/(iek)*, *-er*

značenje: prisvojni oblik

građenje: od ličnih i geografskih
imena

od imenica

Londens - londonski
Weens - bečki
joods - jevrejski
Belgisch - belgijski
dominicaner - dominikanski
westers - zapadnjački
noords - severnjački, nordijski
hels - paklen
telefonisch - telefonski
dialectisch - dijalektički

	<i>romantisch</i> - rornantičan <i>energisch/energiek</i> - energičan
<i>-iaans</i> značenje: pripadnost građenje: od ličnih imena	<i>Victoriaans</i> - viktorijanski <i>Erasmiaans</i> - erazmovski
<i>-esk</i> značenje: sličnost, osobina građenje: lična imena	<i>dantesk</i> - danteovski
<i>-en</i> (pridevi sa ovim nastavkom su nepromenljivi) građenje: od gradivnih imenica	<i>houten</i> - drven <i>gouden</i> - zlatan <i>betonnen</i> - betonski
Ostali sufiksi	
<i>-haftig</i> značenje: osobina građenje: od imenica	<i>heldhaftig</i> - junački, herojski
<i>-loos</i> značenje: lišenost osobine građenje: od imenica	<i>doelloos</i> - besciljan <i>pijnloos</i> - bezbolan <i>kritiekloos</i> - nekritičan <i>liefdeloos</i> - bez ljubavi
<i>-matig</i> građenje: od imenica	<i>doelmatig</i> - ciljevit <i>regelmatig</i> - redovan <i>planmatig</i> - planski

5.7.1.3 Pridevi izvedeni pomoću prefiksa i sufiksa

građenje <i>on-</i> + izvedeni pridev	<i>onbeschrijfelijk</i> - neopisiv <i>onherkenbaar</i> - neprepoznatljiv <i>onverdraagzaam</i> - netrpeljiv
--	---

Pseudo-participi

građenje: <i>ge-</i> + imenica + <i>-d/-t, -eerd</i>	<i>gespied</i> - mišičav <i>gelaarsd</i> - u čizmama <i>gerokt</i> - u suknji <i>geroutineerd</i> - rutiniran
---	--

5.7.2 Složeni pridevi

imenica + pridev

doods\bang - smrtno uplašen
levens\moe - umoran od života
beeld\schoon - lep kao slika
straat\arm - /strašno siromašan/
kans\arm - besperspektivan
nieuws\gierig - znatiželjan,

ljubopitljiv

zuurstof\rijk - bogat kiseonikom

eer\vol - častan
hoop\vol - pun nade
milieu\vriendelijk - ekološki
kinder\vriendelijk - naklonjen deci
suiker\vrij - bez šećera
lood\vrij - bezolovan

imenica + izvedeni pridev

bewonderings\waardig - dostojan

divljenja

noemens\waardig - vredan

spominjanja

cirke\vormig - kružan
groot\ogig - okat, krupnih očiju
zwak\zinnig - rnal\uman
veelstemmig - višeglasan
twee\talig - dvo\cifren
voor\oorlogs - predratan

imenica + particip

doorslag\gevend - presudan
vrede\lievend - miroljubiv
pijn\stillend - /koji ublažava

bol/analgetski

glagolska osnova + pridev

fonkel\nieuw - nov novcat
knaal\rood - drečavo crven
weet\gierig - željan znanja
vecht\lustig - rato\boran

pridev + pridev

dol\blij - ludo srećan
rot\vervelend - užasno neprijatno
doof\stom - gluvo\nem
licht\geel - svetlo\žut
hoog\zwanger - u poodmakloj

trudnoći

prilog/pridev + particip/pridev

bij\ziend - kratko\vid
boven\staand - gore\pomenut
ver\strekkend - daleko\sežan
licht\geraakt - lakše\ranjen

aller + superlativ

aller\best - najbolji moguć

6 PRILOZI (Bijwoorden)

Prilozi su, za razliku od prideva, nepromenljive reči koje izražavaju temporalne, lokalne, kauzalne i modalne okolnosti. Samo mali broj priloga ima komparaciju:

<i>graag</i> - <i>liever</i> - <i>liefst</i>	(rado)
<i>dikwijls</i> / <i>vaak</i> - <i>vaker</i> - <i>vaakst</i>	(često)
<i>dichtbij</i> - <i>dichterbij</i> - <i>dichstbij</i>	(blizu)
<i>zeer</i> - <i>zeerst</i>	(veoma)

6.1 PODELA PRILOGA PO ZNAČENJU

6.1.1 Lokalni prilozi

Ovi prilozi označavaju mesto, pravac, cilj neke radnje:

achteraan, allerwegen, bergop, binnen, buiten, daar, elders, ginds, hier, nergens, onderweg, opzij, overal, rechtsaf, rechtdoor, thuis, voorop, waar, waarheen i dr.

6.1.2 Temporalni prilozi

Vreme, trajanje i ponavljanje nekog zbivanja označavaju temporalni prilozi:

binnenkort, daarjuist, dan, dikwijls, doorgaans, eens, gisteren, gauw, hoelang, morgen, nu, pas, overdag, soms, 's morgens, 's winters, telkens, toen, vaak, vandaag, voortaan, wanneer i dr.

6.1.3 Modalni prilozi

Modalni prilozi izražavaju način vršenja neke radnje, meru ili kvalitet, stepen ili inten-zitet:

allicht, bijna, enigzins, graag, hartstikke, helemaal, hoe, inderdaad, nagenoeg, nauwelijks, nogal, uitermate, volkomen, vrijwel, wellicht, zeer, zo i dr.

6.1.4 Kauzalni prilozi

Kauzalni prilozi označavaju uslov, uzrok, svrhu ili posledicu nekog zbivanja:

(al)dus, daarom, derhalve, toch, waarom, zodoende i dr.

Oni se često koriste i kao veznički prilozi (⇒ 6.3).

6.2. FUNKCIJA PRILOGA U REČENICI

6.2.1 Prilozi u funkciji adverbijala

(Dat heb ik) graag gedaan!

Hij woont hier met zijn zus.

Ik zou dat ten zeerste betreuen.

Molim, i drugi put! /To sam rado učinio/

On živi ovde sa sestrom.

Veoma bih žalio zbog toga.

6.2.2 Prilozi u funkciji predikativa

Dat is zo.

Het lijkt nu anders.

De school is uit.

To je tako.

To sada izgleda drukčije.

Škola je završena.

U tzv. predložne priloge spadaju *uit, op, in, door, buiten, voor, af, mee, toe, heen, vandaan*. Oni se mogu kombinovati sa drugim priložima (napr. *bovenop, onderaan, rechtdoor*) ili glagolima (napr. *uitgaan, afhalen* itd.)

6.2.3 Prilozi u funkciji atributa

Uz imenice:

Ken je die man daar?

Die film gisteren vond ik vreselijk.

Poznaješ li onog čoveka tamo?

Onaj film juče bio mi je užasan.

6.3 VEZNIČKI PRILOZI (*Voegwoordelijke bijwoorden*)

1) Za razliku od pravih veznika koji moraju stajati na početku rečenice koju vezuju, veznički prilozi imaju vrednost rečeničnog dela i mogu menjati mesto u rečenici. Ukoliko se nalaze na početku rečenice, neposredno iza njih stoji lični glagolski oblik:

Ik heb al genoeg boeken, ze zijn bovendien te duur.

Ik heb al genoeg boeken, bovendien zijn ze te duur.

Imam već dovoljno knjiga, osim toga su preskupe.

2) Po značenju veznički prilozi se mogu svrstati u nekoliko grupa:

a) kopulativni:

bovendien, buitendien, daarenboven, eveneens, evenmin, hierenboven, tevens, ook, zelfs i dr.

b) adverbativni:

daarentegen, desondanks, echter, evenwel, integendeel, intussen, niettemin, nochtans, toch i dr.

c) konsekutivni:

bijgevolg, derhalve, dus, dientengevolge i dr.

d) ostali:

althans, immers, overigens, trouwens i dr.

6.4 ZAMENIČKI PRILOZI (*Voornaamwoordelijke bijwoorden*)

6.4.1 Oblik

Zamenički prilozi se grade od priloga *er¹, daar, hier, waar, ergens, nergens, overal* i nekog predloga. Predlozi *met* i *tot* se u tim spojevima pojavljuju u oblicima *-mee* odnosno *-toe*, a predlozi *naar* i *van* kao *-heen/-naartoe* odnosno *-af (-vanaf)*, ukoliko ukazuju na pravac:

Nu zit je met het probleem. - Nu zit je ermee.

Hij ging naar het Concertgebouw. - Hij ging erheen/ernaartoe.

Oni zamenjuju predložnu konstrukciju koja se sastoji od nekog predloga (i/ili postpo-zicije) i priloga za mesto ili zamenice.

6.4.2 Upotreba

I Obavezna upotreba

1) Upotreba ličnih, pokaznih, upitnih i relativnih zameničkih priloga obavezna je ukoliko upućuju na stvari a ne na lica (u govornom jeziku mogu ukazati i na lica, ⇒ 4.4.2-c):

Hij is met de hond gaan wandelen.

Izveo je psa u šetnju.

Hij is ermee gaan wandelen.

De bomen stonden om het huis heen.

Drveće je okruživalo kuću.

De bomen stonden eromheen.

Je moet het met deze schop doen.

Uradi to ovom lopatom.

Je moet het hiermee doen.

Ik betaal nu met cheques. Waarmee

betaal jij?

Sada plaćam čekovima. Čime ti plaćaš?

¹ nenaglašen oblik priloga *daar* (*d'r* u govornom jeziku)

- 2) Obavezni su kao korelati nekim objekatskim rečenicama:
Hij zweeg erover dat hij ook in de gevangenis gezeten had. Prećutao je da je i on odsedeo u zatvoru.
- 3) Zamenički prilozi moraju stajati na početku evolutivnih relativnih rečenica:
Ze zouden trouwen, waarnaar ze hevig verlangde. Trebalo je da se venčaju, za čim je silno žudela.
- 4) Javljaju se i u funkciji atributa uz imenice:
Het leuke ervan is dat ze het niet weet. Zabavno je to što ona to ne zna.
Het huis hiertegenover is gekraakt. Kuća prekoputa je bespravno useljena.
Het resultaat daarvan was een mislukt huwelijk. Rezultat toga bio je propali brak.

II Fakultativna upotreba

- 1) Zamenički prilozi mogu da se koriste umesto predložne fraze koja se sastoji od predloga *langs/naar/van* i priloga za mesto *hier/daar/waar*:

Zullen we langs daar gaan? - Hoćemo li proći tuda?

Zullen me daarlangs gaan?

Kijk eens naar hier! - Pogledaj ovamo!

Kijk eens hierheen!

- 2) Predlog + *(n)iets* ili *(n)ergens* + predlog; predlog + *alles* ili *overal* + predlog.

Dan slaat op niets. - To je potpuno nesuvislo.

Dat slaat nergens op.

Jij denkte ook nooit aan iets. - Ti nikada ni na šta ne misliš.

Jij denkt ook nooit ergens aan.

Dat blijkt uit alles. - To proizlazi iz svega.

Dat blijkt overal uit.

6.4.3 Razdvojjivost zameničkih priloga

Zamenički prilozi se u rečenici mogu razdvojiti u sastavne elemente, između njih se mogu ubaciti drugi elementi rečenice. Ovakva upotreba ne povlači razliku u značenju. U govornom jeziku, međutim, rasprostranjenija je upotreba razdvojenih oblika. To se naročito odnosi na zameničke priloge koji su sastavljeni od nenaglašenog priloga *er* i predloga. Ni upitni prilozi, sastavljeni od *waar* + *naartoe/heen/langs/vandaan*, neće se pojaviti sastavljeni na početku rečenice.

Dat is iets, waar ik niet aan durf te denken.

To je nešto na šta ne smem ni da mislim.

,waaraan ik niet durf te denken.

Hier kun je die vlekken wel mee uitwissen.

Ovim ćeš moći da izbrišeš mrlje.

Hiermee kun je die vlekken wel uitwissen.

Je hoeft er echt niet meer op te rekenen.

Zaista više ne moraš računati s tim.

Waar ga je naartoe?

Kuda ćeš?

Waar moeten we langs?

Kuda treba da prodemo?

Waar kom je vandaan?

Odakle si?

6.5 PRILOG *er*

Pravilna upotreba priloga *er*, koji u rečenici može imati više funkcija, predstavlja veliki problem.

6.5.1 Repletivno *er*

I Fakultativna upotreba

1) Na početku rečenice pojavljuje se *er* u sintaksičkoj funkciji. Stavljanje ovog priloga na prvo mesto u iskaznoj rečenici, omogućava da se subjekat rečenice nade iza ličnog glagolskog oblika u središnjem delu rečenice. Iako po funkciji podseća na formalni subjekat, lični glagolski oblik ne kongruira s njim:

Er staat iemand voor de deur.

Neko stoji pred vratima.

Iemand staat voor de deur.

Er moeten nog vele mensen komen.

Treba da dode još mnogo ljudi.

Vele mensen moeten nog komen.

Repletivno *er* se (za razliku recimo od repletivnog *es* u nemačkom) može naći i unutar rečenice, bilo da se radi o iskaznoj ili upitnoj rečenici. Kod prvih se uglavnom radi o proširenim rečenicama a kod drugih o rečenicama sa pridevom ili imenicom sa nultim članom kao predikativom:

Toen kwam (er) een pastoor.

Onda je došao (protestanski) sveštenik.

Wie van u is dokter?

Ko je od vas lekar?

Wie is (er) ziek?

Ko je bolestan?

- 2) Česta je upotreba *er* i na početku pasivnih rečenica:

Er werd een taart gebakken.

Pekla se torta.

Een taart werd gebakken.

II Obavezna upotreba

1) Kao formalni subjekat *er* je neophodan u pasivnim rečenicama bez dopuna:

Er wordt gezongen. Peva se.
Er is vanmiddag opgebeld. Danas je neko zvaao.

2) Potreban je i kao formalni subjekat uz kopulativno korišćen glagol *zijn*²:

Er is één oplossing. Ima jedno rešenje.
Er zijn ook apen zonder staart. Postoje i majmuni bez repa.

3) U mnogim rečenicama, sa pre svega neprelaznim glagolima, neophodan je *er* kao formalni subjekat kada u rečenici nema više dopuna i dodataka:

Er komt een student. Dolazi jedan student.
Wie komen er vanavond allemaal? Ko sve dolazi večeras?
Er is een ongeluk gebeurd. Desila se nesreća.

Ali:

Er komt vanavond een student op de kinderen passen. Večeras jedan student dolazi da čuva decu.

Een student komt vanavond op de kinderen passen.

4) Repletivno *er* stoji u rečenicama sa neodređenim konstituentom kao objektom:

Wie heeft er iets laten liggen? Ko je ostavio nešto?

6.5.2 Partitivno *er*

1) Partitivno *er* (u govornom jeziku se može čuti i *d'r*) stoji uz brojne prideve i priloge:

Hoeveel kinderen heb je? Koliko imaš dece?
Ik heb er drie. Imam ih troje.
Ik heb er genoeg. Imam ih dosta.

Takođe zamenjuje kvantitativne predložne fraze sa *van*:

Heeft u nog van die handige doosjes? Imate li još onih praktičnih kutijica?
(We hebben nog twee van die doosjes)
We hebben er nog twee. Imamo ih još dve.

2) Osim u gore pomenutim slučajevima, partitivno *er* se može upotrebiti i kod poredenja:

Ik heb evenveel kilometers gelopen als jij er gefietst hebt. Prešao sam isto toliko kilometara pešice koliko ti biciklom.

² Uporedi sa francuskim *il y a* ili nemačkim *es gibt*. U izrazu *Hij is niet meer* (umro je), *er* se ne koristi.

3) Kao zamena za različni subjekat *man* = *mensen*:

Er zijn er (=mensen) die zeggen dat Ima ih koji kažu da je predsednik
de president corrupt is. korumpiran.

4) Zatim, uz negaciju *geen*:

Heb jij ook een kat? Nee, ik heb er geen. Imaš li ti mačku? Ne, nemam je.

6.5.3 Lokativno *er*

U ovom značenju koristi se *er* kao nenaglašeni oblik priloga *daar* (ne može, dakle, stajati na početku rečenice):

Daar ben ik nooit geweest. Tamo nikad nisam bio.

Ik ben er nooit geweest
Hoe laat ben je er aangekomen? U koliko sati si stigao tamo?
Ze heeft er tien jaar gewoond. Ona je tamo stanovala deset godina.

6.5.4 Pronominalno *er*

U ovoj funkciji *er* je, zapravo, prvi element zameničkog priloga (⇒ 6.4). Mada se može pisati zajedno sa predlogom, češća je odvojena upotreba, pri čemu *er* obično stoji iza ličnog glagolskog oblika a predlog na kraju rečenice (ali ispred infinitiva ili participa perfekta):

Ik had er nooit aan gedacht het zo Nikad nisam pomislio da to tako
te doen. uradim.
Ben je er zeker van dat we op de Jesi li siguran da smo na dobrom
goede weg zitten? putu?

6.5.5. *er* u apsolutnoj upotrebi

Ima slučajeva gde se upotreba priloga *er* ne može objasniti nekom konkretnom funk-cijom. Reč je, uglavnom, o nekim ustaljenim izrazima:

er geweest zijn
Je geld of je bent er geweest! Pare ili si gotov!
er uitzien
Je ziet er goed uit. Dobro izgledaš.

Ukoliko se fraza *er uitzien*³ nade u glavnoj rečenici, *er* se povezuje sa prefiksom *uit* i služi kao korelat zavisnoj rečenici:

Hij ziet eruit alsof hij ziek gaat worden. On izgleda kao da će se razboleti.

Ukoliko je upotrebljen bezličan subjekat, koristi se i predlog *naar*:

Het ziet er naar uit alsof het gaat regenen. Izgleda kao da će kiša.

6.5.6 Poklapanje funkcija

U jednoj rečenici mogu se pojaviti najviše dva *er*. Dešava se, stoga, da jedan oblik ima više funkcija:

Er lag een dode vogel op het dak. (repletivno)

*(Ik kwam op het dak) en er lag een dode vogel.*⁴ (repletivno + lokativno)

Er gaat ook een bus naar Zevenaar. (repletivno)

Er gaat ook een bus naartoe. (repletivno + pronominalno)

Gisteren stonden er elf grammatica's in de kast. (repletivno)

Nu staan er nog maar zeven. (repletivno + lokativno + partitivno)

³ U nekim rečenicima ova raza se vodi kao glagol *eruitzien*

⁴ Repletivno *er* i pronomilnano *er* ne mogu stajati zajedno u rečenici.

⁵ U oba slučaja se lokativno donosno pronominalno *er* može zameniti naglašenim oblikom *daar*: *Er lag daar een dode vogel. Er gaat daar ook een bus naartoe.*

7 PREDLOZI (Voorzetsels)

1) Predlozi su, morfološki gledano, nepromenljiva vrsta reči koje se samo u ograničenom broju slučajeva mogu međusobno kombinovati. Takvim kombinacijama se dobijaju novi predlozi sa sopstvenim značenjem koje se ne može izvesti iz značenja njihovih sastavnih elemenata:

van + af = vanaf *tegen + over = tegenover*
voor + bij = voorbij *van + uit = vanuit*

2) Kako se kod imenica, sa malim izuzecima, izgubilo razlikovanje padeža, predlozi imaju dopunu u vidu kosog padeža samo kad se nalaze uz ličnu zamenicu:

Hij wacht op hem. On ga čeka.

U nekim okoštanim izrazima javlja se predlog *te* kao *ter* odnosno *ten*. Ta dva oblika su nastala sažimanjem predloga i određenog člana u genitivu odnosno dativu (⇒ 2.3.2 i 3.1.1).

te Utrecht u Utrechtu
ter plekke na licu mesta
ten dele delom

3) Shodno položaju u predložnoj frazi, predlozi mogu stajati ispred imenice tj. zamenice (prepozicija ⇒ 7.1), iza nje (postpozicija ⇒ 7.2) ili, ako su dvodelni, ispred i iza nje (cirkumpozicija ⇒ 7.3).

7.1 PREPOZICIJA

à

Er waren niet meer dan tien à twaalf mensen. Nije bilo više od 10 do 12 ljudi.

Hij blijft er drie à vier weken. On tamo ostaje 3 do 4 nedelje.

aan

Er hangt een schilderij aan de muur. Tamo visi slika na zidu.

Is iedereen aan tafel? Da li su svi za stolom?

Predlozi

<i>Jij bent aan de beurt.</i>	Ti si na redu.
<i>Wanneer breng je een bezoek aan Duitsland?</i>	Kada ćeš posetiti Nemačku?
achter	
<i>De auto staat achter het huis.</i>	Auto je iza kuće.
<i>Ik kom toch wel achter de waarheid.</i>	Saznaću ja istinu.
beneden	
<i>Dat is toch beneden alle peil!</i>	To je, vala, ispod svake kritike!
<i>Hij is beneden de veertig.</i>	On još nema četrdeset godina.
benoorden	
<i>Dat dorp ligt iets benoorden Arnhem.</i>	To selo leži severno od Arnema.
beoosten	
<i>We voeren toen beoosten Kaap Hoorn.</i>	Plovili smo tada istočno od Kap Horna.
bewesten	
<i>Bewesten Tessel is een schip vergaan.</i>	Zapadno od Tesela je potonuo brod.
bezuiden	
<i>Bezuiden de grote rivieren is de bevolking in meerderheid roomskatholiek.</i>	Južno od velikih reka stanovništvo je većinom katoličko.
bij	
<i>Ik woon vlak bij het stadhuis.</i>	Stanujem odmah kod opštine.
<i>Wenst u een koekje bij de koffie?</i>	Hoćete li keks uz kafu?
<i>Bij mijn weten heeft hij gelijk.</i>	Koliko ja znam, on je u pravu.
binnen	
<i>De bal lag binnen zijn bereik.</i>	Lopta je ležala unutar njegovog domašaja.
<i>Binnen een week ben ik weer terug.</i>	Za nedelju dana se opet vraćam.
boven	
<i>Er woont een echtpaar met kinderen boven ons.</i>	Iznad nas stanuje bračni par sa decom.
<i>Hij is boven de 50.</i>	On ima preko pedeset godina.
buiten	
<i>Dat ligt buiten zijn bereik.</i>	To je izvan njegovih mogućnosti.
<i>Hij kon niet buiten mij.</i>	Nije mogao bez mene.
<i>Buiten kantooruren zijn we niet bereikbaar.</i>	Van radnog vremena nismo dostupni.

Voorzetsels

door	
<i>Zij liep door het bos.</i>	Išla je kroz šumu.
<i>Door een ongeval is hij invalide geworden.</i>	Usled udesa je ostao invalid.
<i>Ik heb hem door Anneke leren kennen.</i>	Upoznao sam ga preko Aneke.
<i>Door de jaren zijn haar opvattingen veranderd.</i>	Tokom godine su se njena shvatanja promenila.
gedurende	
<i>Gedurende de wintermaanden ligt het werk stil.</i>	Tokom zimskih meseci posao miruje.
in	
<i>In de tram mag je niet roken.</i>	U tramvaju ne smeš da pušiš.
<i>Vertaal dit in het Frans.</i>	Prevedi ovo na francuski.
<i>Hij heeft zich in de vinger gesneden.</i>	Posekao je prst.
<i>Ik ben in juni geboren.</i>	Rođen sam u junu.
<i>Hij is in de zestig.</i>	Šezdesetih je godina.
langs	
<i>Langs het kanaal stonden mensen te vissen.</i>	Duž kanala su ljudi pecali.
<i>Ik reed langs jouw huis.</i>	Provozao sam se pored tvoje kuće.
met	
<i>Met wie spreek ik?</i>	S kim govorim?
<i>Ik stuur het liever niet met de post.</i>	Bolje da to ne pošaljem poštom.
<i>Met de jaren werden zijn ogen slechter.</i>	Sa godinama mu je slabio vid.
<i>Ik ben met/op vakantie.</i>	Na odmoru sam.
na	
<i>Ik kom na het avondeten even langs.</i>	Svratiću časkom posle večere.
<i>Na u, mevrouw!</i>	Posle vas, gospodo!
naar	
<i>Morgen ga ik naar Den Haag.</i>	Sutra idem za Hag.
<i>Hoe laat moet je naar huis?</i>	U koliko sati moraš kući?
<i>Nu moet je naar bed!</i>	Sad moraš u krevet!
<i>Moet ik echt naar de dokter?</i>	Zar zaista moram kod doktora?
<i>Hij werd naar zijn vader genoemd.</i>	Nazvali su ga po ocu.
<i>Naar mijn mening is dat een vergissing.</i>	Po mom mišljenju to je zabluda.
<i>Hier ruikt het naar vis.</i>	Ovde miriše na ribu.

<i>naast</i>	
<i>Hij zat toen naast mij.</i>	Sedeo je tada pored mene.
<i>Naast een gerust gemoed is gezondheid de grootste schat.</i>	Pored blage naravi zdravlje je najveće blago.
<i>nabij</i>	
<i>Hij woont nabij het postkantoor.</i>	On stanuje blizu pošte.
<i>namens</i>	
<i>Ik spreek namens alle aanwezigen.</i>	Govorim u ime svih prisutnih.
<i>om</i>	
<i>Hij woont hier meteen om de hoek.</i>	On stanuje tu odmah iza ugla.
<i>Morgen moet ik weer om zes uur op.</i>	Sutra opet moram da ustanem u šest.
<i>Om welke reden heb je het gedaan?</i>	Iz kog si to razloga uradio?
<i>omstreeks</i>	
<i>Het nieuwsbericht kregen we omstreeks tien uur te zien.</i>	Vesti su nam prikazali oko deset sati.
<i>ondanks</i>	
<i>Ondanks veel tegenwerking heeft zij haar plannen doorgezet.</i>	Uprkos velikom otporu sprovela je svoje planove.
<i>onder</i>	
<i>Hij ligt weer onder de tafel.</i>	Opet leži ispod stola.
<i>Wees gerust, je bent onder vrienden.</i>	Budi spokojan, među prijateljima si.
<i>Dat gebeurde onder de Duitse bezetting.</i>	To se desilo pod nemačkom okupacijom.
<i>op</i>	
<i>Er stond een schoorsteenveger op het dak.</i>	Na krovu je stajao dimničar.
<i>Hij woont op het platteland.</i>	On živi na selu.
<i>Op 16 januari vertrekken we.</i>	Polazimo 16. januara.
<i>Hij zit nog op school.</i>	On još ide u školu.
<i>over</i>	
<i>Zijn jas lag over de stoel.</i>	Jakna mu je ležala preko stolice.
<i>Over een half uur ben ik klaar.</i>	Za pola sata sam gotova.
<i>Het is kwart over tien.</i>	Deset i petnaest je.
<i>Al zijn boeken gaan over de oorlog.</i>	Sve su mu knjige o ratu.
<i>per</i>	
<i>Ik zal het je per kerende post terugsturen.</i>	Vraću ti to obratnom poštom.

<i>qua</i>	
<i>Qua aantal deelnemers was het een succes.</i>	Po broju učesnika bio je to uspeh.
<i>rond</i>	
<i>Er staan mooie oude huizen rond het plein.</i>	Oko trga stoje lepe stare kuće.
<i>Rond vijf uur begonnen we trek te krijgen.</i>	Oko pet sati smo počeli da gladnimo.
<i>rondom</i>	
<i>Rondom de stad loopt een singel.</i>	Okolo grada ide kružni put.
<i>sedert/sinds</i>	
<i>Sedert/sinds enige tijd heb ik niets meer van hem gehoord.</i>	Već neko vreme nisam ništa čuo od njega.
<i>te</i>	
<i>Ik ga liever te voet.</i>	Radje idem pešice.
<i>Het huis is te koop?</i>	Kuća je na prodaju?
<i>Ze hebben het schip te water gelaten.</i>	Porinuli su brod.
<i>Hij werd geboren op 22 december te Amsterdam.</i>	Roden je 22. decembra u Amsterdamu.
<i>tegen</i>	
<i>Mijn fiets staat tegen de muur.</i>	Moj bicikl je naslonjen o zid.
<i>Ajax speelt tegen Feyenoord.</i>	Ajaks igra protiv Fejenorda.
<i>Tegen die tijd ben ik al op weg.</i>	Negde u to vreme ja ću već biti na putu.
<i>tegenover</i>	
<i>Hij woont tegenover ons.</i>	On stanuje prekoputa nas.
<i>Tegenover mij is hij altijd beleefd.</i>	Prema meni je uvek uljudan.
<i>tijdens</i>	
<i>Tijdens de oorlog mocht je 's nachts niet je huis uit.</i>	Za vreme rata nisi smeo da napuštaš kuću noću.
<i>tot</i>	
<i>Ze zongen tot diep in de nacht.</i>	Pevali su do duboko u noć.
<i>Tot ziens!</i>	Dovidenja!
<i>Tot mijn grote verbazing begon zij te huilen.</i>	Na moje veliko čuđenje je zaplakala.
<i>tussen</i>	
<i>Dat blijft tussen ons.</i>	To ostaje među nama.
<i>Tussen zes en zeven ben ik thuis.</i>	Između šest i sedam sam kod kuće.
<i>We eten tussen de middag een boterham.</i>	Preko podneva pojedemo sendvič.

uit

<i>Hij komt uit Frankrijk.</i>	On je iz Francuske.
<i>Uit welk glas heb je net gedronken?</i>	Iz koje si to čaše pio?
<i>Wie heeft dit uit het Nederlands vertaald?</i>	Ko je preveo ovo sa nizozemskog?

van

<i>Ik kom net van het kantoor.</i>	Upravo dolazim iz kancelarije.
<i>Is die fiets van Karel?</i>	Je li to Karlov bicikl?
<i>Hij is Nederlander van geboorte.</i>	On je Holandanin po rodenju.
<i>De tafel is van hout.</i>	Sto je od drveta.
<i>Hij zegt van niet.</i>	On kaže da nije.
<i>Van grammatica had hij nog nooit gehoord.</i>	Nikad još nije čuo za gramatiku.

vanaf

<i>Vanaf zes uur ben ik thuis.</i>	Od šest sati pa nadalje sam kod kuće.
------------------------------------	---------------------------------------

vanwege

<i>Vanwege het weer ben ik thuis gebleven.</i>	Zbog vremena sam ostao kod kuće.
--	----------------------------------

via

<i>Hij reed via Breda naar Antwerpen.</i>	Išao je preko Brede za Antwerpen.
---	-----------------------------------

volgens

<i>Volgens mij heeft hij er niets mee te maken.</i>	Po meni on nema nikakve veze s tim.
---	-------------------------------------

voor

<i>Hij stond voor me.</i>	Stajao je preda mnom.
<i>Is dat cadeautje voor mij?</i>	Je li taj poklon za mene?
<i>Het is tien voor twaalf.</i>	Deset do dvanaest je.

voorbij

<i>Voorbij de patatkraam links is een telefooncel.</i>	Kad prođeš kiosk levo ti je telefonska govornica.
--	---

wegens

<i>Wegens verbouwing is de winkel gesloten.</i>	Usled renoviranja radnja je zatvorena.
---	--

zonder

<i>Zonder jou was het niet gelukt.</i>	Bez tebe to ne bi uspelo.
<i>Hij was zonder hoed.</i>	Bio je bez šešira.

7.2 POSTPOZICIJA

Većina predloga u postpoziciji javlja se uz glagole kretanja. To su *af, door, in, langs, om, op, over, rond, uit i voorbij*. Sve osim jedne imaju oblik identičan odgovarajućim prepozicijama. Izuzetak predstavlja postpozicija *af* koja korespondira sa prepozicijom *van*:

<i>Hij holde de trap af.</i>	Strčao je niz stepenice.
<i>Hij viel van de trap.</i>	Pao je niz stepenice.
<i>Hij sprong meteen het water in.</i>	Odmah je skočio u vodu.
<i>Hij sprong meteen in het water.</i>	
<i>Hij liep hard de hoek om.</i>	Brzo je otrčao iza ugla.
<i>Hij stak zijn hoofd om de hoek.</i>	Pomolio je glavu iza ugla.

Sljedeće postpozicije nisu vezane za glagole kretanja: *geleden, terug i door*:

<i>Drie weken geleden was ze nog kerngezond.</i>	Pre tri nedelje još je bila zdrava kao dren.
<i>Jaren terug ben ik hier ook eens geweest.</i>	Pre mnogo godina sam i ovde bio.
<i>De hele dag door waren ze aan het timmeren.</i>	Ceo dan su tesali.

7.3 CIRKUMPOZICIJE

Cirkumpozicije se u većini slučajeva sastoje od jedne prepozicije i jedne postpozicije:

aan ... toe

<i>Ben je al aan de afwas toe?</i>	Jesi li već stigla do pranja sudova?
------------------------------------	--------------------------------------

achter ... aan

<i>De kinderen liepen achter de optocht aan.</i>	Deca su išla za povorkom.
--	---------------------------

buiten ... om

<i>Dat regelen we wel buiten de officiële kanalen om</i>	To ćemo srediti van zvaničnih puteva.
--	---------------------------------------

door ... heen

<i>Door de eeuwen heen heeft dit volk zijn eigen taal gehandhaafd.</i>	Tokom vekova održao je ovaj narod svoj jezik.
--	---

met ... mee

<i>Kom je met ons me?</i>	Hoćeš li sa nama?
---------------------------	-------------------

<i>naar ... toe</i>		
<i>Je moet naar de klanten toe gaan, dan verdien je meer.</i>		Moraš da prideš mušterijama, tako ćeš više zaraditi.
<i>om ... heen</i>		
<i>Om dit feit kun je niet heen.</i>		Ovu činjenicu ne možeš da zaobideš.
<i>onder ... door</i>		
<i>Ze groeven een gang onder de weg door.</i>		Prokopali su tunel ispod puta.
<i>(van) onder ... uit</i>		
<i>Kom maar (van) onder het bed uit.</i>		Izađi ispod kreveta.
<i>op ... af</i>		
<i>Ze kwam meteen enthousiast op me af.</i>		Odmah mi je oduševljeno prišla.
<i>op ... na</i>		
<i>Het is de op twee na grootste stad van het land.</i>		To je treći po veličini grad u zemlji.
<i>over ... heen</i>		
<i>Hij is eigenlijk nooit over dat verlies heen gekomen.</i>		On, zapravo, nikad nije preboleo taj gubitak.
<i>tegen ... in</i>		
<i>We fietsten tegen de wind in.</i>		Vozili smo bicikl protiv vetra.
<i>tot ... toe</i>		
<i>Tot nu toe heeft hij niet veel van zich laten horen.</i>		Do sada se nije mnogo javljao.
<i>tussen ... door</i>		
<i>Hij liep tussen de rijen door.</i>		Išao je između redova.
<i>van ... af</i>		
<i>Van het dak af kun je alles prachtig zien.</i>		Sa krova se sve izvrsno vidi.
<i>Van klein kind af had ze een hekel aan melk.</i>		Još od malih nogu je mrzela mleko.
<i>van ... uit</i>		
<i>Van jouw standpunt uit heb je gelijk.</i>		Sa svog stanovišta si u pravu.

7.4 VALENTNOST PREDLOGA

S obzirom da ne spada u samostalne reči, predlog kao nukleus predložne fraze mora biti dopunjen nekim elementom¹.

7.4.1 Predložne fraze u funkciji predloga²

aan de hand van - na osnovu

<i>Aan de hand van statistisch materiaal werd zijn hypothese bevestigd.</i>	Na osnovu statističkog materijala potvrđena je njegova hipoteza.
---	--

¹ Za vrste dopuna u predložnoj frazi vidi 12.8

² Za funkcije predložne fraze u rečenici vidi 12.2, 12.4, 12.5, 12.6 i 12.7

<i>als gevolg van</i> - kao posledica, usled	
<i>Als gevolg van de langdurige droogte is de oogst mislukt.</i>	Usled dugotrajne suše propala je letina.
<i>bij wijze van</i> - figurativno; takoreći	
<i>Je moet het niet zo letterlijk opvatten, het is maar bij wijze van spreken.</i>	Nemoj to tako bukvalno shvatiti, to je samo figurativno.
<i>buiten medeweten van</i> - bez znanja	
<i>Dit gebeurde alles buiten medeweten van hun ouders.</i>	Sve se desilo bez znanja njihovih roditelja.
<i>in geval van</i> - u slučaju	
<i>In geval van nood kunt u het alarmnummer draaien.</i>	U slučaju nužde možete nazvati broj za alarmiranje.
<i>in het kader van</i> - u okviru	
<i>In het kader van het duizendjarig bestaan van onze stad zijn er allerlei feestelijkheden.</i>	U okviru hiljadugodišnjice postojanja grada ima raznih svečanosti.
<i>in overeenstemming met</i> - u saglasnosti sa	
<i>Dat is niet in overeenstemming met onze afspraak.</i>	To nije u saglasnosti sa našim dogovorom.
<i>in plaats van</i> (i.p.v.) - umesto	
<i>In plaats van zelf te komen, stuurde hij een briefje.</i>	Umesto da sam dođe, poslao je pisamce.
<i>in tegenstelling met/tot</i> - za razliku od	
<i>In tegenstelling met/tot voorgaande jaren gaan de zaken nu redelijk.</i>	Za razliku od prethodnih godina, poslovi sada idu pristojno.
<i>in verband met</i> (i.v.m.) - u vezi sa	
<i>Hij zei dat in verband met de nieuwste ontwikkelingen.</i>	Rekao je to u vezi sa najnovijim razvojem događaja.
<i>met het oog op</i> - imajući u vidu	
<i>Het feest werd uitgesteld met het oog op vaders gezondheidstoestand.</i>	Imajući u vidu stanje očevoog zdravlja, odložili su slavlje.
<i>met ingang van</i> (m.i.v.) - počevši od	
<i>Met ingang van 1 januari kom ik in Nijmegen te werken.</i>	Počev od 1. januara dolazim u Nijmegen da radim.
<i>met medewerking van</i> (m.m.v.) - u saradnji sa	
<i>Vanavond speelt het Wolfgangkwartet met medewerking van Christel Kessels, piano.</i>	Večeras svira kvartet Wolfgang u saradnji sa Kristel Kesels, klavir.

na verloop van - po isteku, nakon	
<i>Na verloop van enkele weken begon hij weer tekenen van leven te vertonen.</i>	Nakon nekoliko nedelja počeo je opet da daje znake života.
onder invloed van - pod uticajem	
<i>Veel misdrijven worden onder invloed van alcohol gepleegd.</i>	Mnogi zločini su vrše pod uticajem alkohola.
onder leiding van (o.l.v.) - pod vodstvom	
<i>Het concert werd gegeven door het Concertgebouworkest onder leiding van Bernard Haitink.</i>	Koncert je održao orkestar Konserthebau pod vodstvom Bernarda Haitinka.
op grond van - na osnovu	
<i>Het is verboden de mensen te discrimineren op grond van nationaliteit, geslacht, ras of overtuiging.</i>	Zabranjeno je diskriminisati ljude na osnovu nacionalnosti, roda, rase ili ubedenja.
ten bate van - u korist, za dobrobit	
<i>Er werd een collecte gehouden ten bate van gehandicapte kinderen.</i>	Prikupljan je novac u korist hendikepirane dece.
ter gelegenheid van - u povodu, povodom	
<i>Ter gelegenheid van de opening van het museum werd een korte toespraak gehouden.</i>	Povodom otvaranja muzeja održan je kratak govor.
uit naam van - u ime	
<i>Mag ik dit uit naam van ons allemaal overhandigen?</i>	Mogu li ovo da vam predam u ime svih nas?

8 VEZNICI (Voegwoorden)

8.1 KONJUNKTORI (*Nevenschikkende voegwoorden*)

1) Konjunktori su nepromenljive reči koje povezuju delove reči (a), reči (b), fraze (c) i rečenice (d) koje stoje u međusobno ravnopravnom odnosu:

- (a) *ijzer- en staalindustrie*
- (b) *Hij heeft vlug maar voorzichtig gereden*
- (c) *of met de tram of met de bus*
- (d) *Hij droeg een paraplu want het regende hevig.*

Za razliku od vezničkih priloga konjunktori nemaju vrednost rečeničnog dela i stoga ne utiču na red reči u njoj (⇒ 6.3).

2) Po svom obliku se konjunktori mogu podeliti na jednosložne i dvosložne (tzv. *reeksvormers*). Po svom značenju mogu se podeliti na:

- a) kopulativne:
en, noch, alsmede, alsook, zowel ... als¹, noch ... noch², en ... en
- b) adverbativne:
maar, doch, of, ofwel; dan wel
- c) disjunktivne:
hetzij ... hetzij, dan, of ... of, ofwel ... ofwel
- d) kauzalne:
want
- e) konsekutivne:
dus

Konjunktori *dus* (e) i *doch* (b) mogu se upotrebiti i kao veznički priloz. Razlike u značenju nema, menja se samo sintaksička funkcija. Ukoliko stoji iza konjunktora *en, dus* se može koristiti samo u funkciji vezničkog priloga:

¹ Neidentičan dvosložni (*ongelijkvormige reeksvormer*)

² Identičan dvosložni (*gelijkvormige reeksvormer*)

3) Neki konjunktori sreću se u frazeološkim izrazima, ali je ovde njihovo prvobitno značenje znatno oslabljeno:

<i>af en toe</i>	povremeno
<i>nu en dan</i>	ponekad
<i>hier en daar</i>	tu i tamo
<i>een en ander</i>	mного štošta
<i>min of meer</i>	manje više
<i>nou on of</i>	nego šta

8.2 SUBJUNKTORI (*Onderschikkende voegwoorden*)

Subjunktori su nepromenljive reči koje povezuju sintaksički neravno-pravne rečenice. Rečenice na čijem čelu stoje su nesamostalne, zavisne od glavne za koju su subjunktorom vezane, sa izmenjenim redom reči (⇒ 10.2). U subjunktore se ubrajaju i oni elementi koji stoje na početku infinitivskih rečenica.

Po svom značenju i odnosima koje uspostavljaju mogu se klasifikovati na sledeći način:

8.2.1 Temporalni subjunktori

a) Poslevremenost

voor, voordat, eer, eerdat, tot, totdat

<i>Voor(dat) mijn man 's morgens naar zijn werk gaat, laat hij de hond uit.</i>	Pre nego što mi muž izjutra ode na posao, on izvodi psa.
<i>Ik bleef bij hem zitten totdat hij sliep.</i>	Ostala sam da sedim kraj njega dok nije zaspao.
<i>Het duurde een maand eer ik weer kon lopen.</i>	Prošlo je mesec dana pre nego što sam opet mogao da hodam.

b) Istovremenost

terwijl, zolang, zodra, sinds, sedert, toen, nu, als, wanneer.

(1) <i>Terwijl hij voorbijkomt, zwaait hij naar ons.</i>	Dok prolazi, maše nam.
(2) <i>Toen hij voorbijkwam, zwaaide hij naar ons.</i>	Kad je prolazio, mahao nam je.
(3) <i>Als hij voorbijkomt, zwaait hij altijd.</i>	Kad prolazi, uvek maše.

(4) <i>Bij Paul zaten we, als het mooi weer was, altijd in de tuin.</i>	Kod Paula smo sedeli u bašti kadgod bi bilo lepo vreme.
(5) <i>Ik zal het hem zeggen, zodra ik hem zie.</i>	Reći ću mu to čim ga budem video.
(6) <i>Hij maakt goede vorderingen sinds hij zijn best doet.</i>	On dobro napreduje otkako se trudi.
(7) <i>Nu ik dat weet, ben ik gerust.</i>	Mirna sam sad kad to znam.

Toen uvodi temporalne rečenice sa glagolom u imperfektu ili pluskvamperfektu i označava radnju koja se jednom odigrala u prošlosti (2). *Als* i *wanneer* zahtevaju temporalne rečenice sa glagolom u prezentu ili futuru (3). Mogu se, izuzetno, koristiti temporalne rečenice sa glagolom u imperfektu ili pluskvamperfektu ukoliko se želi iskazati učestalost neke radnje u prošlosti (4). *Als* i *wanneer* su sinonimi, s tim što se *wanneer* više upotrebljava u pisanom jeziku. Isto važi i za subjunktore *sinds* i *sedert* (6).

c) Prevremenost

nadat, na, zodra, nu, als, wanneer

Da bi se moglo govoriti o prevremenosti, u zavisnoj rečenici mora biti upotrebljeno neko svršeno glagolsko vreme (perfekt, pluskvamperfekt), dok će u glavnoj stajati odgovarajuće nesvršeno vreme (prezent, imperfekt).

<i>Nadat de dokter zijn handen gewassen had, ging hij weer naar de patiënt.</i>	Pošto je lekar oprao ruke, otišao je opet do pacijenta.
<i>Na me geschoren te hebben, neem ik altijd after-shave.</i>	Pošto se obrijem, uvek uzimam losion.
<i>Net als ik alles opgeruimd heb, komen de kinderen binnen en ik kan weer opnieuw beginnen.</i>	Baš kad sve spremim, deca udu i mogu opet da počnem ispočetka.
<i>Zodra ik morgen opgestaan ben, zal ik de boel opruimen.</i>	Čim sutra budem ustao, spremiću lom.
<i>Nu ik dit allemaal gehoord heb, begrijp ik het veel beter.</i>	Sad kad sam sve ovo čuo, mnogo mi je jasnije.

Posle subjunktora *toen* u ovoj funkciji glagol mora biti u obliku pluskvamperfekta:

<i>Toen hij die baan gekregen had, is hij in Nijmegen komen wonen.</i>	Pošto je bio dobio taj posao, došao je da živi u Nejmehenu.
--	---

8.2.2 Subjunktori *dat, of, om*

Dat uvodi rečenice čiji je sadržaj siguran (tzv. indirektno saopštenje), *of* rečenice čiji se sadržaj pretpostavlja (tzv. indirektno pitanje), a *om* samo infinitivske rečenice (⇒ 1.1.1.3).

<i>Ik wist niet dat hij thuis was.</i>	Nisam znao da je kod kuće.
<i>Ik wist niet of hij thuis was.</i>	Nisam znao da li je kod kuće.
<i>Ze denkt er niet aan om me te helpen.</i>	Ona i ne pomišlja da mi pomogne.

Dat i *of* mogu, pre svega u govornom jeziku, uvesti uzvične rečenice:

<i>Vuil dat het er was!</i>	Ne da je bilo prljavo!
<i>Of het me smaakt!</i>	Nego da mi prija!

Ova rečenica se može redukovati na:

<i>En of!</i>	Nego!
---------------	-------

8.2.2.1 Posebna upotreba subjunktora *of*

Posle glavne rečenice koja sadrži neki negacioni element (*niet, geen, nooit, pas, nauwelijks, weinig* i sl.) sledi *of*- rečenica sa redom reči kao u nezavisnoj rečenici (tzv. *balansschikking*, ⇒ 10.2.2):

<i>Het scheelde weinig of de docent had die grammatica gekocht.</i>	Malo je nedostajalo da docent kupi tu gramatiku.
<i>Er is geen mens of hij moet sterven.</i>	Nema čoveka koji ne mora da umre.
<i>Nauwelijks waren we thuis of het begon hard te regenen.</i>	Jedva da smo stigli kući a već je počela da pljušti kiša.

8.2.3 Kauzalni subjunktori: *omdat, doordat, aangezien, daar* (pisani jezik)

Subjunktork *omdat* izražava razlog a *doordat* uzrok:

<i>Ik verliet de kamer omdat ik me misselijk voelde.</i>	Napustio sam sobu jer mi je bilo muka.
<i>Doordat het ging regenen, ging het tuinfeest niet door.</i>	Pošto je počela kiša, otkazano je slavlje u vrtu.
<i>We kunnen het huis niet kopen aangezien het voor ons te duur is.</i>	Ne možemo da kupimo kuću s obzirom je preskupa za nas.

8.2.4 Konsekutivni subjunktori: *dat, dan dat, zodat, om*

<i>We hadden het zo warm dat we zijn gaan zwemmen</i> (⇒ 10.2.1- 3 b).	Toliko nam je bilo vruće da smo otišli da plivamo.
<i>De brand heeft de hele fabriek verwoest, zodat er voorlopig niet gewerkt kan worden.</i>	Požar je uništio fabriku tako da se zasad ne može raditi.

Zavisnoj rečenici sa subjunktorom *dan dat* u glavnoj prethodi *te + pridev* (isto važi i za konstrukciju *om + te + infinitiv*):

<i>Dat boek is te dik dan dat je het in één avond kunt uitlezen.</i>	Ova knjiga je suviše debela da bi se za jedno veče mogla pročitati.
<i>Dat boek is te dik om (het) in één avond uit te lezen.</i>	

8.2.5 Kondicionalni subjunktori: *als, wanneer, indien (tenzij, zo)*

<i>Wanneer Elsbeth meegaat, ga ik ook mee.</i>	Ako Elsbet ide, idem i ja.
<i>Als je je ziek voelt, moet je thuis blijven.</i>	Ako ti nije dobro, treba da ostaneš kod kuće.

U slučaju neuvedene kondicionalne rečenice, zavisna počinje ličnim glagolskim oblikom a glavna prilogom *dan*:

<i>Voel je je ziek, dan moet je thuis blijven.</i>	Ako se osećaš loše, treba da ostaneš kod kuće.
<i>Indien het regent, zal het feest niet doorgaan.</i>	Ukoliko bude padala kiša, neće biti slavlja.
<i>Ze zijn verloren tenzij er een wonder gebeurt.</i>	Izgubljeni su, sem ukoliko se ne desi čudo.

(Za upotrebu vremena u potencijalnim i irealnim pogodbenim rečenicama ⇒ 1.4.2 i 1.4.3).

Subjunktork *tenzij, indien* i *zo* u pisanom jeziku često stoje na početku eliptičnih zavisnih rečenica:

<i>Deze bladzijde kan, indien nodig, worden weggelaten.</i>	Ova strana se po potrebi može izostaviti.
<i>(indien nodig= indien het nodig is)</i>	

U govornom jeziku se odomaćio samo ovaj primer:

<i>Je kunt zo nodig hier slapen.</i>	Možeš, ako treba, da spavaš ovde.
--------------------------------------	-----------------------------------

8.2.6 Finalni subjunktork: *dat, opdat, om, teneinde*

Subjunktork *dat, opdat* i *teneinde* pripadaju pre svega pisanom jeziku. *Om* i *teneinde* uvode samo infinitivske rečenice. U govornom jeziku najrasprostranjeniji je finalni subjunktork *om*:

<i>Je moet op tijd weggaan, dat je niet te laat komt.</i>	Moraš na vreme da kreneš, da ne bi zakasnio.
<i>Om zijn vader tevreden te stellen, gaf Bartje hem al het geld.</i>	Da bi zadovoljio oca, Bartje mu je dao sav novac.

8.2.7. Koncesivni subjunktori: *hoewel, ofschoon, of, al*

Hoewel het eten koud geworden Iako se jelo ohladilo, pojela je sve.
was, at ze het allemaal op.

U pisanom jeziku *hoewel* može uvesti i eliptične rečenice:

Het eten, hoewel koud geworden, Jelo, mada hladno, izuzetno joj je
smaakte haar uitstekend. prijalo.

Izuzetno *hoewel*, poput konjunktora *maar* i *doch*, može povezivati ravnopravne rečenične delove:

Dat is een mooi hoewel duur cadeau. To je lep mada skup poklon.
Het was maar een kort hoewel Bila je to kratka mada žestoka borba.
hevig gevecht.

Subjunkturu *al* može prethoditi partikula *ook*. Red reči je kao u nevedenoj zavisnoj rečenici, dok u glavnoj koja joj sledi ne dolazi do inverzije:

(Ook) al kom je midden in de nacht, Makar došao usred noći, on je uvek
hij is altijd te spreken spreman na razgovor.
Of je ook roept en schreeuwt, ik doe Makar ti vikao i urlao, ja ipak neću
toch niet open. otvoriti.

8.2.8 Modalni subjunktori: *zoals, naar*

Zoals i *naar* mogu uvesti zavisnu i eliptičnu rečenicu:

Het is verbazend zoals die jongen Začudojuće je kako je taj mladić
voortuitgegaan is. napredovao.
Naar wij vernemen, zal de Kako smo čuli, cena benzina će opet
benzineprijs binnenkort weer porasti.
verhoogd worden.
Hij is gezakt, zoals te verwachten. Pao je, kao što se moglo očekivati.

8.2.9 Instrumentalni subjunktori: *door, met*

Door i *met* uvode infinitivske rečenice:

Door de spijker voortdurend heen Mrdajući ekser neprestano uspeo
en weer te bewegen, kreeg ik hem sam konačno da ga izvadim iz
tenslotte uit het hout. drveta.
Met zo op te treden bereik je niets. Time što tako postupaš, ništa nećeš
postići.

8.2.10 Poredbeni subjunktori

a) realno poređenje: *zoals, als, zo*

Reken het maar uit zoals je het op Izračunaj to onako kako si učio u
school geleerd hebt. školi.

Als se može upotrebiti kao subjunktur samo ako mu u glavnoj rečenici prethodi prilog *zo*:

Reken het maar zo uit als je het op school geleerd hebt.

Zo je veoma ograničeno u upotrebi:

Zo de ouden zongen, piepten de jongen. Kakav otac, takav sin.
/Kako su stari pevali, mladi su
pijukali/

b) potencijalno i irealno poređenje: *alsof, als, of*

Hij deed alsof hij me niet hoorde. Pravio se kao da me ne čuje.

Posle *als* sledi lični glagolski oblik:

Hij deed als hoorde hij me niet. Pravio se da me ne čuje.

Ze gedraagt zich of ze hier de baas is. Ponaša se kao da je ona ovde gazda.

(*Za* upotrebu vremena u potencijalnim i irealnim pogodbenim rečenicama ⇒ 1.4.2 i 1.4.3).

8.2.11 Subjunktori proporcije: *naargelang, naarmate, hoe ... hoe, hoe ... des te*

Naargelang hij ouder werd, werd hij Što je bio stariji to je bivao
bezadigder. odmereniji.
De dagen lengen naarmate de Dani su duži što su noći kraće.
nachten korten.

Kod kombinacije *hoe ... hoe* i *hoe ... des te* kod prvog dela se radi o subjunkturu dok se drugi deo tretira kao prilog. Posle njega u glavnoj rečenici sledi pridev ili prilog u komparativu a zatim lični glagolski oblik.

Hoe langer ik er naar kijk, des te
mooier ga ik het vinden. Što ga duže posmatram, to mi se
više dopada.

Hoe langer ik er naar kijk, hoe
mooier ga ik het vinden.

8.2.12 Restriktivni subjunktori: *behalve dat, zover, voor zover*

Het weer was uitstekend, behalve dat er nogal veel wind was. Vreme je bilo izvrsno, osim što je bilo dosta vetrovito.

Alles was goed, zover ik weet. Sve je bilo dobro, koliko ja znam.

(Voor) *zover* može uvesti eliptičnu rečenicu:

(Voor) *zover mij bekend heeft er niemand gesolliciteerd.* Koliko je meni poznato, niko nije konkurisao.

8.2.13 Subjunktori okolnosti: *zonder, zonder dat, in plaats van, in plaats van dat*

Zonder i in plaats van uvode infinitivske rečenice:

Zonder om te kijken liep hij door. Nastavio je ne osvrćući se.

Hij liep door zonder dat hij om keek. Nastavio je a da se nije osvrnuo.

In plaats van zich te verontschuldigen begon hij te schelden. Umesto da se izvini, počeo je da psuje.

9 PARTIKULE (Partikels)

Za pripadnost ovoj vrsti reči presudna je semantička funkcija - lični stav govornika u procesu komunikacije, stoga se u partikule mogu svrstati sve one nepromenljive reči koje ne spadaju u prethodno pomenute kategorije.

9.1. MODALNE PARTIKULE (*Oordeelspartikels*)

Modalne partikule izražavaju odnos govornika prema iskazu. Po svojoj sintaksičkoj vrednosti mogu se podeliti u dve grupe.

a) partikule koje imaju vrednost rečeničnog dela (mogu zauzeti prvo mesto u rečenici):

zeker, waarschijnlijk, misschien, vermoedelijk, soms, schijnbaar, blijkbaar, hopelijk, gelukkig, helaas.

Weet u soms waar ik mijn tas neergezet heb? Da ne znate, možda, gde sam ostavila torbu?

Hopelijk hebben jullie mooi weer. Nadam se da ćete imati lepo vreme.

Ze is gelukkig weer helemaal beter. Srećom joj je opet sasvim dobro.

b) partikule koje nemaju vrednost rečeničnog dela:

al, juist, maar, nog, pas, toch, zelfs, alleen, reeds, ook

Daar heb je ze al! Eno ih već!

Dat is nu juist het vervelende. To je, upravo, ono nezgodno.

Als je maar een zes hebt, dan ben ik tevreden. Samo ti dobij šesticu, ja ću biti zadovoljan.

Het is pas drie uur. Tek je tri sata.

Gaat u toch zitten. Ta sedite!

Zelfs in het bad is Stef bezig met generatieve gramatica. Čak i u kadi se Stef bavi generativnom gramatikom.

9.2 NEGACIONE PARTIKULE (*Ontkenningspartikels*)

Ove partikule negiraju sadržaj cele rečenice, a ne pojedinih rečeničnih delova, u tome se, u osnovi, i razlikuju od *geen* (⇒ 3.4).

niet, helemaal niet, niet eens, geenszins

Hij wou niet terug. Nije hteo da se vrati.

Ze heeft niet eens opgebeld. Nije se čak ni javila telefonom.

Stoor ik? - Helemaal niet! Smetam li? - Ma kakvi!

9.3 KOPULATIVNE PARTIKULE

Kopulativne partikule¹ čine čvrstu vezu sa odgovarajućim kopulativnim glagolima:

afhandig (maken), gelegen (komen), gewaar (worden), kwijt (raken/zijn), stuk (zijn), jammer (zijn/vinden), anders (zijn), zoek (zijn).

<i>Ze hebben hem zijn auto afhandig gemaakt.</i>	Ukrali su mu automobil.
<i>Dat komt goed gelegen.</i>	To dolazi u pravi čas.
<i>In de verte werd ik een man gewaar.</i>	U daljini sam uočio čoveka.
<i>Ik ben mijn sleutels kwijt.</i>	Izgubio sam ključeve.
<i>Het speelgoed is stuk.</i>	Igračka se pokvarila/slomila.
<i>Dat zou ik jammer vinden.</i>	To bi mi bilo žao.
<i>Dat is iets anders.</i>	To je nešto drugo.
<i>Mijn sleutels zijn zoek.</i>	Zaturili su mi se ključevi.

9. 4 REČENIČNI EKVIVALENTI

1) U procesu komunikacije određene reči, kao što su potvrdni i odrečni odgovori na pitanja, izrazi zahvalnosti i uzvici (interjeksije), mogu imati vrednost rečenice.

<i>Ga ja naar huis?</i>	- Ja.
<i>Je komt toch mee.</i>	- Nee(n).
	- Ja hoor.
<i>Kom je niet mee?</i>	- Jawel.
<i>Ben je boos op me?</i>	- Wel nee(n).
	- (Nou) en of!
<i>Ik heb dat gedaan.</i>	- Nee toch, dat kan niet.
<i>Alsjeblieft/(Alstublieft), hier is je/(uw) koffie.</i>	
<i>Dank je/(u) wel.</i>	- Alsjeblieft/(alstublieft)
<i>Bedankt.</i>	- Graag gedaan.

2) Po njihovom emotivnom značenju interjeksije možemo svrstati na sledeći način:

bol:	<i>au, ai</i>
hladnoća:	<i>br, hu</i>
vrućina:	<i>pf, oef</i>
uživanje:	<i>mm, a, o</i>
olakšanje:	<i>oef, goddank, hehe (hèhè)</i>
čudenje:	<i>o, hoho, hee (hè), jonge, sjonge, tsjonge</i>

¹ U tradicionalnim gramatikama se kopulativne partikule smatraju pridevima ili prilozima u predikativnoj funkciji (⇒5.2)

divljenje:	<i>jeetje</i>
prepoznavanje:	<i>aha</i>
radost:	<i>a, o, hoera, joepie</i>
ironija:	<i>ph, pf</i>
sažaljenje:	<i>ach, och, ochot</i>
tuga:	<i>ach, och</i>
odvratnost:	<i>bah, shit</i>
pomirenost:	<i>enfin, afijn</i>

3) Po komunikativnoj funkciji interjeksije se mogu grupisati na sledeći način:

pojačavajuće dejstvo:	<i>hoor, zeg, hè</i>
izazivanje pažnje:	<i>hé, hédaar, zeg</i>
podsticanje:	<i>toe, toe nou, komaan</i>
dogovor:	<i>oké, okido</i>
iščekivanje:	<i>welnu?</i>
ponovno pitanje:	<i>wat? hè? pardon? excuseer?</i>
traženje saglasnosti:	<i>niet? niet waar? hè? wel?</i>
pozdravljanje (pri dolasku):	<i>dag, morge(n), hoi, goeiedag, goeiemorgen, goeiemiddag, goeienavond</i>
pozdravljanje (pri odlasku):	<i>tot ziens, tot kijk, dààg, saluut, ajuus</i>
čestitanje:	<i>gefeliciteerd</i>
nazdravljanje:	<i>proost, prosit, sante, gezondheid</i>
početak telefonskog razgovora:	<i>hallo</i>

10 RED REČI (Woordvolgorde)

10.1 NEZAVISNE REČENICE (*Nevenschikking*)

10.1.1 Iskazne rečenice

a) U nezavisnoj iskaznoj rečenici lični glagolski oblik nalazi se na drugom mestu (1). Prvo mesto slobodno je za sve elemente koji imaju vrednost rečeničnog dela (2), u neutralnom iskazu to je subjekat, ali može biti i neki drugi rečenični deo, koji se želi posebno istaći. U tom slučaju subjekat stoji direktno iza ličnog glagolskog oblika.

- (1) Jan | woont | in dit huis.
(2) In dit huis | woont | Jan.

Osim rečeničnog dela, na prvom mestu može stajati i zavisna rečenica u toj funkciji:

Als dat gebeurt. | gaan | we | naar huis.

b) Bezlični i imenski delovi predikata nalaze se na kraju rečenice:

- (1) Jan | heeft | in dit huis | gewoond.
(2) Ik | breng | het geld | terug.
(3) Ik | zal | het geld | terugbrengen.
(4) Hij | is | nu | ziek .
| ambtenaar.

U slučaju da ima dva infinitiva, infinitiv modalnog glagola stavlja se na pretposlednje mesto:

Ik | heb | hem | moeten vragen.

U slučaju tri infinitiva, infinitiv pomoćnog glagola *hebben/zijn* zauzima 1. mesto u redosledu:

Ik | zou | hem | hebben moeten vragen.

10.1.2 Upitne rečenice

Upitne rečenice mogu početi ličnim glagolskim oblikom (*ja/nee*vragen) (1) ili nekom upitnom reči (*vraagwoord*vragen) (2), a u tom slučaju lični glagolski oblik je na drugom mestu.

- (1) Werkt | hij | hier | al lang?
(2) Wie | heeft | dat | gedaan?

Woordvolgorde

Nizozemski sve više teži analitičkim oblicima. Tako se može desiti da (pre svega u govornom jeziku) pitanja umesto upitne reči (1) sadrže predložnu konstrukciju (2):

- (1) Wiens dochter | heb | je | gezien?
(2) De dochter | van wie | heb | je | gezien?

10.1.3 Uzvične rečenice

U uzvičnim rečenicama se kao i u upitnim lični glagolski oblik nalazi ili na početku (1) ili odmah iza uzvične zamenice (2) *wat* odnosno *hoe*:

- (1) Was | ik | maar | bij hem | gebleven!
(2) Wat | is | het | hier | koud!
Hoe | kon | iemand | zoiets raars | denken!

(Za uzvične rečenice sa zavisnom konstrukcijom ⇒ 8.2.2).

10.1.4 Zapovedne rečenice

U zapovednim rečenicama glagol u obliku imperativa stoji na početku rečenice. Iza njega može, ali ne mora, da stoji subjekat u obliku lične zamenice:

Kom | eens even!
Kom | jij | eens even | hier!

10.1.5 Položaj objekta

U slučaju da glagol kao dopunu zahteva više od jednog objekta mogu se postaviti sledeća pravila :

a) direktan objekat prethodi predložnom objektu

Jan | geeft | een boek | aan mijn vriend.

b) indirektan objekat¹ prethodi indirektnom

Jan | geeft | mijn vriend | een boek.

Ik | geef | hun | een fles wijn.

c) ukoliko se u ulozi i direktnog i indirektnog objekta nalaze lične zamenice, onda direktan objekat prethodi indirektnom:

Jan geeft het (=een boek) hem (=mijn vriend).

Ik geef het (=een fles wijn) hun (=mijn vrienden).

¹ Pod indirektnim objektom se podrazumeva onaj koji može da komutira sa *aan*-konstrukcijom (⇒ 12.2.3)

10.1.6 Položaj adverbijala

- 1) Lokalni prilozi *hier* i *daar* nalaze se često ispred drugih adverbijala:
Ik | werk | hier | al lang.
Ze | verbleef | daar | heel graag.
- 2) Adverbijali se obično nalaze ispred direktnog objekta:
Hij | vertelde | ons | altijd | interessante verhalen.
Hij | schreef | me | toen | iets | over zijn broer.
- 3) Uobičajeno je da adverbijal za vreme prethodi ostalim adverbijalima:
Hij | werkt | hele dagen | op school.
Zij | zong | toen | anders.

10.1.7 Položaj zameničkog priloga

Ukoliko je zamenički prilog razdvojen (⇒ 6.4.3), prvi deo zauzima mesto iza subjekta i ličnog glagolskog oblika a drugi neposredno ispred bezličnog dela predikata:

Hij zal daar toch niet op willen antwoorden.
Je hoeft er echt niet meer op te rekenen.

10.1.8 Položaj negacije *niet/nooit*

- 1) Negacija stoji iza adverbijala za vreme:

Ik kom morgen niet.

Ispred adverbijala za vreme može se naći u slučaju negiranja samog adverbijala:

Ik kom niet morgen (maar overmorgen).

- 2) Negacija stoji iza (direktnog) objekta ukoliko je uz njega određeni član ili neki od determinativa:

Hij heeft het boek niet/nooit gelezen.

Ik kan mijn sleutel niet vinden.

Ken je hem niet?

Ukoliko je ispred (direktnog) objekta nulti ili neodređeni član, kao negacija se koristi *geen* (⇒ 3.4):

Ik heb een boek gelezen. - Ik heb geen boek gelezen.

Ali: *Ik heb nooit een boek gelezen.*

- 3) Negacija može stajati ili ispred ili iza imenskog dela predikata (uz *zijn*):

Hij is niet mijn vader.

Hij is mijn vader niet.

- 4) Negacija se nalazi ispred predložnog objekta:

Ze heeft niet naar zijn advies geluisterd.

Ik heb het niet aan hem gegeven.

- 5) Negacija stoji ispred adverbijala za način:

Ik ga niet met de auto.

Je moet niet zo zielig kijken.

- 6) Negacija je ispred adverbijala za mesto:

Ik woon niet op de achtste etage.

Hij is nooit in Engeland geweest.

Negacija se može naći ispred ili iza priloga *daar* i *hier*, zavisno od toga da li se naglašava vremenska ili lokalna dimenzija:

Hij is nooit hier geweest.

Hij is daar nooit geweest.

Negacija, međutim, mora stajati iza nenaglašenog priloškog *er*:

Hij is er nooit geweest.

- 7) Negacija stoji ispred prideva u funkciji predikativa :

Ik ben niet rijk.

Het boek is niet duur.

10.2 ZAVISNE REČENICE (*Bijzinnen*)

10.2.1 Uvedene zavisne rečenice

- 1) Ukoliko je na početku zavisne rečenice jedan od subjunktora (⇒ 8.2) ili relativna zamenica, upitni ili zamenički prilog u funkciji veznika, onda je lični glagolski oblik na kraju rečenice:

Ik wist niet dat zijn broer al lang ziek is.

Ken je die man die zich altijd zo goed uitdrukt?

Ik vraag me af hoe ze al die boeken krijgt.

- 2) Ukoliko se kod predikata radi o složenom obliku (jedan bezlični i jedan lični oblik), pomoćni odnosno modalni glagol stoji iza bezličnog dela, mada se može naći i neposredno ispred njega:

Weet je dat Piet het huis gekocht heeft?

Weet je dat Piet het huis heeft gekocht?

Vergeet niet dat ik haar helpen wil.

Vergeet niet dat ik haar wil helpen.

3) Ukoliko se predikat sastoji od tri glagolska oblika (jedan ličan, dva bezlična), redosled je sledeći:

a) particip perfekta - glagol u ličnom obliku - *hebben, zijn* ili *worden* u infinitivu

Daar komt Jan...

... *die ook in het Rubenshuis rondgewandeld | zal | hebben*².

... *die ook in de kathedraal geweest | moet | zijn*.

... *met het kind dat door hem gered | zou | zijn*³.

U ovakvim rečenicama se particip perfekta, pre svega u književnom jeziku, može naći i na zadnjem mestu u rečenici ali nikako između ličnog glagolskog oblika i infinitiva.

b) lični glagolski oblik - (predložni) infinitiv - infinitiv glagola koji fungira kao dopuna

Ik weet niet of hij ...

... *die mensen kon | horen | werken*.

... *die dieren heeft | zien⁴ | weglopen*.

... *het boek had | mogen | meenemen*.

Ik vraag me af...

... *waar hij al dat geld denkt | te kunnen | verdienen*.

4) Predikat se može, izuzetno, sastojati od četiri glagolska oblika, a redosled je u tom slučaju sledeći:

a) lični glagolski oblik - (predložni) infinitiv pomoćnog glagola *hebben* ili *zijn* - infinitiv (najčešće modalnog glagola) - infinitiv

Ik denk dat hij het zou | hebben | moeten | zeggen.

dat hij het schijnt | te zijn | komen | vertellen.

b) particip perfekta - lični glagolski oblik - (predložni) infinitiv modalnog glagola - infinitiv pomoćnog glagola *hebben/zijn/worden*

Ik denk dat hij ons geholpen | zal | moeten | hebben.

dat hij bij ons geweest | zal | moeten | zijn.

dat hij gekozen | hoopt | te kunnen | worden.

10.2.2 BALANSSCHIKKING

Gramatičari nisu u potpunosti saglasni oko toga da li se u slučaju tzv. *balansschikking* radi o zavisnim ili nezavisnim rečenicama. Naime, mada su uvedene subjunktorom *of*, red reči je kao u nezavisnoj rečenici:

Het scheelde niet veel of hij kwam te laat naar de voorstelling. Malo je falilo da zakasni na predstavu.

² U ovim dvema rečenicama je modalni glagol dopunjen infinitivom perfekta aktiva.

³ U ovoj rečenici je glagol dopunjen infinitivom perfekta pasiva.

⁴ Ovi infinitivi stoje umesto participa perfekta (⇒ I.1.1.1 - 4)

Po značenju se mogu razlikovati sledeće grupe:

1) *of*-rečenica izražava sadržaj koji je opštevažeći

Er is geen mens of hij moet sterven. Nema čoveka koji ne mora da umre, a da ne mora da umre.

2) sadržaj *of*-rečenice je moguć zahvaljujući negaciji u prethodnoj rečenici

Hij is niet zo dom of hij weet het. Nije on toliko glup da to ne zna.

3) sadržaj *of*-rečenice sledi odmah nakon sadržaja rečenice koja joj prethodi

Nauwelijks waren we thuis of het begon te regenen. Samo što smo stigli kući počela je kiša.

4) sadržaj rečenice koja prethodi *of*-rečenici ima značenje 'zamalo'

Er ontbrak weinig aan of we hadden de meerderheid. Malo je falilo/Zamalo da imamo većinu.

5) Sadržaj rečenice koja prethodi *of*-rečenici ima značenje 'nesumnjivo', 'svakako'

Ik twijfel er niet aan of hij komt morgen langs. Ne sumnjam da će sutra svratiti.

10.2.3 Neuvedene zavisne rečenice

Jedan mali broj zavisnih rečenica može se javiti bez subjunktora. To su pre svega pogodbene i dopusne rečenice.

U slučaju neuvedene pogodbene tj kondicionalne rečenice (⇒ 8.2.5), zavisna počinje ličnim glagolskim oblikom a glavna prilogom *dan*:

Als je ziek voelt, moet je thuis blijven. Ako se osećaš loše, treba da ostaneš kod kuće.

Voel je je ziek, dan moet je thuis blijven. Osećaš li se loše, ostani kod kuće.

Koncesivnom tj. dopusnom subjunktoru *al* (⇒ 8.2.7) može prethoditi partikula *ook*. Red reči je kao u neuvedenoj zavisnoj rečenici, dok u glavnoj koja joj sledi ne dolazi do inverzije:

(Ook) al kom je midden in de nacht, hij is altijd te spreken. Makar došao usred noći, on je uvek spreman na razgovor.

Došao ti usred noći ili ne

II REČENICA (De zin)

Rečenice se po formalnom kriterijumu mogu podeliti na: eliptične (1), proste (2), proširene (3) i složene (4).

1) <i>En of!</i>	Nego šta!
2) <i>Hij slaapt.</i>	On spava.
3) <i>Hij slaapt op de bank.</i>	On spava na klupi.
4) <i>Hij slaapt op de bank want er is geen bed. omdat er geen bed is.</i>	On spava na klupi jer nema kreveta.

Odnos rečenica u složenoj rečenici može biti ravnopravan tj. nezavisan (*nevenschikking*) ili pak podređen tj. zavisian (*onderschikking*). Za red reči u nezavisnim i zavisnim rečenicama ⇒ 10.

11.1 NEZAVISNE REČENICE

Na osnovu sadržaja ali i nekih formalnih karatkeristika, nezavisne rečenice se mogu podeliti na iskazne (⇒ 10.1.1), upitne (⇒ 10.1.2), optativne (⇒ 10.1.3) i zapovedne (⇒ 10.1.4).

11.2 ZAVISNE REČENICE

Zavisne rečenice se mogu razvrstati na osnovu više kriterijuma: formalno ih možemo podeliti na uvedene (⇒ 10.2.1) i nevedene (⇒ 10.2.3)

značenjski na vremenske, uzročne, posledične, poredbene itd. (⇒ 8.2) sintaksički na dopunske (⇒ 12.2) i dodatne (⇒ 12.4)

11.2.1 Participske konstrukcije

Participske konstrukcije sa participom prezenta (1) i participom perfekta (2) mogu imati vrednost zavisne rečenice. Za funkcije participskih konstrukcija ⇒ 1.1.3.1; 12.4.

(1) <i>Al reizend(e) heb ik veel mensen ontmoet. Terwijl ik reisde, heb ik veel mensen ontmoet.</i>	Putujući, upoznao sam mnoge ljude.
Dok sam putovao, upoznao sam mnoge ljude. |
|---|---|

De zin

(2) <i>Thuis aangekomen belde hij zijn ouders.</i>	Stigavši kući, nazvao je roditelje.
Toen hij thuis aangekomen was, belde hij zijn ouders.	Kad je stigao kući, nazvao je roditelje.

11.2.2 Infinitivske konstrukcije

Infinitivska konstrukcija - grupa reči sa glagolom u infinitivu kao upravnim elementom - ima vrednost zavisne rečenice i može se javiti kao dopuna ili dodatak (⇒ 12) uz pojedine glagole (1), imenice (2) i prideve (3).

(1)	C1 <i><u>Zonder groeten weggaan</u> is onbeleefd.</i>
	<i>Het verheugt me kennis met u te maken.</i>
	C2 <i>Hij probeert de tekst te vertalen.</i>
	<i>Ik haat brieven schrijven.</i>
	C4 <i>Hij houdt ervan mensen te plagen.</i>
	C8 <i>Ik meen vandaag nog te vertrekken.</i>
(2)	C9 <i>het voornemen om in opstand te komen</i>
(3)	C2 <i>bang om een muis te zien</i>

12 REČENIČNI DELOVI (Zinsdelen)

Rečenične delove mogu da čine reči (a), grupe reči (b) ili zavisne rečenice (c). Zavisno od njihove sintaksičke funkcije - koju određuje valentnost upravnog glagola nezavisne rečenice - rečenični delovi mogu biti dopune ili dodaci. Osnovno obeležje rečeničnih delova jeste da imaju paradigmu, što znači da se u jednoj te istoj sintaksičkih funkciji mogu naći različiti elementi.

- (a) *Ik eet* *iets.*
(b) *mijn lunch.*
(c) *wat mijn moeder gekookt heeft.*

12.1 DOPUNE (Complementen)

Dopune su uslovljene valentnošću glagola tj. njihovom sposobnošću da za sebe vezuju druge elemente. One se javljaju u određenom obliku uz određene podgrupe glagola i mogu se podeliti na:

- obavezne tj. obligatorne (*verplicht* dwz. *niet weglaatbaar*) s obzirom da bi bez njih rečenica bila negramatična

Jan lust chocola.

- neobavezne tj. fakultativne (*facultatief* d.w.z. *weglaatbaar*), jer je rečenica gramatična i kad se dopuna ne realizuje.

Jan leest (een boek).

Odreden broj glagola, pre svega onih koji iskazuju meteorološke pojave, nemaju dopune tj. imaju nultu valentnost

Het bliksemt

Seva

Het waait.

Duva.

12.2 KLASIFIKACIJA DOPUNA

Na osnovu formalnih i značenjskih karakteristika u nizozemskom se mogu razlikovati sledeće grupe dopuna. Izvestan nedostatak u dependencijalnim gramatikama predstavlja činjenica da se kod klasifikacije ne koriste konsekvntno isti paramateri: negde presuđuju formalni, negde značenjski.

12.2.1 C1

U tradicionalnoj gramatici se za ovu vrstu dopune koristi termin subjekat (*subjekt/onderwerp*). U funkciji ove dopune mogu se javiti sledeći elementi:

- imenica ili imenička fraza: *Vader slaapt.*
Onze goede vriend slaapt.
- zamenica ili zamenička fraza: *Niemand/Hij slaapt.*
Die naast hem slaapt.
- zavisna ili infinitivska rečenica: *Wie zoet is, krijgt lekkers.*
Het staat vast, dat je de beste bent.
Het was onzeker of hij zou komen.
Zonder groeten weggaan is onbeleefd.
Het verheugt me kennis met u te maken.
Het scheelde niet veel of ze was gezakt.

(*balansschikking*)

Napomena:

Ukoliko zavisnoj rečenici prethodi glavna, u njoj se kao gramatički subjekat može javiti *het* i *er*:

Het is namaak wat je daar ziet. - *Wat je daar ziet is namaak.*

Er wordt beweerd dat hij gefraudeerd heeft. - *Dat hij gefraudeerd heeft wordt (er) beweerd.*

12.2.2 C2

U klasičnoj terminologiji C2 se naziva direktnim objektom (*direct objekt/lijdend voorwerp*). Ova dopuna može biti realizovana na sledeće načine:

- imenica ili imenička fraza: *Hij leest een boek.*
Hij leest een hele stapel boeken.
- zamenica ili zamenička fraza: *Hij leest iets/het.*
datgene daar.
Ik help hem.

- zavisna ili infinitivska rečenica: *Ik vertel wat ik wil.*
Ik weet niet of ik kom.
Ik weet niet waar hij woont.
Hij weet dat ze zal komen.
Hij probeert de tekst te vertalen.
Hij ziet haar komen.
Ik haat brieven schrijven.

Napomene:

1) Tradicionalna gramatika razlikuje još i tzv. *ondervindend voorwerp*. Razlika između *lijdend voorwerp* i *ondervindend voorwerp* je u tome što sa ovim drugim nije moguća pasivna transformacija.

Hij wekt me iedere ochtend. *Ik word iedere ochtend gewekt.*
Het verbaast me dat je nog steeds -----
werkloos bent.

Ova vrsta dopune pokazuje sličnost sa tzv. etičkim dativom:

Dat is me te veel.
Het was me daar een drukte!
Het is je wat!

2) Tradicionalna gramatika razlikuje još i tzv. *oorzakelijk voorwerp*. Ova dopuna, međutim, nije uslovljena valentnošću glagola već zavisi od valentnosti imenskog dela predikata (⇒ 12.6.1):

Ze waren al hun geld kwijt.
Ik ben zijn gezeur moe.

12.2.3 C3

Ova dopuna u tradicionalnoj gramatici nosi naziv indirektnog objekta (*indirekt objekt/meewerkend voorwerp*). Kako u nizozemskom praktično više ne postoji morfološko razlikovanje akuzativa i dativa, u ovu grupu dopuna obrađamo sve one kod kojih se čisti padež može zameniti predložnom frazom sa *aan*. U većini slučajeva se radi o glagolima koji i u srpskom zahtevaju dopunu u dativu i akuzativu (*bieden, geven, gunnen, lenen, leveren, overhandigen, schenken, sturen, schrijven, zenden* i dr).

U funkciji ove dopune mogu se javiti sledeći elementi:

- imenica ili imenička fraza *De hond gehoorzaamt (aan) zijn baas.*

(aan) zijn uiterst wrede baas.

- zamenica *De hond gehoorzaamt (aan) hem/niemand.*
- zavisna rečenica *Hij gehoorzaamt (aan) wie de macht heeft.*

Napomene:

1) Iako se mogućnost pasivne transformacije koristi kao potvrda tranzitivnosti glagola, u nizozemskom i kod nekih glagola sa dopunom C3 postoji mogućnost punog pasiva. Rečnici nažalost ne pružaju sistematski ovu korisnu informaciju.

- (C2) *Hij leest de krant.* - *De krant wordt gelezen.*
(C2) *Hij helpt¹ de klant.* - *De klant wordt geholpen.*
(C3) *Zij gehoorzaamt (aan) hem.* - *Hij wordt gehoorzaamd.*

2) Drugi problem predstavljaju glagoli koji po tradicionalnoj gramatici vezuju za sebe jedan direktan i jedan indirektan objekat. Naime, kod nekih se indirektan objekat može zameniti predložnom frazom sa *aan*, a kod drugih ne:

Ik schrijf Jan een brief. - *Ik schrijf een brief aan Jan.*

Ali:

Ik gun Jan alle goeds. -

3) Tradicionalna gramatika razlikuje još i tzv. *belanghebbend voorwerp*.

We organiseren een gezellige avond voor ze.

Kako ova dopuna nije nikad obligatorna, teško ju je razlikovati od dodatka.

12.2.4 C4

Ova dopuna se u tradicionalnoj terminologiji naziva predložnim objektom (*voorzetselvoorwerp*). Predlog je određen valentnošću glagola i ne može se zameniti nekim drugim predlogom. Ova dopuna se može realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *Hij houdt van spinazie.*
Hij wacht op Godot.
Hij denkt aan zijn vrienden.
Zij hopen op succes.

¹ U tradicionalnoj nizozemskoj gramatici se *helpen* smatra neprelaznim glagolom iako može da gradi pun pasiv..

Rečenični delovi

- zamenički prilog *Hij houdt ervan.*
Zij hoopt er niet op.
 - zavisna ili infinitivska rečenica *Hij hoopt (erop), dat ze succes zullen hebben.*
Hij hoopt (erop) spoedig te vertrekken.
Ik schaam me (erover) dat ik dat vergeten ben.
- Hij houdt ervan mensen te plagen.*

Napomena:

Za korisnike rečnika bi od koristi bila informacija o fakultativnoj ili pak obaveznoj upotrebi korelata u glavnoj rečenici.

12.2.5 C5

Ova dopuna obuhvata obligatorne priloške odredbe za mesto, vreme i način (*bepalingen van plaats, tijd en gesteldheid*) tradicionalne gramatike. Može se realizovati na sledeće načine:

- pridev ili pridevska fraza *De les duurde lang.*
Hij verfdde het hekje groen.
 - prilog *Hij woont hier.*
 - imenica ili imenička fraza *De voorstelling duurde eeuwen.*
twee uur.
- Het pakje weegt twee kilo.*
- predložna fraza *Hij woont in Den Haag.*
op de Hoofdweg.
aan de Laan van Meerdervoort.
Het ongeluk gebeurde per toeval.
uit onachtzaamheid.
 - zavisna rečenica *De voorstelling duurde totdat het donker werd.*

Napomena:

Za razliku od predloga u dopuni C4, kod dopune C5 su predlozi zamenljivi i zavise od značenja imenice uz koju stoje.

Zinsdelen

12.2.6 C6

Ova direktivna dopuna se u tradicionalnoj nizozemskoj gramatici naziva *richtingsbepaling*. Može se realizovati na sledeće načine:

- prilog *Hij loopt huiswaarts.*
- zamenički prilog *Hij loopt erlangs.*
Waarheen reis je?
- predložna fraza *Ik ga naar Nederland.*
Hij komt uit Turkije.
We reden het bos in.
Kom van dat dak af!
- zavisna rečenica *Ik ga waarheen de wind me brengt.*

Napomena:

Jedan broj glagola kretanja (*lopen, zwemmen, rijden, dansen* etc.) gradi složena prošla vremena sa pomoćnim glagolom *hebben* ukoliko ima dopunu C5, a sa *zijn* ukoliko ima dopunu C6.

We hebben de hele dag in het zwembad gezwommen.

We zijn naar de overkant gezwommen.

12.2.7 C7

Dopuna C7 obuhvata predikative iz tradicionalne gramatike (*naamwoordelijk gezegde*). Može se realizovati na sledeće načine:

- imenica *Hij heet Stef.*
Mijn vader was diplomaat.
Ik noem hem mijn vriend.
Ik vind hem een idioot.
- zamenica *Het is niets.*
- pridev *Ik vind hem aardig.*
Ze ziet er slecht uit.
Ik word echt razend!
- particip prezenta *Hij voelt zich opgefrist.*
- particip perfekta *Hij gedraagt zich netjes.*
- prilog *Hij is van Turkse afkomst.*
- predložna fraza *Dat boek is van mij.*
Hij voelt zich op z'n best.
Hij wordt voor dom gehouden.

Rečenični delovi

- fraza ili zavisna rečenica sa *als*, *Hij gedraagt zich als een gek*
alsof, *zoals*

zoals we verwacht hadden.

Hij doet alsof hij niets verstaat.

Zijn schuld geldt als bewezen.

12.2.8 C8

Ova dopuna javlja se samo u formi zavisne ili infinitivske rečenice i ne može se realizovati na neki drugi način.

Ik meen dat het ouder is dan ik.

Ik vraag me af of hij terugkomt.

hoe dat gebeurd is.

Hij laat zich niet voor de gek houden.

Ik meen vandaag nog te vertrekken.

12.3 REČENIČNI OBRASCI (Zinsmodellen)

Na osnovu podataka o valentnosti tj. o broju i vrsti dopuna kod samostalnih glagola kao i njihovoj mogućnosti kombinovanja mogu se sastaviti rečenični obrasci koji kao neka vrsta glagolskog koda pomažu korisniku da formira gramatički korektne rečenice².

-	<i>Het regent.</i>
C1	<i>Duizend bloemen bloeien.</i>
C1C2	<i>Ik zie een fout.</i>
C1C2C2	<i>Ik gun hem zijn plezier.</i>
C1C3	<i>De hond gehoorzaamt (aan) zijn baas.</i>
C1C2C3	<i>Ik schrijf Paul een brief./Ik schrijf een brief aan Paul.</i>
C4	<i>Het gaat om ons geluk. Het ruikt naar uien.</i>
C1C4	<i>De mensen hopen op vrede.</i>
C2C4	<i>Het ontbreekt hem aan geld.</i>
C1C2C4	<i>Vader feliciteert Jan met zijn verjaardag.</i>
C1C4C4	<i>Hij praat met zijn zoon over sport.</i>
C1C2C4C4	<i>Ze vertaalt poëzie uit het Servisch in het Chinees.</i>
C1C5	<i>Hij woont in Belgrado.</i>
C1C2C5	<i>Ze hebben hun vakantie in de bergen doorgebracht.</i>
C1C6	<i>Ik loop naar school.</i>
C1C4C6	<i>Ik reis met de trein naar Duitsland.</i>

² Nizozemski priručnici, nažalost, još nisu sistematski prišli problemu prezentovanja valentnosti.

Zinsdelen

C1C2C6	<i>Oma verbergt de koekjes voor de kinderen in de kast.</i>
C7	<i>Het is laat.</i>
C1C7	<i>Hij heet Stef. Hij ziet er goed uit.</i>
C1C2C7	<i>We noemen hem Jantje. We kozen onze tante als onze vertegenwoordiger.</i>
C1C4C7	<i>Ze gedraagt zich tegenover hem als een heks.</i>
C8	<i>Het blijkt dat ze pas morgen aankomen.</i>
C1C8	<i>Hij meent z'n best te moeten doen.</i>
C2C8	<i>Het dunkt me dat het kouder is geworden.</i>

12.4 DODACI (Toevoegsels)

Dodaci su elementi koji se mogu javiti u skoro svakoj rečenici, bez obzira na valentnost glagola. Ukoliko se izostave, rečenica ostaje gramatična.

*Hij heeft vandaag/hier/vaak geslapen.
gewerkt.
gelezen.
gewacht op Jan.*

Dodaci se mogu klasifikovati na osnovu značenja ili formalnih odlika. U tradicionalnoj gramatici se dodaci nazivaju *bepalingen* i svrstavaju se na osnovu svog značenja.

12.4.1 Vreme

Ovaj tip dodatka (*bepaling van tijd*) može se realizovati na sledeći način:

- pridev	<i>Hij gaat <u>laat</u> naar bed.</i>
- prilog	<i><u>Toen</u> ging hij naar bed.</i>
- zamenički prilog	<i><u>Daarna</u> ging hij naar bed.</i>
- imenica ili imenička fraza	<i><u>Woensdag</u> ben ik niet thuis. <u>Verleden jaar</u> zijn we in Spanje geweest.</i>
- predložna fraza apsolutna met-konstrukcija ³	<i><u>Om zes uur</u> was hij nog niet thuis. <u>Met moeder in huis</u> kan er niets misgaan.</i>

³ Vidi 12.8

Rečenični delovi

- zavisna rečenica^{4 5}

Eer hij hier is, ben ik al mijlen verder.
Sinds zij gekomen is, hebben we ruzie.
Al reizend(e) heb ik veel mensen ontmoet.
Na zich geschoren te hebben, nam hij een bad.

Napomena:

ANS⁶ razlikuje dve podgrupe: odredbe za trajanje tj. *tijdsbepaling-hoe-lang* (*dagenlang, even, gedurende...*) i odredbe za učestalost tj. *bepaling van frequentie* (*soms, meestal, vaak*).

12.4.2 Mesto

Ovaj tip dodatka (*bepaling van plaats*) može se realizovati na sledeći način:

- prilog
- zamenički prilog
- predložna fraza
- zavisna rečenica

Ik luister overal naar muziek.
Daartegenover heb ik als kind gespeeld.
Ze verkopen haring op straat.
Waar nu dat huis staat, heb ik vroeger gespeeld.

12.4.3 Pravac

Ovaj tip dodatka (*bepaling van richting*) može se realizovati na sledeći način:

- predložna fraza

Het regende langs de voorruit.
Hij bekijkt dat vanuit een ander per spectief.

Napomena:

Ukoliko se radi o glagolu kretanja, onda je u pitanju dopuna (C6) a ne dodatak.

12.4.4 Način

Ovaj tip dodatka se u tradicionalnoj gramatici deli na više podgrupa⁷. Ta podela se, zapravo, svodi na razlikovanje dodatka za način i dopune C7.

⁴ za ostale temporalne rečenice ⇨ 8.2.1

⁵ Vrednost zavisne rečenice mogu imati i participske i infinitivske konstrukcije (⇨ 11.2.1 i 11.2.2)

⁶ *Algemene Nederlandse Spraakkunst*, 2001

⁷ Neke od tih podgrupa su i tzv. *bepaling van gesteldheid* i *bepaling van hoedanigheid*.

Zinsdelen

- pridev ili pridevska fraza
- particip prezenta
- particip perfekta

Hij keek ons droevig aan.
Ze vingen de leeuw levend.
Opgefrist kwam hij onder de douche vandaan.
Volkomen in de war liep ze weg.
We gingen als goede vrienden uitelkaar.
Hij zat daar in z'n eenje.
Met haar handen op schoot luisterde ze naar muziek.

- imenička fraza + veznik *als*

- predložna fraza

Napomena:

U sledećim primerima se ne radi o dodatku već o dopuni C7, uslovljenoj valentnošću glagola:

Maria vindt die plaat erg mooi.
Ze maakten hem uit voor bedrieger.
De criticus beschouwde dit boek als zijn beste.

12.4.5 Količina

Ovaj tip dodatka (*bepaling van graad, kwantificerende bepaling, bepaling van maat*) može se realizovati na sledeći način:

- pridev
- prilog
- imenica

Het regent flink.
De boom is bijna dood.
Ze is een jaar jonger.
Het heeft vannacht 15 graden gevoren.

Napomena:

Ukoliko je upotrebljen neki od sledećih glagola: *wegen, kosten, meten*, onda se radi o dopuni C5 a ne o dodatku.

12.4.6 Uzrok

Ovaj tip dodatka (*bepaling van causaliteit*) može se realizovati na sledeći način:

- predložna fraza

Wegens de regen zijn de wedstrijden afgelast.
Door de vorst is de buis kapotgevroren.
Dientengevolge is de buis kapot.
Daardoor ben ik te laat.

- prilog
- zamenički prilog

Rečenični delovi

- pridev + *als* + subjekat + *zijn* *Verlegen als zij is, wilde ze niet komen.*
- uzročna rečenica⁸ *Ik ben laat omdat de trein vertraging had.*
Overtuigd van zijn talent bleef hij schrijven.
Door hard te werken is zij toch geslaagd.

Posledica

Ovaj tip dodatka (*bepaling van gevolg*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *Tot onze vreugde krijgen we een nieuwe leraar.*
Tot onze grote ergernis.....
- posledična rečenica⁹ *Ik ben verkouden, zodat ik niet naar school kan.*
Zijn auto is kapot, waardoor hij te voet moet.
Het kind is zo zwaar, dat ik het niet kan dragen.
Het vriest dat het kraakt.
Hij stond op, plaats makend voor de zwangere vrouw.
Het is te ingewikkeld om (het) in een paar woorden uit te leggen.

12.4.7 Sredstvo

Ovaj tip dodatka (*instrumentele bepaling*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *Vader hakte de boom om met een hyl.*
We gaan per fiets naar school en hij te voet.
Aan de hand van bewijzen werd zijn vermoeden bevestigd.
- zamenički prilog *Daarmee kun je geen ramen zemen.*
- instrumentalna rečenica¹⁰ *Met zo op te treden bereik je niets.*

⁸ Za ostale uzročne tj. kauzalne rečenice ⇒ 8.2.3

⁹ Za ostale posledične tj. konsekutivne rečenice ⇒ 8.2.4

¹⁰ Za ostale instrumentalne rečenice ⇒ 8.2.9

Zinsdelen

12.4.8 Cilj

Ovaj tip dodatka (*finale bepaling*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *Ik doe het alleen om/voor het geld.*
Ze verzamelen geld ten bate van de slachtoffers.
- zamenički prilog *Daarvoor doe ik het niet.*
Daartoe ben je in de wereld gekomen.
- finalna rečenica¹¹ *Schiet op, dat we die trein nog halen.*
Ze waren daar om de orde te handhaven.

12.4.8 Uslov

Ovaj tip dodatka (*bepaling van voorwaarde*) može se realizovati na sledeće načine:

- prilog *Desnoods ga ik te voet.*
- predložna fraza *In noodsituaties draait u het alarmnummer.*
Bij gladheid moet je pompend remmen.
- kondicionalna rečenica¹² *Als je je ziek voelt, moet je niet meegaan.*
Je mag gerust meegaan, tenzij je je ziek voelt.

12.4.9 Ustupak

Ovaj tip dodatka (*concessieve bepaling*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *Ondanks het late uur bleven de gasten komen.*
Het mooie weer ten spijt ben ik thuisgebleven.

¹¹ Za ostale finalne rečenice ⇒ 8.2.6

¹² Za ostale kondicionalne rečenice ⇒ 8.2.5

- pridev + *als* + subjekat + *zijn* *Ziek als hij was, kwam hij toch nog opdagen.*
- koncesivna rečenica¹³ *Hoewel ik hard werk, schiet ik slecht op. Al kom je midden in de nacht, hij is er voor je. Of je ook roept en schreeuwt, ik doe toch niet open. Geblinddoekt herkende ze hem toch Ze herkende hem zonder op te kijken.*

12.4.10 Okolnost

Ovaj tip dodatka (*bepaling van omstandigheid*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *Wij vertrokken bij helder weer.*
- zavisna rečenica okolnosti¹⁴ *Wij slapen altijd met open ramen.*
Hij kwam binnen zonder dat ze iets merkten.
Weemoedig glimlachend nam ze afscheid.
Zonder te groeten verdween hij uit de zaal.

12.4.11 Restrikcija

Ovaj tip dodatka (*bepaling van restrictie*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *Voor een kabouter was hij groot. Jozef was timmerman van beroep.*
- Jegens zijn collega's gedroeg hij gereserveerd.*
- Daaromtrent/dienaangaande geef ik geen uitleg.*
- restriktivna rečenica¹⁵ *Dat is nog niet betaald, zover ik weet.*
Behalve dat ik ziek ben heb ik ook nog geldproblemen.

¹³ Za ostale koncesivne rečenice ⇒ 8.2.7

¹⁴ Za ostale subjunktore okolnosti ⇒ 8.2.13

¹⁵ Za ostale restriktivne subjunktore ⇒ 8.2.12

12.4.12 Proporcija

Ovaj tip dodatka (*bepaling van verhouding*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *In verhouding tot de doorsnee verdien ik veel.*
- zavisna rečenica proporcije¹⁶ *Naarmate je meer weet, begrijp je minder.*
Hoe groter de verliefdheid (is) des te groter (is) de ontgoocheling.

12.4.13 Poređenje

Ovaj tip dodatka (*bepaling van vergelijking*) može se realizovati na sledeće načine:

- predložna fraza *In vergelijking tot Jupiter is Mars klein.*
- zavisna rečenica¹⁷ ili fraza sa *als, dan* *Vergeleken met Carla is Karel lui. Zij loopt als een gazelle. Hij is rijker dan Salomon. Hij groette haar alsof hij haar niet kende.*
 Ili: *Hij groette haar als kende hij haar niet.*¹⁸

Napomena:

Kod jednog manjeg broja glagola se ne radi o dodatku već o dopuni C7:
Hij doet alsof hij gek is.

12.4.14 Subjektivnost

Ovaj tip dodatka (*bepaling van modaliteit*) održava subjektivni stav govornika i može se realizovati na sledeće načine:

- priloška fraza i partikule *Hopelijk is iedereen tevreden. Weet u soms/misschien waar dat is? Het is al/pas drie uur. Gaat u toch zitten!*

¹⁶ Za ostale subjunktore proporcije ⇒ 8.2.11

¹⁷ Za ostale poredbene rečenice ⇒ 8.2.10

¹⁸ Za redosled reči u neuvedenoj zavisnoj rečenici ⇒ 10.2.3

Rečenični delovi

- predložna fraza *Bij mijn weten is het boek al verschenen.*
Naar alle waarschijnlijkheid blijft hij hier.
Mijns inziens heeft hij zijn straf verdiend.
- zavisna rečenica¹⁹ *Naar het schijnt, doet ze erg haar best.*
- interjekcija *Verdorie, er is weer niets op tv.*
Jeetje, wat een weer!
Joepie, het is vakantie!

12.4.15 Negacija

Ova vrsta dodatka (*bepaling van ontkenning*) naznačava da se sadržaj rečenice ili nekog njenog dela negira:

We komen morgen niet.
Niet iedereen was tevreden.

12.5 IMENIČKA FRAZA (*Naamwoordelijke constituent*)

Imenička fraza se sastoji od imenice (a) ili zamenice (b) kao jezgra tj. nukleusa koji za sebe može vezati jedan ili više elemenata tj. atributa.

een grote boom
iemand die ik ken

Nukleus mogu činiti i poimeničenja drugih vrsta reči.

het onverbiddelijke nee
die gele daar

Prateći elementi tj. atributi uz takvo imeničko jezgro mogu se podeliti na determinatore, dopune i dodatke. Zavisno od mesta koje zauzimaju u odnosu na nukleus oni mogu biti u prepoziciji ili u postpoziciji.

12.5.1 Redosled u imeničkoj frazi

Redosled reči u imeničkoj frazi je prilično nefleksibilan.

¹⁹ Za ostale modalne rečenice ⇨ 8.2.8

Zinsdelen

Imenička fraza				
determinator	atribut u prepoziciji	Jezgro	dopuna	dodatak
		<i>melk</i>		
	<i>lekkere</i>	<i>melk</i>		
<i>de</i>		<i>boom</i>		
<i>de</i>	<i>grote</i>	<i>boom</i>		
<i>het</i>		<i>gesprek</i>		<i>in de tuin</i>
<i>het</i>		<i>gesprek</i>	<i>over het weer</i>	
<i>het</i>	<i>saaie</i>	<i>gesprek</i>	<i>over het weer</i>	<i>in de tuin</i>
<i>het</i>	<i>saaie, lange</i>	<i>gesprek</i>	<i>over het weer</i>	<i>in de tuin</i>
		<i>iets</i>		
		<i>iets</i>		<i>geks</i>
	<i>vrijwel</i>	<i>alles</i>		
		<i>iedereen</i>		<i>die ik ken</i>
	<i>bijna</i>	<i>iedereen</i>		<i>die ik ken</i>

12.5.3 Atributi (*Attributen*)

Unutar imeničke fraze sledeći elementi mogu imati funkciju atributa:

- determinatori

een foutelk kindonze zonen *welke mensen*

- pridevi (uključujući participe)

warm water *lopend water* *vergeten dichters*

Redosled prideva u prepoziciji je slobodan ukoliko se radi o srodnim osobinama:

een zachte, lieve man
een lieve, zachte man

U slučaju različitih osobina važi sledeća šema:

determinator	prepozicija (pridevska fraza)			Nukleus (imenica)
A	B	C		
subjektivni pridevi	pridevi koji označavaju oblik ili boju	materijalni pridevi		
<i>die</i>	<i>leuke</i> <i>mooie</i>	<i>vierkante</i> <i>rode</i>	<i>houten</i> <i>ivoren</i>	<i>tafeltjes</i> <i>biljartballen</i>

Napomena:

1) S obzirom da kao atribut mogu stajati uz svaku imenicu (dakle nisu uslovljeni valentnošću neke podgrupe imenica), determinatori i pridevi se smatraju dodacima.

2) Nizozemski za razliku od sprskog nudi više mogućnosti za derivaciju i kompoziciju:

zeelucht - morski vazduh, *ex-vriendin* - bivša devojka

- nomen invariants (u pre- ili postpoziciji)

tante Mien een vlucht regenwulpen

- posesivni tj. saksonski genitiv u prepoziciji

*Amsterdamse grachten Anna's brief Henks auto Stillers komst*²⁰

- genitiv u postpoziciji (arhaizam²¹)

heer des huizes teken des kruises in naam der wet

- van-konstrukcija

de komst van Joachim Stiller de bouw van een brug

- aan-konstrukcija

bezoek aan mijn ouders hulp aan daklozen brief aan mijn moeder

- predložna fraza

hoop op zegen vertaling uit het Engels verzet tegen het gezag

²⁰ Oblike saksonskog genitiva u govornom jeziku sve češće zamenuje analitička konstrukcija sa predlogom *van* ili prisvojnim determinativom (⇒ 2.3.1)

²¹ za oblike genitiva ⇒ 2.3.1

- als-konstrukcija

(een) honger/dorst als een paard

- prilog

(dat) boek daar (de) kamer boven

- infinitivska konstrukcija

(het) gevoel nergens bij te horen (een) kind om te zoenen zin om naar de film te gaan

- zavisna rečenica

(het) feit dat het sneeuwt (de) vraag of hij nog komt (de) vrouw die ik liefhad

12.5.4 Dopune (Complementen)

S obzirom da se neki atributi javljaju samo uz određenu podgrupu imenica, možemo konstatovati sledeće vrste dopuna:

12.5.4.1

C1 Nomen invariants

U pitanju su imenice koje kao atribut ostaje nepromenjene.

a) u prepoziciji

Oom Kees woont in de buurt.

Ken je tante Mien?

b) u postpoziciji (partitivno značenje)

een vlucht regenwulpen een pond suiker een bos bloemen

12.5.4.2

C2 Genitivus subiectivus²² ⇒ van-konstrukcija ⇒ genitiv u prepoziciji²³

Kod transformacije u glagolsku frazu ova dopuna postaje subjekat tj. C1.

de vlucht der meeuw ⇔ De meeuw vliegt.

de komst van Joachim Stiller ⇔ Joachim Stiller komt.

Joachim Stillers komst

²² Ovaj termin preuzet je iz jezika sa razvijenijom fleksijom. U nizozemskom se genitiv zadržao samo još u nekim fraza i u govornom jeziku je zamenjen van-konstrukcijom.

²³ U pitanju je tzv. saksonski genitiv

12.5.4.3

C3 **Genitivus obiectivus** ⇒ *van*-konstrukcija ⇒ genitiv u prepoziciji
Kod transformacije u glagolsku frazu ova dopuna postaje objekat tj. C2

het teken des kruises ⇐ *een kruis tekenen*
de uitspraak van klinkers ⇐ *klinkers uitspreken*

**Peters behandeling*

* Ovaj primer je dvosmislen zato što nije jasno da li je Petar objekat ili subjekat radnje. U takvim slučajevima je bolje koristiti *van*-konstrukciju.

Napomena:

Ne podležu svi poimeničeni prelazni glagoli ovom modelu:

iemand oproepen ali: *de oproep tot de studenten*
iemand/iets bezoeken ali: *het bezoek aan de afdeling*
iemand/iets haten ali: *de haat tegenover²⁴ vreemdelingen*
iets wensen ali: *de wens naar meer openheid*

U nizozemskim jezičkim priručnicima još uvek ne postoji sistematski prikaz valentnosti imenica tako da iz njih nije uvek moguće doznati odgovarajući predlog.

12.5.4.4

C4 **aan**-konstrukcija

Ova dopuna je izvedena iz glagolske valentnosti i većinom korespondira sa C3.

mijn gehoorzaamheid aan de baas ⇐ *Ik gehoorzaam (aan) de baas.*
zijn brief aan mijn moeder ⇐ *Hij schrijft een brief aan mijn moeder.*
mijn hulp aan daklozen ⇐ *Ik help daklozen.*

12.5.4.5

C5 **Predložna fraza** ⇒ infinitivska konstrukcija ⇒ zavisna rečenica

Kod ove grupe dopuna se ne radi samo o imenicama glagolskog porekla. Za one koje nemaju svoj parnjak u glagolskoj frazi nije uvek lako doznati odgovarajući predlog s obzirom da nizozemski jezički priručnici ne

²⁴ U nizozemskim priručnicima ne postoji sistematski prikaz valentnosti imenica. Za imenice *haat* i *wens*

daju sistematski informacije o tome. Za najfrekventnije imeničke fraze sa ovom vrstom dopune vidi 2.5.

afkeer van iemand/iets
behoefte aan iemand/iets ⇐ *zijn behoefte om mij te pesten*
begrip voor iemand/iets ⇐ *haar begrip ervoor dat mensen vreemdgaan*

belangstelling voor iemand/iets
liefde voor iemand/iets
opstand tegen iemand/iets

12.5.4.6

C6 **Priloška dopuna** ⇒ prilog

U pitanju su predložne fraze i prilozi sa lokalnim i direktivnim značenjem koje korespondiraju sa dopunama C5 i C6 u glagolskim frazama.

een reis naar Amerika ⇐ *daarnaartoe*
vlucht in de ziekte
brug over de Drina
huis op de wei ⇐ *daar*
huis aan zee

12.5.4.7

C7 **Genitivus qualificativus** ⇒ *van*-konstrukcija ⇒ genitiv u prepoziciji
Ovaj genitiv korespondira sa dopunom C7 tj. imenskim delom predikata u glagolskoj frazi.

de stilte der eenzaamheid ⇐ *De eenzaamheid is stil.*
de verwantschap van talen ⇐ *Talen zijn verwant.*
Peters afwezigheid ⇐ *Peter is afwezig.*

12.5.4.8

C8 **Genitivus explicativus** ⇒ *van*-konstrukcija ⇒ infinitivska konstrukcija ⇒ zavisna rečenica

Ova dopuna takode korespondira sa dopunom C7 tj. imenskim delom predikata u glagolskoj frazi. Mogućnosti realizacije je, međutim, razlikuju od prethodne dopune.

het fenomeen van interferentie ⇐ *Interferentie is een fenomeen.*
de mogelijkheid van besmetting ⇐ *Besmetting is een mogelijkheid.*
⇐ *de mogelijkheid om besmet te worden*
⇐ *de mogelijkheid dat men besmet wordt*

12.5.4.9

C9 Verbativna dopuna (infinitivska konstrukcija ili zavisna rečenica)
Kao i kod glagolske valentnosti, ova dopuna se može realizovati samo kao zavisna ili infinitivska rečenica.

de bewering dat het niet anders kan
het plan om morgen te vertrekken
het voornemen om in opstand te komen

12.5.5 Dodaci (Toevoegsels)

Elementi koji mogu stajati uz svaku imenicu, i čija je upotreba fakultativna, nazivaju se kao i u slučaju glagolske valentnosti dodacima. Formalno možemo razlikovati seldeće grupe:

12.5.5.1 Determinativ

dit huis een vrijgezel onze vrienden welke wensenal mijn dromen

12.5.5.2 Pridev, particip, predložni infinitiv

oude mensen leren handschoenen brandende vragen gewezen engelen
een niet te voorzien probleem de te verwachten vraag (kunnen)
de te nemen maatregelen een uit te werken hoofdstuk (moeten)
(een niet te weerstane verleiding) bolje: een omweerstaanbare²⁵ verleiding

Predložni infinitiv u atributskoj funkciji ima modalno-pasivno značenje (⇒ 1.1.1.3 - 3b) koje se takođe može izraziti pomoću izvedenog prideva sa sufiksom *-baar* (⇒ 5.7.1.2).

12.5.5.3 Genitivus possessivus ⇒ *van*-konstrukcija

Genitiv se može naći samo još u okoštanim frazama dok je u govornom jeziku najrasprostranjenija upotreba *van*-konstrukcije.

de naam des vaders ⇒ *vaders naam* ⇒ *de naam van vader*
vaders auto ⇒ *de auto van vader*
het adres van het bedrijf

12.5.5.4 Kvalifikativni dodatak

U pitanju je predložna fraza koja nije subklasno specifična.

het meisje met het rode haar
in de rode jurk
zonder bril

²⁵ Za značenje pridevskih sufiksa vidi 5.7.1.2

12.5.5.5 Adverbijalni dodatak

U pitanju je dodatak sa prostornim ili temporalnim značenjem koji nije subklasno specifičan.

de boeken op de plank ⇒ *daar*
zijn verjaardag vorig jaar ⇒ *toen*

12.5.5.6 Poredbena fraza

Ova vrsta dodatka uvedena je poredbenom partikulom *als*.

een dag als vandaag
een vrouw als geen andere

*Napomena:

Zaseban slučaj čine idiomatske konstrukcije sa elementom poredjenja u kojima se upravna imenica nalazi u predložnom obliku (sa *van*).

een schat van een man duša od čoveka
een droom van een huis kuća snova
een boom van een kerel grmalj od čoveka

12.5.5.7 Relativna rečenica

Za razliku od imeničkih fraza, gde su uvek u funkciji dodatka, relativne rečenice mogu biti dopune uz određeni broj glagola (⇒ 12.2)

de vrouw die mooi zingt
het kind dat nooit lacht
de man aan wie ik denk

12.5.5.8 *om te* + infinitif

Ovaj dodatak sadržinski je srodna prethodnom. Naime, ove infinitivske konstrukcije mogu se transformisati u relativne rečenice modalnog značenja:

een kind om te zoenen = *een kind dat je zou willen zoenen*
een middel om de dorst te lessen = *een middel dat de dorst kan lessen*

12.5.5.9 Pridevska fraza u postpoziciji

U redem broju slučajeva, pre svega u arhaičnom pisanom jeziku, pridev može stajati iza upravne imenice:

God almachtig
een kindeke klein
Karel de Grote
zaterdag aanstaande

12.5.5.10 Apozicija

U funkciji apozicije se mogu javiti imenice i imeničke fraze, pridevi i pridevske fraze, predložne fraze i participske konstrukcije:

Amsterdam, het Venetië van het Noorden, ...
de man, vermoedelijk blond, ...
Kareltje, met een korte broek aan, ...
de hond, luid blaffend, ...
de president, eenmaal gekozen, ...

12.5.6 Nominalizacije

Pisani jezik stilistički karakteristiše česta upotreba nominalizacija. Postoji više načina da se glagolska fraza pretvori u imeničku.

12.5.6.1 Poimeničenje pomoću izvedenica na *-ing*, *-atie*, *-st*, *ge-*

De Paus kroonde Karel de Grote. - *de kroning van Karel de Grote door de paus*
Ghandi werd gecremeerd. - *de crematie van Gandhi*
Er werd een schat gevonden. - *de vondst van de schat*
Karin schildert portretten. - *Karins geschilder van portretten*

12.5.6.2 Poimeničenje infinitiva + *het*

Er wordt fruit gegeten. - *Het eten van fruit (is gezond).*

12.5.6.3 Poimeničenje infinitiva bez determinatora

Kinderen worden geslagen - *Kinderen slagen (is strafbaar).*

12.5.6.4 Imenica kao nukleus glagolske perifraze

U pisanom jeziku, pre svega u stručnim i naučnim tekstovima, česta je upotreba glagolskih perifraza koje se sastoje od imenice (sa predlogom ili bez predloga) kao nukleusa, i funkcionalnog glagola. Veliki deo tih fraza korespondira sa glagolima istog značenja.

een vraag stellen - *vragen*
een bezoek brengen - *bezoeken*
begrip tonen/opbrengen - *begrijpen*
het bewijs leveren - *bewijzen*
hulp bieden - *helpen*

de hoop koesteren - *hopen*
weerstand bieden - *weerstand*
honger hebben/lijden - *honger*
kritiek leveren - *kritisieren*
in overweging nemen - *overwegen*
tot stilstand komen - *stilstaan*
van mening zijn - *menen*

Medutim, neke postoje samo kao glagolske perifraze:

afstand bewaren ostati na odstojanju
succes boeken postići uspeh
de conclusie trekken izvući zaključak
in vergeetheid raken pasti u zaborav
ter beschikking stellen staviti na raspolaganje
bij kennis komen doći k svesti
ter kennis nemen/geven primiti k znanju/staviti na znanje
tot de conclusie/slotsom komen doći do zaključka

12.6 PRIDEVSKA FRAZA (Adjectivische constituent)

U pridevskoj frazi pridev čini njeno jezgro tj. nukleus. Pridevska fraza se može javiti kao atribut (u prepoziciji) uz imenicu ili kao nukleus imenskog dela predikata (C7) uz određen broj kopulativnih glagola (⇒ 1.6.4 i 12.2.7).

Die erg dure auto is verkocht.
Hij is niet geschikt voor zwaar werk.

Pridev kao nukleus može za sebe vezati određene attribute. Formalno, u pridevskoj frazi možemo razlikovati sledeće tipove atributa:

- imenička fraza

honderd jaar oud *vele talen machtig*

- predložna fraza

jaloers op iedereen rijk aan vitaminen *zenuwachtig van aard*

- prilog

zeer aangenaam *hier aanwezig*

- modalna partikula

toch onjuist *hopelijk warm* *helaas koud*

- poredbena partikula *als*

wit als sneeuw (⇒ sneeuwwit)

blond als een viking

- zavisna rečenica i infinitivska konstrukcija

(Hij was) bang dat hij zou opvallen.

om op te vallen.

(Deze koffer is) handig om op reis mee te nemen.

Zavisno od njihove sintaksičke funkcije ovi atributi se mogu podeliti na dopune - ukoliko zavise od valentnosti podgrupe prideva - i na dodatke.

12.6.1 Dopune

12.6.1.1 Imenička fraza

Odreden broj prideva može u predikativnoj funkciji vezati za sebe imeničku frazu:

(Ik ben) dat gezeur moe/beu.

(De hoogleraar was) heel wat talen machtig.

(Het boek is) een vermogen waard.

(Ik ben mijn sleutels kwijt²⁶.)

12.6.1.2 Predložna fraza

Jedan broj prideva može u predikativnoj funkciji vezati za sebe predložnu frazu sa neizmenjivim predlogom. Za najfrekventnije ⇨

5.2.1:

(Hij is) bereid tot samenwerking

verliefd op Anna

bang voor muizen

Kao realizacija ove dopune može se u slučaju predikativne funkcije prideva javiti i zavisna rečenica ili infinitivska konstrukcija:

bereid tot samenwerking
om samen te werken

geneigd tot zondigen
om te zondigen

²⁶ Nizozemske gramatike računaju u prideve i one reči koje se mogu upotrebiti samo predikativno, *poput kwijt, stuk, zoek*. U ovoj gramatici su one svrstane u kopolativne partikule (⇒ 9.3)

bang voor muizen

dat hij een muis zal zien

om een muis te zien

handig voor onderweg

handig om mee te nemen

geschikt voor gezelschap

geschikt om mee te doen

Ukoliko je pridev atributivno upotrebljen, predložna fraza mu prethodi:

(Hij is een) *erg van zijn ouders afhankelijke (jongen)*

Napomena:

Jedna grupa predložnih fraza odnosi se na poreklo tj. uzrok osobine koju izražava pridev. ANS njih kao i adverbijalne dopune smatra dodacima iako su subklasno specifični:

vers van de pers gek van vreugde

groot van gestalte zenuwachtig van aard rijp voor publicatie

12.6.1.3 Adverbijalna dopuna

Ova dopuna korespondira sa dopunama C5 i C6 u glagolskim frazama.

(De heer Moens), *woonachtig te Utrecht,* (*is werkloos*).

, afkomstig uit Friesland,

(Het stadje) *, gelegen aan de Maas, (telt 5 duizend inwoners).*

12.6.1.4 Kvalifikativna dopuna

Ova dopuna (*complement van graadaanduiding*) iskazuje stepen ili količinu osobine koju izražava pridev.

- uz pozitiv

(Het handschrift is) *honderd jaar oud*

(Het stadje is) *kilometers ver.*

- uz komparativ

(Deze jurk is) *enkele euro's goedkoper.*

(Ik ben nu) *enkele ervaringen wijzer.*

- uz superlativ

(Het is onze) *op twee na grootste (haven).*

(Zij is) *bij verre de mooiste vrouw.*

12.6.1.5 Poredbena dopuna

Ova dopuna (*complement van vergelijking*) javlja se uz prideve koji imaju komparaciju

- uz pozitiv

(*Zij is*) *net zo/even slim als haar zus.*

- uz komparativ

(*Zij is*) *ouder dan haar man.*

- uz superlativ

(*Helena was*) *de mooiste van allen.*

(*Dit is*) *het mooiste wat ik ooit heb gezien.*

12.6.1.6 Normativna dopuna

Ova dopuna (*normatief complement*) stoji uz prideve kojima prethodi predlog *te* ili *veel te*.

(*Dit is*) (*voor*) *mij te moeilijk.*

(*Dat is*) *te mooi om waar te zijn.*

12.6.2 Dodaci

Dodaci pridevima mogu se podeliti u sledeće grupe:

12.6.2.1 Situativni dodatak

Ovaj tip dodatka (*situatieve toevoegsels*) korespondira sa temporalnim i lokalnim dodatkom u glagolskoj frazi.

(*Deze*) *eertijds mooie (vrouw is nu onherkenbaar).*

(*een*) *in onze omgeving onbekend (verschijnsel)*

12.6.2.2 Modifikativni dodatak

Kod ovog tipa dodatka (*toevoegsels van modifikatie*) se uglavnom radi o priložima koji modifikuju ili bliže određuju značenje prideva.

(*een*) *zeer/erg zware (taak) (een) netjes opgeruimde (kamer)*

12.6.2.3 Subjektivni dodatak

Ovaj tip dodatka (*subjectieve toevoegsels*) izražava stav govornika. U većini slučajeva se radi o modalnim partikulama.

toch onjuist *hopelijk warm* *helaas koud*

(*deze*) *naar ik hoop geslaagde (avond)*

12.6.2.4 Negacioni dodatak

Ovim tipom dodatka (*toevoegsels van ontkenning*) se negira osobina koju izražava pridev.

(*deze*) *geenszins eenvoudige (vraag)*

12.7 PRILOŠKA FRAZA (*Bijwoordelijke constituent*)

Jezero tj. nukleus priloške fraze čini prilog koji za sebe može vezati i neki drugi element.

(*Hij is hier*) *vrij vaak.*

(*Kom*) *gauw!*

Prateći elementi su fakultativni i nisu uslovljeni valentnošću tako da se svrstavaju u dodatke. Što se njihovog položaja u odnosu na nukleus tiče, to može biti prepozicija (a), postpozicija (b) i cirkumpozicija (c):

Hij komt

(a) *vrij vaak*

(b) *vaak genoeg*

(c) *zo vaak mogelijk*

12.7.1 Dodaci

Dodaci u priloškoj frazi mogu se klasifikovati dvojako. Po značenju se mogu podeliti na intenzivirajuće, kvantifikativne i precizirajuće dodatke. Po formi se mogu podeliti na sledeće grupe:

12.7.1.1 Imenička fraza

Dat huis ligt...

een beetje *verderop*

een eind *verderop*

een heel stuk *verderop*

15 kilometer *verderop*

12.7.1.2 Priloška fraza

Dat zeg je ...

bijna *nooit*

vrijwel *nooit*

zowat *nooit*

ongeveer *zo*

zo *ongeveer*

overal *bijna*

Het is...

daar boven
hier beneden
overal elders

12.7.1.3 Predložna fraza

Het gebeurde...

hier in het bos
daar bij die molen
nu in de herfst

12.7.1.4 Infinitivska konstrukcija

Ova konstrukcija se javlja ukoliko prilogu prethodi *te*

Hij doet het...

te dikwijls om er nu spijt van te hebben.
te graag om er iets voor te vragen.

12.7.1.5 Zavisna rečenica

Zavisna rečenica sledi ukoliko prilogu prethodi *zo* ili ukoliko je prilog u komparativu.

Hij zegt het...

zo vaak dat ik het niet meer hoor.
vaker dan ik zou willen.

12.8 PREDLOŽNA FRAZA (Voorzetselconstituent)

Nukleus predložne fraze čini predlog. Kako predlog ne spada u samostalne reči, postavlja se pitanje da li se u nukleus ubraja i element koji ga dopunjava. Neki teoretičari smatraju da ipak postoji grupa samostalno upotrebljivih, tzv. intranzitivnih predloga:

Peter zit boven.
Hij slaapt beneden.

ANS ove slučajeve, međutim, računa u predložne priloge.

Zavisno od njihove pozicije, predloge možemo podeliti na prepozicije (a), postpozicije (b) i cirkumpozicije (c). Složeni predlozi (d) spadaju u produktivnu grupu predloga.

- (a) gedurende een week
met de bus
uit het hoofd

- (b) twee jaar geleden
het huis uit
de trap af
de hele dag door
vijf jaar geleden
- (c) om de tuin heen
van de trap af
naar het huis toe
- (d) naar aanleiding van het gesprek
in geval van brand
onder invloed van verdovende middelen

Napomena:

Zaseban slučaj predstavlja tzv. *absolute met-constructie* koja zapravo ima vrednost (participijske) rečenice. Njihovo značenje se može tumačiti kao temporalno ili kauzalno:

Met moeder in huis kan er niets misgaan.
(Moeder in huis zijnde kan er niets misgaan.)
(Nu/Aangezien moeder in huis is, kan er niets misgaan.)
Met de poes ziek willen we niet op vakantie gaan.
(De poes ziek zijnde willen we niet op vakantie gaan.)
(Nu/Aangezien de poes ziek is, willen we niet op vakantie gaan.)
Met slechts twee gulden op zak ging hij van huis.
(Slechts twee gulden op zak hebbende ging hij van huis.)
(Nu/Aangezien hij slechts twee gulden op zak had, ging hij van huis.)

12.8.1 Dopune

Formalno se kod predložne fraze mogu razlikovati sledeće grupe dopuna:

12.8.1.1 Imenička fraza

met tram of trein
door het luisteren naar geruchten
het mooie weer ten spijt
op grond van zijn grote verdiensten

12.8.1.2 Zamenica

met hem
zonder haar

12.8.1.3 Predložna fraza

voor bij het eten
tot in de puntjes
van voor de oorlog

12.8.1.4 Pridevska fraza
(Ze veranderde haar haar) in donkergroen
(Men houdt haar) voor onbetrouwbaar.

12.8.1.5 Priloška fraza
tot straks
van hier
naar beneden

12.8.1.6 Infinitivska fraza
(Ze hebben het) over computers programmeren.
(Hij is verslaafd) aan pijp roken.

12.8.1.7 Zavisna rečenica
(Dit is een leuk cadeau) voor als je jarig bent.
(Het is een foto) van toen ik klein was.

12.8.2 Dodaci

Dodaci se po svom značenju mogu podeliti na vremenske, lokalne i načinske. Formalno se mogu razvrstati u sledeće grupe:

12.8.2.1 Imenička fraza
een half uur voor de wedstrijd
meters boven de grond
zes graad onder nul

12.8.2.2 Predložna fraza
 Predložne fraze mogu biti u prepoziciji ili postpoziciji. Nije, međutim, uvek lako razlikovati koja je predložna fraza nukleus a koja dodatak:
bij de directeur op zijn bureau
bij moeder op schoot
bij mijn broer in huis

12.8.2.3 Pridevska fraza
schuin tegenover de kapper
kort voor de oorlog
diep in zijn hart

12.8.2.4 Priloška fraza
boven op het dak
overal in de wereld

nu in de herfst
nagenoeg/bijna in alle gevallen

12.8.2.5 Infinitivska konstrukcija
een uur rijden na de brug
tien minuten lopen van het station

12.8.2.6 Zavisna rečenica
(Hij loopt) op een manier als een dronken man loopt.

SKRAĆENICE (Afkortingen)

(het) A.(B).N	<i>Algemeen (Beschaafd) Nederlands</i>	standardni nizozemski
(het) ABVV	<i>Algemeen Belgisch Vakverbond</i>	belg. sindikalna organ.
(de) A.K.W	<i>Algemeen Kinderbijslagwet</i>	Zakon o dečijem dodatku
(het) A.N.P	<i>Algemeen Nederlands Persbureau</i>	hol. novinska agencija
(de) ANWB	<i>Algemene Nederlandse Wielrijdersbond</i>	hol. AMS
(de) A.O.W.	<i>Algemene Ouderdomswet</i>	zakon o penzijama
(de) AOW-er		penzioner
a.s.	<i>aanstaande</i>	sledećeg
a.u.b.	<i>alstublieft</i>	molim
aug.	<i>augustus</i>	avgust
(de) A.V.R.O.	<i>Algemene Vereniging Radio Omroep</i>	hol. radio i tv- mreža
(de) A.W.W.	<i>Algemene Weduwen- en Wezenwet</i>	Zakon o udovicama i siročadi
bl./blz.	<i>bladzijde</i>	str (strana)
(de) BRT	<i>Belgische Radio Televisie</i>	belg. radio i tv-mreža
(de) B.T.W.	<i>Belasting Toegevoegde Waarde</i>	porez na promet
(de) B.V.	<i>Besloten Vennootschap</i>	društvo sa ograničenim jemstvom
b.v./bijv.	<i>bijvoorbeeld</i>	naprimer (npr.)
(het) C.D.A.	<i>Christen-Democratisch Appel</i>	hol. politička partija
(het) C.N.V.	<i>Christelijk Nationaal Vakverbond</i>	sindikalna organizacija
(de) C.P.	<i>Centrum Partij</i>	hol. politička partija
(de) C.P.N.	<i>Communistische Partij van Nederland</i>	KP Holandije
C.S.	<i>Centraal Station</i>	glavna železnička stanica
(de) CVP	<i>Christelijke Volkspartij</i>	belg. politička partija
dec.	<i>december</i>	decembar
derg./dgl.	<i>dergelijke</i>	sličan
dhr	<i>de heer</i>	gospodin
d.i.	<i>dat is</i>	to jest (tj.)
d.m.v.	<i>door middel van</i>	pomoću
dr.	<i>dokter, doktor</i>	dr.
drs.	<i>doctorandus</i>	postdiplomac
ds.	<i>dominee</i>	protestantski sveštenik
d.w.z.	<i>dat wil zeggen</i>	što će reći
e.d.	<i>en dergelijke</i>	i slično

Afkortingen

(de) E.G.	<i>Europese Gemeenschap</i>	Evropska zajednica (EG)
enz.	<i>enzovoort(s)</i>	i tako dalje (itd.)
(de) E.O.	<i>Evangelisch Omroep</i>	hol. radio i tv. mreža
f.	<i>florijn (gulden)</i>	gulden
febr.	<i>februari</i>	februar
fr	<i>frank</i>	franak
Frl.	<i>Friesland</i>	Frizija (provincija)
geb.	<i>geboren</i>	rođen
Gld.	<i>Gelderland</i>	Helderland (provincija)
(de) H.A.V.O.	<i>Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs</i>	vrsta srednjeg obrazovanja
(de) H.B.S.	<i>Hoger Burgerschool</i>	vrsta srednjeg obrazovanja
H.K.H.	<i>Hare Koninklijke Hoogheid</i>	Njeno Kraljevsko Visočanstvo
H.M.	<i>Hare Majesteit</i>	Njeno Visočanstvo
(het) H.O.	<i>Hoger Onderwijs</i>	visoko školstvo
hs. (hss.)	<i>handschrift (handschriften)</i>	rukopis(i)
incl.	<i>inclusief</i>	uključujući
i.p.v	<i>in plaats van</i>	umesto
ir.	<i>ingenieur</i>	inženjer (ing.)
i.v.m.	<i>in verband met</i>	u vezi sa
jan.	<i>januari</i>	januar
Jhr.	<i>Jonkheer</i>	(muška) plemićka titula
Jkvr.	<i>Jonkvrouw</i>	(ženska) plemićka titula
(de) K.L.M.	<i>Koninklijk Luchtvaart Maatschappij</i>	hol. aviokompanija
het K.N.M.I.	<i>Koninklijk Nederlands Meteorologisch</i>	hol. meteorološki institut
(de) K.R.O.	<i>Katholieke Radio-Omroep</i>	hol. radio i t.v mreža
l.g.	<i>laatstgenoemde</i>	zadnjepomenuti
lic.	<i>licentiaat, licentie</i>	belg. akademska titula
m.	<i>mannelijk</i>	muški
(de) M.A.V.O.	<i>Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs</i>	vrsta srednjeg obrazovanja
Mej.	<i>Mejuffrouw</i>	gospodica (gdica)
Mevr.	<i>Mevrouw</i>	gospoda (gda)
m.i.	<i>mijns inziens</i>	po meni
Mij.	<i>maatschappij</i>	društvo, kompanija
mrt.	<i>maart</i>	mart
(de) M.U.L.O.	<i>Meer Uitgebreid Lager Onderwijs</i>	vrsta srednjeg obrazovanja
m.v.	<i>meervoud</i>	množina
Mw.	<i>Mevrouw/Mejuffrouw</i>	gospoda/ gospodica
n.a.v.	<i>naar aanleiding van</i>	povodom
(de) N.A.V.O.	<i>Noordatlantische Verdragsorganisatie</i>	NATO-pakt
N-B	<i>Noord-Brabant</i>	Severni Brabant (provincija)
n.C(hr).	<i>na Christus</i>	nove ere

Skracénice

de N.C.R.V.	<i>Nederlandse Christelijke Radiovereniging</i>	radio i tv-mreža
Ndl./Ned.	<i>Nederlands</i>	holandski/nizozemski
N-H	<i>Noord-Holland</i>	Severna Holandija (provincija)
nl.	<i>namelijk</i>	naime
n.m.	<i>namiddags</i>	poslepodne
(de) N.O.S.	<i>Nederlandse Omroep Stichting</i>	radio i tv-mreža
nov.	<i>november</i>	novembar
nr.	<i>nummer</i>	broj (br.)
(de) N.S.	<i>Nederlandse Spoorwegen</i>	holandska železnica
(de) N.S.B.	<i>Nationaal-Socialistische Beweging</i>	hol. fašistička partija
o.	<i>onzijdig</i>	neutralan, srednjeg roda
o.a.	<i>onder andere(n)</i>	između ostalog/ostalih
okt.	<i>oktober</i>	oktobar
O.L.V.	<i>Onze Lieve Vrouw</i>	Gospa; Sveta Deva; Bogorodica
o.l.v.	<i>onder leiding van</i>	pod vodstvom
o.m.	<i>onder meer</i>	između ostalog
p./pag.	<i>pagina</i>	strana (str.)
pct.	<i>procent</i>	procenat
prk.	<i>post (giro) rekening</i>	žiro račun
(de) P.v.D.A.	<i>Partij van de Arbeid</i>	hol. politička partija
(de) PVV	<i>Partij voor Vrijheid en Vooruitgang</i>	belg. politička partija
R'dam	<i>Rotterdam</i>	Rotterdam
resp.	<i>respectievelijk</i>	odnosno
R-K/r-k	<i>Rooms-Katholiek</i>	rimokatolički
sept.	<i>september</i>	septembar
str.	<i>straat</i>	ulica (ul.)
s.v.p.	<i>s'il vous plait (=a.u.b.)</i>	molim
t.a.v.	<i>ten aanzien van</i>	u odnosu na
	<i>ter attentie van</i>	na ruke
t.b.v.	<i>ten bate van</i>	u korist
tel.	<i>telefoonnummer</i>	broj telefona (tel.)
(de) T.H.	<i>Technische Hogeschool</i>	tehnički fakultet
t/m	<i>tot en met</i>	do/zaključno sa
t.n.v.	<i>ten name van</i>	na ime
t.o.v.	<i>ten opzichte van</i>	u odnosu na
(de) T.R.O.S.	<i>Televisie en Radio Omroep Stichting</i>	radio i tv-mreža
Ts.	<i>Tijdschrift</i>	časopis
t.u.	<i>te uwent</i>	na vašem mestu
t.z.t.	<i>te zijner tijd</i>	u svoje vreme
u.	<i>uur</i>	sat
(de) U.B.	<i>Universiteitsbibliotheek</i>	univerzitetska biblioteka

Afkortingen

v.	<i>van</i>	od
v./vr.	<i>vrouwelijk</i>	ženski
v.a.	<i>vanaf</i>	od
(de) V.A.R.A	<i>Vereniging van Arbeiders-Radio-Amateurs</i>	radio i tv-mreža
v. Chr.	<i>voor Christus</i>	stare ere
v.d.	<i>van den/der/de</i>	od
vgl.	<i>(men) vergelijk(e)</i>	uporedi
vh.	<i>voorheen</i>	prethodno
vlg.	<i>volgens; volgende</i>	prema; sledeći
v.m.	<i>voormiddag</i>	prepodne
(de) V.N.	<i>Verenigde Naties</i>	Ujedinjene nacije (U.N.)
(de) V.O.C.	<i>Verenigde Oostindische Compagnie</i>	Istočnoindijska kompanija
(de) V.P.R.O.	<i>Vrijzinnig Protestantse Radio-Omroep</i>	radio i tv-mreža
(de) V.S.	<i>Verenigde Staten</i>	Sjedinjene Države
(de) VU	<i>Volkunie</i>	belg. politička partija
(de) V.U.	<i>Vrije Universiteit te Amsterdam</i>	Slobodni univerzitet u Amsterdamu
(de) V.U.T	<i>Vervroegde Uittreding</i>	prevremena penzija
(de) V.V.D.	<i>Volkspartij voor Vrijheid en Democratie</i>	hol. politička partija
(de) V.V.V.	<i>Vereniging voor Vreemdelingenverkeer</i>	Turistički savez
(de) W.W.	<i>Werkloosheidswet</i>	zakon o naknadi za nezaposlene
(de) W A.O.	<i>Wet op arbeidsongeschiktheid</i>	zakon o invalidskim penzijama
zg./zgn.	<i>zogenaamd, zogenoemd</i>	takozvani
Z-H	<i>Zuid-Holland</i>	Južna Holandija (provincija)
z.i.	<i>zijns inziens</i>	po njemu
z.o.z.	<i>zie ommezijde</i>	vidi na poledini

Skracénice sa znakom ° čitaju se kao samostalne reči.

Kod skracénica sa znakom ° čitaju se pojedinačna slova od kojih su sastavljene (npr ABN kao ABeN).

Skracénice bez oznaka čitaju se kao pune reči umesto kojih stoje.

GEOGRAFSKA IMENA (Aardrijkskundige namen)

TOPONIM	PRISVOJNI PRIDEV	STANOVNIK	
<i>Europa</i>	<i>Europees</i>	<i>Europeaan</i>	Evropa
<i>Albanië</i>	<i>Albanees</i>	<i>Albanees</i>	Albanija
<i>België</i>	<i>Belgisch</i>	<i>Belg</i>	Belgija
<i>Bosnië</i>	<i>Bosnisch</i>	<i>Bosniër</i>	Bosna
<i>Bulgarije</i>	<i>Bulgaars</i>	<i>Bulgaar</i>	Bugarska
<i>Denemarken</i>	<i>Deens</i>	<i>Deen</i>	Danska
<i>Duitsland</i>	<i>Duits</i>	<i>Duitser</i>	Nemačka
<i>Engeland</i>	<i>Engels</i>	<i>Engelsman</i>	Engleska
<i>Estland</i>	<i>Estlands</i>	<i>Estlander</i>	Estonija
<i>Finland</i>	<i>Fins</i>	<i>Fin</i>	Finska
<i>Frankrijk</i>	<i>Frans</i>	<i>Fransman</i>	Francuska
<i>Griekenland</i>	<i>Grieks</i>	<i>Gríek</i>	Grëka
<i>Hongarije</i>	<i>Hongaars</i>	<i>Hongaar</i>	Madarska
<i>Ierland</i>	<i>Iers</i>	<i>Ier</i>	Irska
<i>IJsland</i>	<i>IJslands</i>	<i>IJslander</i>	Island
<i>Italië</i>	<i>Italiaans</i>	<i>Italiaan</i>	Italija
<i>Joegoslavië</i>	<i>Joegoslavisch</i>	<i>Joegoslaaf</i>	Jugoslavija
<i>Kroatië</i>	<i>Kroatisch</i>	<i>Kroaat</i>	Hrvatska
<i>Letland</i>	<i>Lettisch</i>	<i>Let</i>	Letonija
<i>Litouwen</i>	<i>Litouws</i>	<i>Litouwer</i>	Litvanija
<i>Macedonië</i>	<i>Macedonisch</i>	<i>Macedoniër</i>	Makedonija
<i>Malta</i>	<i>Maltees</i>	<i>Maltezer</i>	Malta
<i>Montenegro</i>	<i>Montenegrijns</i>	<i>Montenegrijn</i>	Crna Gora
<i>Nederland</i>	<i>Nederlands</i>	<i>Nederlander</i>	Holandija/ Nizozemska
<i>Noorwegen</i>	<i>Noors</i>	<i>Noor</i>	Norveška
<i>Oostenrijk</i>	<i>Oostenrijks</i>	<i>Oostenrijker</i>	Austrija
<i>Polen</i>	<i>Pools</i>	<i>Pool</i>	Poljska
<i>Portugal</i>	<i>Portugees</i>	<i>Portugees</i>	Portugal
<i>Roemenië</i>	<i>Roemeens</i>	<i>Roemeen</i>	Rumunija
<i>Rusland</i>	<i>Russisch</i>	<i>Rus</i>	Rusija

Aardrijkskundige namen

<i>Oekraïne</i>	<i>Oekraïnisch</i>	<i>Oekraïner</i>	Ukrajina
<i>Schotland</i>	<i>Schots</i>	<i>Schot</i>	Škotska
<i>Servië</i>	<i>Servisch</i>	<i>Serviër</i>	Srbija
<i>Slowakije</i>	<i>Slowaaks</i>	<i>Slowaak</i>	Slovačka
<i>Slovenië</i>	<i>Sloveens</i>	<i>Sloveen</i>	Slovenija
<i>Spanje</i>	<i>Spaans</i>	<i>Spanjaard</i>	Španija
<i>Tsjechië</i>	<i>Tsjechisch</i>	<i>Tsjech</i>	Češka
<i>Turkije</i>	<i>Turks</i>	<i>Turk</i>	Turska
<i>Zweden</i>	<i>Zweeds</i>	<i>Zweed</i>	Švedska
<i>Zwitserland</i>	<i>Zwitser</i>	<i>Zwitsers</i>	Švajcarska
<i>Azië</i>	<i>Aziatisch</i>	<i>Aziaat</i>	Azija
<i>Afghanistan</i>	<i>Afghaans</i>	<i>Afghaan</i>	Afganistan
<i>Arabië</i>	<i>Arabisch</i>	<i>Arabier</i>	Arabija
	<i>Mohammedaans</i>	<i>Mohammedaan</i>	muhamedanac
	<i>Moslim</i>	<i>Moslim</i>	musliman
<i>Armenië</i>	<i>Armenisch</i>	<i>Armeniër</i>	Jermenija
<i>Birma</i>	<i>Birmaans</i>	<i>Birmaan</i>	Burma
<i>Cambodja</i>	<i>Cambodjaans</i>	<i>Cambodjaan</i>	Kambodža
<i>China</i>	<i>Chinees</i>	<i>Chinees</i>	Kina
<i>Filippijnen</i>	<i>Filippijns</i>	<i>Filippijn</i>	Filipini
<i>India</i>	<i>Indiaas</i>	<i>Indiër</i>	Indija
<i>Indonesië¹</i>	<i>Indonesisch²</i>	<i>Indonesiër</i>	Indonezija
<i>Irak</i>	<i>Iraaks/Irakees</i>	<i>Irakees</i>	Irak
<i>Iran</i>	<i>Iraans</i>	<i>Iraniër</i>	Iran
<i>Israël</i>	<i>Israëlisch</i>	<i>Israëli</i>	Izrael
<i>Japan</i>	<i>Japans</i>	<i>Japanner</i>	Japan
<i>Jordanië</i>	<i>Jordaans</i>	<i>Jordaniër</i>	Jordan
<i>Korea</i>	<i>Koreaans</i>	<i>Koreaan</i>	Koreja
<i>Libanon</i>	<i>Libanees</i>	<i>Libanees</i>	Liban
<i>Malesië</i>	<i>Maleis</i>	<i>Maleisiër</i>	Malezija
<i>Mongolië</i>	<i>Mongools</i>	<i>Mongool</i>	Mongolija
<i>Nepaal</i>	<i>Nepalees</i>	<i>Nepalees</i>	Nepal
<i>Pakistan</i>	<i>Pakistaans</i>	<i>Pakistaan</i>	Pakistan
<i>Palestina</i>	<i>Palestijns</i>	<i>Palestijn</i>	Palestina
<i>Syrië</i>	<i>Syrisch</i>	<i>Siriër</i>	Sirija
<i>Thailand</i>	<i>Thailand/Thais</i>	<i>Tailander</i>	Tajland
<i>Tibet</i>	<i>Tibetaans</i>	<i>Tibetaan</i>	Tibet
<i>Viëtnam</i>	<i>Viëtnamees</i>	<i>Viëtnamees</i>	Vijetnam

¹ Za kolonijalni period se koristi naziv *Oost-Indië*

² Za kolonijalni period se koristi oblik *Indisch*

Geografska imena

<i>Australië</i>	<i>Australisch</i>	<i>Australiër</i>	Australija
<i>Nieuw-Zeeland</i>	<i>Nieuw-Zeelands</i>	<i>Nieuwzeelander</i>	Novi Zeland
<i>Nieuw-Guinea</i>	<i>Nieuwguinees</i>	<i>Papoea</i>	Nova Gvineja
<i>Afrika</i>	<i>Afrikaans</i>	<i>Afrikaan</i>	Afrika
<i>Algerije</i>	<i>Algerijns</i>	<i>Algerijn</i>	Alžir
<i>Angola</i>	<i>Angolees</i>	<i>Angolees</i>	Angola
<i>Egypte</i>	<i>Egyptisch</i>	<i>Egyptenaar</i>	Egipat
<i>Ethiopië</i>	<i>Ethiopisch</i>	<i>Ethiopiër</i>	Etiopija
<i>Ghana</i>	<i>Ghanees</i>	<i>Ghanees</i>	Gana
<i>Guinea</i>	<i>Guinees</i>	<i>Guinees</i>	Gvineja
<i>Ivoorkust</i>	<i>Ivoorkusts</i>	<i>Ivoorkuster</i>	Obala Slonovače
<i>Kenia</i>	<i>Keniaa(n)s</i>	<i>Keniër</i>	Kenija
<i>Liberië</i>	<i>Liberiaans</i>	<i>Liberiaan</i>	Liberija
<i>Libië</i>	<i>Libisch</i>	<i>Libiër</i>	Libija
<i>Marokko</i>	<i>Marokkaans</i>	<i>Marokkaan</i>	Maroko
<i>Mozambique</i>	<i>Mozambikaans</i>	<i>Mozambikaan</i>	Mozambik
<i>Nigerië</i>	<i>Nigeriaans</i>	<i>Nigeriaan</i>	Nigerija
<i>Oeganda</i>	<i>Oegandees</i>	<i>Oegandees</i>	Uganda
<i>Soedan</i>	<i>Soedanees</i>	<i>Soedanees</i>	Sudan
<i>Somalië</i>	<i>Somalisch</i>	<i>Somaliër</i>	Somalija
<i>Tanzania</i>	<i>Tanzaniaans</i>	<i>Tanzaniër</i>	Tanzanija
<i>Tunesië</i>	<i>Tunees</i>	<i>Tunees</i>	Tunis
<i>Zaire</i>	<i>Zairees</i>	<i>Zairees</i>	Zair
<i>Zambia</i>	<i>Zambiaans</i>	<i>Zambiër</i>	Zambija
<i>Zimbabwe</i>	<i>Zimbabwe(e)aans</i>	<i>Zimbabwe(e)aan</i>	Zimbabwe
<i>Zuid-Afrika</i>	<i>Zuidafrikaans</i>	<i>Zuidafrikaan</i>	Južna Afrika
		<i>Zuidafrikaner</i>	
<i>Amerika</i>	<i>Amerikaans</i>	<i>Amerikaan</i>	Amerika
<i>Antillen</i>	<i>Antilliaans</i>	<i>Antilliaan</i>	Antili
<i>Aruba</i>	<i>Arubaans</i>	<i>Arubaan</i>	Aruba
<i>Argentinië</i>	<i>Argentijns</i>	<i>Argentijn</i>	Argentina
<i>Bolivië</i>	<i>Boliviaans</i>	<i>Boliviaan</i>	Bolivija
<i>Brazilië</i>	<i>Braziliaans</i>	<i>Braziliaan</i>	Brazil
<i>Canada</i>	<i>Canadees</i>	<i>Canadees</i>	Kanada
<i>Chili</i>	<i>Chileens</i>	<i>Chileen</i>	Čile
<i>Columbia</i>	<i>Columbiaans</i>	<i>Columbiaan</i>	Kolumbija
<i>Cuba</i>	<i>Cubaans</i>	<i>Cubaan</i>	Kuba
<i>Jamaica</i>	<i>Jamaicaans</i>	<i>Jamaicaan</i>	Jamajka
<i>Mexico</i>	<i>Mexicaans</i>	<i>Mexicaan</i>	Meksiko

Aardrijkskundige namen

<i>Panama</i>	<i>Panamees</i>	<i>Panamees</i>	Panama
<i>Paraguay</i>	<i>Paraguaans</i>	<i>Paraguaan</i>	Paragvaj
<i>Peru</i>	<i>Peruaans</i>	<i>Peruaan</i>	Peru
<i>Porto-Rico</i>	<i>Portoricaans</i>	<i>Portoricaan</i>	Portoriko
<i>El Salvador</i>	<i>Salvador(i)aans</i>	<i>Salvador(i)aan</i>	Salvador
<i>Suriname</i>	<i>Surinaams</i>	<i>Surinamer</i>	Surinam
<i>Uruguay</i>	<i>Uruguaans</i>	<i>Uruguaan</i>	Urugvaj
<i>Venezuela</i>	<i>Venezolaans</i>	<i>Venezolaan</i>	Venezuela
HOLANDSKE PROVINCIE	PRISVOJNI PRIDEV	STANOVNIK	
<i>Noord-Holland</i>	<i>Noordhollands</i>	<i>(Noord)Hollander</i>	Severna Holandija
<i>Zuid-Holland</i>	<i>Zuidhollands</i>	<i>(Zuid)Hollander</i>	Južna Holandija
<i>Zeeland</i>	<i>Zeeuws</i>	<i>Zeeuw</i>	Zeland
<i>Noord-Brabant</i>	<i>Brabants</i>	<i>(Nord)Brabander</i>	Severni Brabant
<i>Limburg</i>	<i>Limburgs</i>	<i>Limburger</i>	Limburg
<i>Gelderland</i>	<i>Gelders</i>	<i>Gelerlander</i>	Helderland
<i>Utrecht</i>	<i>Utrechts</i>	<i>Utrechtenaar</i>	Utreht
<i>Overijssel</i>	<i>Overijssels</i>	<i>Overijsselaar</i>	Overejsel
<i>Drent(h)e</i>	<i>Drents</i>	<i>Drent</i>	Drente
<i>Groningen</i>	<i>Gronings</i>	<i>Groninger</i>	Hroningen
<i>Friesland</i>	<i>Fries</i>	<i>Fries/Friezin</i>	Frizija
BELGIJSKE PROVINCIE	PRISVOJNI PRIDEV	STANOVNIK	
<i>West-Vlaanderen</i>	<i>Westvlaams</i>	<i>Westvlaming</i>	Zapadna Flandrija
<i>Oost-Vlaanderen</i>	<i>Oostvlaams</i>	<i>Oostvlaming</i>	Istočna Flandrija
<i>Antwerpen</i>	<i>Antwerps</i>	<i>Antwerpenaar</i>	Antwerpen
<i>Brabant</i>	<i>Brabants</i>	<i>Brabander</i>	Brabant
<i>Limburg</i>	<i>Limburgs</i>	<i>Limburger</i>	Limburg
<i>Luik/Liège</i>	<i>Luiks</i>	<i>Luikenaar</i>	Lijež
<i>Namen/Namur</i>	<i>Naams</i>		Namir
<i>Luxemburg</i>	<i>Luxemburgs</i>	<i>Luxemburger</i>	Luksemburg
<i>Henegouwen/Hainaut</i>	<i>Henegouws</i>	<i>Henegouwer</i>	Eno
BELGIJSKI GRADOVI SA DVOJNIM NAZIVIMA			
<i>Antwerpen/Anvers</i>	<i>Bergen/Mons</i>	<i>Brugge/Brugge</i>	<i>Doornik/Tournai</i>
<i>Gent/Gand</i>	<i>Kortrijk/Courtrai</i>	<i>Leuven/Louvain</i>	<i>Luik/Liège</i>
<i>Mechelen-Malines</i>	<i>Oostende/Ostend</i>		

LITERATURA (Literatuur)

Bibliografije:

Haeringen, C. B. van:
Netherlandic Language Research. Men and Works in the Study of Dutch,
Leiden, 1960.

Bibliografie van de Nederlandse taal en literatuurwetenschap (BNTL), Den
Haag, 1970-1979.

Rečnici:

Dale, van:
Groot Woordenboek der Nederlandse Taal, 's Gravenhage, 1976

Groot woordenboek hedendaags Nederlands. Utrecht/Antwerpen, 1984.

Groot woordenboek Nederlands-Duits. Utrecht/Antwerpen, 1986.

Groot woordenboek Duits-Nederlands. Utrecht/Antwerpen, 1983.

Groot woordenboek Nederlands-Engels. Utrecht/Antwerpen, 1986.

Groot woordenboek Engels-Nederlands. Utrecht/Antwerpen, 1986.

Kleijn, P., de & E. Nieuwborg: *Basiswoordenboek Nederlands*. Wolters
Leuven, 1983.

Novaković-Lopušina, J.: *Basiswoordenboek Nederlands-Servokroatisch*.
Beograd, 1993.

Vries, J. de: *Nederlands Etymologisch Woordenboek*. Leiden, 1963.

Literatuur

Grammatike:

Algemene Nederlandse Spraakkunst. Groningen/Wolters Leuven, 2001.

Booij, G. E. (red.): *Morfologie van het Nederlands*. Amsterdam, 1979.

Donaldson, B. C.: *Dutch Reference Grammar*. Martinus Nijhoff, Leiden,
1978.

Es, G. A. & P. P. J. van Caspel: *Syntaxis van het moderne Nederlands*.
Groningen, 1971-1975.

Groot, A. W. de: *Structurele syntaxis*. Den Haag, 1965.

Morciniec, N.: *Zarys gramatyki niderlandzkiej*. Wrocław, 1980.

Novaković-Lopušina, J.: *Gramatika nizozemskog jezika*. Beograd, 1994.

Paardekooper, P. C.: *Beknopte ABN-syntaxis*. Malmberg-Den Bosch, 1971.

Paardekooper, P. C. & C. Moeyart & J. Peperstraete: *Beknopte ABN-
spraakunst*. Standaard Uitgeverij, Antwerpen/Utrecht, 1970.

Rooij, J. de: *Nederländsk grammatik*. Stockholm, 1972.

Rijmpa, E. & F. G. Schuringa: *Nederlandse Spraakkunst*. Wolters-Noordhoff,
Groningen, 1978.

Toorn, M. C. van den: *Nederlandse taalkunde*, Het Spectrum,
Utrecht/Antwerpen, 1980.

Vannes, G.: *Grammaire de base du Neerlandais parle et écrit*. Bruxelles,
1977.

Istorijske grammatike

Bree, C. van: *Leerboek voor de historische grammatica van het Nederlands*.
Klank - en vormleer met beknopte grammatica van het Gotisch. Wolters-
Noordhoff, Groningen, 1977.

Loey, A. van: *Schönfeld's Historische Grammatica van het Nederlands*;
klankleer, vormleer en woordvorming. Zutphen, 1959.

Fonetika/fonologija

Berg, B. van den: *Foniek van het Nederlands*. Van Goor en zoen, Den Haag, 1972.

Blancquaert, E.: *Praktische uitspraakleer van de Nederlandse taal*. Antwerpen, 1962.

Booij, G. E.: *Generatieve fonologie van het Nederlands*. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen, 1981.

Novaković-Lopušina, J.: Interferentie en valentie /Interferencija i valentnost/. In: *Handelingen Regionaal Colloquium Neerlandicum*. Erszebet Mollay (red.), Budapest, 1990, 85-93

Novaković-Lopušina, J.: Verbvalenz im NiederIndischen. /Valentnost glagola u nizozemskom/. In: *Niederlandistik und Germanistik Tangenten und Schnittpunkte*. Festschrift für Gerhard Worgt zum 65. Geburtstag. Helga Hipp (red.), Frankfurt a.M. 1992, 105-112

Novaković-Lopušina, J.: Rezultati kontrastivne analize glagola u nemačkom i nizozemskom i njihova primena u leksikografiji. /Resultaten van contrastieve analyse van Duitse en Nederlandse werkwoorden en de toepassing ervan in de lexicografie/. In: *Kontrastivna istraživanja*. Zbornik radova 5. simpozijuma Društva za primenjenu lingvistiku Vojvodine, Novi Sad, 1996, 270-275

Novaković-Lopušina, J.: Valentie van zelfstandige naamwoorden. /Valentnost imenica/. In: *Festschrift Feestbundel Jos Wilmots*. Bruno de Soomer, Erik Moonen en Luc Renders (red.), Hasselt, 1999, 279-294

Pored navedene literature, koja se preporučuje za detaljnije proučavanje nizozemskog jezika, za izradu ove knjige korišćeni su i sledeći izvori:

Engel, Ulrich: *Morfologija nemačkog jezika*, Beograd, 1985.

Đukanović, J. & Z. Žiletić: *Gramatika nemačkog jezika*. Beograd, 1983.

Mrazović, P. & Z. Vukadinović: *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*. Novi Sad, 1990.

REGISTAR POJMOVA (Register)

<i>aan</i> -konstrukcija:	194	<i>betrekkelijke voornaamwoorden:</i>	109
<i>aanvoegende wijs:</i>	48	<i>bezittelijk voornaamwoord:</i>	100
<i>aanwijzende voornaamwoorden:</i>	97, 107	<i>bezittelijke voornaamwoorden:</i>	115
<i>aardrijkskundige namen:</i>	212	<i>bezlični glagoli:</i>	60
<i>absolute met-constructie:</i>	205	<i>bezlični glagolski oblici:</i>	28
<i>accenten:</i>	25	<i>bijvoegelijke naamwoorden:</i>	116
<i>adverbijal:</i>	32, 124	<i>bijwoorden:</i>	139
<i>adverbijalni dodatak:</i>	197	<i>bijzinnen:</i>	171
<i>adverbijalna dopuna:</i>	201	<i>breukgetallen:</i>	132
<i>afkortingen:</i>	208	<i>brojni pridevi:</i>	129
<i>akcenti:</i>	25	<i>cirkumpozicije:</i>	153
<i>akuzativ:</i>	58, 106	<i>complementen:</i>	176
<i>apostrof:</i>	25	<i>complementen van</i>	
<i>apostrof:</i>	25	<i>graadaanduiding:</i>	201
<i>apozicija:</i>	198	<i>vergelijking:</i>	202
<i>asimilacija:</i>	24	<i>concessieve bepaling:</i>	187
<i>assimilatie:</i>	24	<i>dativ:</i>	84
<i>atributi:</i>	191	<i>de-klasa:</i>	74
<i>attributen:</i>	191	<i>deminutivi:</i>	89
<i>balansschikking:</i>	172	<i>demonstrativni determinativi:</i>	97
<i>belanghebbend voorwerp:</i>	179	<i>determinativi:</i>	94
<i>bepaald lidwoord:</i>	94	<i>diftonzi:</i>	21
<i>bepaling van causaliteit:</i>	185	<i>direktivna dopuna:</i>	181
<i>frequentie</i>	186	<i>dodaci:</i>	183, 196
<i>gesteldheid:</i>	180	<i>dodaci - količina:</i>	185
<i>gevolg:</i>	186	<i>- mesto:</i>	184
<i>graad:</i>	185	<i>- negacija:</i>	190
<i>hoedanigheid:</i>	184	<i>- okolnost:</i>	188
<i>maat:</i>	185	<i>- poređenje:</i>	189
<i>modaliteit:</i>	189	<i>- posledica:</i>	186
<i>omstandigheid:</i>	188	<i>- proporcija</i>	189
<i>ontkenning:</i>	190, 203	<i>- pravac:</i>	184
<i>plaats:</i>	180, 184	<i>- restrikcija</i>	188
<i>restrictie:</i>	188	<i>- sredstvo</i>	186
<i>tijd:</i>	183	<i>- subjektivnost</i>	189
<i>vergelijking:</i>	189	<i>- ustupak</i>	187
<i>verhouding:</i>	189	<i>- uzrok</i>	185
<i>voorwaarde:</i>	187	<i>- vreme</i>	183

dopune:	176, 193	<i>infiniete werkwoordsvormen:</i>	28
eliptične rečenice:	32, 162	infinitiv:	28
<i>er</i> u apsolutnoj upotrebi:	145	infinitivska rečenica:	177
fakultativno povratni glagoli:	60	instrumentalni subjunktori:	162
<i>finale bepaling:</i>	187	<i>instrumentele bepaling:</i>	186
finalni subjunktori:	161	iskazne rečenice:	168
formalno povratni glagoli:	59	izgovor:	20
futur I:	47	izvedene imenice:	84
futur II:	48	izvedeni pridevi:	133
<i>gebiedende wijs:</i>	49	jaki glagoli:	34
<i>gebruik van hoofdletters:</i>	27	kauzalni prilozci:	140
<i>geen:</i>	97	kauzalni subjunktori:	160
genitiv:	83, 106	<i>klemtoon:</i>	24
genitivus explicativus:	195	<i>klinkers:</i>	20
genitivus obiectivus:	194	<i>komma:</i>	26
genitivus possessivus:	196	komparacija prideva:	124
genitivus qualificativus:	195	komparativ:	125
genitivus subiectivus:	193	kompozicija:	192
geografska imena:	212	koncesivni subjunktori:	162
<i>geslacht:</i>	74	kondicional I:	48
<i>getal:</i>	79	kondicional II:	49
glagoli:	28	kondicionalni subjunktori:	161
glagolske perifraze:	198	konjugacija:	34
glagolska vremena:	42	konjunktiv:	48
glagolski način:	48	konjunktori:	157
glagolsko stanje - pasiv:	50	konsekutivni subjunktori:	161
<i>hebben:</i>	42	konsonanti:	22
<i>het</i> -klasa:	74	<i>koppelteken:</i>	25
homonimi:	78	<i>koppelwerkwoorden:</i>	57
<i>hoofdletter:</i>	27	kopulativne partikule:	166
<i>hoofdelwoorden:</i>	129	kopulativni glagoli:	57
<i>hulpwerkwoorden:</i>	52	korelat:	142, 146
<i>hulpwerkwoorden van modaliteit:</i>	54	<i>kunnen:</i>	54
imenice:	74	kvalifikativni dodatak:	196
imenice izvedene pomoću prefiksa i		kvalifikativna dopuna:	201
sufiksa:	91	<i>kwantificerende bepaling:</i>	185
imenice izvedene pomoću prefiksa:	84	lične zamenice:	103
imenice izvedene pomoću sufiksa:	85	<i>lidwoorden:</i>	94
imenička fraza:	190, 200, 203, 205	<i>lijdend voorwerp:</i>	177
imenski deo predikata:	168	<i>lijdende vorm:</i>	50
imperativ:	49	lokalni prilozci:	139
imperfekt:	44	lokativno <i>er:</i>	145
indirektan objekat:	106	<i>meewerkend voorwerp:</i>	178

<i>medeklinkers:</i>	22	<i>onvoltooid verleden tijd:</i>	44
modalne partikule:	165	<i>onvoltooid verleden toekomstige</i>	48
modalni glagoli:	54	<i>tijd:</i>	
modalni prilozci:	139	<i>oordeelspartikels:</i>	165
modalni subjunktori:	162	<i>oorzakelijk voorwerp:</i>	178
modifikativni dodatak:	202	optativne rečenice:	47
<i>moeten:</i>	54	osnovni brojevi:	129
<i>naamvallen:</i>	83	<i>overtreffende trap:</i>	127
<i>naamwoordelijk gezegde:</i>	181	padeži:	83
<i>naamwoordelijke constituent:</i>	190	particip perfekta:	32
naglasak:	24	particip prezenta:	31
negacione partikule:	165	participska rečenica	205
negacioni dodatak:	203	<i>partikel:</i>	165
neodredene zamenice:	111	partikule:	165
neodređeni član:	96	partitivno <i>er:</i>	144
neodređeni determinativi:	98	pasiv:	50
neppravilni glagoli:	40, 45	pasivna transformacija:	178
neprelazni glagoli:	58	perfekt:	46
nepromenljivi pridevi:	119	<i>persoonlijke voornaamwoorden:</i>	103
neuveđene zavisne rečenice:	173	pisanje velikog slova:	27
<i>nevenschikkende voegwoorden:</i>	157	pluralia tantum:	82
<i>nevenschikking:</i>	168	pluskvamperfekt:	47
nezavisne rečenice:	168	podela na slogove:	27
nomen invariants:	193	poimeničavanje:	84
nominalizacije:	198	poimeničenja:	190
normativna dopuna:	202	pokazne zamenice:	107
nukleus:	198	pomoćni glagol <i>wezen:</i>	53
nulti član:	95	pomoćni glagoli:	51
objekat:	29, 51	poređbena dopuna:	202
određeni član:	94	poređbena fraza	197
<i>om + te + infinitiv:</i>	31	poređbena partikula:	126
<i>onbepaalde voornaamwoorden:</i>	98	poređbeni subjunktori:	163
<i>onbepaalde wijs:</i>	28	posesivni determinativi:	100
<i>onderschikkende voegwoorden:</i>	158	postpozicije:	153
<i>onderschikking:</i>	174	povlaka:	25
<i>ondervindend voorwerp:</i>	178	povratne zamenice:	114
<i>onderwerp:</i>	177	povratni glagoli:	58
<i>onovergankelijke werkwoorden:</i>	58	pozitiv:	125
<i>onpersoonlijke werkwoorden:</i>	60	pravopis:	20
<i>onregelmatige werkwoorden:</i>	34	predikativ:	33, 108
<i>onvoltooid tegenwoordig toekomende</i>		predložne fraze:	154
<i>tijd:</i>	47	predložci:	147
<i>onvoltooid tegenwoordige tijd:</i>	42	prelazni glagoli:	51

prepozicije:	147	sufiks <i>-baar</i>	51
prezent:	42	superlativ:	127
pridevi:	116	<i>te</i> + infinitief:	29
pridevi izvedeni pomoću prefiksa i sufiksa:	136	<i>tegenwoordig deelwoord</i> :	31
pridevi izvedeni pomoću prefiksa:	133	<i>telwoorden</i> :	129
pridevi izvedeni pomoću sufiksa:	134	temporalni priloz:	139
pridevi u adverbijalnoj upotrebi:	124	temporalni subjunktori:	158
pridevi u predikativnoj upotrebi:	119	<i>toevoegsels</i> :	183
pridevska fraza:	199, 206	<i>trappen van vergelijking</i> :	124
pridevski deminutivi:	124	trema:	25
prilog <i>er</i> :	143	tvorba glagola:	61
priloška dopuna:	195	tvorba imenica:	84
priloška fraza:	203, 206	tvorba prideva:	133
prilozi:	139	<i>tweeklanken</i> :	21
prisvojne zamenice:	115	<i>uitroepende voornaamwoorden</i> :	113
pronominalno <i>er</i> :	145	<i>uitspraak</i> :	20
<i>rangtelwoorden</i> :	132	upitne rečenice:	168
razlomci:	132	upitne zamenice:	107
rečenični delovi:	176	upitni determinativi:	100
rečenični ekvivalenti:	166	uvedene zavisne rečenice:	171
rečenični obrasci:	182	uzvične rečenice:	169
recipročne zamenice:	115	uzvične zamenice:	113
recipročni determinativ:	100	uzvični determinativi:	102
red reči:	168	<i>valentie van bijvoegelijke naamwoorden</i> :	120
redni brojevi:	132	<i>valentie van werkwoorden</i> :	67
relativna rečenica:	197	<i>valentie van zelfstandige naamwoorden</i> :	92
relativne zamenice:	109	valentnost glagola:	67
repletivno <i>er</i> :	143	valentnost imenica:	92
restriktivni subjunktori:	164	valentnost prideva:	120
<i>richtingsbepaling</i> :	181	<i>van</i> -konstrukcija:	192
rod imenica:	74	verbativna dopuna:	196
singularia tantum:	82	<i>verdeling in lettergrepen</i> :	27
situativni dodatak:	202	<i>vergrotende trap</i> :	125
skraćenice:	208	<i>vervoeging</i> :	34
slabi glagoli:	34, 44	veznički priloz:	140
složeni pridevi:	137	veznici:	157
<i>spelling</i> :	20	<i>voegwoordelijke bijwoorden</i> :	140
<i>stellende trap</i> :	125	<i>voegwoorden</i> :	157
subjekat:	111, 144	vokali:	20
subjunktori:	158	<i>voltooid deelwoord</i> :	32
subjunktori okolnosti:	164	<i>voltooid tegenwoordig toekomende tijd</i> :	48
subjunktori proporcije:	163		

<i>voltooid tegenwoordige tijd</i> :	46
<i>voltooid verleden tijd</i> :	47
<i>voltooid verleden toekomende tijd</i> :	49
<i>voornaamwoordelijke bijwoorden</i> :	141
<i>voornaamwoorden</i> :	103
<i>voorzetselconstituent</i> :	204
<i>voorzetsels</i> :	147
<i>voorzetselvoorwerp</i> :	179
<i>vragende voornaamwoorden</i> :	107
<i>vragende voornaamwoorden</i> :	100
<i>wederkerend voornaamwoorden</i> :	114
<i>wederkerende werkwoorden</i> :	58
<i>werkwoorden</i> :	28
<i>werkwoordstijden</i> :	42
<i>wezen</i> :	53
<i>wijs</i> :	48
<i>willen</i> :	56
<i>worden</i> :	50
<i>woordvolgorde</i> :	168
<i>woordvorming</i> :	61, 84
zamenički priloz:	141
zamenice:	103
zapovedne rečenice:	169
zarez:	26
zavisne rečenice:	171
<i>zelfstandige naamwoorden</i> :	74
<i>zijn</i> :	42
<i>zinsdelen</i> :	176
<i>zinsmodellen</i> :	182
<i>zullen</i> :	56

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

811.112.5'36(075.8)

НОВАКОВИЋ-Лопушина, Јелица

Gramatika nizozemskog jezika / Jelica
Novaković-Lopušina. - Beograd : Partenon,
2005 (Beograd : Primal). - 223 str. ; 21
cm

Prema predgovoru, ovo je 3. izd. - Tiraž
300. - Bibliografija: str. 216-218. -
Registar.

ISBN 86-7157-318-4

а) Холандски језик - Граматика
COBISS.SR-ID 126708236